

John Wesley
PRÉDIKÁCIÓK I.

John Wesley

PRÉDIKÁCIÓK

I.

Fordította
Bedőné Kriszt Éva

Szerkesztette és a lapalji jegyzeteket összeállította
Pásztor Péter

Szakmailag ellenőrizte
Hecker Frigyes

Názáreti Egyház Alapítvány

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült
The Works of John Wesley, Vol. V.
Schmul Publishers, Salem, Ohio, 1978

A szövegben előforduló versrészleteket (ha másképp nincs
feltüntetve) fordította
Petrőczy Éva

© Názáreti Egyház Alapítvány, Budapest, 2001
Hungarian translation © Bedőné Kriszt Éva, 2000

Borítóterv
Nazarene Publishing House, Kansas City, MO

A kiadvány az alábbi egyházak és missziós szervezetek közös munkája nyomán
jött létre

*Felebarát Keresztyén Alapítvány (OMS International), Free Methodist Church,
Magyarországi Metodista Egyház, Názáreti Egyház, Údvadsereg Szabadegyház,
World Gospel Mission Hungary Alapítvány*

Kiadja a Názáreti Egyház Alapítvány
Nyomdai munkák: Nyomdaipari Szolgáltató Kkt. Debrecen
Felelős vezető: Balázs Jánosné
ISBN 963 00 4777 0
ISBN 963 00 4778 0

A SZERKESZTŐ JEGYZETE

Ma John Wesley világos, következetes és közérthető igehirdetési stílusát igazában csak élő mai magyar nyelven lehet visszaadni. Ez azonban azt is kívánta, hogy a bibliai idézeteknél az új protestáns fordítást használjuk. Ugyanakkor idézeteit Wesley az 1611-es *Authorized Version*-ből (Jóváhagyott változat) vette, mely felfogásában sokszor közelebb áll Károli Gáspár magyar fordításához. Így az egyes igehelyeknél az AV-nek leginkább megfelelő változatot idéztük, tehát általában az új protestáns fordítást, néha az átdolgozott Károlit (ez a ma közkezen forgó Károli), ritkán az eredeti Károlit (Tótfalusi Aranyas Bibliája) is, illetve itt-ott Wesley vagy az AV változatát magyarítottuk angolból.

Jelek és rövidítések:

() Wesley által jelölt igehelyek;

[] Wesley által jelöletlen igehelyek;

† az átdolgozott Károli;

‡ az eredeti Károli (Tótfalusi Aranyas Bibliája);

◆ Wesley tulajdon jegyzetei;

* a szerkesztő jegyzetei;

BCP: Book of Common Prayer (A közös imádság könyve [anglikán imakönyv]).

Homilies: *Certain Sermons or Homilies appointed to be read in Churches in the time of the Late Queen Elizabeth* (A megboldogult Erzsébet királynő idején a templomokban felmondásra jóváhagyott prédikációk vagy homíliák; 1623), Oxford University Press, 1840.

Bevezető

Világszerte valóságos Wesley-reneszánsz kibontakozásának vagyunk a tanúi. Az egyházak teológiai érdeklődésének, különböző kegyességi mozgalmak figyelmének előterébe kerültek John Wesleynek, vagy régiesen Wesley Jánosnak, a methodista ébredési mozgalom atyjának (1703–1791) gondolatai, teológiai munkásságának, igehirdetéseinek egyes kitételei, felismerései – anélkül azonban, hogy Wesley teológiai rendszerének egésze igazán ismertté vált volna. Különösen érvényes ez a magyar teológiai vagy kegyességi irodalomra nézve.

Wesleyre azonban nem csak az egyes „kimazsolázott” mondatok erejéig érdemes hivatkozni. A methodista ébredési mozgalom és lelkeségi áramlat igazságainak ereje és mélysége, illetve sokrétű hatása, lényegesen több figyelmet érdemel. Közismerten megerőtlenedett európai (methodista) keresztyénségünk talán új impulzusokat nyerhet a bibliai igazságoknak a XVIII. század jellegzetes nyelvi alakzatait alkalmazó és gondolkodásmódját tükröző kifejtéséből.

Nyilvánvaló, hogy a methodista ébredési mozgalom elsősorban azokból az igehirdetésekből, mindenekelőtt Wesley prédikációiból táplálkozott, amelyek révén az emberek felismerték az Istennel való kapcsolatuk rendezhetőségét, vagyis: békességre jutottak Istennel. Az Istennel való békesség azonban nem valamilyen vallásos, belső lelki élmény csupán, hanem valóságos, egzisztenciális esemény, amely az ember tudatára, magatartására és tevékenységére messzemenően kihat. A methodista közösségek – Wesley életében mindvégig az anglikán egyház keretein belül maradván – rendkívüli módon inspirálták Angliának nemcsak a vallási megújulását, hanem a leromlott társadalmi és szociális viszonyokat megváltoztató törekvéseket is. Neves brit történészek állítása szerint Anglia a methodista ébredésnek köszönhetően kerülte el a francia forradalomhoz hasonló megrázkódtatásokat, mert bár a helyzet megérett rá, de ez a „forradalom” a társadalom belső, lelki megújulása által ment végbe.

Belső, erkölcsi megújulás – társadalmi kihatásokkal: milyen vágyakozva tekintünk ma is erre a lehetőségre, látva jelenlegi helyzetünk nyomorúságait. Ne felejtjük: ennek a megújulási mozgalomnak a centrumában Wesley prédikációi álltak! Ezek nem tartalmaztak társadalmi vagy politikai programokat, de szóltak az Istennel való békesség ajándékáról, az Isten szeretetének bizonyosságáról – és ahol az emberek megértették ezt az üzenetet, ott a másik embert megsegítő szándék támadt fel, ott nem lehetett többé bezárkózni az önérdekre

való összpontosítás, az önzés közömbösségébe. Csak az a hit valóságos, amelyik a „szeretet által munkálkodik” – hirdette Wesley unos-untalan.

A kötetbe foglalt prédikációk tehát bemutatják a XVIII. századi metodista ébredési mozgalom teológiai forrásait, dinamikájának irányultságát és kereteit.

II

Az előszóval mondott igehirdetés nyilvánvalóan másként hat, mint az írott prédikáció. Amikor prédikációit Wesley írásba foglalva kiadta (becslések szerint negyvenezerszer prédikált élete során), nem az élőbeszédet akarta pótolni, hanem tanításának sarkalatos pontjait igyekezett összefoglalni.

Erre pedig alapos oka volt. Kezdetben a metodista mozgalom kevés képzett lelkésszel rendelkezett; többségükben egyszerű emberek, munkások, iparosok, parasztemberek jelentkeztek a missziói munkások, az ún. utazó prédikátorok sorába, és Wesley kiküldte őket a munkamezőkre, mert a szívük a helyén volt. De alapos és rendszeres tanulásra ösztönözte őket. A helyi gyülekezetek gondnokainak (előljáróinak) pedig kezébe adta prédikációinak kötetét – először 44 prédikációt választva ki erre a célra (1740-től kezdődően több kiadásban), majd az 1771-ben kiadott gyűjteményben még 9 prédikációval egészítette ki a 4 kötetet. Ezzel olyan ismeretanyagot adott a gyülekezeti előljárók kezébe, amelynek elsajátításával gondot viselhetek a gyülekezetekben folyó igehirdetések tisztaságára, az ébredés jellegének megőrzésére. Az 1763. évi Konferencia így szólítja fel a gondnokokat: ügyeljenek arra, hogy a gyülekezetekben „ne hirdettessék más tanítás, mint amelyet Mr. Wesley *Megjegyzések az Újszövetséghez* című munkája, illetve a négy prédikációs kötet tartalmaz”.

Amikor az amerikai függetlenségi háború után az ott élő metodisták létrehozzák – az anglikán egyház kereteitől immár szabad, önálló és független egyházukat, Wesley az egyházalapító okiratok gyanánt elsőnek ezt a négy prédikációs kötetet és a *Megjegyzések az Újszövetséghez* című munkáját küldi át a megalakuló Konferenciának. Az anglikán hitvallásból némileg rövidített 25 cikkelyt (és a rövid liturgiai kézikönyvet) csak később küldi el az amerikai metodistáknak. Ez is mutatja, hogy a wesleyi eredetű közösségek elsősorban nem hitvallásos alapon létrejött egyházi testületek. A tanítás súlypontja a szotériológiára (a megváltás tanára) kerül; a megszentelt életgyakorlat és a missziói-diakóniai küldetés evangéliumi betöltése sokkal előbbre való, mint a teológiai állásfoglalás részletekbe menő kifejtése. A többi kérdésben szabadság legyen! – hirdeti Wesley, miközben az üdvösség megtapasztalása és következményei kérdésében rendkívüli gondossággal igyekszik kiérlelt, biblikus álláspontját kifejteni a leg-

egyszerűbb emberek számára is érthetően. – Ne feledjük természetesen, hogy ezek a XVIII. sz. szülöttei, a prédikációban követett gondolatmenetek, a megfogalmazások ennek a kornak a szemléletét tükrözik.

III

Wesley prédikációinak kiadásával többeknek is szeretnénk segítségül lenni.

- Először is azoknak, akik a wesleyánus közösségek teológiai önértelmességéért, evangéliumi életgyakorlatáért felelősséget viselnek. Szellemi-lelki örökségünk – az eredeti dokumentumok – gondos tanulmányozása, imádságos átgondolása és alapos ismerete minden bizonnyal kiteljesíti ezt a törekvésüket. A lelkipásztorok, teológusok, felelős gyülekezeti vezetők remélhetően haszonnal forgatják majd ezeket a köteteket.
- Másodszor azoknak, akik a különböző gyülekezeti csoportokban a testvéri párbeszédhez anyagot keresnek. Nagyon kívánatos lenne, hogy közösségeinkben a régi, éltető források újra megelevenedjenek, és azok evangéliumi üzenete, spirituális lángolása mindnyájunkat áthasson. Az ébredés eleven bizonyoságtétele szólít meg itt bennünket!
- Harmadszor pedig az ökumenikus párbeszédben és közösségben részes társainknak. Több mint 250 éves hitbeli tapasztalataink és felismeréseink gazdagságát akarjuk megosztani egymással, és szívbeli óhajunk, hogy ezek a magyar Krisztus-hívő nép számára gyümölcsözővé váljanak. Az Úr Krisztus egyháza egy – értékeink közösek, és hibáinkból mindnyájan tanulhatunk.

Mindenekelőtt azonban azt reméljük és azért imádkozunk, hogy ezek a régi dokumentumok újra élettél teljenek meg számunkra, megszólaltassák a XIX. sz. emberéhez intézett isteni, megtartó üzenetet ugyanazzal az erővel, amellyel a maguk idejében szóltak.

Adjon a Mindenható, a minden irgalom Atyja új ébredést magyar földünkön sokak megtartására – mi pedig hadd vegyünk bátorságot és elszántságot arra a feladatára, hogy „biblikus szentséget terjesszünk az országban”.

Hecker Frigyes

John Wesley előszava a Prédikációk 1747-es kiadásához

1. Az alább következő igehirdetések magukban foglalják mindannak velejét, amiről az elmúlt kilenc vagy tíz esztendő során prédikáltam. Ez időben gyakorta szólottam a mostani gyűjteményben taglalt megannyi tárgyról, s nem tudok róla, hogy volna olyan tanításbeli kérdés, amelyről beszélni szokásom, de amely merő véletlenségből, vallott szándékaim ellenére ne szerepelne itt bármely keresztyén olvasó épületére. Aki tehát az alábbiakat áttanulmányozza, világosan láthatja, mely tanításokat vallom és tanítom az igaz vallás nélkülözhetetlen elemeiként.

2. Azzal mindazonáltal tökéletesen tisztában vagyok, hogy eme tanítások megmutatása nem felel meg némelyek elvárásának. Semmi nem jelenik meg bennük finom, csinos, szónokias ruhába öltöztetve. Ha ilyesmit akartam vagy szándékoztam volna is, a kedvem nem engedte. Igazság szerint azonban most nem kevesebbre törekszem, mint hogy *ad populum* – az emberi nemzet zömének – írjak, olyanoknak, akik sem nem kedvelik, sem nem értik a beszéd művészetét, akik ellenben kellőképpen meg tudják ítélni, hogy mely igazságok kellenek nekik jelenvaló és eljövendő boldogságukhoz. Mindezt azért bocsátom előre, hogy a kíváncsi olvasóknak ne kelljen fáradozniuk olyasmit keresve, amit itt biztosan nem találnak meg.

3. Az egyszerű igazságot fogalmazom meg az egyszerű embereknek. Ezért feltett szándékom volt tartózkodni minden tetszetős és bölcselkedő okoskodástól, minden bonyodalmas és kusza okfejtéstől, sőt amennyire csak lehetséges, a tudomány megmutatásától is, ha az eredeti Szentírás olykori idézésétől el nem tekintettem is. Igyekszem kerülni a nehezen érthető, a közönséges életben nem használatos szavakat, különösképpen pedig a tudós, teológiai kifejezéseket, a tanult emberek megszokott nyelvezetét, melyet a közönséges emberek aligha érthetnek meg. Ugyanakkor nem vagyok bizonyos benne, hogy akaratom ellenére nem esem-e mégis ebbe a hibába: olyan természetes a nekünk ismert szót az egész világ előtt ismeretesnek képzelni.

4. Sőt voltaképpen azon igyekszem, hogy mindent elfeledjek, amit valaha is olvastam. Általában úgy óhajtok beszélni, akárha nem is olvastam volna soha sem régi, sem mai szerzőket (az ihletetteket leszámítva). Meggyőződésem, hogy ez eszköz révén egy-

felől világosabban kifejezhetem szívem érzéseit, mert egyszerűen a magam gondolatszövését követem, nem bonyolodom bele a másokéba, másfelől pedig nem kevésbé terheli meg elmémet előítélet és részrehajlás, midőn az evangélium leplezetlen igazságát magamnak keresem vagy másoknak kiszolgáltatom.

[Bölcs 5,9-13]

[Préd 12,7]

[Lk 16,26]

[Zsolt 39,13]

5. Őszinte, gondolkodó embereknek nyugodtan feltárom szívem legbenső gondolatait. Magamat egynapos teremtménynek gondolom, úgy megyek keresztül az életen, ahogyan a nyílvevő szeli át a levegőöveget. Lélek vagyok, ki Istentől jött, és Istenhez tér meg, csak keringek a nagy szakadék felett, s néhány szemvillanás múlva elmegyek, nem látzom többé – belezuhanok a változhatatlan örökkévalóságba. Egy dolgot akarok tudni: az utat a mennyországba – hogy miképpen köthetek ki biztonságban ama boldog parton. Isten maga ereszkedett le, hogy ezt megtanítsa: éppen e végett szállt alá a mennyekből. Mindezt megírta egy könyvben. Ó, add nekem azt a könyvet! Bármilyen áron add nekem az Isten könyvét! Megkaptam. Benne megvan a nekem kellő tudás. Legyek *homo unius libri* (egy könyvnek embere)! Benne messze elkerülöm a nyüzsgő bazárokat.* Egyedül vagyok: csak Isten van jelen. Színe előtt felnyitom s olvasom könyvét, hogy megtaláljam a mennybe vezető utat. Van-e kétségem az olvasottak jelentése felől? Tűnik-e valami homályosnak vagy bonyolultnak? Szívemet fölemelem a világosságok Atyához: „Uram, hát nem a Te igéd mondja: »Ha valakinek nincsen bölcsessége, kérje Istentől«? Te pedig ez felelted: »Ha valaki kész cselekedni akaratodat, megismeri azt.« Kész vagyok cselekedni akaratodat, hadd ismerjem meg azt.” Ezután felkutatom és megfontolom a Szentírás párhuzamos ígét, egybevetvén „lelkieket a lelkiekkel”. Ezeket elmélkedem, elmém minden figyelmével és komolyságával. Ha még mindig marad bennem kétely, az Isten dolgaiban jártas bölcssekhez fordulok, és utána írásaikhoz, melyek által, bár halottak, mégis beszélnek. Amit így megtanulok, továbbadom.

[Jak 1,5]

[Jn 7,17]

[1Kor 2,13]

[Zsid 11,4]

6. Ennek megfelelően az alábbi igehirdetéseket lefektetem mindazt, amit a Bibliában a mennybe vezető útról találtam, különös tekintettel arra, hogy mi módon lehet az Istennek ezt az útját megkülönböztetni az emberek tulajdon elmeszüleményeitől. Igyekszem leírni az igaz, a Szentíráshoz hű, tapasztalati vallást, hogy ne hagyjak ki belőle és ne tegyek hozzá semmit. Különösképpen igyekszem azokat, akik most kezdenek az égre felnézni (s akik

* Lásd John Milton, „L'Allegro” (Tóth Árpád ford.), *Válogatott művei*, Budapest, 1978, 25. o.

nemigen ismervén az Isten dolgait, hajlamosak letérni a jó útról), a formáságoztól, a szív vallását a világból csaknem kiszorító külszíni vallástól megóvni, másodszer pedig igyekszem figyelmeztetni azokat, akik már ismerik a szív vallását, a szeretet által munkálkodó hitet, nehogy érvénytelenné tegyék a törvényt hit által, és így az ördög csapdájába essenek.

[Jób 31,7; Zsid
12,13]

[Róm 3,31]
[1Tim 3,7]

7. Barátaim tanácsára a mostani gyűjtemény elejére fölvettem négy olyan prédikációt, amelyből hármát magam, egyet pedig testvéröcsém mondott az Oxford Egyetemen. Általános szándékom kívánta meg, hogy ezeket a kérdéseket taglaljam. És ez említett igehirdetéseket láttam a legalkalmasabbaknak arra, hogy határozottan megfeleljenek azoknak, akik gyakorta fölvetik, hogy újabban más tanítást vallunk, és a korábbiakhoz képest másképpen hirdetjük az Igét. Ezt minden értelmes ember magának is megítélheti a korábbi és a későbbi prédikációk egybevetésével.

8. Némelyek persze mondhatják, hogy én magam tévesztettem el az utat, még ha bátorkodom tanítani is azt másoknak. Alkalmasint sokan gondolják majd így, és bizony meglehet, igazuk lesz. Mindazáltal bízom abban, hogy ha valamiben tévedek, elmém nyitva áll a meggyőzés előtt. Őszintén óhajtom, hogy tisztábban láthassak. Istennek és embernek mondom: „Amit nem tudok, tanítsd meg nekem.”

9. Meg vagy győződve afelől, hogy nálamnál tisztábban láatsz? Nem lehetetlen, hogy valóban tisztábban láatsz. Akkor tégy velem, ahogyan magad is kívánnád, hogy tegyenek veled a körülmények megváltozása esetén. Mutasd meg nekem az általam ismertnél jobb utat. Mutasd meg nekem, a Szentírásból vett egyszerű bizonyítékkal. Ha továbbra is a magam megszokott útján tévelygek, ha nem vagyok hajlandó arról lejönni, kérlek, vedd a fáradságot, egy darabon fogd a kezem, s vezess, ameddig bírom. De ne légy velem türelmetlen, ha arra kérlek, ne bánts, hogy gyorsítsam lépteim. A legjobb esetben is csak botladozva, lassan haladhatok – máskülönben moccanni sem bírok. Vajon nem kérhetem-e ezen túlmenően, hogy kemény szavakkal ne illess engem, hogy az igaz útra téríts? Ha igazán tévúton járok, az ilyen beszéd aligha hiszem, hogy vezetne róla. Sőt inkább messze elkergetne tőled – és így még inkább távolabb kerülne az igaz ösvénytől.

10. Mi több, ha haragra gerjedsz, magam is megharagszom, s akkor aligha remélhetjük, hogy valaha is megtaláljuk az igazságot. Ha a harag ἡύτε κάπνος* („füstként felgomolyog”, miként egy

* *Íliász*, XVIII. 110.

helyütt Homérosz mondja), ez a füst lelke szemét úgy elhomályosítja, hogy tisztán semmit nem láthatok. Az Isten szerelmére, ha lehetséges, ne gyújtsuk egymást haragra. A pokolnak ezt a tüzét ne szítsuk fel, legalább ne engedjük fellángolni egymásban. Ha ennek a tűznek a rettentő fényénél ismernénk meg az igazságot, vajon nyernénk-e azzal avagy veszítenénk? Mert mennyivel kívánatosabb a szeretet, ha téveszmékhez kötődik is, mint az igazság, ha nincs benne szeretet? Meghalhatunk megannyi igazság ismerete nélkül, mégis feljutunk Ábrahám kebelébe. De ha szeretet nélkül halunk meg, micsoda hasznunk van a tudásból? Amennyi az ördögnek és angyalainak!

[Lk 16,22]

A szeretet Istene ne adja, hogy ilyen próbára tegyük magunkat! Készítsen fel minket az igazság ismeretére úgy, hogy hitünkben minden szeretetével, minden örömeivel és minden békességével tölt be minket.

[Róm 15,13]

I. PRÉDIKÁCIÓ

ÜDVÖSSÉG HIT ÁLTAL

(SALVATION BY FAITH)

ELHANGZOTT

AZ OXFORDI SZENT MÁRIA-TEPLOMBAN,
AZ EGYETEM GYÜLEKEZETE ELŐTT

1738. JÚNIUS 18-ÁN.

„Kegyelemből van üdvösségetek a hit által.” (Efézus 2,8)

1. Megannyi áldásával Isten csakis kegyelméből, jóságából vagy jóindulatából halmozza el az embert, aki ebben a jóindulatban ingyen, érdemtelenül részesül, hiszen semmiféle jogot nem formálhat Isten egyetlen hűségese és igaz cselekedetére sem. Ingyenkegyelem „formálta az embert a föld porából és lehelte az élet lehelletét orrába”, pecsételte meg lelkét Isten képmásával és vetett „a lábai alá mindent”. E mai napon továbbra is ugyanez az ingyenkegyelem adja nekünk az életet, lehelletet és mindent. Mert nincsen bennünk semmi, nincsen semmink és nem tehetünk semmit, amivel a legkisebb dolgot is kiérdemelhetnénk Isten kezéből. „Uram, hiszen mindent te tettél, ami velünk történt.” Mindez tehát megannyi példája az ingyenkegyelemnek; és bármi igazságot találunk az emberben, az is mind Isten ajándéka.

[1Móz 32,11]

[2,7]

[Zsolt 8,7;

Ef 1,22]

[ApCsel 17,25]

[Ézs 26,12]

2. Így tehát mivel nyerhet engesztelést a bűnös ember akár csak a legkisebb bűnéért is? Tulajdon jó cselekedeteivel? Nem. Mert akármilyen számosak vagy szentek is, nem ő maga, hanem Isten cselekszi azokat. Sőt az ember jó cselekedetei önmagukban mind szentségtelenek és bűnösök, úgyhogy mindegyikért újra meg újra engesztelést kell nyerni. Romlott fán csak romlott gyümölcs terem. Az ember szíve pedig mindenestül romlott és utálatos, mivel „híjával van az Isten dicsőségének”, ama dicsőséges igazságnak, amely kezdetben nagy Teremtőjének képmására rápecsételtette a lelkére. Éppen ezért, minthogy nem hivatkozhat sem igazságára, sem cselekedeteire, elnémul a szája Isten előtt.

[ld Mt. 7,17]

[Róm. 3,23]

[Róm 3,19]

3. Ha tehát a bűnös emberek elnyerik Isten jóindulatát, az nem más, mint „kegyelem kegyelemre”! Ha irántunk való folytatólagos nagy kegyelmében Isten újabb áldásokat áraszt miránk, sőt minden áldása közül a legnagyobbat: az üdvösséget is megadja, mi mást mondhatnánk minderre, mint azt, hogy „hála legyen az Istennek kimondhatatlan ajándékáért”! És ez így is van. „Isten azonban abban mutatta meg rajtunk a szeretetét, hogy Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor bűnösök voltunk”, hogy megszabadítson bennünket. Tehát „kegyelemből van üdvösségetek a hit által”. A kegyelem a forrása, a hit pedig a feltétele az üdvösségnek.

Nos, hogy ne maradjunk híjával Isten kegyelmének, fontos gondosan megvizsgáljunk:

I. Milyen hit által üdvözülünk?

II. Milyen üdvösséget nyerünk el eme hit által?

III. Hogyan válaszolhatunk némely kifogásra?

I. Milyen hit által üdvözülünk?

1. Először is, nyilván nem a pogányok hite által.

A pogányoktól azt várja el Isten, hogy higgyék, „ő van; és megjutalmazza azokat, akik őt keresik”; és úgy kell őt keresniük, hogy Istenként dicsóítik és magasztalják mindenért, és gondosan gyakorolják magukat az erkölcsi erényekben, embertársaik iránti igazságosságban, irgalomban és hűségben. Nem volt tehát mentsége sem a görögöknek, sem a rómaiaknak, sőt a szkítáknak vagy indusoknak sem, ha nem hittek legalább Isten létezésében és tulajdonságaiban, az eljövendő megjutalmazásban és büntetésben, valamint az erkölcsi erény kötelező voltában. Mert nyilván ennyiből áll a pogányok hite.

2. Másodszor, nyilván nem az ördög hite által, bár ez már jóval tovább megy a pogányok hiténél. Hiszen az ördög nemcsak valamely bölcs és hatalmas Isten létezésében hisz, aki kegyelmesen jutalmaz és igazságosan büntet, hanem abban is, hogy Jézus az Isten Fia, a Krisztus, a világ Megváltója. Mint olvashatjuk, világos szókkal kijelenti: „Tudom, ki vagy: az Isten Szentje!” Abban sem kételkedhetünk, hogy ez a boldogtalan lélek elhiszi mindazon szokat, amelyek elhagyták Isten Szentje száját, sőt minden mást, amit a régi idők szent emberei leírtak, akik közül kettőről kénytelen volt ezt a dicsőséges bizonytságot tenni: „Ezek az emberek a Magasságos Isten szolgálói, akik az üdvösség útját hirdetik nektek.” Ennyit hisz tehát Isten és az ember nagy ellensége, és retteg ama hitében: hogy Isten megjelent testben, hogy „lába alá veti vala-

mennyi ellenségét”, és hogy „a teljes írás Istentől ihletett”. Idáig megy el az ördög hite.

[2Tim 3,16]

3. Harmadszor üdvözítő hitünk, a szónak abban az értelmében, amelyet mindjárt elmagyarázunk, nyilván nem azonos ama hittel, amely az apostoloknak adatott, midőn Krisztus a földön járt; habár olyannyira hittek őbenne, hogy „elhagytak mindent és követői lettek”, habár hatalmukban állott csodákat tenni, „mindenféle betegséget és erőtlenséget” meggyógyítani, sőt „erőt és hatalmat” kaptak „minden ördög felett”, mindenk fölött azonban Mesterük küldte el őket, hogy „hirdessék az Isten országát”. Miután azonban visszatértek eme csodatételeikből, az Úr mégis „hitetlen nemzedéknek” nevezte őket. Azt mondta nekik: „egyetlen ördögöt sem tudtak kiűzni hitetlenségük miatt”. Jóval később pedig, midőn már több hitet tulajdonított nekik, s az apostolok így szóltak hozzá: „Növeld a hitünket!”, ő világosan megmondta nekik, hogy nincs ilyen hitük, annyi sem, akár egy mustármag: „Ha akkora hitetek volna, mint egy mustármag, és így szólnátok ehhez a vadfügefához: Szakadj ki gyökerestül, és gyökerezz meg a tengerben – az engedelmeskedne nektek.”

[Márk 10,28]

[Máté 10,1]

[Luk 9,1]

[Luk 9,2]

[Lk 9,41]

[Mk. 6,6;

Lk 9,40]

[Lk 17,5-6]

4. Nos, milyen hit által üdvözülünk? Így válaszolhatunk: először is, általánosságban szólva, Krisztusba vetett hit által, mely Krisztusra és Krisztus által Istenre irányul. Ez tehát kellő- és vég-sőképpen megkülönbözteti akár a régi, akár a mai pogányok hitétől. Az ördög hitétől pedig teljességgel elválasztja az, hogy ez a hit nem pusztán elmélkedés, ésszerű okvetés dolga, hideg, élettelen rábólintás, fejben kimunkált gondolatmenet, hanem szívbeli hajlandóság is. Mert ahogy az Írás mondja: „szívvel hiszünk, hogy megigazuljunk”, és „ha tehát száddal Úrnak vallod Jézust és szíveddel hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból, akkor üdvözülsz”.

[Róm 10,9-10]

5. És abban különbözik az üdvözítő hit az apostoloknak Urunk földi ittléte alatt adatott hitétől, hogy elismeri Krisztus halálának szükségességét és érdemét, illetve feltámadásának erejét. Elismeri halálát mint az ember örök halálból való megváltásának egyetlen elégséges módját, és elismeri feltámadását mint mindnyájunknak az életre és a halhatatlanságra történő helyreállítását, amennyiben ő „halálra adatott bűneinkért, és feltámasztatott megigazulásunkért”. A keresztyén hit tehát nemcsak azt jelenti, hogy Krisztus egész evangéliumával egyetértünk, hanem azt is, hogy teljességgel Krisztus véreire hagyatkozunk, az ő élete, halála és feltámadása érdemében bízunk, engesztelésünkért és életünkért őrá támaszkodunk, aki *értünk adatott és bennünk él*; és ennek következtében

[Róm 4,25]

[1Kor 1,30] ragaszkodunk őhozzá és kapaszkodunk őbelé, akit „Isten nekünk bölcsességgé, igazsággá, megszentelődéssé és megváltássá”, egy szóval: üdvösségünké tett.

II. Másodszor azt vizsgáljuk meg, hogy milyen üdvösséget nyerünk el eme hit által.

1. Bármilyen más jelent is, az üdvösség először is jelenvaló üdvösség. Elérhető a földön, sőt már el is érték azok, akik részesei e hitnek. Az apostol ugyanis nem azt mondja az efézusi hívőknek és bennük minden kor hívőinek, hogy hit által lesz üdvösségetek (bár ez is igaz), hanem azt, hogy „van üdvösségetek a hit által”.

[Ef 2,8] 2. Egyszóval megszabadultatok a bűnből. Ez a hit általi üdvösség. Ez az a nagy üdvösség, amelyet megjövendölt az angyal, mielőtt Isten még a világba hozta volna elsőszülöttjét: „Akit nevez el Jézusnak, mert ő szabadítja meg népét bűneiből.” A Szentírás sem itt, sem másutt nem tartalmaz korlátozást vagy megszorítást. Krisztus egész népét, vagy más szentírási kifejezéssel, minden benne hívőt megvált minden bűnéből: az eredendő és a tényleges, a múltbeli és a jelenlegi bűnökből, a test és a lélek bűneiből. A belé vetett hit által megszabadulnak a bűnnek mind a büntethetőségétől, mind a hatalmából.

[Róm 3,19†] 3. Először is minden múltbeli bűn büntethetőségétől: mert
[Zsolt 130,3] noha az egész világ Isten ítélete alá esik, olyannyira, hogy ha Isten a bűnöket számon tartaná, senki sem maradhatna meg, és noha „a törvényből csak a bűn felismerése adódik”, de az abból való szabadulás nem, és ennél fogva „a törvény cselekedeteiből nem fog megigazulni egy halandó sem öelötte”, igazságát Isten mégis „
[Róm3,20] „nyilvánvalóvá tette a Krisztusban való hit által minden hívőnek”.
[3,22] „Ingyen igazítja meg őket kegyelméből, miután megváltotta őket a Krisztus Jézus által. Mert az Isten őt rendelte engesztelő áldozatul azoknak, akik az ő vérében hisznek, hogy igazságát megmutassa. Isten ugyanis az előbb elkövetett bűnöket elnézte.” Krisztus tehát „megváltott minket a törvény átkától, úgy, hogy átokká lett értünk”. „Eltörölte a követelésével minket terhelő adóslevelet, amely minket vádolt, eltávolította azt az útból, odaszegezve a keresztfára.” „Nincs tehát most már semmiféle kárhoztató ítélet azok ellen, akik a Krisztus Jézusban” hisznek.

[3,24-25] 4. Mivel megszabadultak a bűn büntethetőségétől, megszabadultak a félelemtől is. Nem a törvényszegéstől való fiú félelemtől, hanem minden szolgálai félelemtől, a gyötrelemmel járó félelemtől, a büntetéstől való félelemtől, az Isten haragjától való félelemtől; Istenre immár nem mint a szigorú Úrra, hanem mint a jóságos

[1Jn 4,18]

Atyára tekintenek. Nem a „szolgaság lelkét, hanem a fiúság lelkét kapták, aki által kiáltják: »Abbá, Atya!« Maga a Lélek tesz bizonyosságot a lelkükkel együtt arról, hogy ők valóban Isten gyermekei”. [Róm 8,15-16]
 Megszabadultak annak félelmétől is (bár a lehetőségétől nem), hogy elszakadnak az Isten kegyelmétől és híjával maradnak a nagy-szerű és drága ígéreteknek. Megszabadultak, mert „eljegyeztettek Krisztus pecsétjével, a megígért Szentlélekkel, örökségük zálogá-
 val”. Így „békességük van Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által. Dicsekszenek azzal a reménységgel is, hogy részesülnek az Isten dicsőségében. Szívükbe áradt az Isten szeretete a nekik ada-
 tott Szentlélek által.” És ezáltal meg vannak győződve arról (bár talán nem mindig és nem ugyanazzal a teljes bizonyossággal), hogy „sem halál, sem élet, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem magas-
 ság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhatja el őket az Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztus-
 ban, a mi Urunkban”. [Ef 1,13]
 [Róm 5,1-2;5]
 [8,38-39]

5. Továbbá e hit által szabadulnak meg a bűnnek hatalmából, miként annak büntethetőségétől is. Ezért mondja az apostol: „Azt pedig tudjátok, hogy ő azért jelent meg, hogy elvegye a bűnöket, és hogy őbenne nincsen bűn. Aki őbenne marad, az nem vétkezik.” És ismét: „Gyermekeim, senki meg ne tévesszen titeket... Aki a bűnt cselekszi, az ördögtől van.” „Aki hisz, az Istentől született. Aki az Istentől született, az nem cselekszik bűnt, mert az ő magja van benne, és nem vétkezhet, mert az Istentől született.” És újra: „Tudjuk, hogy aki Istentől született, nem vétkezik, sőt aki Istentől született, az vigyáz magára, és a gonosz meg sem érinti.” [1Ján 3,5-6]
 [3,7-8]
 [5,1]
 [3,9]
 (5,18)

6. Aki hit által Istentől született, nem vétkezik: nem követ el (1.) megrögzött bűnt, hiszen a megrögzött bűn nem más, mint a bűn uralma, márpedig a bűn nem uralkodhat a hívőben. Nem követ el (2.) szándékos bűnt sem: hiszen ha a hitben él, akarata teljesen a bűn ellen irányul, és mint halálos méregtől iszonyodik tőle. Nincsen (3.) bűnös vágya sem, hiszen szakadatlanul Isten szent és tökéletes akaratát óhajtja; és a szentségtelen vágyra való bármilyen hajlamot Isten kegyelme által már csírájában elfojt. Ugyancsak nem vétkezik (4.) gyengeség által, sem tettben, sem szóban vagy gondolatban, mert akarata nem ismeri el gyengeségeit, és azok e nélkül nem tekinthetők valóságos bűnnek. Ezért „aki Istentől született, nem vétkezik”, s bár nem mondhatja, hogy nem vétkezett, most „mégsem vétkezik”. [Ild. Róm 12,2]
 [1Jn. 3,9]
 [1Ján 5,18]

7. A hit által való üdvösség tehát már a jelenvaló világban ebben áll: szabadulás a bűntől és következményeitől: e két dolgot gyakran fejezzük ki a megigazulás szóval, mely legtagabb értelmé-

ben utal a büntethetőségtől és a büntetéstől való szabadulásra, melyet a Krisztus engesztelő áldozata a benne hívő bűnös lélek számára valóságosan elnyert, illetve a bűn hatalmából* való szabadulásra, amelyet a hívő szívben kiformalódó Krisztus tesz lehetőséggé. Úgyhogy az ilyenformán megigazított vagy hit által üdvözült ember valóban újjászületett. A Lélektől született új életre, amely „el van rejtve a Krisztussal együtt az Istenben”. Mint újszülött csecsemő, boldogan issza az ἄδολον-t, az ige „hamisítatlan lelki tejét, hogy azon növekedjék”, az Úrnak, az ő Istenének erejében halad „hitből hitbe”, „kegyelemről kegyelemre”, amíg „eljut az érett férfiúságra, a Krisztus teljességével ékeskedő kornak mértékére”.

[Gal 4,19]

[ld. Jn 3,3;5]

[Kol 3,3]

[1Pt 2,2]

[Róm 1,17]

[Jn 1,16]

[Ef. 4,13†]

III. Ezzel szemben először is általában azt a kifogást szokták felhozni, hogy:

1. Az egyedül hit általi üdvösséget vagy megigazulást hirdetni annyi, mint a szentség és jó cselekedetek ellen prédikálni. Erre röviden meg lehet válaszolni: Így lenne, ha ezektől elszakított hitről beszélénk (miként egyesek teszik), de mi nem ilyen, hanem a jó cselekedetet és teljes szentséget termő hitről beszélünk.

2. Hasznosnak tetszik azonban ezt alaposabban megvizsgálnunk, különösen azért, mert ez nem új kifogás, hanem egyidős Szent Pál idejével. Már akkor is felhangzott a kérdés: „Érvénytelenné tesszük tehát a törvényt a hit által?” Erre először is azt válaszoljuk, hogy akik nem a hitet prédikálják, azok nyilvánvalóan érvénytelenné teszik a törvényt: hol közvetlenül és durván, a textust egész lelkétől megfosztó korlátozások és magyarázatok által, hol pedig közvetve, azáltal, hogy nem mutatnak rá a megvalósítás egyetlen lehetséges módjára sem. Másodsor pedig „érvényt szerzünk a törvénynek” úgy, hogy bemutatjuk teljes tartalmát és lelki értelmét, valamint mindenkit erre az élő útra hívünk, hogy „a törvény követelése teljesüljön bennük”. Ők, akik egyedül Krisztus vérében bíznak, betöltik a Krisztus minden rendeletét, és megteszik a „jó cselekedeteket, melyeket előre elkészített az Isten, hogy azokban járjanak”, továbbá szent és mennyei kedélyállapotnak örvendenek, erről életükkel tanúskodnak, sőt megvan bennük az az indulat is, amely a Krisztus Jézusban megvolt.

[Róm 3,31]

[3,31]

[Róm 8,4]

[Ef 2,10†]

[Fil 2,5]

3. Vajon azonban e hit prédikálása nem terem-e büszkeséget az emberek szívében? Erre így válaszolhatunk: Ez bizony megtörténhet. Ezért minden hívőt komolyan figyelmeztetni kell (a nagy

* A prédikáció más kiadásaiban: „a bűnnek testéből”, lásd Róm 6,6†.

apostol szavaival): „Hitetlenségük miatt törettek ki” az első ágak, „te pedig a hit által állsz. Ne légy elbizakodott, hanem félj. Mert ha Isten a természetes ágakat sem kímélte, téged sem fog kímélni. Lásd meg tehát Isten jóságát és keménységét: azok iránt, akik elesetek, keménységét, irántad pedig jóságát, ha megmaradsz ebben a jóságban, mert különben te is kivágatsz.” És ha a hívő ebben megmarad, emlékszik az e kifogást előre látó és megválaszoló Szent Pál szavaira: „Hogyan lehetséges akkor a dicsekvés? Lehetetlenné vált. Milyen törvény által? A cselekedetké által? Nem, hanem a hit törvénye által.” Ha az ember megigazulhatna cselekedetei által, lenne mivel dicsekednie. De nincs mivel dicsekednie annak, „aki nem munkálkodik, hanem hisz abban, aki megigazítja az istentelent”. Ugyanerről szólnak a textusunkat megelőző és követő szavak is: „De Isten, gazdag lévén irgalomban, minket is, akik halottak voltunk a vétkek miatt, életre keltett a Krisztussal együtt – kegyelemből van üdvösségetek! –, hogy megmutassa kegyelmének mérhetetlen gazdagságát irántunk való jóságából Krisztus Jézusban. Hiszen kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem töletek van.” Sem hitetek, sem az üdvösségetek nincs magatoktól. „Isten ajándéka az”: ingyen, meg nem érdemelt ajándéku kapjátok üdvözítő hiteteket éppúgy, mint az üdvösséget, amelyet Istennek tetszett pusztá jóindulatából a hithez kötnie. Hogy hisztek, ez az egyik példája Isten kegyelmének; hogy hit által üdvözültök, az egy másik. „Nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék.” Mert bármilyen cselekedetünk, bármilyen igazságunk volt is hitre jutásunk előtt, semmi mást nem érdemelt Istentől, hanem csupán kárhozható ítéletet. Cselekedeteink ily távol álltak attól, hogy méltók legyenek a hitre, amely tehát, bármikor kapjuk is, nem cselekedetekből van. Az üdvösség ugyancsak nem hívő életünk cselekedeteiből fakad, hiszen azokat már maga Isten viszi véghez bennünk: az tehát, hogy a maga végezte munkáért minket megjutalmaz, csak kegyelmének gazdagságát dicséri, de nem hagy semmit, amivel mi dicsekedhetnénk.

[Róm 11,20-22]

(Róm 3,27)

4,5f

(Ef 2,4-8)

[2,8]

[2,9]

[IKor 12,6]

4. Vajon azonban az arról való beszéd, hogy Isten kegyelme egyedül hit által ingyen üdvözít és igazít meg, nem bátorítja-e az embereket a bűnre? Bizony bátoríthatja, és bátorítja is: sokan „megmaradnak a bűnben, hogy megnövekedjék a kegyelem”, de vérük tulajdon fejükre száll. Isten jóságának megtérésre kellene ösztönöznie őket, amiként az őszinte szívűekkel teszi is. Ha tudják, hogy van még Istennél bűnbocsánat, hangosan kiáltanak hozzá, hogy törölje el az ő bűneiket is, a Jézusba vetett hitük által. Ha buzgón kiáltanak és nem lankadnak, ha keresik őt minden általa

[Róm 6,1]

[2,4]

[Zsolt 130,4]

[Zsid 10, 37] kijelölt eszközzel, ha nem vigasztalódnak, amíg el nem jön, akkor ő „eljön, és nem késik”. Ő sok munkát tud elvégezni rövid idő alatt. Mint az Apostolok Cselekedeteiből tudhatjuk, megannyi példája van annak, hogy Isten olykor villámláshoz hasonló gyorsasággal oltja be ezt a hitet az emberek szívébe. Így még abban az órában, hogy Pál és Silás prédikálni kezdett, a börtönőr *megtért, hitt és megkeresztelkedett*, amiképpen pünkösöd napján Szent Péter első prédikációjára háromezer ember tért meg, hitt és keresztelkedett meg. És, áldott legyen Isten, most is sok élő bizonyíték van rá, hogy neki „van ereje a szabadításhoz” ma is.

[ApCsel 16,30-34]
[2,37-41]

[Ézsza 63,1]

5. Más honnan nézve azonban, ugyanezen igazság ellen a következő, az iméntivel ellentétes kifogást szokták emelni: „Ha az ember nem üdvözülhet mindazok által, amiket megtehet, kétségbeesik.” Való igaz, kétségbeesik a tulajdon cselekedeteiből, a tulajdon érdeméből vagy tulajdon igazságából való üdvözülés gondolatától. És ennek így is kell lennie, mert senki sem bízhat Krisztus érdemeiben, amíg a sajátjáról teljesen le nem mondott. Aki „a maga igazságát igyekszik érvényesíteni”, képtelen elfogadni Isten igazságát. Mindaddig nem nyerheti el a hit igazságát, amíg a törvény igazságában bízik.

[Róm 10,3]

6. De ebben a tanításban, mondják, nincsen vigasztalás. Az ördög önmagához híven, vagyis igazság és szégyen nélkül szólt, amikor azt merészelte sugallani az embereknek, hogy valóban így áll a dolog. Márpedig csakis ez a tanítás nyugtathatja meg és töltheti meg vigasztalással az önpusztító, önkárhóztató bűnöst. Tudniillik, „aki hisz őbenne, nem szégyenül meg”, mert „mindenkinek ugyanaz az Ura, és ő bőkezű mindenkire, aki segítségül hívja”. Íme a vigasztalás, amely az égig ér, és a halálnál is erősebb! Micsoda?! Kegyelem mindenkinek? Zákeusnak, a tolvaj adószedőnek? A magdalai Máriának, a közönséges szajhának? Mintha már hallanám is, amint valaki azt mondja: Akkor én is, még én is remélhetek kegyelmet! Valóban remélhetsz, te szenvedő, akit nem vigasztalt meg senki sem! Isten nem utasítja el imádságodat. Nem, talán már a következő órában azt mondja: „Bízzál, bűneid megbocsáttattak”, olyannyira, hogy már nem uralkodnak rajtad többé, sőt „maga a Lélek tesz bizonyosságot a te lelkeddel együtt arról, hogy valóban Isten gyermeke vagy.” Ó, micsoda örömhír! Nagyszerű örömhír, mely az egész népnek öröme lesz! „Ti szomszédok mind, jöjjetek vízért, még ha nincs is pénzetek! Jöjjetek, vegyetek és egyetek! Jöjjetek, vegyetek bort és tejet, nem pénzért és nem fizetségért!” Bármilyenek is bűneid, ha „vörösek is, mint a

[ld. 2Kor 7,4]

[Róm 9,33]

[10,12]

[Mt 9,2]

[Róm 8,16]

[Ézs 55,1] [1,18]

bíbor” vagy „számosabbak hajad szálainál”, „térj az Úrhoz, mert irgalmaz neked, Istenünkhöz, mert kész megbocsátani”.

[Zsolt 40,13]

[Ézs 55,7]

7. Amikor már nem marad több kifogás, akkor egyszerűen azt mondják, hogy a hit általi üdvösséget nem kellene mindenkinek elõtt való tanításként hirdetni, de legalábbis nem kellene mindenkinek hirdetni. Mit mond azonban a Szentlélek? „Mert más alapot senki sem vethet a meglévõn kívül, amely a Jézus Krisztus.” Ezért minden prédikálásunk azon alapul, illetve azon kellene alapulnia, hogy: „aki hisz õbenne, az üdvözül”; azaz mindenekelõtt ezt kell hirdetni. „Jó, de nem mindenkinek!” Akkor kinek ne hirdessük? Kit zárjunk ki? A szegényeket? Nem, nekik külön joguk van ahhoz, hogy az evangéliumot hirdessék nekik. Az írástudatlanokat és iskolázatlanokat? Nem, Isten kezdettõl fogva az írástudatlan és iskolázatlan embereknek jelentette ki ezeket a dolgokat. A fiatalokat? Semmi esetre sem. Mindenképpen „engedjétek õket Krisztushoz jönni, és ne tiltsátok el õket”. A bûnösöket? Őket a legkevésbé. „Mert nem azért jött, hogy az igazakat hívja, hanem a bûnösöket.” Nos, ha valakit, akkor a gazdag, a tanult, a jó hírû, a tisztességes embereket kell kizárnunk. Való igaz, õk maguk túlságosan gyakran kizárják magukat az Ige hallásából; nekünk mégis szólnunk kell a mi Urunk szavait. Mert megbízatásunk lényege ebben áll: „Menjete el szerte az egész világba, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.” Ha ezt valaki részben vagy egészben, vesztére, kifogatja, hordozza a maga terhét. De akkor is „az élõ Úrra esküszöm, hogy csak azt fogjuk mondani, amit az Úr mond nekünk”.

[IKor 3,11]

[vö. Mk 16,6;

Jn 3,16]

[Mt 11,5; Lk 7,22]

[ApCsel 4,13; ld.

IKor 1,27]

[Mk 10,14]

[Mk 2,17;

Mt 9,13]

[Mk16,15]

[ld. Gal 6,5]

[1Kör 22,14]

[Ef 2,8]

8. Különösen e mostani idõkben fogjuk mondani: „kegyelembõl van üdvösségetek a hit által”, mert soha nem kellett fenntartani e tanítást úgy, mint napjainkban. Csak ez állhatja útját a közöttünk terjedõ római ámitásnak. Se vége, se hossza nem lenne, ha egyenként cáfolnánk ez egyház tévedéseit. A hit általi üdvösség azonban a gyökerüknél támadja meg ezeket, és megsemmisíti mindet, ahol egyszer megerõsítést nyer. Ez a tanítás, melyet méltán nevez egyházunk* a keresztyén vallás erõs sziklájának és alapjának, üzte ki elõször a pápistaságot országainkból,** és egyedül ez óvhat meg minket visszatértétõl. Semmi más nem vethet gátat a „földet özönvízként elárasztó” erkõlcstelenségnek. Vajon kiürítheted-e a nagy mélységet cseppenként? Ha igen, akkor megújíthatshz minket úgy, hogy minden egyes bûnünkrõl külön-külön

* Ti. az anglikán egyház.

** Ti. Nagy-Britanniából (azaz Angliából, Skóciából és Walesbõl).

[Fil 3,9] lebeszél sz bennünket. De lépjen csak közbe az „Istentől hit által
[Jób 38,11] való igazság”, az megállítja az özönvíz büszke hullámain. Az elhall-
[Fil 3,19] gattathatja azokat, „akik azzal dicsekszenek, ami a gyalázatuk”, és
[2Pt 2,1] így „megtagadják az Urat, aki őket megváltotta”. Beszélni a tör-
vényről ugyanolyan fennköltten tudnak, mint akinek a szívébe írta
Isten a törvényt. Ha erről való beszédüket halljuk, azt gondol-
hatnánk, nincsenek is messze Isten országától, de vidd őket a
[Róm 10,4] törvényből az evangéliumba, kezd a hitből való igazsággal vagy
a minden hívőt megigazító Krisztussal, „a törvény végcéljával”,
és akik egészen mostanáig majdnem vagy teljesen keresztyének
[Jn 17,12; tünnek, immár bevallottan a kárhozat fiaiként, olyan messze állnak
2Thess 2,3] az élettől és az üdvösségtől (Isten legyen irgalmas hozzájuk!), mint
a pokol mélye a menny magasától.

9. Ezért dühöng az ellenség, valahányszor a „hit általi üdvössé-
get” hirdetik a világnak. Ezért rázta fel a földet és a poklot, hogy
elpusztítsa azokat, akik először prédikálták ezt. És ezért – tudván
tudva, hogy egyedül ez a hit képes alapjában megrendíteni orszá-
gát – hívta egybe seregeit, és vetette be hazugságainak és rágalmain-
nak összes fortélyát, hogy elijessze a seregek Ura dicsőséges bajno-
kát, Luther Mártont e tanítás újraélesztésétől. Aligha csodálkoz-
hatunk ezen, hiszen, ahogy Istennek emez embere megállapította:
„Hogy felbőszülne egy büszke, erős, felfegyverzett férfiú, ha egy
kisgyerek állítaná meg, és őt semmibe véve, egy szál vesszővel a
kezében támadna rá!” – különösen, ha tudná, hogy a kisgyermek
biztosan legyőzi és eltapossa. Mint te magad is, Uram Jézus! Így
[ld. Jel 22,20] „ér célhoz” erőd „erőtlenség által”. Menj tehát előre, kicsiny gyer-
[2Kor 12,9] mek, aki hiszel őbenne, és „jobbja félelmetes dolgokra tanítson”.
[Zsolt 45,5] Legyél bár olyan tehetetlen és gyenge, mint néhány napos cse-
csemő, az erős ember nem állhat meg veled szemben. Győzelmet
aratsz rajta, leigázod őt, megdöntöd uralmát, és lábaidal tiprod.
[Zsid 2,10] Üdvösséged fejedelmének vezetésével továbbvonulsz „győzelme-
[Jel 6,2] sen, hogy újra győzz”, míg el nem pusztul minden ellenséged, és
[1Kor 15,54] „teljes a diadal a halál fölött”.

Most pedig „hála az Istennek, aki a diadalt adja nekünk a mi
[1Kor 15,57] Urunk Jézus Krisztus által”, akié az Atyával és a Szentlélekkel
együtt az áldás, a dicsőség és a bölcsesség, a hálaadás és a tisztesség,
a hatalom és az erő örökkön-örökké. Ámen.
[Jel 7,12]

II. PRÉDIKÁCIÓ

A MAJDNEM-KERESZTYÉN

(THE ALMOST CHRISTIAN)

ELHANGZOTT

AZ OXFORDI SZENT MÁRIA-TEMLOMBAN,
AZ EGYETEM GYÜLEKEZETE ELŐTT

1741. JÚLIUS 25-ÉN.

„Majdnem ráveszel engem is, hogy keresztyénné legyek.”
(Cselekedetek 26,28)

Bizony sokan csupán eddig mennek el: amióta a keresztyén vallás a világon van, sokan lettek majdnem-keresztyénné minden korban és nemzetben. De mivel látjuk, hogy Isten szemében semmit sem ér, ha csak idáig megyünk el, nagyon fontos megvizsgálunk a következőket:

Először is, mit jelent a majdnem.

Másodszor, mit jelent mindenestül keresztyénné lenni.

I. 1. Majdnem-keresztyénné lenni először is feltételezi a pogány tisztességet. Gondolom, ezt senki nem vonja kétségbe, hiszen pogány tisztességen nemcsak azt értem, amit saját filozófusaik írásaikban ajánlanak, hanem azt is, amit az egyik közönséges pogány elvárt a másiktól, és amit sokan valóban gyakoroltak is. Ennek szabályai arra tanították őket, hogy ne legyenek igazságtalanok, ne vegyék el se lopás, se rablás által felebarátaik javait, ne sanyargassák a szegényeket, ne erőszakoskodjanak senkivel szemben, ne csaljanak meg se szegényt, se gazdagot bármilyen velük való érintkezésben, ne fosszanak meg senkit jogaitól, és, ha lehet, ne tartozzanak senkinek semmivel.

2. A közönséges pogányok továbbá egyetértettek abban, hogy valamelyest tekintettel kell lenni az igazságra és az igazságosságra is. Ennek megfelelően nemcsak attól irtóztak, aki hamisan esküdött, aki hazugságban Istent hívta tanúul, hanem attól is, aki tudvalevőleg megrágalmazta felebarátját vagy hamisan vádolt bárkit.

Nemigen becsülték többre azt, aki bármily dologban szándékosan hazudott, az ilyeneket az emberi nemzet szégyenének, a társadalom kártevőinek tartották.

3. Ugyancsak ismertek és elvártak egymástól egyfajta szeretetet és segítőkészséget. Elvártak minden olyan segítséget, amit valaki a maga kára nélkül nyújthatott a másiknak. És ezt nemcsak az emberségesség apró, költséget és fáradozást nem igénylő szolgálataiban gyakorolták, hanem az éhezők táplálásában is, ha volt nélkülözhető élelmük; a mezítlenek felruházásában, ha volt felesleges ruhájuk, és általában abban, hogy a szükséget szenvedőknek adják mindazt, amire nekik nem volt szükségük. Idáig a pogány tisztességérzet (még legbarátságatlanabb értékelés szerint is) elment, és ez az első dolog, amit a majdnem-keresztyén lét feltételez.

4. Másodsor, a majdnem-keresztyén lét feltételezi a kegyesség látszatának, a Krisztus evangéliumában előírt kegyesség formájának: a valódi keresztyén lét külső jeleinek a meglétét. Ennek megfelelően a majdnem-keresztyén nem tesz semmit, amit az evangélium megtilt. Isten nevét hiába nem veszi fel: áld, és nem átkoz; esküdni nem esküdözik: beszédében az igen igen, a nem pedig nem. Az Úr napját meg nem szentségteleníti, és megszegését még a kapuin belül tartózkodó jövevénytől sem szenvedheti. Nemcsak a tényleges házasságtörést, paráznaságot és tisztátalanságot kerüli, hanem minden, akár közvetve, akár közvetlenül erre mutató szót vagy pillantást. Sőt óvakodik minden haszontalan szótól is: az ócsárlástól, rágalmozástól, pletykálkodástól, a gonosz, „bolond beszédűtől és trágárságtól” (εὐτραπελία), amelyet a pogány moralista egyfajta erénynek tartott,* azaz, röviden szólva, tartózkodik minden olyan beszédűtől, amely nem „jó a szükséges építésre”, és következőképpen megszorítja „az Isten Szentlelkét, aki által el van pecsételve a megváltás napjára”.

5. Tartózkodik a bortól, „amellyel léhaság jár együtt”, a dorbézolástól és falánkságtól. Amennyire csak rajta áll, kerül minden viszályt és versengést, szakadatlanul igyekezvén mindenkivel békeségben élni. Ha pedig sértés éri, nem áll bosszút, nem viszonzza gonosszal a gonoszt. Sem hibái, sem gyengeségei miatt nem kiabál, nem civakodik, nem gúnyolódik felebarátjával. Szándékosan nem bánt és nem károsít meg, nem szomorít el senkit, hanem minden

* Lásd Arisztotelész, *Nikomakhoszi etika*, II.7 (1108a); az εὐτραπελία a koiné görögben „trágárságot”, a klasszikus és arisztotelészi görögben pedig „szellemességet” jelentett.

szavában és tettében ez az egyszerű szabály vezérli: „Amit nem szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, azt ti sem cselekedjétek velük.”

[vö. Mt 7,12]

6. A jó cselekvésében nem szorítkozik a kedvesség olcsó és könnyű szolgálataira, hanem sokak javáért munkálkodik és fáradozik, hogy mindenképpen segítsen némelyeken. A fáradság és fájdalom ellenére erejét nem kímélve tesz meg „mindent, ami a keze ügyébe esik”, akár a barátaiért, akár az ellenségeiért, akár a gonoszokért, akár a jókért. A „szolgálatkészségben fáradhatatlan” lévén, ahogy lehetősége nyílik rá, jót tesz, mindenféle jót minden emberrel, úgy a lelkükkel, mint a testükkel. Megdorgálja a gonoszt, tanítja a tudatlant, bátorítja az ingadozót, erősíti a jót, és vigasztalja a szenvedőt. Azon munkálkodik, hogy felébressze az alvókat; akiket pedig Isten már felébresztett, azokat elvezesse a forráshoz, amely lemossa a bűnt és a szennyet, hogy abban megmosakodva megtisztuljanak; és sarkallja a hit által üdvözülteket, hogy mindenben díszére váljanak a Krisztus evangéliumának.

[Préd 9,10]

[Róm 12,11]

[Gal 6,10]

[Ef 5,14]

[Zak 13,1]

[Tit 2,10]

[2Tim 3,5]

7. Aki a kegyesség látszatát megőrzi, az a kegyelem eszközeivel is él, igen, mindegyikkel, minden adandó alkalommal. Rendszeresen jár Isten házába, mégpedig nem úgy, mint szokásuk némelyeknek, akik a Magasságos színe elé arannyal, drágakövekkel megakva vagy hivalkodó, cifra ruhákba öltözve jönnek, és az alkalomhoz nem illő udvariaskodásaikkal vagy vidámságukkal a kegyesség látszatát és erejét egyaránt megtagadják. Adja Isten, hogy ne legyen köztünk senki, aki ez ítélet alá esik: aki netán nézelődni vagy éppen látható egykedvűséggel, közömbösen jön e házba, habár néha úgy tűnik, elrebeg egy-egy imádságot, Isten áldását kérve arra, amire készül; aki átalussza vagy nagy kényelmesen hátradőlve hallgatja végig a legáhítatosabb istentiszteletet; aki mintha azt feltételezné, hogy Isten alszik, szomszédjával társalkodik, vagy aki, mintha dologtalan volna, bámészkodik. Az ilyenek aligha vádolhatók a kegyesség látszatának őrzésével. Nem, mert aki ezt megőrzi, az komoly figyelemmel kíséri végig a szent istentisztelet minden részét. Különösen, amikor az Úr asztalához járul, nem könnyelműen vagy hanyagul, hanem olyan fellépéssel, modorral és viselkedéssel megy oda, amely csak ezt mondja: „Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek!”

[Lk 18,13]

8. Ha ehhez még hozzávesszük a családfők vezetésével való rendszeres családi imádkozást, az Istennel való személyes beszélgetésre elkülönített időt és az ebbéli mindennapos komoly magatartást – nos, aki ezt a külső vallásosságot gyakorolja, az megőrzi

a kegyesség látszatát. Már csak egyetlen dologra van szüksége ahhoz, hogy majdnem-keresztyén legyen: őszinteségre.

9. Az őszinteségen a vallásosság olyan valóságos, belső vezérelvét értem, amelyből e külső cselekedetek fakadnak. És valóban, ha ez hiányzik belőlünk, nincs meg bennünk még a pogány tisztesség sem; még annyi sem, hogy megfeleljen a pogány epikureus költő elvárásának. Józan pillanataiban még ez a szegény nyomorult is tanúsíthatja:

*Oderunt peccare boni, virtutis amore,
Oderunt peccare mali, formidine poenae
(A jó emberek kerülik a bűnt, mert szeretik az erényt,
a gonoszok kerülik a bűnt, mert félnek a büntetéstől).**

Úgyhogy, ha valaki csak azért nem tesz rosszat, hogy elkerülje a büntetést,

*Non pasces in cruce corvos
(Nem kerülsz bitóra)***

mondja a pogány –, „tessék, ezzel elnyerted jutalmadat”.*** De az ilyen ártalmatlan embert még ő sem mondaná *jó pogánynak*. Ha tehát valaki ugyanilyen indítékból, vagyis hogy elkerülje a büntetést, barátai, nyeresége vagy jó híre elvesztését, nemhogy tartózkodik a gonosz cselekvésétől, de még sok jót is tesz, sőt a kegyelmi eszközöket is használja, nos, még akkor sem lenne helyénvaló őt „majdnem-keresztyénnek” mondanunk. Ha nincs jobb vezérelv a szívében, akkor ez az ember nem lehet más, hanem csak velejéig képmutató.

10. A majdnem-keresztyén lét tehát szükségképpen feltételezi az őszinteséget: Isten szolgálatára való tényleges igyekezetet, az akarata cselekvésére való szívből jövő akaratot. Szükségképpen feltételezi, hogy az ember őszintén Isten tetszésére törekedjék mindenben, akár beszédében, akár cselekedetében, elvégzett és elvégzetlen dolgaiban. Ha valaki majdnem-keresztyén, akkor ez az igyekezet hatja át az egész életét. Ez az elv vezérli a jó cselekvésében, a gonosztól való tartózkodásában és Isten rendeléseinek megtartásában.

* Wesley itt kissé módosítva idézi Horatiust (Episztulák, I/16/52–53; in *Összes Művei*, Budapest, 1989). Az eredeti vers így szól: „*Oderunt peccare boni virtutis amore; / Tu nihil admittes in te formidine poenae.*” Ami Bede Anna fordításában: „Az, ki valóban jó, elítéli a rosszat, azért jó. / Hát te? A korbáctól félsz, rosszat nem teszel inkább.”

** Uo. 48: Bede Anna fordításában: „Hát nem vetlek a dögkeselyűknek”.

*** Uo. 47: Bede Anna fordításában: „jutalomként nem verlek meg szíjjal”.

11. Itt azonban felmerülhet a kérdés: Lehetséges-e az, hogy élő ember ilyen messzire eljusson, és mégis csak majdnem-keresztyén legyen? Milyen többletet feltételez a teljes keresztyénség? Erre először is az a válaszom, hogy lehet idáig eljutni és mégis csak majdnem-keresztyénnek lenni; ezt nemcsak Isten Igéjéből, hanem a tapasztalat bizonyosságából is tudom.

12. Atyámfiai, efelől „nagy a bizalmam irántatok”. És „bocsásások meg nekem azt az igazságtalanságot”, hogy a magam balgaságát hirdetem a háztetőkről – értetek és az evangéliumért. Engedjétek meg nekem, hogy szabadon beszéljek magamról, akárha valaki másról beszélnék. Kész vagyok megalázni magam, hogy ti felmagasztaltassatok, és még ennél is alávalóbb legyek az én Uram dicsőségére.

[2Kor 7,4]
[12,13]

[ld. 2Sám 6,21-22]

13. Hosszú évek alatt idáig jutottam el magam is, miként az itteniek közül sokan tanúsíthatják: buzgón kerültem minden gonoszt, és törekedtem tisztán tartani lelkiismeretem; kihasználtam minden alkalmat; míg volt időm, jót tettem mindenkivel; folyvást, nagy gonddal használtam a nyilvános és személyes kegyelmi eszközöket; szüntelenül, mindenkor és mindenhol komoly magatartásra törekedtem; és Isten a tanúm, aki előtt állok, hogy mind ezt őszintén tettem; valóban igyekeztem Istent szolgálni. Szívből óhajtottam az ő akaratát mindenben teljesíteni, hogy elnyerjem a tetszését neki, aki elhívott, hogy „harcoljam meg a hit nemes harcát és ragadjam meg az örök életet”. Mindazonáltal lelkiismeretem tanúskodik mellettem a Szentlélek által, hogy mindez idő alatt csak majdnem-keresztyén voltam.

[ApCsel 24,16]
[ld. Kol 4,5]
[Gal 6,10]

[1Tim 6,12]
[Róm 9,1]

II. Ha megkérdezik: „Mi többet jelent ennél, ha valaki minde-
nestül keresztyén? Nos, erre így válaszolok:

1. Először is Isten szeretetét. Mert azt mondja az Igéje: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből.” Ez a szeretet áthatja az egész szívet, magával ragadja az érzelmeket, megtölti a lélek teljes egészét, és a végsőkig leköti minden képességét. Annak, aki így szereti az Urat, az ő Istenét, lelke szüntelenül „örvendez megtartó Istenében”, „gyönyörködik az Úrban”, Urában és Mindenében, akinek „mindenért hálát ad”. Neve és emlékezete után vágyódik a lelke. Szíve mindig így kiált fel: „Nincs senkim rajtad kívül a mennyben, a földön sem gyönyörködöm másban.” Valóban, miben is gyönyörködhetne Istenen kívül? Sem a világban, sem a világ dolgaiban, hiszen Isten „által keresztre feszítettett számára a világ, és ő is a világ számára”. Megfeszítettett „a test kívánságának és a szem kívánságának és az étellel való kérdésnek”. Igen, halott minden-

[Mk 12,30]

[Hab 3,18†;
Lk 1, 47†]

[Zsolt 37,4]
[1Thessz 5,18]
[vö. Ézs 26,8†]
[Zsolt 73,25]

[Gal 6,14]
[1Jn 2,16]

[1Kor 13,4] fajta kérdésnek, mert „a szeretet nem fuvalkodik fel”, és az az ember, „aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne”, a semminél is kevesebbnek gondolja magát.

[1Jn 4,16]

2. A mindenestül keresztyén ember második jellemzője: a felebaráti szeretet. Hiszen a mi Urunk így mondta, ezekkel a szavakkal: „szeresd felebarátodat, mint magadat”. Ha valaki azt kérdezi: Ki az én felebarátom?, azt válaszoljuk: ezen a világon minden ember, minden gyermeke annak, aki Atyja minden testben lakozó léleknek. Semmi szín alatt nem zárhatjuk ki közülük ellenségeinket, sem az Istennek, sem pedig a magunk lelkének ellenségeit.

[Mt 22,39]

[ld. Zsid 12,9]

[Ef 5,2]

Hanem minden keresztyén úgy szereti őket, mint magamagát; igen, „ahogyan a Krisztus is szeretett minket”. Aki teljesebben meg akarja érteni a szeretetnek ezt a módját, annak ajánlatos Szent Pál leírását tanulmányoznia. „Türelmes és jóságos.” „Nem irigykedik.” Nem ítéel elhamarkodottan. „Nem fuvalkodik fel”, hanem a legkisebbé, mindenki szolgájává teszi azt, aki szeret. A szeretet „nem viselkedik bántóan”, hanem „mindenkinek mindenné” lesz. „Nem keresi a maga hasznát”, hanem csak a mások javát, hogy üdvözülhessenek. „Nem gerjed haragra.” Kiveti a haragot, mert akiben az megvan, az híjával van a szeretetnek. „Nem rója fel a rosszat.” „Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. Mindent elfedez, mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr.”

[1Kor 13,4]

[4]

[5] [9,22]

[13,5]

[13,5]

[13,5]

[13,6-7]

3. A mindenestül keresztyén embernek van még egy jellemzője, amely bár az előbbitől elválaszthatatlan, önmagában is vizsgálható. Ez pedig nem más, mint mindennek alapja, azaz maga a hit. Isten Igéjében mindenütt nagyszerű dolgokat találunk erről. „Aki hisz”, mondja a szeretett tanítvány, „Istentől született”. „Valakik pedig befogadák őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek; azoknak, akik az ő nevében hisznek”. És „az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk”. Sőt a mi Urunk maga jelenti ki: „Aki hisz a Fiúban, annak örök élete van, sőt ítéletre sem megy, hanem átment a halálból az életbe.”

[vö. 1Jn 5,1]

[Jn 1,12†]

[1Jn 5,4]

[Jn 3,36]

4. De senki ne csapja be a maga lelkét e dologban. Gondosan meg kell jegyeznünk, hogy „az a hit, amely nem terem bűnbánatot és szeretetet és minden jó cselekedetet, nem igaz és nem élő hit, hanem halott és ördögi hit. Mert még az ördögök is hiszik, hogy Krisztus szűztől született; hogy mindenféle csodát tett Istennek jelentve ki magát; hogy értünk szenvedett szörnyű kínhalált, hogy megváltson minket az örök halálból; hogy feltámadt harmadnapon; hogy felment a mennybe, az Atya jobbján ül, és a világ végén újra eljön, hogy megítéljen élőket és holtakat. E hittétele-

inket az ördögök is hiszik, és hisznek mindent, ami meg van írva az Ó- és Újszövetségben. Mindeme hitük ellenére mégis ördögök. Megmaradnak kárhozott állapotukban, mert hiányzik belőlük az igazi keresztyén hit.”*

5 „A helyes és igaz keresztyén hit” (hogy tulajdon egyházunk szavaival folytassuk) „nemcsak a Szentírás és hitcikkelyeink igaz voltába vetett hitet, hanem azt a biztos reménységet és bizodalmat is jelenti, hogy Krisztus megszabadított minket az örök kárhozattól. Az embernek biztos reménysége és bizodalma van Istenben, hogy Krisztus érdeméért megbocsáttattak a bűnei, és visszanyerte Isten kegyelmét, és ezért szerető szívvel engedelmeskedik parancsolatainak.”**

6. Mármost, akiben megvan ez a hit, amely a benne lakozó Isten ereje által „megtisztítja a szívet” a büszkeségtől, haragtól, vágytól, „minden gonoszságtól”, „minden testi és lelki tisztatlanságtól”; amely eltölti őt a halálnál is erősebb Isten és ember iránti szeretettel, Isten munkáját cselekvő szeretettel, amely avval dicsekszik, hogy áldozatot hoz, sőt föláldozza magát másokért; és amely örömmel viseli nemcsak Krisztus dorgálását és az emberek gúnyolódását, megvetését, gyűlöletét, hanem mindazt a szenvedést, amit Isten bölcsessége megenged az emberek és az ördög gonoszsága által; akiben megvan ez a „szeretet által munkálkodó hit”, az nemcsak majdnem, hanem mindenestül keresztyén.

[1Jn 1,9]

[2Kor 7,1]

[12,15]

[Gal 5,6]

7. De ki tesz életével bizonyágot mindezekről? Kérve kérlek titeket, testvéreim, mivel az Isten előtt van „a sír és a pokol, és mennyivel inkább az emberek szíve”, ki-ki vizsgálja meg a maga szívét: „Én a mindenestül keresztyének közé számláltatom-e? Gyakorolom-e az igazságosságot, irgalmat és hűséget, akár csak a pogány tisztesség szabályainak megfelelő mértékben is? Ha igen, vajon látható-e rajtam a keresztyén külső? A kegyesség látszata? Tartózkodom-e a gonosztól – mindattól, amit Isten írott Igéje tilt? Megteszem-e teljes erőmből mindazt a jót, ami kezem ügyébe esik? Komolyan élek-e Isten minden rendelkezésével minden alkalmommal? És mindezt azzal az őszinte akarattal és óhajjal teszem-e, hogy minden dologban elnyerjem Isten tetszését?”

[Péld 15, 11†]

* „Homily on the Salvation of Man” (Homília az ember üdvösségéről), in: *Certain Sermons or Homilies appointed to be read in Churches in the time of the Late Queen Elizabeth* (A megboldogult Erzsébet királynő idején a templomokban felmondásra jóváhagyott prédikációk vagy homíliák; 1623), Oxford University Press, 1840.

** Uo.

8. Nem vagytok-e sokan tudatában, hogy soha nem jutottatok el idáig, hogy még majdnem-keresztyének sem vagytok, hogy még a pogány tisztességhez sem értek föl, nemhogy a keresztyén kegyesség látszatához? Isten pedig mennyivel kevesebb őszinteséget lát bennetek, valódi igyekezetet arra, hogy az ő tetszését keressétek mindenben. Soha nem is akartátok odaszánni minden szavakat és cselekedeteket, munkátokat, tanulásotokat, időöltésteket az ő dicsőségére. Soha nem is akartátok, nem kívántátok, hogy minden dolgotokat az „Úr Jézus nevében” tegyétek, hogy „Istennek kedves lelki áldozat lehessen a Jézus Krisztus által”.

[Kol 3,17]

[1Pt 2,5]

9. De tegyük fel, hogy így volt: vajon a jóakarát és a jó kívánság teszi-e a keresztyént? Semmi esetre sem, hacsak hathatósan meg nem valósulnak. „A pokolba vezető út”, mondják, „jóakarattal van kikövezve.” Nos, mindezek közül a legnagyobb kérdés még mindig hátravan: szívedbe áradt-e az Isten szeretete? Fel tudsz-e kiáltani: „Én Istenem, én Mindenem!” Semmi mást nem óhajtasz, csak őt? Boldog vagy-e Istenben? Ő a te dicsőséged, örömed, koronád? És be van-e írva ez a parancsolat a szívedbe: „Aki szereti az Istent, szeresse a testvérét is”? Úgy szereted tehát felebarátodat, mint magadat? Szeretsz minden embert? Úgy szereted még ellenségeidet is, sőt még Isten ellenségeit is, mint saját lelkedet? Mint ahogy Krisztus szeretett téged? Hiszed-e, hogy Krisztus szeretett téged, és önmagát adta érted? Hiszel-e a vérben? Hiszed-e, hogy Isten Báránya elvette a bűneidet, és mint nagy követ, a tenger mélyére vetette azokat? Hogy „eltörölte a követelésével téged terhelő adóslevelet, eltávolította azt az útból, odaszegezve azt a keresztfára”? Megváltattál-e valójában a vére által, és van-e bűneidnek bocsánata? És a Lelke bizonyosságot tesz-e a te lelkeddel együtt, hogy Isten gyermeke vagy?

[Róm 5,5]

[1Jn 4,21]

[Jn 1,29]

[Mik 7,19]

[Kol 2,14]

[Ef 1,7]

[Róm 8,16]

10. A mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki most itt van közöttünk, tudja, hogy ha valaki eme hit és szeretet nélkül hal meg, jobb lett volna annak az embernek, ha meg sem születik. „Ébredj fel, aki alszol”, és kiálts Istenedhez, kiálts időben, amíg még megtalálható. Ne hagyj nyugtot neki, míg „el nem vonultatja előtted egész fenségét”, míg ki nem jelenti neked az Úr nevét: „Az Úr, az Úr, irgalmas és kegyelmes Isten! Türelme hosszú, szeretete és türelme nagy! Megtartja szeretetét ezerízíg, megbocsátja a bűnt, hitszegést és vétket.” Ne engedd senkinek, hogy hiú szavakkal rábeszéljen, hogy beérd mennyei elhívásod jutalmánál kevesebbel. Hanem kiálts éjjel és nappal ahhoz, aki „amikor még erőtlenekek voltunk, halt meg értünk, istentelenekekért”, míg megtudod, kiből hiszel, és ki tudod mondani: „Én Uram és én Istenem!” Ne feledd,

[Mk 14,21]

[Ef 5,14]

[Jón 1,6]

[2Móz 33,19]

[2Móz 34,6-7]

[Fil 3,14]

[Róm 5,6]

[Jn 20,28]

szüntelen imádkozz, és bele ne fáradj, amíg fel nem tudod emelni a kezed az ég felé és nem tudod kimondani annak, aki örökkön örökké él: „Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy én szeretlek téged.” *[Lk 18,1]*

[Jn 21,17]

11. Tapasztaljuk meg mindnyájan, mit jelent nemcsak majdnem, hanem mindenestül keresztyénnek lenni, ingyen megigazulni az Isten kegyelméből a Jézusban való megváltás által, tudni, hogy békességünk van Istennel Jézus Krisztus által, örvendezni Isten dicsőségének reménységében, és magunkénak tudni „szívünkbe áradt az Istennek a nekünk adatott Szentlélek által szívünkbe áradt szeretetét”.

[Róm 5,1;2;5]

III. PRÉDIKÁCIÓ

ÉBREDJ FEL, AKI ALSZOL

(AWAKE, THOU THAT SLEEPEST)

AZ IGÉT HIRDETTE:

CHARLES WESLEY

MAGISTER ARTIUM, A CHRIST CHURCH KOLLÉGIUM EGYKORI HALLGATÓJA.

1742. ÁPRILIS 4-ÉN, VASÁRNAP, AZ OXFORDI EGYETEM
GYŰLEKEZETÉNEK

*„Ébredj fel, aki alszol, támadj fel a halálból,
és felragyog neked a Krisztus.” (Efézus 5,14)*

Mai igénket Isten segítségével magyarázva:
először leírom az alvókat, akiknek szól az ige;
másodszor megerősítem az intést: „Ébredj fel, aki alszol,
támadj fel a halálból”;

harmadszor pedig elmagyarázom az ígéretet, amely azoknak
szól, akik felszerkennek és feltámadnak: „felragyog neked a Krisz-
tus”.

I.1. Először is, ami az így megszólított alvókat illeti: az alvás
jelenti: az ember természetes állapotát; a léleknek ama mély
alvását, amelybe Ádám bűne taszította mindazokat, akik az ő
ágyékából származnak; amaz egykedvűséget, nemtörődömséget
és ostobaságot, valóságos állapota iránti érzéketlenséget, amelybe
minden ember beleszületik, és amelyben megmarad mindaddig,
amíg Isten hangja fel nem serkenti.

2. Mármost, „akik alusznak, éjjel alusznak”. A természet álla-
pota a teljes sötétség állapota; olyan állapot, amelyben „sötétség
borítja a földet, sűrű homály a nemzeteket”. A szegény, fel nem
ébresztett bűnös, egyebekről bármily sokat tud is, magamagáról
mit sem tud. E tekintetben „még semmit sem ismert meg úgy, aho-
gyan ismernie kell”. Nem tudja magáról, hogy elesett lélek, akinek
e jelenvaló világon csak az a dolga, hogy megépüljön az elesett-
ségéből, visszanyerje Isten képmását, amelyre teremtetett. Nem

[1Thessz 5,7]

[Ézs 60,2]

[1Kor 8,2]

[Lk 10,42]

[ld. Jn 3,3]

[Zsid 12,14]

[Jer 6,14]

[Lk 11,21]

[ld. Ézs 14,9†]

[ld. Jób 10,21]

[4Móz 16,30]

látja nélkülözhetetlennek az egy szükséges dolgot, a belső egyetemes változást, a „felülről való születést”, amelyet a teljes megépülést elkezdő keresztség jelképez, illetve az elme, a lélek és a test megszentelődését, „amely nélkül senki sem látja meg az Urat”.

3. Súlyos betegen makkegészségesnek képzeletét. Nyomorúságban és bilincsből szabadnak álmodja magát. „Békesség, békesség!”, mondja, mialatt az ördög mint „erős fegyveres” foglyul ejti lelkét. Ő pedig alszik tovább, nyugodtan pihen, bár lentről a pokol már megindult fogadására, bár a sír, ahonnan nincs visszatérés, már feltátotta száját, hogy elnyelje. Tűz lángol körötte, ő azonban mit sem sejt róla; sőt már ég is benne, ő mégsem veszi szívére.

4. Alvón tehát olyan bűnöst kell értenünk (és adja Isten, hogy mindnyájan meg is értsük ezt!), aki elégedett a bűneiben, beéri elesett állapotával, Isten képmását nélkülöző életével és halálával, aki nincs tudatában sem betegségének, sem az arra való egyetlen gyógyírnak, s aki soha nem hallotta vagy nem vette figyelembe Isten figyelmeztető szavát, hogy „meneküljön az eljövendő harag elől”, aki még soha nem látta a pokol tüzét fenyegetni, és nem kiáltott fel őszinte lélekkel: „Mit kell cselekednem, hogy üdvözüljek?”

[Mt 3,7]

[ApCsel 16,30]

[Jel 3,15]

[ld. ApCsel 26,5]

[Róm 10,3]

5. Ha az alvó külsőleg nem gonosz, akkor az ő álma általában a legmélyebb mind között; akár laodiceai lelkületű: „sem hideg, sem forró”, csendes, ésszerű, ártalmatlan, szívélyes hitvallója atyái vallásának, akár buzgó és ortodox, aki vallásunk „legszigorúbb szektája szerint”, „farizeus” módra él: azaz a Szentírás beszámolója szerint *magamagát igazítja meg*, a „maga igazságát igyekszik érvényesíteni”, hogy ezen az alapon fogadja el Isten.

[2Tim 3,5]

[Lk 18,11]

[18,12]

[uo.]

[Fil 3,6]

6. Az ilyen ember „kegyességnek látszatát megőrzi ugyan, de annak erejét megtagadja”; sőt bárhol találkozik vele, ócsárolja, pusztaszeretlenségnek vagy káprázatnak tartja azt. Mindeközben a nyomorult öncsaló hálát ad Istennek, „hogy nem olyan, mint a többi ember: rabló, gonosz, parázna”; nem, ő nem tesz rosszat senkivel. „Bőjtől kétszer egy héten”, él a kegyelmi eszközökkel, rendszeresen jár templomba, és részt vesz úrvacsorában; sőt „tizedet ad mindenéből”, megtesz minden tőle telhető jót; „a törvényben követelt igazság szempontjából feddhetetlen”; a kegyességből csak az erő kell neki, a vallásból csak a lélek; a keresztyéniségből csak a hűség és az élet.

[Lk 16,15]

[Mt 23,13]

7. De nem tudjátok-e, hogy az ilyen keresztyén bármily magasztos is az emberek előtt, Isten előtt utálatos, örököse minden „jaj”-nak, mit Isten Fia tegnap mondott, ma és mindörökké mond a „képmutató írástudókra és farizeusokra”? Az ilyen keresztyén

megtisztította „a pohárnak és tálnak külsejét, de belül telve van minden gonoszsággal”. „Gyógyíthatatlan betegség támadta meg”, ezért „belül romlottak.” Urunk méltán hasonlítja az ilyet meszelt sírhoz, amely „kívülről szépnek látszik, de belül tele van halottak csontjaival és mindenféle tisztátalansággal”. A csontok már nem is szárazak: rájuk kerültek az inak és a hús, s bőr borította őket, de nincs bennük lehelet, nincs az élő Isten Lelke. És „akiben nincs a Krisztus Lelke, az nem az övé”. „Ti viszont a Krisztuséi vagytok”, „ha Isten Lelke lakik bennetek.” Ha pedig nem, Isten tudja, még most is halálban lakoztok.

[Lk 11,39]

[Zsolt 41,9; 5,10]

[Mt 23,27]

[Ez 37,8]

[Róm 8,9]

[IKor 3,23]

[Róm 8,9]

8. Másik jellemzője az itt megszólított alvónak, hogy a halálban lakozik, de nem tud róla. Halott Istennek, „halott a vétkei és bűnei miatt”. Mert „a test gondolata halál”. Ahogy írva van: „Egy ember által jött a bűn a világba, és a bűn által a halál, úgy minden emberre elterjedt a halál”; nemcsak az ideig való halál, hanem a lelki és az örök halál úgyszintén. „Amely napon eszel róla”, mondta Isten Ádámnak, „bizony meghalsz”. Nem testileg (hacsak úgy nem, hogy akkor lett halandó), hanem lelkileg: elveszíted a lelked életét, meghalsz Istennek, elszakadsz tőle, az életed és boldogságod lényegétől.

[Ef 2,1]

[Róm 8,6†]

[Róm 5,12]

[IMóz 2,17†]

9. Először így szakadt meg lelkünknek Istennel való éltető egysége; olyannyira, hogy természetes életünket élve lelki halálban vagyunk. És maradunk is, míg az utolsó Ádám megelevenítő lélekké nem válik számunkra, fel nem támasztja a halottakat, a bűn, az élvezetek, a gazdagság vagy a méltóságok miatt halottakat. De mielőtt valamely halott lélek életre kelhetne, „meghallja (meghallgatja) az Isten Fiának hangját”: szíve mélyén ráébred elveszett állapotára, és megérti a rá kimondott halálos ítéletet. Tudja magáról, hogy „életében halott”, halott Istennek és Isten dolgainak; nincs ereje megtenni egy élő keresztyén cselekedeteit, ahogy egy holttest sem képes egy élő ember dolgait végezni.

[Jn 5,25]

[1Tim 5,6]

10. Egészen bizonyos, hogy a bűn miatt halott ember „érzékei nem alkalmasak a lelki jó és rossz megkülönböztetésére”. „Van szeme, és mégsem lát, füle is van, és mégsem hall.” Nem „kóstolja meg” és nem „látja meg, hogy jó az Úr”. Istent soha nem látta, „a hangját nem hallotta”, és nem „tapintotta az élet igéjét”. Hiába olyan a Jézus neve, „mint a kiöntött olaj”, és hiába „mirha, aloé, kasszia illata árad minden öltözetéből”. A halálban alvó lélek nem fogja fel az ilyen dolgokat. Szíve nem érez, mit sem ért ezekből.

[Zsid 5,14]

[Mk 8,18]

[Zsolt 34,9‡; vö.

1Pét 2,3][ld. Jn 1,18;

1Jn 4,12][Jn 5,37]

[1Jn 1,1][Ének 1,3]

[Zsolt 45,9]

[ld. Ef 4,19]

11. Így, mivel nincsenek lelki érzékei, és nem tud megnyílni a lelki tudás előtt, az érzéki ember nem fogadja el az Isten Lelkének a dolgait, sőt oly távol áll ezek elfogadásától, hogy a lelki dol-

[IKor 2,14]

gokat merő bolondságnak tartja. Nemhogy teljes tudatlanságra vall a lelki dolgokban, hanem még azok létét is tagadja. Maga a lelki érzékelés pedig az ostobaság bolondságának tetszik szemében. „Mi módon lehetnek ezek?”, kérdezi. Honnan *tudhatja* bárki is, hogy él az Istennek? Tudhatja, miként tudod magad is, hogy a tested él. A hit a lélek élete; és ha ez az élet bennetek van, bizonyáságul nem jelekre van szükségetek, hanem az „ἐλεγχος νεύματος”-ra, az isteni tudatra, „az Isten bizonyáságtételére”, amely többet ér tízezer emberi bizonyáságtételnél is.

12. Ha a Lélek most nem tesz bizonyáságot a te lelkeddel együtt, hogy Isten gyermeke vagy, hatalmával és bizonyítékaival, ó, bár csak meggyőzne téged, te szegény, fel nem ébresztett bűnös, hogy az ördög gyermeke vagy! Ó, ahogy prófétálok, bárcsak „dörgő hang” támadna, „a csontok pedig egymáshoz illeszkednének”. „A négy égtáj felől jöjj elő, Lélek, és lehelj ezekben a megölteketbe, hogy életre keljenek!” És ne keményítsétek meg a szíveiteket, ne szegüljetez ellene a Szentléleknek, aki most is azért jött, hogy rátok bizonyítsa a bűnt, „mert nem hisztek az Isten egyszülött Fiának nevében”.

II.1. Ezért hát „Ébredj fel, aki alszol, támadj fel a halálból!”. Isten most az én szám által hív téged, és int, hogy ismerd meg magad, te bukott lélek, ismerd meg valódi állapotodat és egyetlen dolgodat idelent. „Mi van veled, hogy ilyen mélyen alszol? Kelj föl, kiáltás Istenedhez! Talán gondol rád az Isten, és nem veszel el!” Hatalmas vihar tombol körülötted, és a veszedelem mélységeibe, Isten ítéletének szakadékába zuhansz. Ha meg akarsz menekülni, vedd bele önmagad! „Ítéld meg magad, és az Úr nem fog megítélni.”

2. Ébredj, serkenj fel, kelj föl, semhogy „kiidd a harag poharát, melyet az Úr keze tart eléd”. Rázd fel magadat, ragadd meg az Urat, a te Igazságodat, hatalmas szabadítót! „Rázd le magadról a port!” Legalább azt engedd, hogy Isten fenyegetéseinek földrengése rázzon fel! Ébredj, és kiáltsd a remegő börtönőrrel együtt: „Uram, mit kell cselekednem, hogy üdvözüljek?” És ne nyugodj addig, amíg nem hiszel az Úr Jézusban azzal a hittel, amely az ő ajándéka Lelkének munkája által.

3. Ha valakihez inkább szólok közületek, mint másokhoz, az te vagy: te, aki azt gondolod, hogy téged nem érint ez az intelem. „Isten beszél hozzád rajtam keresztül!” Az ő nevében intelek: „menekülj el eljövendő harag elől”. Te szentségtelen lélek, lásd magad az elítélt Péter képében, amint két bilincssel megkötözve, két katona között alszik a börtönben, az ajtót pedig örök vigyáz-

zák. Az éjszaka múlik, a nappal pedig már egészen közel van, amikor elővezetnek a vesztőhelyre. És te ebben a szörnyű állapotodban mélyen alszol; mélyen alszol az ördög karjaiban, a sír szélén, az örök pusztulás szájában!

[Róm 13,12]

[2Thessz. 1,9]

4. Ó, bár „odalépne hozzád is az Úr angyala, és világosság támadna celládban”! Bár megéreznéd a mindenható kéz érintését, amint felráz, és meghallanád: „Kelj fel gyorsan, övezd fel magadat, és kösd fel sarudat! Vedd fel felsőruhádát, és kövess engem!”

[12,8]

[1Móz 8,9]

[1Krón 29,15]

5. Örökkévaló lélek, ébredj fel világi boldogságod álmából! Nem magáért teremtett-e téged Isten? Akkor nem nyugodhatsz addig, amíg meg nem nyugszol benne. * Térj vissza, vándor! Repülj vissza bárkádba. Nem otthonod ez neked. Ne is gondold rá, hogy itt hajlékot építesz. Jövevény és zsellér vagy csupán a földön; egy nap teremtménye, de megváltozhatatlan állapotba lépsz most át. Siess! Az örökkévalóság karnyújtásnyira van. Az örökkévalóság ezen a pillanaton múlik: örökkévaló boldogság vagy örökkévaló nyomorúság!

[Lk 12,20]

[Hab 1,13†]

[Kol 1,12]

[2Tim 4,7]

[Lk 10,42]

[Ef 4,22-24; Kol

3,9-10][Id. 2Kor 5,2]

[Mt 25,3 skv.]

[5Móz 6,5]

[Fil 2,5]

[2Kor 5,17]

[2Pt. 1,4]

[2Kor 13,5‡]

[1Jn 4,15]

[3,24]

[1Kor 6,19]

[1Jn 5,10]

[Ef 1,14][13]

[ApCsel 10,47]

[ApCsel 19,2]

7. Van olaj a lámpásodban? Kegyelem a szívedben? Szereted „az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes elmédből, teljes lelkedből és minden erődből”? Az az indulat van-e benned, amely a Krisztus Jézusban volt? Valóban keresztyén vagy-e, azaz új teremtés? Elmúltak-e a régiek, és újjá lett-e minden?

8. „Az isteni természet részese” vagy-e? Hát nem ismered magad, hogy „Jézus Krisztus benned van, hanem ha megvetett vagy”? Tudod-e, hogy Isten „benned marad, és te őbenne”, a nekünk adott Lelke által? Avagy nem tudod-e, hogy tested nem más, mint „a benned lakozó Szentléleknek temploma, amelyet Istentől nyertél”? Megvan-e benned a bizonyágtétel, örökséged záloga? El vagy-e jegyezve a pecséttel, a megígért Szentlélekkel? „Kaptál-e Szentlelket”? Vagy meglep a kérdés, mert azt sem hallottad, „hogyan van Szentlélek”?

* Augustinus, *Vallomások*, I.1 (Budapest, 1987, 23. o.)

9. Ha ezt sérelmesnek tartod, biztos lehetsz benne, nemhogy keresztyén nem vagy, de nem is akarsz az lenni. Mit több, még imádságod is vétekké vált; a mai napon is nyilvánosan megcsúfolod Istent, amikor Szentlelkének ihletéséért könyörögtél,* holott nem is hitted, hogy létezik ilyen, amit meg lehet kapni.

10. Isten igéjének és tulajdon egyházunknak tekintélyével mégis meg kell ismételnem a kérdést: „Kaptál-e Szentlelket?” Ha nem, akkor még nem vagy keresztyén. Mert a keresztyén ember: „Szentlélekkel és hatalommal felkent” ember. Még nem vagy részese a tiszta és szeplőtlen vallásnak. Tudod-e, mi a vallás? [ApCsel 19,2] [ApCsel 10,38] [Jak 1,27] [2Pt 14] [Gal 4,19] [Kol 1,27] Hogy az nem más, mint az isteni természetben való részese, az Isten élete az ember lelkében, a szívben kiformalódó Krisztus, „a benned lévő** Krisztus: reménysége az eljövendő dicsőségnek”? Hogy a vallás nem más, mint boldogság és szentség, a menny kezdete a földön? Hogy az Isten országa benned: „nem evés, nem ivás”, nem külső dolog, „hanem igazság, békesség és Szentlélek által való öröm”? [Róm 14,17] [Fil 47] [1Pt 1,8] Hogy a lelkedbe helyezett örökkévaló ország: „Isten békessége, mely minden értelmet meghalad”, „kimondhatatlan, dicsóult öröm”?

11. Tudod-e, hogy „Krisztus Jézusban nem számít sem a körülmételed, sem a körülmételetlenség, csak a szeretet által munkálkodó hit”, „csak az új teremtés”? Látod-e szükségét ama belső változásnak, ama lelki születésnek, ama halálból fakadó életnek, ama szentségnek? És meg vagy-e teljességgel győződve arról, hogy e nélkül senki sem látja meg az Urat? Munkálkodsza-e ezért? [Gal 5,6] [6,15] „Igyekez-e még jobban megerősíteni elhívásodat és kiválasztásodat?” „Félelemmel és rettegéssel” munkálod-e üdvösségedet? [Zsid 12,14] [2Pt 1,10] [Fil 2,12] [Mt 7,13; Lk 13,24] Küzdesz-e, hogy „a szoros kapun” bemelessz? Komolyan veszed-e a lelkedet? Tudod-e mondani a szívek vizsgálójának: „Ó, Istenem, téged óhajtlak! Uram, te mindent tudsz; te tudod, hogy szeretni akarlak téged!”? [Jn 21,17]

12. Reménykedsz üdvösségedben? De milyen alapon van benned ez a reménység? Azon, hogy rosszat nem, jót viszont sokat tettél? Vagy hogy nem olyan vagy, mint mások, hanem bölcs, tanult, becsületes és tisztességes? Megbecsülnek az emberek és jó híred van? Sajnos mindezek soha nem visznek közelebb Istenhez. Az ő szemében ezek alábbvalók a semminél is. Ismered Jézus Krisztust, akit Isten küldött? Megtanított-e arra téged, hogy [ld. 1Pt 3,5] [Zsolt 62,10†]

* *Book of Common Prayer* (BCP), „The Order for Holy Communion” (Úrvacsorai rendtartás).

** Ti. így az AV.

„kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez, nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék”? Elfogadtad-e amaz igaz mondást mint reménységed alapját, hogy „Krisztus Jézus azért jött el a világba, hogy a bűnösöket üdvözítse”? Megtanultad-e, mit jelentenek a következők: „Mert nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket megtérésre.” „Nem küldtettem máshoz, csak az elveszett juhokhoz”? Már elvesztél, meghaltál, *ítélet alatt* vagy? (Aki hallja, értse!) Tudod, hogy mit érdemelsz? Érzed-e hiányosságaidat? „Lelki szegény” vagy-e, aki Istenért sírsz, és nem vigasztalódsz? „Magába szállt-e” a tékozló fiú, és bánkódik-e, amiért az általa már odahagyott moslékkal táplálkozók azt gondolják róla, hogy „magán kívül van”? Akarsz-e „kegyesen élni Krisztus Jézusban”? És szenvedsz-e üldözést emiatt? Hazudnak-e rólad mindenféle rosszat az emberek, gyaláznak-e az embernek Fiáért?

[Ef 2,8-9]

[1Tim 1,15]

[Mt 9,13]

[Mt 15,24]

[Jn 3,18]

[Mt 5,3][ld 5,4]

[Lk 15,17]

[15,16†][Mk 3,21]

[2Tim 3,12]

[Mt 5,11]

13. Bárcsak meghallanátok e kérdésekben a hangját annak, aki felébreszti a halottakat, és megéreznétek az „ige sziklazúzó pörölyét”! „Ma, amíg még tart a ma, ha az Ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.” Most azért „Ébredj fel, aki lelki halálban alszol”, hogy ne aludj az örök halálban! Érezd át elveszett örökségedet, és „támadj fel a halálból”. Hagyd el régi társaid a bűnben és halálban. Kövesd Jézust, és hagyd a halottakra, hogy eltemessék halottaikat. „Szabadulj meg végre ettől az elfajult nemzedéktől!” „Menj ki közülük, és válj külön tőlük, tisztátalant ne érints, és az Úr magához fogad!” „Felragyog neked a Krisztus.”

[Jer 23,29]

[Zsid 3,7-8;13]

[Mt 8,22]

[ApCsel 2,40]

[2Kor 6,17]

[Ef 5,14]

III.1. Végül ezt az ígéretet magyarázom meg. Milyen bátorító belegondolni, hogy bárki vagy is, aki engedelmeskedsz a Krisztus hívásának, nem fogod hiába keresni az orcáját! Ha most azonnal „felkelsz” és „feltámadsz a halálból”, „felragyog neked” – erre kötelezte magát. „Kegyelmet és dicsőséget ad az Isten”: kegyelmének világosságát itt, dicsőségének világosságát pedig, amikor elnyered „a dicsőség hervadatlan koronáját”. „Eljön világosságod, mint a hajnalhasadás”, és homályosságod olyan lesz, mint a dél. „Isten, aki ezt mondta: »sötétségből világosság ragyogjon fel«, Ő gyújtott világosságot szívünkben, hogy felragyogjon előttünk Isten dicsőségének ismerete Krisztus arcán.” „De fölragyog majd az igazság napja számotokra, akik nevetem félitek, és sugarai gyógyulást hoznak.” És ama napon ezt hallod: „Kelj fel, tündökölj, mert eljött világosságod, rád ragyogott az Úr dicsősége.” Mert Krisztus kinyilatkoztatja magát benned: és ő az igazi világosság.

[Zsolt 84,12]

[1Pt 5,4†]

[Ézs 58,8][10]

[2Kor 4,6]

[Mal 3,20]

[Ézs 60,1]

[vö. Gal 1,16]

[Jn 1,9]

2. Isten a világosság, és ő odaadja magát minden őt váró, felébredt bűnösnek. Így az élő Isten temploma leszel, és „Krisztus lakik szívedben a hit által”, és „a szeretetben meggyökerezve és megalapozva, képes leszel felfogni minden szenttel együtt: mi a szélessége és hosszúsága és mélysége és magassága a Krisztus minden ismeretet meghaladó szeretetének”.

[Ef 3,17-19]

[1Kor 1,26]

[Ef 2,22]

[ld. Róm 1,7]

[Kol 1,12]

[ld. 2Pt 1,4]

3. Nézzétek elhívásokat, testvéreim. Arra hívtunk el, hogy Isten hajlékává legyünk a Lélek által, az ő bennünk lakozó Lelke által szentek legyünk itt, és a szentek örökségében, a világosságban részesüljünk. Drágák, sőt a legnagyobbak a nekünk adatott, a nekünk hívőknek valósággal megadatott ígéretek! Mert hit által „nem a világ lelkét kapjuk, hanem az Istentől való Lelket”, az összes ígélet summáját, „hogy megismerjük mindazt, amit Isten ajándékozott nekünk”.

[1Kor 2,12]

[Zsid 1,1]

4. Krisztus lelkének nagyszerű ajándékát Isten sokszor és sokféleképpen megígérte az embernek, és Krisztus megdicsőülése óta teljességgel kiárasztotta. Az atyáinknak hajdan adott ígéretek tehát betöltötte. „És én a lelkeket adom belétek, és azt művelem veletek, hogy rendelkezéseim szerint éljétek, törvényeim megtartsátok és teljesítétek.” „Mert vizet árasztok a szomjas földre, patakokat a szárazra. Lelkeket árasztok utódaidra, áldásomat sarjadékaidra.”

(Ez 36,27)

(Ézs 44,3)

[ld. ApCsel 2,38;

10,43]

[Mk 9,23]

[Ézs 50,10]

[vö. Ézs 50,2; 59,1]

[Ézs 63,1]

[Zsid 13,8][Mt 9,6]

[2]

[Thessz 2,13]

[vö. Róm 3,24]

[Zsid 10,10]

[Jn 3,33]

[1Jn 5,11]

[ApCsel 2,29]

[Zsid 13,22]

5. Ti mindnyájan élő tanúi lehettek ezeknek: a bűnök bocsánatának és a Szentlélek ajándékának. „Minden lehetséges annak, aki hisz.” „Ki féli közületek az Urat” és jár mégis „sötétségben, és nincs fényesség néki”? Jézus nevében kérdezlek téged: hiszed-e, hogy az ő keze nem rövid? Hogy most is van ereje a szabadításhoz? Hogy ő tegnap, ma és mindörökké ugyanaz? Hogy hatalma van itt a földön a bűnöket megbocsátani? „Bízzál, fiam, megbocsáttattak bűneid.” Krisztusért Isten megbocsátott neked. Ezt ne „emberi beszédként fogadd be, hanem Isten beszédeként, mint-hogy valóban az”; és hit által ingyen megigazulsz. Meg is szentelődsz a Jézusba vetett hit által, és pecsétet teszel arra, sőt tulajdon pecsétedet teszed arra, hogy „Isten örök életet adott nekünk, és ez az élet az ő Fiában van”.

6. Atyámfia, férfiak, hadd szóljak nyíltan hozzátok; és szívleljétek meg ez intő beszédet, ha olyan szólja is, kinek a legcsekélyebb a becsülete az egyházban. Lelkiismeretek tesz bizonyosságot a Szentlélek által, hogy ezek a dolgok így vannak, ha megízleltétek, hogy jóságos az Úr. „Az pedig örök élet, hogy ismernek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, a Jézus Krisztust.” Ebben a tapasztalati tudásban és egyedül ebben áll a valódi keresztyénség.

[ld. Róm 9,1]

[1Pt 2,3]

[Jn 17,3]

Az keresztyén, aki vette Krisztus Lelkét. Aki nem vette őt, az nem keresztyén. Az sem lehetséges, hogy valaki vette őt, de nem tud róla. „Azon a napon (amikor eljön, mint Urunk mondja,) megtudjátok, hogy én az Atyában vagyok, ti énbennem, én pedig tibenntek.” Ez „az igazság Lelke, akit a világ nem kaphat meg, mert nem látja őt, nem is ismeri; ti azonban ismeritek őt, mert nálatok lakik, sőt bennetek lesz”. [Jn 20,22]

7. A világ nem fogadhatja be őt, sőt teljesen elutasítja az Atya ígéretét, káromolja őt és ellene mond neki. De amely lélek nem vallja ezt, az nem az Istentől van. Sőt „ez az antikrisztus lelke, amelyről hallottátok, hogy eljön, most pedig már a világban van”. [1Jn 4,3]
Antikrisztus mindenki, aki tagadja a Szentlélek ihletését, vagy azt, hogy Isten bennünk lakozó Lelke minden hívő közös kiváltságát, az evangélium áldását, a kimondhatatlan ajándékot, az egyetemes ígéretet, az igaz keresztyén hívő ismérvét képezi.

8. Nem segít rajtuk, ha azt mondják: „Nem Isten Lelkének a segítségét, hanem csak ezt az ihletést, a Szentléleknek ezt a vételét és érzékelését tagadjuk. Csak azt tagadjuk, hogy a Lélek eme megérzésének, a tőle való indíttatásnak vagy a vele való betöltekezésnek bármi helye van az egészséges vallásosságban.” De ha csak ezt tagadod, ezzel az egész Szentírást, Isten teljes igazságát, ígéretét és bizonyágtételét is tagadod.

9. Tulajdon kiváló egyházunk mit sem tud erről az ördögi különbségtételről; nyíltan beszél arról, mit jelent „érezni a Krisztus Lelkét”; ♦ a „Szentlélektől indíttatva” lenni; ♦♦ és tudni és „érezni, hogy nincsen más név, hanem csak a Jézusé”, ♦♦♦ amely által életet és üdvösséget nyerhetünk. Egyházunk mindnyájunkat arra tanít, hogy imádkozzunk „a Szentlélek ihletéséért”, ♦♦♦♦ sőt, hogy „töltekezzünk be Szentlélekkel”. ♦♦♦♦ Sőt minden lelkipásztora vallja, hogy kézzel által megkapja a Szentlelket.* Ha tehát ezek közül bármelyiket is tagadjuk, akkor tulajdonképpen az anglikán egyházat és az egész keresztyén kinyilatkoztatást tagadjuk.

10. „Isten bölcsessége” azonban mindig is „bolondság volt az embereknek”. Nem csoda tehát, hogy az evangélium nagy titkát [ld. 1Kor 1,18-25]

♦ 17. tétel [„The Thirty-nine Articles” (A harminckilenc [anglikán] vallástétel), in: BCP].

♦♦ „Office of Consecrating Priests” (Lelkészszentelő istentisztelet) [BCP].

♦♦♦ „Visitation of the Sick” (Beteglátogatás) [BCP].

♦♦♦♦ „Collect before the Holy Communion” (Úrvacsora előtti imádság) [BCP].

♦♦♦♦♦ „Order of Confirmation” (Konfirmációs rendtartás) [BCP]

* Ld. „Ordering of Priests” (Lelkészszentelés), BCP.

[Mt 11,25] Isten most is „elrejtja a bölcsek és értelmesek elől”, csakúgy, mint a régi időkben; hogy az emberek szinte egyetemesen tagadják, kinevetik és pusztá örülteként elvetik azt, és hogy akik még mindig magukénak merészelik vallani, azokat mint örülteket és fanatikussokat megbélyegzik! Ez nem más, mint az eljövendőnek hirdetett „szakadás”, azaz általános, minden rendű és rangú emberre jellemző hithagyás, mely mostanra elárasztotta a földet. „Járjátok be Jeruzsálem utcáit, nézzetek szét, tudakozódjatok, kutassátok át tereit! Található-e, van-e olyan ember”, aki szereti az Urat, Istenét teljes szívéből, és őt szolgálja teljes erejéből. Hogy gyászol saját országunk is – hogy messzebb ne menjünk – az istentelenség pusztító áradata miatt! Mily gaztetteket követnek el nap mint nap, mi több, gyakran büntetlenül, éppen azok, akik orrukát fenn hordva vétkeznek, és azzal dicsekszenek, ami a gyalázatuk. Ki tudná öszeszámolni az országot özönvízként elárasztó megannyi esküdözést, átkozódást, szentségtörést, istenkáromlást, hazudozást, rágalmazást, gonosz beszédet, szombattörést, falánkságot, részegséget, bosszút, paráználkodást, házasságtörést, tisztátalanságot, csalást, igazságtalanságot, elnyomást és nyereszkeskedést?

11. És még azok között is, akik tisztán tartották magukat e durvább utálatosságoktól, mennyi haragot és büszkeséget, mennyi restséget és semmittevést, mennyi elpuhultságot és erélytelenséget, mennyi fényűzést és élvhajhászást; mennyi kapzsiságot és törtetést, mennyi dicsszomjat, mennyi világszeretetet és mennyi emberfélelmet találunk! Ugyanakkor, milyen keveset az igaz vallásosságból! Hiszen hol van az, aki Istent és felebarátját úgy szereti, ahogy azt Urunk megparancsolta nekünk? Egyfelől ott vannak azok, akikben a kegyességnek még a látszata sincs meg; másfelől pedig azok, akiknél csak a látszat van meg: egyik nyitott, a másik meszelt sír. Úgyhogy ha valaki alaposan megvizsgálja az emberek bármilyen nyilvános összejövetelét (attól tartok, ez alól a templomaink sem képeznek kivételt), azt találja, „egyik részük szadduceus, másik részük farizeus”: az egyik oly kevésbé érdeklődik a vallás iránt, mintha nem volna „feltámadás, sem angyalok, sem lélek”; miközben a másik merő élettelen formasággá, külső teljesítmények unalmas taposómalmává silányítja azt, amelyből hiányzik mind az igaz hit, mind az istenszeretet, mind pedig a Szentlélekben való öröm!

12. Adná Isten, hogy kimenthetném magunkat ez állapotból! „Testvéreim, én szívemből kívánom, és könyörgök értetek Istenhez, hogy megszabaduljatok” az istentelenség eme pusztító áradatától, és „büszke hullámainak” ellenálljatok! De vajon valóban

ellenálltok-e? Isten tudja, bizony tudja, miként tulajdon lelkiismeretünk is, hogy nem. Nem őriztük meg tisztán magunkat. Romlot-tak vagyunk, és utálatosak tetteink; túlságosan kevesen értenek valamiskével is többet; lélekben és igazságban kevesen imádják Istent. „Dacos és lázadó nemzedék” vagyunk mi is, „állhatatlan szívű nemzedék, amelynek lelke nem maradt hű Istenhez.” Ő valóban arra rendelt bennünket, hogy „a föld sója” legyünk, de „ha a só megízetlenül, semmire sem való már, csak arra, hogy kidobják, és eltapossák az emberek”.

[1Tim 5,22]

[Zsolt 53,2]

[Zsolt 78,8]

[Mt 5,13]

13. És „ne toroljam meg ezeket – így szól az Úr –, és ne álljak bosszút az ilyen népen?” Bizony, nem tudjuk, milyen hamar szól majd a fegyvernek: „Fegyver, menj át ez országon!” Hosszú időt adott nekünk a megtérésre. Meghagyott bennünket még ebben az évben, de mennydörgéssel figyelmeztet és ébreszt minket. Ítéletet tart a földön. Mi pedig okkal várjuk legsúlyosabb ítéletét, akár azt is, hogy „eljön hozzánk hamar, és kimozdítja gyertyatartónkat helyéből, ha meg nem térünk és előbbi cselekedeteinket nem tesz-szük”, ha vissza nem térünk a reformáció megújító elveihez, az evangélium igazságához és egyszerűségéhez. Meglehet, az isteni kegyelem üdvösségünkre tett utolsó erőfeszítésének állunk most ellen. Meglehet, majdnem „betöltöttük gonoszságaink mértékét”, mert vesztünkre elvetettük Isten akaratát, és kivetettük hírnö-keit.

[Jer 5,9]

[Ez 14,13]

[Jel 2,21]

[Lk 13,8]

[Ézs 26,9]

[Jel 2,5]

[vö. Mt 23,32†]

[Lk 7,30]

[vö. Mt 21,39†]

[Hab 3,2]

14. Ó, Istenem, „haragodban is gondolj az irgalomra”! Meg-újításunkban, ne pedig elpusztításunkban mutasd meg dicsősége-det! „Engedelmeskedjünk a vesszőnek, és annak, aki azt küldte!” Most, hogy „ítéletet tartasz a földön”, „tanuljanak igazságot a világ lakói”!

[Mik 6,9]

[Ézs 26,9]

[Ézs 27,13]

[ld. Mt 27,8]

[Lk 19,42†]

[Zsolt 85,5†]

[80,15]

[Jer 46,21]

[Zsolt 79,9]

15. Testvéreim, legfőbb ideje az álomból felébrednünk, mielőtt „megharsan a nagy kürt”, és földünkéből vérmező lesz. Vajha meg-ismernénk, amik békességünkre valók, mielőtt elrejtetnek szem-eink elől! „Hozz vissza bennünket, szabadításunk Istene, és szün-tesd meg ellenünk való bosszankodásodat!” „Tékiints le az égből, lásd meg, és gondozd ezt a szőlőt!”; és hadd ismerjük fel a mi „büntetésünk idejét.” „Segíts meg, szabadító Istenünk, a te neved dicsőségére! Ments meg minket, és nevedért bocsásd meg vétkei-nket”, és mi nem pártolunk el tőled. Tarts életben bennünket, és mi segítségül hívjuk nevedet Seregek Istene, újíts meg bennünket! Ragyogtasd ránk orcádat, hogy megszabaduljunk!”

[80,19-20]

„Aki pedig mindent megtehet sokkal bőségesebben, mint ahogy mi kérjük vagy gondoljuk, a bennünk munkálkodó erő szerint: azé a dicsőség az egyházban Krisztus Jézus által nemzedékről nemzedékre, örökkön-örökké. Ámen.”

[Ef 3,20-21]

IV. PRÉDIKÁCIÓ

SZENTÍRÁSHŰ KERESZTYÉNSÉG

(SCRIPTURAL CHRISTIANITY)

ELHANGZOTT

AZ OXFORDI SZENT MÁRIA-TEMLOMBAN, AZ EGYETEM GYŰLEKE-
ZETE ELŐTT

1744. AUGUSZTUS 24-ÉN.

Az olvasóhoz

Amikor az alábbi prédikációt írtam, nem állott szándékomban valaha is nyomtatásban megjelentetni annak második felét, de a róla ország-
szerte terjesztett valótlán és rosszindulatú beszámolók arra kényszeríté-
nek, hogy megjelentessem az egészet úgy, ahogyan elhangzott, hogy a
gondolkodó emberek maguknak ítélhessék meg.

1744. október 20.

John Wesley

„Megteltek mindnyájan Szentlélekkel.” (Cselekedetek 4,31)

1. Ugyanezt a kifejezést használja a második fejezet is, ahol ezt olvassuk: „Amikor pedig eljött a pünkösöd napja, és mindnyá-
jan (az apostolok, az asszonyok, Jézus anyja és testvérei) egy aka-
rattal együtt voltak ugyanazon a helyen, hirtelen hatalmas szélro-
hamhoz hasonló zúgás támadt az égből. Majd valami lángnyelvek
jelentek meg előttük, amelyek széteszlottak, és leszálltak mind-
egyikükre. Mindnyájan megteltek Szentlélekkel”, aminek az egyik
azonnali hatásaként „különféle nyelveken kezdtek beszélni”; oly-
annyira, hogy a zúgásra összefutott – pártusok, médek és elámiták
és más idegenek – sokaságában mindenki „a maga nyelvén hal-
lotta őket beszélni, az Isten felséges dolgairól”.

(ApCsel 2,1-6)

2. A mostani fejezetben pedig arról olvasunk, hogy amikor az
apostolok és az atyafiak imádkoztak, és dicsőítették Istent, „meg-

(4,31) rendült az a hely, ahol együtt voltak, és megteltek mindnyájan Szentlélekkel”. Nem mintha itt találánánk bármilyen, az előző esethez hasonló, látható jelenést; arról sem tudunk, hogy az apostolok mindnyájan vagy egyikük-másikuk kapott volna ekkor a Szentlélek rendkívüli ajándékaiból, mint például a „gyógyítás kegyelmi ajándékai, isteni erők munkái, prófétálás, lelkek megkülönböztetése, nyelveken való szólás, a nyelveken való szólás magyarázása”.

(1Kor 12,9-10)

[ApCsel 3,21]

3. Hogy vajon Isten azt akarta-e, hogy a Szentlélek emez ajándékai megmaradjanak az egyházban minden korban, és hogy vajon visszaadtnak-e a „mindenség újjáteremtése” közeledtével, ezeket a kérdéseket nem szükséges eldönteni. Azt viszont fontos megfigyelni, hogy Isten még az egyház csecsemőkorában is mértékkel osztogatta őket. Avagy mindnyájan próféták voltak-e akkor? Tettek-e mindnyájan csodákat? Mindenki rendelkezett a gyógyítás ajándékaival? Mindenki szólt nyelveken? Nem, semmiképpen sem. Talán ezer közül egy vagy még kevesebb. Alighanem csak az egyház tanítói, és közülük is csak néhányan. Ennél magasztosabb célja volt tehát annak, hogy „megteltek mindnyájan Szentlélekkel”.

(1Kor 12,28-30)

[Fil 2,5]

[Róm 8,9]

(Gal 5,22-24)

4. Ez a cél pedig abban állt (és senki sem tagadhatja ennek központi fontosságát minden kor minden keresztyéne számára), hogy bennük is meglegyen az az indulat, amely Krisztusban megvolt, a Lélek ama szent gyümölcsei, amelyek híján az ember nem lehet Krisztusé, hogy ők is beteljenek „szeretettel, örömmel, békességgel, türelemmel, szívességgel, jósággal”; hogy megkapják a hit (úgy is mondhatnánk: hűség), a szelídség és az önmegtartóztatás ajándékát; hogy képesek legyenek a testet megfeszíteni vágyaival, kívánságaival, szenvedélyeivel és sóvárgásaival együtt, és ama belső változás következményeképpen be tudjanak teljesíteni minden külső igazságot; úgy éljenek, ahogy Krisztus is élt, a „hitből eredő munkában, a reménység állhatatosságában és szeretetből jövő fáradozásban”.

[1Jn 2,6]

(1Thess 1,3)

5. Ahelyett tehát, hogy a Lélek eme rendkívüli ajándékait részletes, de szükségtelen vizsgálat alá vetnénk, nézzük meg inkább közelebbről az ígéretek szerint mindenkor megmaradó általános gyümölcseit, azaz Istennek az emberek fiai között végzett hatalmas munkáját, amit egy szóval keresztyénségnek szoktunk nevezni, de ezen nem vélemények vagy tanok rendszerét, hanem az emberek szívbeli gondolatát és életvitelét értve. Ezt a keresztyénséget három különböző szempontból tanácsos megvizsgálunk:

- I. ahogy az egyénekben létrejött;
- II. ahogy egyik ember átadta a másiknak;
- III. ahogy elterjedt a földön.

Ezeket a vizsgálódásokat egyszerű gyakorlati alkalmazással kívánom zárni.

I. 1. Először is nézzük meg, hogy a kezdetekben miként bontakozott ki keresztyénség az egyénekben.

Tegyük fel tehát, hogy valakit, aki hallotta Péter apostolt „a megtérésről és a bűnök bocsánatáról” prédikálni, „szíven találta” az üzenet, ráébredt bűneire, megtért és hitt Jézusban. Az Isten munkájából fakadó eme hit által, azaz „a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés” által azonnal megkapta „a Fiúság Lelkét, aki által (immár) így kiáltott: Abbá, Atya”. Most először tudta „Urának mondani Jézust a Szentlélek által”, és „maga a Lélek tett bizonyosságot az ő lelkével együtt arról, hogy valóban Isten gyermeke”. Most mondhatta el igazán: „Többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem; azt az életet pedig, amit most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem és önmagát adta értem.”

2. A következőkben állt tehát hitének lényege: isteni ελεγχος-t (bizonyosságot vagy meggyőződést) nyert az Atya Istennek a szerelmes Fia által íránta bűnös, ama Szerelmesben immár elfogadott bűnös iránt tanúsított szeretetéről. Mivel „megigazult hit által, békessége volt Istennel”; igen „Isten békessége uralkodott a szívében”; olyan békesség, amely minden értelmet (πάντα νοῦν, minden pusztán értelmi felfogást) meghalad, megóvta szívét és elméjét minden kételytől és félelemtől azáltal, hogy „tudta, kiblen hisz”. Következésképpen „nem félt a rossz hírtől”, mert „erős volt a szíve, bízott az Úrban”. Nem félt attól, hogy az emberek ártának neki, hiszen tudta, hogy még hajszájai is mind számon vannak tartva. Nem félt a sötétség erőtől sem, melyeket Isten naponta összezúz a lábai alatt. Legkevésbé a haláltól félt, sőt „vágódott elköltözni és Krisztussal lenni”, aki „halála által megsemmisítette azt, akinek hatalma van a halálon, vagyis az ördögöt, és megszabadította azokat, akik a haláltól való félelem miatt egész életükben” mindaddig „rabok voltak”.

3. Ezért szíve magasztalta az Urat, és a lelke ujjongott megtartó Istene előtt. „Kimondhatatlan örömmel örvendezett” abban, aki megbékítette őt az Atya Istennel; abban, „akiben vére által van a megváltása, bűneinek bocsánata”. Örvendezett az Isten Lelkének az ő lelkével együtt tett bizonyágtételében, hogy ő valóban Isten gyermeke; és még inkább örvendezett abban „a reménység-

[5,2] ben, hogy részesül az Isten dicsőségében”, Isten dicsőséges képmá-
 [2Kor 4,4] sának reménységében, lelkének valóságos igazságban és szentség-
 [Ef 4,24] ben való teljes megújításában, és „a dicsőség koronájának remény-
 [1Pt 5,4†] ségében”, a „romolhatatlan, szeplőtelen és hervadhatatlan örök-
 [1,4†] ségben”.

4. Ugyancsak „szívébe áradt az Isten szeretete a neki adatott
 (Róm 5,5) Szentlélek által”. „Mivel pedig fiú lett, Isten elküldötte Fiának
 (Gal 4,6) Lelkét az ő szívébe, aki ezt kiáltja: Abbá, Atya!” Ezt az Istentől
 (1Jn 5,10) való fiúi szeretetet szakadatlan erősbítette a benne meglévő bizony-
 (3,1) ságtétel az Isten iránta való megbocsátó szeretetéről, illetve annak
 [Ez 24,21] meglátása, hogy „milyen nagy szeretetet tanúsított iránta az Atya:
 [Zsolt 16,5] Isten gyermekének nevezik őt”. Úgyhogy Isten volt „szemének
 minden gyönyörűsége”, szívének minden öröme és osztályrésze
 az időben és az örökkévalóságban.

5. Aki így szerette Istent, nem tudott mást tenni, mint szeretni
 [1Jn 4,21] a testvérét is, és nemcsak „szóval, hanem cselekedettel és valósá-
 [3,18] gosan”. „Ha így szeretett minket Isten”, mondta, „akkor mi is tar-
 (1Jn 4,11) tozunk azzal, hogy szeressük egymást”, mégpedig minden emberi
 (Zsolt 145,9) lelket, hiszen „az Úr irgalmas minden teremtményéhez”. Ennek
 megfelelően ez Istent szerető ember a Krisztusért kiterjesztette
 szeretetét az egész emberiségre, nem zárta ki belőle sem azokat,
 akiket testben soha nem látott, sem azokat, akikről semmi többet
 [Csel 17,28] nem tudott, minthogy „Isten nemzetsége ők”, akiknek lelkéért
 [Lk 6,35] az ő Fia meghalt, sem a *gonoszokat* és *hálátlanokat*, legkevésbé
 pedig az ellenségeit: azokat, akik Ura miatt „gyűlöltek, üldözték
 [Mt 5.44] vagy háborgatták őt”. Ezeknek külön helyük volt a szívében és az
 imádságaiban. Úgy szerette őket, „ahogyan a Krisztus is szeretett
 [Ef 5,2] minket”.

6. És „a szeretet nem fuvalkodik fel”. Porig aláz minden lelket,
 [1Kor 13,4] akiben lakozik. Ennek megfelelően e hívő is „alázatos szívű” volt,
 [Mt 11,29] magát kicsinek, hitványnak és alávalónak látta. Nem kereste és
 nem fogadta el „az emberek dicséretét”, hanem egyedül azt, ami
 [Jn 12,43†] Istentől jön. Szelíd volt és türelmes, méltányos és engedelkeny
 [Kol 3,12][5,44] mindenkivel szemben. A szeretet és a hűség soha el nem hagyta:
 [Jak 3,17] „nyakába kötötte, szívének táblájára írta fel őket”. Ugyanez a
 [Péld 3,3] Lélek képessé tette arra, hogy mindenben önmegtartóztató legyen,
 [1Kor 9,25] lecsendesítette a lelkét, mint anya elválasztott gyermekét. „Megfe-
 [vö. Zsolt 131,2†] szítettett neki a világ és ő is a világnak”; felette állt „a test kíván-
 [Gal 6,14†] ságának, a szem kívánságának és az étellel való kérdésnek”.
 [1Jn 2,16] Ugyanez a mindenható szeretet szabadította meg mind a szenvedélytől,
 mind pedig a büszkeségtől, a testi vágytól és a hiúságtól,

a becsvágytól és a kapzsiságtól, és minden olyan indulattól, amely nem volt meg Krisztusban.

[vö. Fil 2,5]

7. Könnyű elhinnünk, hogy akinek ez a szeretet lakozott a szívében, az nem tett rosszat felebarátjával. Képtelen volt tudatosan és készakarva kárt okozni bárkinek is. A lehető legtávolabb állt a durvaságtól és a rossztól, bármilyen igazságtalan vagy rosszindulatú cselekedettől. Ugyanilyen gondosan „zárat tett szájára, őrizte ajkai nyílását”, nehogy nyelvével vétkezzék az igazságosság, az irgalom vagy a hűség ellen. „Levetett minden hazugságot”, hamiságot és csalást: álnokság nem hagyta el száját. Senkit sem szólt meg, barátságatlanul nem szólt senkivel.

[Zsolt 15,3]

[Zsolt 141,3]

[Ef 4,25]

[1Pt 2,22]

[Tit 3,2]

8. S mivel mélységesen tudatában volt amaz ige igazságának, hogy „nélkülem semmit sem tudtok cselekedni”, és következtetésképpen ama szükségének is, hogy Isten „minduntalan öntözgesse” őt, naponta élt Isten rendeléseivel, az ember iránti kegyelmének kijelölt módjaival: kitartóan részt vett „az apostolok tanításában”, amely lelki táplálékot készséges szívvel fogadott el, a „kenyér megtörésében”, amelyet a Krisztus testével való közösségként ismert meg, és a nagy gyülekezet által felajánlott „imádkozásban” és dicséretekben. És így napról napra „növekedett a kegyelemben”, az erőben, az Isten ismeretében és szeretetében.

[Jn 15,5]

[Ézs 27,3]

[1Kor 10,16]

[ApCsel 2,42;47]

[2Pt 3,18]

9. De nem elégtette ki a gonosz cselekedektől való tartózkodás. Lelke szomjazott jót cselekedni. Szíve szakadatlan ezt dobogta: „Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom. Az én Uram szertejárt jót cselekedvén; hogyan követném én is az ő nyomdokait?” „Amíg tehát volt ideje”, és ha, nagyobb jót nem is tehetett, adott enni az éhezőknek, felruházta a meztelent, támogatta az árvát és a jövevényt, meglátogatta és segítette a betegeket és a börtönben levőket. Szétosztotta egész vagyonát a szegények között. Örömmel munkálkodott vagy szenvedett értük, és „megtagadta magát”, hogy más javát szolgálhassa. Semmit nem drágállott, hogy nekik adja, mert emlékezett Ura szavaira: „Amikor megtettétek ezeket akárcsak egygel is a legkisebb atyámfiak közül, velem tettétek meg.”

[Jn 5,17]

[ApCsel 10,38]

[1Pt 2,21]

[Gal 6,10]

[Mt 25,35-39]

[vö. 1Kor 13,13]

[Mt 16,24]

(Mt 25,40)

10. Kezdetben tehát ilyen volt a keresztyénség. Ama régi időkben pedig ilyen volt a keresztyén ember. Ilyenek voltak mindazok, akik, „amikor hallották a főpapok és vének fenyegetéseit”, „egy szívvel és egy lélekkel felemelték hangjukat az Istenhez, és beteltek mindnyájan Szentlélekkel. A hívők egész gyülekezete szívében és lelkében egy volt” (ilyen egymás iránti szeretetre készítette őket annak a szeretete, akiben hitték). „Senki sem mondott vagyonából bármit is a magáénak, hanem mindenük közös volt.” Ily telje-

[ApCsel 4,24]

[2,4]

[4,32]

[uo.]

[Gal 6,14†] sen megfeszítették a világnak, a világ pedig megfeszítettetett nekik.
 „Kitartóan részt vettek az apostoli tanításban, a kenyér megtörésében és az imádkozásban.” „Nagy kegyelem volt mindnyájukon. Nem volt közöttük egyetlen szűkölködő sem, mert akiknek földjük vagy házuk volt, eladták azokat, az eladott javak árát pedig elhozták, és letették az apostolok lába elé, azután szétosztották mindenkinek úgy, ahogyan szüksége volt rá.”

[ApCsel 2,1;42] (4,31-35)
 II. 1. Másodszor nézzük meg, ahogy a keresztyénség egyik embertől a másikig fokozatosan elterjedt a világon. Mert ez volt vele kapcsolatban Isten akarata: „nem azért gyújtott lámpást, hogy a véka alá tegye, hanem hogy világítson mindenkinek a házban”. „Ti vagytok a föld sója”, „a világ világossága.” A mi Urunk maga pedig ezt jelentette ki első tanítványainak, „Ti vagytok a föld sója... a világ világossága”, midőn általánosságban megparancsolta nekik: „Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.”

[1Jn 5,19] 2. Tegyük fel, hogy az emberi nemzet e nagy szerelmesei közül néhányan tudták, hogy „az egész világ a gonosz hatalmában van”, akkor csakugyan el tudjuk hinni, hogy közömbösek maradtak volna azok nyomorúsága láttán, akikért Uruk meghalt? Vajon nem gerjedt fel szívük értük, és lelkük nem olvadt-e meg? Tudtak-e egész nap tétlenül állni, még ha parancsot nem kaptak is attól, akit szeretnek? Nem azon igyekeztek-e inkább, hogy minden lehetséges módon kiragadjanak néhány ilyen üszkös fadarabot a tűzből? Kétségkívül így tettek: fáradságot nem kímélve igyekeztek megtéríteni e „tévelygő juhokat lelkük pásztorához és gondviselőjéhez”.

[1 Móz 43,30] 3. Egykor így tettek a keresztyének. Azon fáradoztak, hogy még idejük volt, „jót tegyenek mindenkivel”, figyelmeztetve őket, hogy meneküljenek az eljövendő harag elől; hogy most, most kerüljék el a gyehennával sújtó ítéletet. Kijelentették: „A tudatlanság időszakait ugyan elnézte Isten, de most azt hirdeti az embereknek, hogy mindenki mindenütt térjen meg.” Hangos szóval kiáltották: „Térjete meg gonosz utaitokról”, „hogy ne bukjatok el bűneitek miatt.” Beszéltek nekik az önmegtartóztatásról és az igazságról vagy igazságosságról – mint elhatalmasodott bűneikkel ellentétes erényekről –, valamint „az eljövendő ítéletről”, Isten haragjáról, amely bizonyosan utoléri a gonoszokat azon a napon, amelyen megítéli a világot.

[Mt 3,7] 4. Megpróbáltak mindenkivel többször is beszélni, ahogy szükségesnek tetszett. Akik restül, közömbösen feküdtek a sötétségben és a halál árnyékában, azoknak mennydörögték: „Ébredj fel,
 [Mt 23,33] (ApCsel 17,30) [Ez 33,11] (18,30) (ApCsel 24,25) [Lk 1,79]

aki alszol, támadj fel a halálból, és felragyog neked a Krisztus.” [Ef 5,14]

Akik azonban már felébredtek az álomból, és nyögtek, megérezve Isten haragját, azokhoz már így szóltak: „Van pártfogónk az Atyánál, mert ő engesztelő áldozat a mi bűneinkért.” A hívőket eközben a szeretetre és a jó cselekedetekre, a jóban való állhatatosságra buzdították, hogy egyre inkább növekedjenek abban a szentségben, amely nélkül senki sem látja meg az Urat. [1Jn 2,1-2]

(Zsid 12,14)

5. És fáradozásuk nem volt hiábavaló az Úrban. Igéje terjedt és dicsőítettet. Hatalmasan terjedt és megerősödött. Erősen megszokasodtak azonban a botránkozások is. A világ általában azon botránkozott meg, hogy a keresztyének cselekedetei gonoszágáról tanúskodtak. Az élvhajhász emberek viszont nemcsak azon botránkoztak meg, hogy a keresztyén ember mintegy életével helytelenítette a gondolataikat: „Dicsekszik”, mondták róluk, „hogy ismeri az Istent, és az Úr gyermekének mondja magát. Életmódja elüt másokétól, és szokatlanok az útjai. Mint szemetet, kerüli útjainkat, és pöffeszkedve atyjának nevezi az Istent”; hanem sokkal [1Kor 15,58]

[2Thessz 3,1]

[ApCsel 19,20]

(Jn 7,7)

hanem sokkal inkább azon, hogy sok társukat elveszítették, aki már nem rohant velük együtt „a kicsapongásnak ugyanabba a posványába”. A hírneves emberek azon botránkoztak meg, hogy az evangélium terjedésével csökkent a megbecsülésük az emberek előtt, és hogy sokan nem mertek már hízelegni nekik, vagy embernek megadni az egyedül Istennek kijáró tiszteletet. A kereskedők pedig összegyűltek, és azt mondták: „Férfiak, tudjátok, hogy ebből a keresetből származik a jólétünk. De látjátok és halljátok, hogy ezek az emberek nagy tömeget nyertek meg és vezettek félre. Az a veszély fenyeget, hogy ez a mesterség csődbe jut.” Mindenekelőtt azonban az úgynevezett vallásos emberek, a *külsőleg* vallásos emberek, „a világ szentjei” botránkoztak meg, és készek voltak minden adandó alkalommal így kiáltani: „Izráelita férfiak, segítsetek! Mi ugyanis megállapítottuk, hogy ezek veszedelmes emberek, hasonlást támasztanak a földkerekségen.” „A nép ellen és a szent hely ellen tanítanak mindenütt mindenkit.” [Jób 32,21-22]

(Bölcs 2,13-16)

(1Pt 4,4)

[ApCsel 19,2527]

6. Így történt, hogy az eget elsötétítették a felhők, és sebesen közelgett a vihar. Mert minél jobban terjedt a keresztyénség, annál inkább megbotránkoztak, akik nem fogadták el azt; számban mind gyarapodtak, akik egyre dühösebbek lettek ezekre az emberekre, „akik az egész világot felforgatták”; és ezért egyre többen kiáltották: „Töröld el az ilyeneket a föld színéről, mert nem szabad nekik élniük”, sőt komolyan hitték azt, hogy aki megöli őket, Istennek tetsző szolgálatot végez. [ApCsel 24,5†]

(21,28)

(17,6)

„Töröld el az ilyeneket a föld színéről, mert nem szabad nekik élniük”, sőt komolyan hitték azt, hogy aki megöli őket, Istennek tetsző szolgálatot végez. [22,22]

[Jn 16,2]

7. Időközben azt sem mulasztották el, hogy kitöröljék nevüket mint gonosz nevet, úgyhogy ezt az „irányzatot mindenfelé ellenezték”. Az emberek mindenféle gonosz hazugságot mondtak ellenük, ahogy tették az előttük élt prófétákkal is. Amit egyesek állítottak, azt mások elhitték, úgyhogy a botránkozások csak sokasodtak, mint az ég csillagai. Így az Atyától előre elrendelt időben bekövetkezett a megannyi formájú üldözés. Egy ideig némelyek csak gyalázkodásokat és szemrehányásokat szenvedtek el; némelyek „vagyonuk elrablását”, „mások megszégyenítések és megkorbácsolások próbáját állták ki, sőt még bilincseket és börtönt is”, mások pedig „ellenálltak egészen a vérig”.

8. Megrendültek azonban a pokol oszlopai, Isten országa pedig egyre jobban terjedt. A bűnösök mindenfelé „a sötétségből a világosságra, és a Sátán hatalmából az Istenhez” tértek. Isten szájat és bölcsességet adott gyermekeinek, hogy ellenségeik nem tudtak ellenállni nekik, és életük ugyanolyan erővel hatott, mint a beszédük. Mindenekfelett azonban a szenvedéseiket látta beszédesnek az egész világ. A keresztyének Isten szolgáinak bizonyultak „sok tűrésben, nyomorúságban, szükségben, szorongatásban, verésekben, bebörtönzésben, csődületben, fáradozásban”, „veszedelemben a tengeren, veszedelemben a pusztában, fáradozásban, vesződségben, éhezésben és szomjazásban, hidegben és mezítelenségben”. Amikor pedig megharcolták a nemes harcot, és vitettek, mint bárányok a vágóhídra, és „italáldozatul kiöntettek a hitükért bemutatott áldozatban és szolgálatban”, akkor vérük megszólalt, a pogányok pedig elismerték: „ők még holtuk után is beszélnek”.

9. Így terjedt el a keresztyénség a földön. De milyen hamar megmutatkozott a konkoly a búzában! Az „álnokság titka” is ugyanúgy cselekedett, mint a „kegyesség titka”! Milyen hamar talált a Sátán ülőhelyet magának, ráadásul „az Isten templomában”. Mígnem „az asszony elmenekült a pusztába”, és „elfogytak a kegyesek, eltűntek a hívek az emberek közül”! Itt már járt útra lépünk: az egymást követő nemzedékek egyre növekvő romlottságát időről időre nagyjából leírták a tanúbizonyságok, akiket Isten azért támasztott, hogy megmutassák: „kősziklán építette fel egyházát, és a pokol kapui sem fognak” teljesen „diadalmaskodni rajta”.

III. 1. Vajon látunk-e még ezeknél is nagyobb dolgokat? Bizony látunk, nagyobbakat, mint amilyenek voltak a világ kezdete óta. Megdöntheti-e a Sátán Isten igazságát, valóra válthatatlanná teheti-e az ígéreteit? Ha nem, akkor eljön az idő, amikor a keresztyén-ség diadalmaskodik minden felett, és elterjed az egész a földön.

Álljunk meg egy kicsit és tekintsük meg (harmadik javasolt pontunk gyanánt) a különös látványt: *a keresztyén világot*. Ezt „keresték és kutatták buzgón a régi idők prófétái”, „erről tett bizonyágot a bennük levő Lélek”: „Az utolsó napokban szilárdan fog állni az Úr házának hegye a hegyek tetején. Kimagaslik a halmok közül, és özönlik hozzá valamennyi nép... Kardjaikból kapákat kovácsolnak, lándzsáikból metszőkéseket. Nép a népre kardot nem emel, hadakozást többé nem tanul.” „Azon a napon Isai gyökeréhez fognak járulni a nemzetek, mert zászlóként magaslik ki a népek közül, és székhelye dicsőséges lesz. Azon a napon másodszer is kinyújtja kezét az Úr, hogy megvegye népe maradékát... Jelt ad a nemzeteknek, és összegyűjti Izrael szétszórt fiait, egybegyűjti Júda elszéledt leányait a föld négy széléről.” „Akkor majd a farkas a báránnyal lakik, a párdúc a gödölyével hever, a borjú, az oroslán és a hízott marha együtt lesznek, és egy kisfiú terelgeti őket. Nem árt és nem pusztít szent hegyemen senki, mert tele lesz a föld az Úr ismeretével, ahogyan a tengert víz borítja”.

(1Pt 1,10;11)

(Ézs 2,1-4)

(11,10-12)

(11,6-9)

2. Ugyanerről szólnak a nagy apostol ez idáig eddig nyilvánvalóan beteljesületlen szavai. „Elvetette Isten az ő népét? Szó sincs róla... Viszont az ő elesésük által jutott el az üdvösség a pogányokhoz. Ha pedig az ő veszteségük a pogányok gazdagságává lett, akkor mennyivel inkább az lesz, ha teljes számban megtérnek... „Nem szeretném, testvéreim, ha önmagatokat bölcsnek tartva nem vennétek tudomásul azt a titkot, hogy a megkeményedés Izraelnek csak egy részét érte, amíg a pogányok teljes számban be nem jutnak, és így üdvözülni fog az egész Izrael.”

(Róm 11,1; 11-12; 25-26)

3. Tegyük fel, hogy eljött az idő teljessége, és betöltetnek a próféciák. Micsoda reménység! Minden csupa békesség, „nyugalom és biztonság mindörökké”. Nincs fegyvercsörgés, „dübörgés” és „véráztatta köpönyeg”. „Az ellenség megszűnt, elpusztult örökre.” Véget érnek a háborúk a földön. Belső viszályok nem dúlnak többé; testvér nem támad testvér ellen; egy ország vagy város sem hasonlik meg önmagával, magamagát darabolva fel. A polgári torzsalkodás is örökre megszűnik, senki nem kívánja felebarátja vesztét vagy kárát. Nincs többé a „bölcset is oktalanná tévő” elnyomás; „nyomorultakat összetörő” kizsigerelés és zsarolás; nincs rablás vagy törvénytelenység, fosztogatás vagy igazságtalanság, mert mindenki „beéri azzal, amije van”. Így „igazság és béke csókolgatják egymást”, „gyökeret vertek és ellepték a földet”; „igazság sarjad a földből és békesség tekint le a mennyből”.

[Ézs 32,17+] [9,4] [Zsolt 9,7]

[Préd 7,7]

[Ézs 3,15]

[Zsid 13,5]

[Zsolt 85,11] [80,10]

(Zsolt 85,12)

4. Ahol pedig igazság vagy igazságosság van, irgalom is van. Az ország nincs már „tele erőszakkal”. „Az Úr elpusztította mind a vérszomjas” és álnok, a gonosz és bosszúálló embereket. Még ha dac van is, nincs senki, aki tudná a rosszat rosszal viszonzni, de igazából olyan sincs, aki rosszat tegyen, nincs egyetlenegy sem, mert mind szelídek, mint a galambok. És mivel Isten hitükben teljes örömmel és békeséggel tölti be őket, és mivel egy Lélek által egy testben egyesültek, mindnyájan „testvérszerető”, „egyek szívben és lélekben, senki nem mond a vagyonából sem bármit is a magáénak. Nincs közöttük szűkölködő”, hiszen mindenki úgy szereti felebarátját, mint magát. És mindnyájan egy szabály szerint élnek: „Amit szeretnél, hogy az emberek veled cselekedjenek, te is azt cselekedd velük.”

5. Goromba szó következőképpen sosem hagyja el szájukat, nincs közöttük áskálódás, „perlekedő nyelv”, kerülük a viszálykodást, nem szólnak meg senkit: „szájuk bölcsességre nyílik, és nyelvük szeretetre tanít”. Ugyanígy képtelenek a csalásra vagy alatomosságra: „szeretetük nem képmutató”; szavaik mindig őszintén fejezik ki gondolataikat, ablakot nyitnak keblükön, hogy aki csak akar, bepillantasson a szívükbe és megláthassa: ott csak szeretet és Isten lakozik.

6. Így, ha „a mindenható Úr felüli hatalmas erejét és uralkodik”, ott „mindent maga alá vet”, minden szívet túlcorduló szeretettel és minden száját dicsérettel tölt meg. „Boldog nép az, amelynek így megy a sora, boldog nép az, amelynek az Úr az Istene.” „Kelj fel, tündökölj”, mondja az Úr, „mert eljött világosságod, és rád ragyogott az Úr dicsősége... És megtudod, hogy én, az Úr vagyok Szabadítód és Megváltód, Jákób erős Istene... Békét adok, hogy az irányítson, és igazságot, hogy az parancsoljon. Híre sem lesz többé országodban erőszaknak, határaidban pusztulásnak és romlásnak. Isten szabadítását nevezed kőfalaidnak és dicséretét kapuidnak... Egész néped igaz lesz, örökre birtokában lesz az ország; facsemete, amelyet én ültettem, kezem alkotása, amely megmutatja dicsőségemet... Nem a nap lesz többé napvilágod, és nem a hold fénye világít neked, hanem az Úr lesz örök világosságod, és Istened lesz ékességed.”

IV. A keresztyénség kezdetének, kibontakozásának és a földön való elterjedésének rövid vizsgálata után már csak az van hátra, hogy az egészet egy egyszerű, gyakorlati alkalmazással zárjam.

1. Először is azt kérdezem: hol létezik most ez a keresztyénség? Könyörgök, hol élnek a keresztyének? Melyik az az ország, amelynek lakói mind beteltek így Szentlélekkel? Akik „egyek szív-

ben és lélekben”? Akik nem szenvedhetik, hogy közülük akár egy is hiányt szenvedjen bármiben, hanem állandóan adakoznak mindenkinek szükségei szerint? Akiknek a szívébe áradt az Isten szeretete, és arra kényszeríti őket, hogy úgy szeressék felebarátjukat, mint magukat? Akik mind „könyörületes szívet, alázatot, szelídséget és türelmet” öltöttek magukra? Akik nem vétének semmivel, sem szóval, sem cselekedettel a hűség, az irgalom és az igazság ellen, hanem mindenben úgy cselekszenek mindenkivel, ahogy szeretnék, hogy velük cselekedjenek? Szabad-e valamely országot keresztyénnek nevezni, ha nem felel meg ennek a leírásnak? Nos, valljuk be, hogy még soha nem láttunk keresztyén országot ezen a földön.

[4,32]

[4,34-35]

[3Móz 19,18;

Mt 22,39]

[Kol 3,12]

[Mt 7,12]

2. Az Isten irgalmára kérlek tehát titeket, testvéreim, hogy ha mégis bolondnak vagy esztelennek néztek, esztelenként is fogadjatok el. Feltétlenül szükséges, hogy valaki teljes nyíltsággal szóljon hozzátok. Különösen szükséges ez ebben a *mostani* időben, mert ki tudja, nem ez-e az *utolsó*? Ki tudja, milyen hamar mondja majd azt az igaz bíró: „nem könyörülök meg többé ezen a népen”? „Még ha ott volna is ez a három férfi, Noé, Dániel és Jób, ők is csak magukat menthetnék meg.” És ki szólna ily nyíltsággal, ha én nem? Ezért hát én, igen, én szólok hozzátok. Az élő Istenre kényszerítelek titeket, hogy ne keményítsétek meg a szíveteket az *én kezem* által jövő áldás ellen. Ne mondjátok a szívetekben: „*Non persuadebis, etiamsi persuaseris*”,* azaz másként szólva: „Uram, ne küldj áldást az által, aki által küldeni akarsz”; „hulljon inkább vérem, csak ne ez ember által legyen szabadulásom!”

[Róm 12,1]

[2Kor 11,16]

[3,12]

[Jer 15,1]

[Ez 14,14]

[Mt 26,63]

[vö. 2Móz 4,13]

3. Testvéreim, „felőletek azonban jobbat gondolok, még ha így beszélek is”. Hadd kérdezzem meg hát gyöngéd szeretettel és szelíd lélekkel: Ez a város *keresztyén* város? Találunk-e itt keresztyénséget, *szentíráshű* keresztyénséget? Mi mint az emberek közössége beteltünk-e úgy Szentlélekkel, hogy igaz gyümölcsjeinek örvendünk szívünkben, és azokat teremjük életünkben? A város, a kollégiumok és internátusok és testületeik elöljárói és kurátorai (a város polgáraitól nem is beszélve) mind „egyek-e szívben és lélekben”? „A szívünkbe áradt-e Isten szeretete?” Az az indulat van-e bennünk, amely Krisztusban megvolt? Egyezik-e ezzel életünk? Szentek vagyunk-e egész magatartásunkban, ahogy szent az, aki elhívott minket?

[Zsid 6,9]

[1Kor 4,21]

[ApCsel 2,4]

[4,32]

[Róm 5,5]

[Fil 2,5]

[1Pt 1,15]

* „Mert bár igazad vón, sincs igazad”: Arisztophanész, *Plutos*, Arany János fordítása, (Budapest, 1988, 747. o.).

4. Kérve kérlek, figyeljétek meg, hogy itt nem *egyedi nézeteket* vizsgálunk, a feltett kérdés nem ilyen vagy olyan *kétes vélekedéseket*, hanem *közös keresztyénségünk* kétségbevonhatatlan, meghatározó ágait (ha vannak ilyenek egyáltalán) érinti. És az erről való döntéssel kapcsolatban hadd forduljak az Isten igéje vezérelte lelkiismeretetekhez. Akit tehát nem ítél el a tulajdon szíve, az engedtessek szabadon.

[1Jn 3,21]

5. A nagy Isten jelenlétében tehát, aki előtt te is, én is hamarosan megjelenünk, és őt félve kérlek benneteket, akik előljáróink vagytok, akiket hivatalotok miatt tisztetek, gondoljátok meg (és ne az Istennel alakoskodók módjára): „Megteltetek-e Szentlélekkel?” Élő képmásai vagytok-e annak, akit feladatotok képviselni az emberek között? „Én mondtam: istenek vagytok” ti, előljárók és uralkodók; tisztségeteknél fogva közeli szövetségben álltok a menny Istenével! Hivatalotoknál és tiszteteknél fogva az Urat, a mi Urunkat kell megmutatnotok nekünk. Vajon szívetek minden gondolata, minden indulatotok és minden kívánságotok illik-e magas hivatalotokhoz? Hasonlít-e minden szavatok az ígéhez, amelyek Isten szájából származik? Jellemzi-e minden cselekedeteket a méltóság és a szeretet, ama kimondhatatlan nagyság, amely csak Istennel teljes szívből áradhat, de összefér az ember: eme „halandó féreg, ez ember fia, eme hernyó” természetével?

[8,2]

[Mt 4,4]

[Jób 25,6]

6. Ti, tiszteletre méltó férfiak, akik különösen arra hivatatok el, hogy formáljátok a fiatalok zsenge elméjét, hogy eloszlassátok bennük a tudatlanság és tévelygés homályát, és arra neveljétek őket, hogy bölcssek legyenek az üdvösségre, ti „megteltetek-e Szentlélekkel”? A Lélek mindazon gyümölcsével, amelyet fontos hivatalotok semmi módon nem nélkülözhet? Teljes szívből Istennel vagytok-e? Tele vagytok szeretettel és buzgalommal, hogy létrehozzátok az ő országát a földön? Szüntelen emlékeztetitek-e a gondjaitokra bízottakat, hogy minden tanulmányunknak egyetlen értelmes célja ismerni, szeretni és szolgálni „az egyedül igaz Istent, és akit elküldött, a Jézus Krisztust”? Szívükbe vésitek-e minden nap, hogy egyedül „a szeretet nem múlik el soha. De legyen bár nyelveken való szólás: meg fog szűnni” vagy legyen filozófiai „ismeret: el fog töröltetni”; és hogy a szeretet nélkül minden tanulás csak kicicomázott tudatlanság, fellengzős balgaság, gyötrelem a léleknek? Áthatja-e minden tanításotokat az Isten szeretete és érte az ember szeretete? Szem előtt tartjátok-e ezt a célt, midőn diákjaitok tanulmányainak fajtáját, módját és mértékét előírjátok? Azt óhajtjátok-e és azért fáradotok-e, hogy bárhová veti is sorsuk Krisztus eme fiatal katonáit, égő és világító fátylák legyenek, és

[2Tím 3,15]

[ApCsel 2,4]

[Gal 5,22]

[Jn 17,3]

[1Kor 13,8]

[Préd 1,14†]

[Jn 5,35]

mindenben üdvözítő Istenünk tanításának dízére váljanak? És engedjétek meg, hogy megkérdezzem: erőtöket nem kímélve végzitek-e vállalt, hatalmas munkátokat? Ezen fáradoztok-e minden erőfeszítésekkel, lelketek minden képességével, minden Isten adta tehetségetekkel? Valóban megtesztek-e ezért minden tőletek telhetőt? [Tit 2,10]

7. Ne mondja senki, hogy úgy beszélek, mintha a gondjaitokra bízottaknak mind papoknak kellene lenniük. Szó sincs róla; csak úgy beszélek, mintha mindnyájuknak keresztyéneknek kellene lenniük. De milyen példát állítunk eléjük mi, akik részesedtünk elődeink jótéteményeiben, mi, kollégiumi tanárok, tagok, hallgatók, tudósok, közülünk is különösen a rangosabbak és kiválóbbak? Testvéreim, bővelkedtek-e a Lélek gyümölcseiben: az alázatban, az önmegtagadásban és önöklésben, a lelki komolyságban, önuralomban, türelemben, szelídségben, józanságban, mértékletességben és a fáradhatatlan, szüntelen törekvésben, hogy mindenféle jót tegyetek mindenkivel, hogy könnyítsetek külső nélkülözéseiken és eljuttassátok lelküket Isten igaz ismeretére és szeretetére? Mindez jellemzi-e általában a kollégiumi tanárokat? Sajnos, nem. Nem vetik-e szemünkre, mégpedig nem is ellenségeink és nem is minden alapot nélkülözve, hogy büszkék vagyunk, lelkileg gőgösek, türelmetlenek és ingerlékenyek, restek és közönyösek, mohók és érzékiek, sőt közmondásosan hasznavehetetlenek is? Ó, bár csak lemosná Isten rólunk ezt a gyalázatot, hogy még az emléke is kivessen örökre! [Gal 5,22]
[Róm 8,13;
Kol 3,5]
[Józs 5,9]

8. Közülünk számosan közvetlenül Istennek szenteltük magunkat, minthogy „templomi szolgálatra” vagyunk hivatva. Nos, mi példái vagyunk-e a többieknek „beszédben, magaviseletben, szeretetben, lélemben, hitben, tisztaságban”? Oda van-e írva homlokunkra és szívünkre: „Szentség az Úrnak”? Milyen szándékkal foglaltuk el hivatalunkat? Valóban csak az vezérelt minket, „hogy Istent szolgáljuk, bízva abban, hogy a Szentlélek belső indítására vállaltuk ezt a szolgálatot, az ő dicsőségének előmozdítására és népének épülésére”?* Valóban eltökéltük, hogy „Isten kegyelméből magunkat mindenestül e hivatásnak szenteljük? Elhagyunk és félreteszünk, amennyire csak rajtunk áll, minden világi gondot? Teljesen ennek szenteljük magunkat, és erre irányítjuk minden figyelmünket”?** Alkalmasak vagyunk-e a tanításra? Istentől tanítottak vagyunk-e, hogy mi is tudjunk másokat tanítani? Ismerjük-e [1Kor 9,13]
(1Tim 4,12)
[2Móz 28,36]
[2Tim 2,24]
[Jn 6,45]

* „Ordering of Deacons” (Diakónusszentelés), BCP (511).

** „Ordering of Priests” (Lelkészszentelés), BCP (532).

[Gal 1,16] Istent? Ismerjük-e Jézus Krisztust? „Kinyilatkoztatta-e Isten a
 [2Kor 3,6] Fiát bennünk?” Alkalmassá tett-e bennünket, hogy „az új szövetség szolgái legyünk”? Hol van hát „apostolságunk pecsétje”?
 [1Kor 9,2] Ki olyat keltettünk életre, aki halott volt vétkei és bűnei miatt?
 [Ef 2,1] Ég-e akkora buzgóság bennünk, hogy lelkeket mentünk meg a haláltól, hogy miattuk még az evésről is megfeledezzünk? Világos beszéddel, „az igazság nyílt hirdetésével ajánljuk magunkat minden ember lelkiismeretének az Isten előtt”? Meghaltunk-e a világnak, a világ dolgainak, hogy „kincseket gyűjtsünk a mennyben”?
 [Jak 5,20] Uralkodunk-e Isten gyülekezetén, vagy pedig mi vagyunk
 [Zsolt 102,5] mindenki között az utolsók, mindenki szolgái? Midőn a Krisztusért való gyalázatot kell elviselnünk, lelkünkre nehezedik-e, vagy
 (2Kor 4,2) örvendezünk abban? Amikor „arcul ütnek”, zokon vesszük-e?
 [Mt 6,20] Tűrjük-e, ha bántanak; odatartjuk-e a másik orcánkat is, nem állva
 [1Pt 5,3†] ellen a rossznak, hanem a rosszat jóval győzve le? Buzgóságunkat
 [Mk 9,35] keserűség szítja-e, hogy kíméletlenül és durván bánjunk a tévelygőkkel, vagy lángoló szeretet, hogy minden szavunkat a kedvesség, az alázat és a bölcs szelídség igazgassa?

9. Ismét megkérdem: mit mondhatunk az itteni ifjúságról? *Ti* a keresztyén kegyességnek a látszatát vagy az erejét őrzitek-e? Alázatosak vagytok-e, hallgattok-e a tanításra, tanácsra, vagy pedig makacsul, akaratosan, kevélyen a magatok feje szerint jártok? Úgy engedelmeskedtek-e feletteseiteknek, mint szüleiteknek, vagy pedig lenézitek azokat, akiknek a leggyengédebb tisztelettel tartoztok? Szorgalmasak vagytok-e szabad foglalatosságaitokban, teljes erőtökből végezve tanulmányaitokat? Kihasználjátok-e az alkalmas időt, annyi munkát sűrítve minden napba, amennyi csak belefér? Nem vagytok-e tisztában vele, hogy nap mint nap eltékozljátok időtöket, a keresztyénségtől távol álló olvasmányokkal vagy hazárdjátékokkal, ki tudja, mi mással? Vajon a vagyontoknak jobb sáfárai vagytok, mint az időtöknek? Elvből vigyáztok-e rá, hogy soha ne tartozzatok senkinek semmivel? „Megemlékeztek-e a nyugalom napjáról, hogy megszenteljétek”, és még inkább Isten tiszteletével töltsetek azt? Amikor házában vagytok, meggondoljátok-e, hogy Isten van ott? Úgy viselkedtek, „mint aki látja a láthatatlant”? Tudjátok, hogyan kell „szentségben és tisztaságban” tartani testeteket? Részegesség és tisztátalanság nincs köztetek? Gyalázatukkal dicsekvők nincsenek köztetek? „Hiába Isten nevét” nem mondjátok-e ki sokan, talán megszokásból, lelkiismeret-furdalás vagy félelem nélkül? Hamisan esküdözők nincsenek-e sokan köztetek? Félek, e sokaság mind számosabb. Ne lepődjete meg, testvéreim: Isten és e gyülekezet előtt megvallom, magam is közé-

jük tartoztam: ünnepélyesen megesküdtem, hogy betartok szokásokat, melyekről akkor mit sem tudtam, és rendeléseket, melyeket még csak át sem olvastam, sem akkor, sem néhány évvel azután. Mi a hamis esküvés, ha nem ez? De ha ez így van, ó, mily súlyos bűn, bizony nem mindennapos bűn nehezedik ránk! Lehet-e tudomása erről a Felségesnek?

[Zsolt 73,11]

10. Közületek sokan talán éppen ezért *léha* nemzedékhez tartoztok: könnyelműsködtök Istennel, egymással és tulajdon lelkeitekkel? Magányos imádságban mily kevesen töltötök akár csak heti egyetlen órát is! Istennel milyen kevesen gondoltok beszélgetéseitekben! Lelkének munkáját, az emberek lelkében végzett természetfeletti munkáját ki ismeri egy kicsit is közületek? A Szentlélekről való bármilyen beszédet tűrhetitek-e, kivéve néhanapján a templomban? Ha valaki ilyen beszélgetésbe fogna, ezt nem a képmutatás vagy a vakbuzgóság biztos jelének vennék-e? A Mindenható Úr Isten nevében kérдем: milyen vallásúak vagytok? A keresztyénségről még a beszédet sem szenvedhetitek. Ó, testvéreim, milyen keresztyén város ez! „Itt az ideje, hogy cselekedj, Uram!”

[Zsolt 119,126]

11. Valójában milyen valószínűsége, jobban mondva (azaz emberi módon szólva) lehetősége van annak, hogy újra a keresztyénség, a szentírás-hű keresztyénség legyen vallása ennek a helynek? Hogy közöttünk minden rendű és rangú ember úgy szóljon és úgy éljen, mint aki „betelt Szentlélekkel”? Ki fogja helyreállítani ezt a keresztyénséget? Azok, akiknek hatalom van a kezében? Meg vagytok győződve róla, hogy ez a szentírás-hű keresztyénség? Valóban kívánjátok-e helyreállítását? És nem drága nektek a vagyontok, szabadságotok, életetek, hogy eszközök lehessetek a helyreállításában? De ha a kívánság meg is van bennetek, a hozzá szükséges erő kiben van meg? Néhányan talán tettetek egy-egy bátortalan kísérletet, de mily csekély sikerrel! A keresztyénséget tehát fiatal, ismeretlen, jelentéktelen emberek fogják helyreállítani? Nem tudom, hogy ezt ti magatok el tudnátok-e szenvedni. Nem kiáltanátok-e fel néhányan: „Fiatalember, ha így cselekszel, megszégyenítesz bennünket?” Az a veszély azonban nem fenyeget, hogy próbára leszték téve, mert a bűn nyakig elárasztott minket. Kít küld hát Isten? Bűnös országba utolsó hírnökként az éhínséget vagy a dögvészt, netán a fegyvert. A pápista „idegenek seregeit”,* hogy megújítson bennünket az első szeretetben? Csak

[ApCsel 2,4]

[vö. Zsolt 69,2]

[Jer 14,12; Ez 6,11]

[Zsid 11,34]

[Jel 2,4]

* Ti. a franciák, akikkel ekkor javában folyt az osztrák örökösödési háború (1740–48), és az angol közvélemény tartott a francia megszállástól.

[2Sám 24,14] azt ne, „inkább essünk az Úr kezébe! Csak ember kezébe ne essünk!”

[Mt 8,25]

[Zsolt 69,15]

[Zsolt 60,13]

[Mt 19,26]

[Zsolt 79,11]

[Mt 26,39]

Uram, ments meg minket, elveszünk! Húzz ki bennünket a sárból, hogy el ne süllyedjünk! Ó, adj nekünk mégis segítséget az ellenség ellen, mert az emberi segítség mit sem ér! Neked minden lehetséges. Tartsd meg a halálraítélteket, mert hatalmas a te karod! Tarts meg bennünket úgy, ahogy jónak látod; mindazáltal ne úgy legyen, ahogyan mi akarjuk, hanem amint te!

MEGIGAZULÁS HIT ÁLTAL

(JUSTIFICATION BY FAITH)

„Aki pedig nem munkálkodik, hanem hisz abban, aki az istentelent megigazítja, annak a hite tulajdoníttatik igazságul.” (Róma 4,5†)

1. Hogyan igazulhat meg a bűnös ember Isten, mindenek Ura és Bírója előtt? E kérdés rendkívüli fontossággal bír minden emberfia számára. Belőle fakad minden reményünk, hiszen mindaddig, amíg ellenségeskedünk Istennel, nem lehet igazi békességünk és tartós örömünk, sem az időben, sem az örökkévalóságban. Miféle békességünk lehet, midőn saját szívünk elítél bennünket? Hát még, ha az is, aki: „nagyobb a mi szívünkénél és mindent tud”? Miféle tartós örömünk lehet akár ezen, akár az eljövendő világon, miközben „Isten haragja rajtunk marad”?

[1Jn 3,20]

2. Mégis milyen kevésbé értették meg ezt a fontos kérdést! Milyen kusza elgondolása volt sokaknak ezzel kapcsolatban! Sőt nemcsak kusza, hanem gyakran teljesen téves is; mint a fény a sötétségnek, annyira ellentmondanak ezek az igazságnak, annyira ellentétben állnak Isten Igéjével és a hit teljes analógiájával.* És mivel magát az alapot illetően tévedtek, nem tudtak rá építeni, legalábbis a tűz próbáját kiálló „aranyat, ezüstöt, drágakövet” nem, hanem csak „szénát és szalmát”, márpedig ezek Istennek elfogadhatatlanok, embernek pedig haszontalanok.

[Jn 3,36]

[ld. Róm 12,6]

[1Kor 3,12-15]

3. Hogy tőlem telhetőleg eleget tegyek a kérdés rendkívüli jelentőségének, hogy megóvjam az igazságot őszintén keresőket az „üres fecsegéstől és szóharcoktól”, hogy tisztába tegyem a kusza gondolatokat, amelyeket sokan magukévá tettek, és hogy a kegyességnek eme nagy titkáról igaz és helyes elgondolást adjak nekik, igyekszem bemutatni a következőket:

[1Tim 1,6; 6,4]

Először is: mi az általános alapja a megigazulás emez egész tanának?

Másodszor: mi a megigazulás?

* Ti. így az AV. Az analógia szó ebben az összefüggésben a Szentírás általános és igaz értelmét jelenti.

Harmadszor: kik a igazulnak meg?

Negyedszer pedig: milyen feltételekkel igazulnak meg?

I. Először tehát azt mutatom meg, hogy mi az általános alapja a megigazulásról szóló egész tanításnak.

[1Móz 1,27]

1. Az ember Isten képmására teremtett, szentnek, ahogyan az is szent, aki teremtette; irgalmasnak, ahogy mindenké szerzője is irgalmas; tökéletesnek, ahogyan a mennyei Atyja is tökéletes. Mivel Isten szeretet, az ember, a szeretetben maradván Istenben maradt, és Isten is őbenne. „Isten ugyanis halhatatlanságra teremtette az embert, és saját lényének képmásává”, a dicsőség Istenének romolhatatlan képévé tette. Ennek megfelelően, ahogy Isten is tiszta, az ember is tiszta volt a bűn minden foltjától. Nem ismert gonoszt semmilyen formában vagy mértékben, hanem kívül-belül büntetlen és szeplőtlen volt. Szerette „az Urat, az ő Istenét teljes szívéből, teljes lelkéből, teljes elméjéből és minden erejéből”.

[Mt 548]

[1Jn 4,8]

[Bölcs 2,23]

[Mk 12,30]

2. Ennek az igaz és tökéletes embernek Isten tökéletes törvényt adott, teljes és tökéletes engedelmességet követelve az iránt. Minden ponton teljes engedelmességre kötelezte az embert, és arra, hogy ezt megszakítás nélkül tegye attól a pillanattól kezdve, hogy élő lélek lett, egészen addig, amíg próbatételének ideje véget nem ér. Nem volt engedmény semmilyen apró kudarcra, bár való igaz, nem is volt szükség ilyesmire, hiszen az ember mindeztől megfelelt a kijelölt feladatnak, és alaposan fel volt készítve minden jó szóra és cselekedetre.

[2Tím 3,17]

3. A szeretet egész, az ember szívébe írt törvényét (amely ellen az talán nem is tudott közvetlenül vétkezni), mindenható bölcsességében az Isten jónak látta kiegészíteni a határozott tiltással: „Nem ehetsz a fáról, amely a kert közepén van”, amihez hozzáfűzte a büntetést is: „Amely napon eszel arról, bizony meghalsz.”

[1Móz 2,17]

4. Ilyen volt tehát az ember állapota a paradicsomban. Isten ingyen, meg nem érdemelt szeretetében az ember szent volt, és boldog, ismerte és szerette Istent, benne örvendett, ami lényegében véve maga volt az örök élet. És ebben a szeretet-életben maradhatott volna örökké, ha továbbra is engedelmeskedik Istennek mindenben; de ha bármiben is engedetlen, el kell veszítenie mindent. „Azon a napon”, mondta Isten, „bizony meghalsz.”

5. Az ember nem engedelmeskedett Istennek. „Evelt a fáról, amelyről Isten azt parancsolta, hogy ne egyen.” És azon a napon lesújtott rá Isten igazságos ítélete. Megkezdődött büntetése, amelyről előre figyelmeztetést kapott. Mert abban a pillanatban, amikor

[1Móz 3,11;17]

megkóstolta ama gyümölcsöt, meghalt. Meghalt, elszakadt Isten-től a lelke, mert a tőle elszakadt lélekben ugyanúgy nincs élet, ahogyan a lélektől elszakadt testben sincs. Hasonlóképpen romlandó és halandó lett a teste is: úrrá lett rajta a halál. És minthogy lélekben már meghalt, meghalt Istennek, meghalt a bűn miatt: az örök halálba rohant, mind a test, mind a lélek pusztulásába, az olthatatlan tűzre.

[Mk 9,43]

6. Így „egy ember által jött a bűn a világra, és a bűn által a halál. Minden emberre áterjedt a halál”, hiszen mindnyájunk közös atyjában és képviselőjében volt benne. Az „egynek vétke” miatt tehát mindenki meghalt, meghalt Istennek, meghalt a bűn miatt: romlandó, halandó, rohanvást eloszló testben lakozik örök halálra ítélt. Mert ahogy „egy ember engedetlensége által” mindenki „bűnössé lett”, úgy annak az egynek a vétke miatt vitt az ítélet minden embert a kárhozatba.

(Róm 5,12 skv.)

7. Ebben az állapotban voltunk mi, az egész emberiség, amikor „úgy szerette Isten e világot, hogy Egyszülött Fiát adta, hogy el ne vesszünk, hanem örök életünk legyen”. Az idők teljességében emberré lett, az emberiség másik közös Fejévé, az emberi nem második általános szülőjévé és képviselőjévé. E minőségében „hordozta fájdalmainkat”, mert „az Úr őt sújtotta mindnyájunk bűnéért”. Azután „a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze”. „Feláldozta magát jóvátételül”: vérét ontotta a bűnösökért, „bűneinket maga vitte fel testében a fára”, hogy sebeivel meggyógyíthasson minket. „Egyetlen és egyszer felajánlott áldozatával” „megváltott engem és az egész emberiséget”: „teljes, tökéletes és elegendő áldozatot és engesztelést szerzett az egész világ bűneiért”.*

[Jn 3,16]

[Gal 4,4]

[Ézs 53,4]

[6]

[5] [10]

[1Pt 2,24;

Ézs 53,5]

8. Látván, hogy Fia „mindenkiért megízlelte a halált”, Isten most „megbékéltette a világot önmagával, úgyhogy nem tulajdonította nekik korábbi vétkeiket”. Következésképpen: „ahogyan egynek a vétke lett minden ember számára kárhózzátá, úgy lett egynek az igazsága minden ember számára az élet megigazulásává”. Szeretett Fiáért, annak értünk való tetteiért és szenvedéseiért Isten tehát kegyelmesen elengedi a bűneinkért járó büntetést, és csak egyetlen feltételt szab (melynek teljesítésére ugyancsak képessé tesz minket), hogy újra kegyelmébe fogadjon minket, és halott lelkünknek visszaadja a lelki életet, az örök élet zálogát.

[Zsid 2,9]

[2Kor 5,19]

[Róm 5,18]

9. A megigazulásról szóló tanítás tehát általánosságban a következőn alapul. Az első Ádámnak, mindannyiunk atyjának és kép-

* Ld. „Communion” (Úrvacsora) és „Catechism” (Katekizmus), BCP.

[Róm 2,23] viselőjének bűne miatt mindnyájan híjával vagyunk Isten dicsősé-
 [Ef 2,3] gének, és mindnyájan a harag fiaivá lettünk, azaz az apostollal
 [Róm 5,18†] szólva: „minden emberre elhatott a kárhozat”. Ennek ellenére a
 második Ádám, mindnyájunk képviselője által bemutatott bűnért
 való áldozat miatt Isten annyira megbékélt az egész világgal, hogy
 új szövetséget adott nekik, s minthogy ennek világos feltétele egy-
 [8,1] szer teljesült, „nincsen már semmiféle kárhozható ítélet ellenünk”,
 hanem „Isten ingyen igazít meg minket kegyelméből, miután meg-
 [3,24] váltott minket a Krisztus Jézus által”.

II. 1. De mit jelent megigazulni? Mi a megigazulás? Ez a másod-
 dik dolog, amit be óhajtok mutatni. Az eddig megfigyeltekből is
 nyilvánvalóan kitűnik, hogy a megigazulás nem jelent valóságos
 igazgató és igazságossá válást. Ez a *megszentelődés*, ami bizonyos
 mértékben valóban a megigazulás közvetlen *gyümölcseként*, mind-
 azonáltal mégis Istennek egy külön, teljesen más természetű aján-
 dékaként jön létre. Az egyik azt jelenti, amit Isten Fia által *teszt*
értünk, a másik pedig azt, amit *Lelke által munkál bennünk*. Úgy-
 hogy némely esetben a megigazult vagy a megigazulás kifeje-
 zés olyan tág értelemben használatos, hogy a megszentelődést is
 magában foglalja; Szent Pál és a többi ihletett író, illetve az álta-
 lános használat mégis kellően megkülönbözteti egymástól e két
 dolgot.

2. Könnyűszerrel ugyancsak nem lehet a Szentírás egyetlen
 világos igéjéből sem bebizonyítani azt a kétes elgondolást, hogy a
 megigazulás az ellenünk felhozott vád, pontosabban a Sátán által
 felhozott vád alóli felmentésünket jelenti. A fentiekben megha-
 tározott kérdésnek a Szentírásban való teljes tárgyalása említeni
 sem említi a vádlót vagy a vádjait. Az valóban tagadhatatlan, hogy
 [Jel 12,10] a Szentírás nyomatékosan őt nevezi az emberek „vádlójának”. De
 egyáltalán nem úgy tűnik, hogy a nagy apostol bárhol is utalna
 erre mindabban, amit a megigazulásról írt akár a rómaiaknak,
 akár a galatáknak.

3. Azt szintűgy sokkal könnyebb magától értetődőnek vennünk,
 mint világos igei bizonyítékkal alátámasztanunk, hogy a megiga-
 zulás a törvény ellenünk szóló vádja alóli felmentésünket jelenti;
 legalábbis ha ez az erőltetett, természetellenes beszéd nem jelent
 sem többet, sem kevesebbet annál, hogy bár mi megszegtük Isten
 törvényét, és ezért megérdemeltük a pokollal sújtó ítéletet, Isten
 a megigazultakra nem rója ki megérdemelt büntetésüket.

4. Legkevésbé jelenti azt a megigazulás, hogy Isten a megigazi-
 tottakkal becsapja magát; hogy nem olyannak gondolja őket, ami-
 lyenek valójában; hogy másnak tartja őket, mint amilyenek. A

megigazulás semmi esetre sem jelenti azt, hogy velünk kapcsolatban Isten a dolgok valódi természetével ellenkezően ítélne; hogy jobbnak lát minket, mint amilyenek valójában vagyunk; vagy hogy igaznak hisz bennünket akkor, amikor álnokok vagyunk. Bizonyosan nem. Az egyedül bölcs Isten ítélete mindig megfelel az igazságnak. Tévedhetetlen bölcsességével az sem egyezhet, hogy ártatlannak gondoljon, igaznak és szentnek ítéljen engem, mert valaki más az. E tekintetben éppúgy nem téveszthet engem össze Krisztussal, mint Dáviddal vagy Abrahámmal. Akinek értelmet adott Isten, mérlegelje ezt előítélet nélkül, és belátja, hogy a megigazulásról alkotott eme nézet nem fér össze sem a józan ésszel, sem a Szentírással.

5. A megigazulás világos igei fogalma nem más, mint a megbocsátás, a bűnök bocsánata. Ebben a tettében az Atya Isten a Fiának vére által szerzett engesztelésért megmutatja igazságát (vagy irgalmát): „az előbb elkövetett bűnöket elnézi”. Ilyen egyszerűen és természetesen számol be róla Szent Pál az egész levélen keresztül. Ebben és a következő fejezetben részletesebben magyarázza mindezt. A textust követő versekben azt mondja: „Boldogok, akiknek megbocsáttattak törvényszegéseik, és akiknek elfedeztetek bűneik. Boldog az az ember, akinek az Úr nem tulajdonít bűnt.” Aki megigazult, akinek bűnei megbocsáttattak, annak az Úr „nem tulajdonít bűnt” kárhozátára. Ezért nem fogja őt elítélni sem ezen a világon, sem az elkövetkezendőn. Gondolatban, szóban vagy cselekedetben elkövetett bűneit, minden múltbeli bűnét Isten elfedezi, eltörli, többé nem emlékezik meg róluk, és nem rója fel neki őket, mintha soha nem is lettek volna. Isten nem sújtja a bűnöst megérdemelt szenvedésekkel, mert szeretett Fia szenvedett helyette. Attól kezdve, hogy Isten elfogadott minket „ama Szerelmesben”, „megbékéltetett minket önmagával Fia vére által”, szeret, áld és vigyáz ránk örökre, mintha soha nem is vétkeztünk volna.

[Róm 3,25]

[Róm 4,7-8;
Zsolt 32,1-2]

[Zsolt 51,3]

[Ef 1,6†]
[Róm 5,9-10]

Valóban úgy tűnik, hogy az apostol sokkal jobban kiterjeszti a szó jelentését, amikor azt mondja: „Nem a törvény hallgatói, hanem a törvény megtartói fognak megigazíttatni.” Úgy látszik, az apostol megigazulásunkat a nagy nap ítéletével hozza összefüggésbe. És kétségkívül ezt teszi a mi Urunk maga is, amikor ezt mondja: „Szavaid alapján mentenek fel téged”, amivel azt bizonyítja, hogy „minden haszontalan szóról, amelyet kimondanak az emberek, számot fognak adni az ítélet napján.” De aligha tudnánk még egy példát felhozni arra, hogy Szent Pál ennyire más értelemben használja ezt a szót. Nem teszi ezt, mint írásainak általános

[Róm 2,13]

[Mt 12,37]

[36]

szándékából nyilvánvalóan kitűnik, különösen pedig az előttünk levő textusból, amely kétségkívül nem azokról szól, akik már „elvégezték futásukat”, hanem azokról, akik csak most indulnak, csak most kezdik „megfutni az előttük levő pályát”.

[2Tim 4,7]

[Zsid 12,1]

III. 1. Ez azonban már a harmadik dolog, amit vizsgálni akarunk: kik igazulnak meg? Az apostol világosan megmondja nekünk: az istentelenek. Isten „az istentelent igazítja meg”, azaz minden rendű és rangú istentelent megigazít, de senki mást, csak az istentelent. Amiképpen „az igazaknak nincs szükségük megtérésre”, akképpen nincs szükségük bűnbocsánatra sem. Csak bűnösök esetében van ok a bocsánatra; egyedül a bűnt lehet megbocsátani. A bűnbocsánat tehát közvetlenül összefügg a bűnnel, és e tekintetben semmi máshoz nem kötődik. A megbocsátó Isten igaztalan voltunkkal szemben irgalmas, a „bűneinkről nem emlékezik meg többé”.

[Róm 4,5]

[Lk 15,7]

[Zsid 8,12]

2. Ezt, úgy tűnik, egyáltalán nem veszik figyelembe azok, akik váltig állítják, hogy az embernek meg kell szentelődnie, szentté kell válnia, mielőtt megigazulhatna, de különösen azok nem gondolnak ezzel, akik azt hirdetik, hogy az egyetemes szentségnek vagy engedelmességnek meg kell előznie a megigazulást (hacsak ezen nem az utolsó napon történő megigazulást értik, amely most fel sem merült). Olyannyira nincsenek erre tekintettel, hogy már maga a feltevés is nemcsak nyilvánvaló képtelenség (hiszen ahol nincs istenszeretet, ott nincs szentség, márpedig istenszeretet csak abból az érzésből táplálkozik, hogy ő szeret minket), hanem teljességgel esztelen, önmagának is ellentmondó. Hiszen nem a szent, hanem a bűnös, mégpedig mint bűnös nyer bocsánatot. Isten nem az istenfélőt, hanem az istentelent igazítja meg; nem a már szenteket, hanem a szentségteleneket. Hogy milyen feltétellel teszi ezt, azt hamarosan megvizsgáljuk, de bármi legyen is az, nem lehet a szentség. Ezt állítani annyi, mint azt mondani, hogy Isten Báránya csak a korábban már elvett bűnöket veszi el.

[1Jn 4,19]

[vö. 1Jn 2,2]

3. A jó Pásztor vajon csak a már megtaláltakat keresné és mentené meg? Nem: az elveszettet keresi és tartja meg. Azoknak bocsát meg, akiknek szükségük van megbocsátó irgalmára. Megvált a bűn büntethetőségétől (és egyúttal megszabadít a bűn hatalmából is) minden rendű és rangú bűnöst, minden korábban teljességgel istentelen embert, akiben nem volt meg az Atya szeretete, és akiben következésképpen nem lakott semmi jó, semmi jó vagy igazán keresztyén indulat, hanem csak gonosz és utálatos indulatok: gőg, harag, a világ szeretete és a hamisítatlan gyümölcssei „a test gondolatának”, azaz „az Istennel való ellenségeskedésnek”.

[Róm 8,7†]

4. „E betegeknek, akik bűneik terhe alatt roskadoznak”*– nekik van szükségük orvosra. E bűnösöknek, akik nyögnek Isten haragja alatt – nekik van szükségük bocsánatra. Akik *már ítélet alatt vannak*, akiket nemcsak Isten, hanem mint ezer ellenük szóló tanú saját lelkiismeretük is elítél minden gondolatban, szóban vagy tettben elkövetett istentelenségükért, azok hangosan kiáltanak ahhoz, aki a Jézusban levő megváltás által „megigazítja az istentelent”, azt az istentelent, „aki nem munkálkodik”, aki megigazulása előtt nem fáradozik semmi jón, semmi igazán erényes vagy szent dolgon, hanem szüntelenül csak gonoszságot művel. Mert a szíve szükségképpen és alapvetően gonosz, amíg a szívébe nem árad Isten szeretete. És amíg a fa romlott, a gyümölcsök is azok, „mert a romlott fa nem teremhet jó gyümölcsöt”.

[Mt 9,12]

[Jn 3,18]

[Róm 4,5†]

[5,5]

[Mt 7,18†]

5. Ha valaki ezzel szemben a következő ellenvetést hozza fel: „De az ember megigazulása előtt is adhat enni az éhezőnek, vagy adhat ruhát a mezítelennek, márpedig ezek jó cselekedetek”, erre könnyű megfelelni. Való igaz, már megigazulása előtt is *teheti* ezeket, és ezek bizonyos értelemben valóban „jó cselekedetek”, „jók és hasznosak az embereknek”. De ebből még nem következik, hogy szigorú értelemben véve jók önmagukban vagy jók Isten szemében. Minden igazán „jó cselekedet (egyházunk szavaival élve) a megigazulást követi”, és azért jók és „kedvesek Istennek a Jézus Krisztus által”, mert igaz és élő hitből fakadnak”**. ** Következésképpen a megigazulás előtti cselekedetek egyike sem jó a szó keresztyén értelmében, mivelhogy azok nem a Jézus Krisztusba vetett hitből fakadnak (bár fakadhatnak egyfajta Istenbe vetett hitből), „sőt mivel nem Isten akarata és parancsa szerint történtek, kétségkívül bűnös természetűek”*** (bármilyen különösnek tessenek is ez némelyeknek).

[Mt 25,35]

[Tit 3,8]

[1Pt 2,5]

6. Akik kételkednek ebben, aligha mérlegelték kellőképpen annak nyomós okát, hogy miért nem lehet egyetlen megigazulás előtti cselekedet sem igazán és megfelelően jó. Az érvelés egyszerűen a következőképpen hangzik:

Egyetlen cselekedet sem lehet jó, amelyet nem Isten akarata és parancsa szerint tesznek.

* „Communion, General Confession” (Úrvacsora, közös bűnvallás), BCP.

** 12. tétel, „Of Good Works” (A jó cselekedetekről), „The Thirty-nine Articles” (A harminckilenc [anglikán] vallástétel), in: BCP.

*** 13. tétel, „Of Works Before Justification” (A megigazulás előtti cselekedetekről), uo.

De a megigazulás előtt egyetlen cselekedetet sem Isten akarata és parancsa szerint visznek véghez.

Következésképpen egyetlen megigazulás előtti cselekedet sem lehet jó.

Az első állítás magától értetődik. A második, hogy a megigazulás előtt egyetlen cselekedetet sem Isten akarata és parancsa szerint visznek véghez, ugyanilyen világosnak és cáfolhatatlannak tűnik, ha meggondoljuk, hogy Isten akarata és parancsa az, hogy minden dolgunk szeretetben (ἐν ἀγάπῃ) menjen végbe, abban az Isten iránti szeretetben, amely az egész emberiség iránt szeretetet szül. Csakhogy nem vihetjük véghez egyetlen cselekedetünket sem ebben a szeretetben, amíg nincs meg bennünk az Atyának (Istennek mint Atyánknak) a szeretete; ez a szeretet pedig nem lehet meg bennünk, amíg nem vettük „a fiúság Lelkét, aki azt kiáltja a szívünkben: Abbá, Atya!”. Ezért tehát, ha Isten nem igazítja meg az istentelent, és azt, aki (ebben az értelemben) nem fáradozik, akkor Krisztus hiába halt meg; akkor az ő halála ellenére egyetlen élő test sem igazulhat meg.

IV. 1. De akkor milyen feltétellel igazul meg az, aki minde-
nestül „istentelen”, és eladdig „nem fáradozik”? Egyetleneggyel,
ez pedig nem más, mint a hit: hit „abban, aki az istentelent meg-
igazítja”. „Aki hisz, ítéletre nem megy”, sőt már „átment a halál-
ból az életbe”. „Isten pedig ezt az igazságát (vagy irgalmát) most
nyilvánvalóvá tette a Krisztusban való hit által minden hívőnek...
Mert az Isten őt rendelte engesztelő áldozatul azoknak, akik az
ő vérében hisznek, mert ahogyan ő igaz (igazságából következő-
leg), igazzá teszi azt is, aki Jézusban hisz... Hiszen azt tartjuk,
hogy hit által igazul meg az ember, a törvény cselekvésétől függet-
lenül”, anélkül, hogy előzőleg engedelmeskedett volna az erköl-
csi törvénynek, amelyet eddig egyáltalán nem tudott megtartani.
Hogy itt az erkölcsi törvényről van szó, nem másról, nyilvánvaló
a következő szavakból: „Érvénytelenné tesszük tehát a törvényt
a hit által? Szó sincs róla! Sőt, inkább érvényt szerzünk a tör-
vénynek.” Milyen törvénynek szerzünk érvényt a hit által? Nem a
rituális törvénynek, nem a Mózes szertartási törvényének. Semmi
esetre sem, hanem a szeretet, az Isten és felebarátunk iránti szent
szeretet nagy és megváltozhatatlan törvényének.

2. A hit általánosságban nem más, mint „a nem látott dolgok-
ról”, azaz az elmúlt, a leendő vagy a lelki és ezért testi érzékeink-
kel felfedezhetetlen dolgokról való isteni, természetfeletti ελεγχό,
bizonyosság vagy meggyőződés. A megigazító hit nemcsak azt az
isteni bizonyosságot vagy meggyőződést jelenti, hogy „Isten Krisz-

[1Kor 16,14]

[Róm 8,15]

[Róm 4,5]

[Jn 3,18]

[5,24]

[Róm 3,22,

25-26, 28]

[3,31]

[Zsid 11,1]

tusban megbékéltette a világot önmagával”, hanem szilárd bizalmat és bizonyosságot is abban, hogy Krisztus meghalt az *én* bűneimért, hogy szeretett *engem*, és önmagát adta *értem*. És bármikor hisz így egy istentelen bűnös, akár gyermekkorában, akár ereje teljében, akár vénségében, mikor már deresedik a haja, Isten megigazítja őt: Fiáért Isten megbocsát neki és feloldozza őt, őt, akiben addig semmi jó nem volt. Bűnbánatot valójában már korábban adott neki, de az a bűnbánat nem volt sem több, sem kevesebb minden jó hiányának és minden rossz jelenlétének a mély átérzésénél. És bármi jó van is benne, vagy bármi jót tesz is attól az órától fogva, hogy először hitt Istenben Krisztus által, azt a jót a hit nem *ott találta*, hanem *oda vitte magával*. Ez a hit gyümölcse. Először a fa jó, aztán lesz jó a gyümölcs is.

3. E hit természetét tulajdon egyházunknál jobban nemigen tudom megfogalmazni: „Az üdvösség” (melynek a megigazulás az egyik ága) „egyetlen eszköze a hit: azaz szilárd bizalom és bizonyosság abban, hogy Isten megbocsátotta és meg fogja bocsátani bűneinket, hogy újra kegyelmébe fogadott bennünket Krisztus halálának és szenvedésének érdeméért... De itt vigyáznunk kell, nehogy Istennel járásunkban tétovázzunk bizonytalan, ingtag hitünk miatt. Midőn Péter Krisztushoz ment a vízben, csaknem vízbe fulladt, mert ellankadt a hitben. Úgyhogy ha mi is ingadozni vagy kételkedni kezdünk, félő, hogy Péterhez hasonlóan elsüllyedünk, de nem a vízben, hanem a pokol tüzének feneketlen mélységben”.♦

„Ezért legyen biztos és szilárd a hited nemcsak afelől, hogy Krisztus halála az egész világ számára elérhető, hanem afelől is, hogy teljes és elégséges áldozatot hozott *teérted*, tökéletes tisztulást a *te* bűneidből, hogy magad is elmondhasd az apostollal együtt, hogy szeretett téged, és önmagát adta érted. Hogy így tiéd legyen Krisztus, és az érdemeit magadra alkalmazhasd.”♦♦

4. Amikor ezt a hitet a megigazulás alapjának vagy feltételének mondom, ezen először is azt értem, hogy hit nélkül nincs megigazulás. „Aki nem hisz, már ítélet alatt van”, és mindaddig, amíg nem hisz, ez az ítélet nem múlik el, „Isten haragja rajta marad”. Amiképpen „nincs más név az ég alatt”, mint a Názáreti Jézusé, és nincs más érdem, ami által egy elítélt bűnös valaha is megszaba-

♦ „Second Sermon on the Passion” (Második prédikáció a szenvedésről) [Homilies, 382-83. o.]

♦♦ „Sermon of the Sacrament, first part” (A sákramentumról szóló prédikáció) [uo. 399. o.].

[3,16] dulhat a bűn büntethetőségétől, akképpen nem lehet más módon részesülni az ő érdemében, mint az ő nevébe vetett hit által. Amíg tehát e nélkül a hit nélkül élünk, „az ígélet szövetségain kívül álló idegenek” vagyunk, „Izrael közösségétől elkülönítve, Isten nélkül élünk a világban”. Bármilyen (úgynevezett) erényei vannak is valakinek – azokról beszélek, akiknek hirdettetik az evangélium, „mert mit tartozik rám, hogy a kívül levők felett ítélkezsem?” –, bármi jó (jónak számító) cselekedeteket tesz is, mindez nem használ neki, „a harag fia” marad, az átok alatt van továbbra is, míg nem hisz Jézusban.

[Ef 2,12]

[1Kor 5,12]

[Ef 2,3]

5. A hit tehát a megigazulás *nélkülözhetetlen* feltétele, sőt az *egyetlen nélkülözhetetlen* feltétele. Másodszor azt kell gondosan megvizsgálnunk, hogy amikor Isten hitet ad (mert „a hit Isten ajándéka”) az „istentelennek, aki nem fáradozik”, akkor az a „hite tulajdoníttatik igazságnak”. Ezt megelőzően az ember egyáltalán nem volt igaz, de még igaztalan vagy ártatlan sem. De abban a pillanatban, hogy hisz, „a hite számít igazságnak”. Nem mintha Isten (ahogy már említettük) nem olyannak gondolná őt, amelyen valójában. De ahogy „Krisztust bűnné tette értünk”, vagyis bűnös-ként bánt vele, őt büntette a mi bűneinkért, úgy igaznak számít bennünket attól kezdve, hogy hiszünk benne, vagyis nem büntet meg bűneinkért, hanem úgy bánik velünk, mintha büntelenek és igazak volnánk.

[Ef 2,8]

[Róm 4,5†]

[2Kor 5,21]

6. Alighanem azért is nehéz elfogadni azt az állítást, hogy a hit a megigazulás *egyetlen feltétele*, mert sokan nem is igen értik. Mi úgy értjük, hogy a hit az egyetlen dolog, ami nélkül senki sem igazul meg; az egyetlen dolog, ami közvetlenül, elengedhetetlenül, végsőképpen szükséges a bűnbocsánathoz. Amiképpen az ember, ha mindene megvan is, de hite nincs, nem igazulhat meg, akképpen ha minden másban hiányt szenved is, de hite van, mindenképpen megigazul. Mert tegyük fel, hogy ha egy bármilyen rendű vagy rangú bűnös tökéletes tudatában van mindent átható istentelenségének, a jó elgondolására, szólására vagy cselekvésére való teljes képtelenségének és a pokol tüzére való egyedüli érdemességének; tegyük fel, mondom, hogy ez a bűnös tehetetlenségében és kétségbeesésében mindenestül Isten irgalmára bízza magát Krisztusban (amire valójában csak Isten kegyelme által képes), ki kételkedhetik abban, hogy még abban a pillanatban bűnbocsánatot nyer? Ki állítja azt, hogy bármi más elengedhetetlenül szükséges a bűnös megigazulásához?

Nos, ha a világ kezdete óta csak egyetlen ilyen példa is volt (márpedig nem volt-e és nincs-e tízezerszer tízezer?), akkor abból

világosan következik, hogy a fenti értelemben vett hit a megigazulás egyedüli feltétele.

7. Nem illik hozzánk, szegény, bűnös, vétkes férgekhez, akik kegyelemből, pusztá jóindulatból nyert, nem pedig tartozásként lerótt megannyi áldásnak örvendünk (a nyelvünket hűsítő legapróbb vízcepptől az örök dicsőség hatalmas gazdagságáig), hogy megkérdezzük Istentől viselkedése indokait. Nem illik kérdőre vonnunk őt, aki „senkinek nem ad számot útjairól”, megkérdezzük tőle: „Miért tetted a hitet a megigazulás feltételévé, egyetlen feltételévé? Miért jelentetted ki: »Aki hisz«, és csak az »üdvözül«”? Nos, Szent Pál éppen ehhez ragaszkodik ennek a levélnek a kilencedik fejezetében, vagyis ahhoz, hogy a megbocsátás és elfogadás feltételeit mi nem szabhatjuk meg, hanem csak a minket elhívó szabhatja meg, illetve ahhoz, hogy az Isten nem igazságtalan, amikor a saját feltételeit nem a mi, hanem a maga akarata szerint határozza meg. Ő méltán mondhatja: „Könyörülök, akin könyörülök”, és pedig azon, aki hisz Jézusban. „Ezért tehát nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut”, hogy megválassza elfogadásának feltételét, „hanem a könyörülő Istené”, aki csupán ingyerszeretetéből, meg nem érdemelt jóságából fogad el bárkit is. „Ezért tehát akin akar, megkönyörül”, vagyis azokon, akik hisznek szeretett Fiában; „akit pedig akar”, vagyis azokat, akik nem hisznek, „megkeményíti”, végleg meghagyja őket szívük keménységében.

[Lk 16,24]
[Jób 33,13]
[Mk 16,16]
[Róm 9,12]
[14]
[15]
[16]
[18]

8. Alázattal mégis felfoghatjuk egy okát annak, hogy miért ezt szabta Isten a megigazulás feltételéül. A „ha hiszel az Úr Jézus Krisztusban, üdvözülsz” kikötés „elrejtja a kevélységet az ember elől”. A kevélység már Isten angyalai között is pusztított, és levette „az ég csillagainak egyharmadát”. Ehhez hasonlóan nagyrészt ennek volt köszönhető, hogy amikor a kísértő ezt mondta: „Olyanok lesztek, mint az Isten”, Ádám elveszítette állhatatosságát, és behozta a világba a bűnt és a halált. Ezért tehát Istenhez méltó bölcs döntés volt Ádámmal és utódaival való kiengesztelését olyan feltételhez kötni, amely hathatósan megalázza, porig alázza őket. Nos, éppen ilyen a hit. E célnak különösen megfelel, mert aki e hit által járul Isten elé, annak egyedül saját gonoszságára, vétkére és tehetetlenségére kell irányítani figyelmét anélkül, hogy a legkisebb tekintettel is volna bármilyen benne lévő, feltételezett jóra, bármiféle erényre vagy igazságra. *Merő bűnősként* kell jönnie, mint aki kívül-belül már elpusztította és elítélte magát, aki csak istentelenségét viszi Isten elé, aki semmit nem mond a magáénak, csak bűnét és nyomorúságát. Így és csakis így

[ApCsel 16,31]
[Jób 33,17+]
[Jel 12,4]
[1Móz 3,5]

[Róm 3,19†] következhethet be az, hogy amikor „szája elnémul”, és végképpen
 [1Jn 2,2] „Isten ítélete alá esik”, felnéz Jézusra mint bűneiért való teljes és
 [Fil 3,9] egyedüli engesztelő áldozatra. Csak így „találthatat őbenne”, és
 [Róm 3,22] így kaphatja meg az „Isten hit által való igazságát”.

9. Te istentelen, aki halod vagy olvasod ezeket a szavakat, te gyarló, tehetetlen, nyomorult bűnös, mindenek bírója, Isten előtt felszólítalak, hogy menj egyenesen hozzá minden istentelenségeddel. Vigyázz, el ne pusztítsd saját lelkedet azzal, hogy ilyen-olyan igaz voltodra hivatkozol. Menj mint mindenestül istentelen, bűnös, elveszett, romlott, pokolra érdemes és pokolba zuhanó ember, és kedvességet találsz az ő szemében, s megtudod, hogy megigazítja az istentelent. Így, tönkrement, tehetetlen, kárhozott bűnősként juthatsz a meghintés véréhez. Hát nézz fel Jézusra! Íme, az Isten Báránya, aki elveszi a bűneidet! Ne hivatkozz saját cselekedeteidre és igaz voltodra, sem alázatodra, bűnbánatodra vagy őszinteségedre! Semmi esetre sem. Az valójában annyi lenne, mintha megtagadnád az Urat, aki megvett téged. Ne tedd! Egyedül a szövetség vérére hivatkozz, a te büszke, makacs, bűnös lelkedért kifizetett váltságra. Ki vagy te, aki most látod és érzed mind belső, mind külső istentelenségedet? Te vagy az az ember! Meg akarlak téged nyerni az én Uramnak! Hívlak téged, hogy légy Isten gyermeke a hit által! Az Úrnak van rád szüksége. Te, aki úgy érzed, hogy csak a pokolra vagy jó, éppenséggel alkalmas vagy rá, hogy növeld Isten dicsőségét, növeld az istentelent és nem fáradozót megigazító ingyenkegyelmének dicsőségét. Ó, jöjj hamar! Higgy az Úr Jézusban, és megbékélsz, igen, még *te* is megbékélsz Istennel.

[Péld 3,4]

[Zsid 12,24]

[12,2]

[Jn 1,29†]

[2Pt 2,1‡]

[2Móz. 24,8;

Zsid 10,29]

[2Sám 12,7]

[Mt 21,3;

Lk 19,31]

HITBŐL VALÓ IGAZSÁG

(THE RIGHTEOUSNESS OF FAITH)

„Mózes ugyanis azt írja, hogy aki „cselekszi a törvényből való igazságot, az az ember fog élni általa”. A hitből való igazság pedig így szól: „Ne mondd szívedben: Ki megy fel a mennybe?” Azért tudniillik, hogy Krisztust lehozza. Vagy: „Ki megy le az alvilágba?” Azért tudniillik, hogy Krisztust a halálból felhozza. Hanem mit mond? „Közel van hozzád az ige, a te szádban és a te szívedben”, mégpedig a hit igéje, amelyet mi hirdetünk.” (Róma 10,5-8)

1. Az apostol itt nem a Mózes által adott szövetséget állítja szembe a Krisztus által adott szövetséggel. Ha valaha is így képzeltük, az azért volt, mert nem figyeltük meg, hogy ezeknek a szavaknak mind az utóbbi, mind az előbbi részét is Mózes maga intézte Izráel népéhez, mégpedig az akkori szövetséggel kapcsolatban. Amit itt szembeállít egymással Szent Pál, az a kegyelem szövetsége, amelyet Isten Krisztus által kötött minden kor minden emberével (a zsidó törvény előtt és alatt éppúgy, mint amióta Isten testben megjelent), illetve az Ádámmal még a paradicsomban kötött cselekedetek szövetsége, amelyről általában, de különösen az apostol emlegette zsidók azt feltételezik, hogy ez az egyetlen szövetség, amit Isten az emberrel kötött.

(5Móz 30,11-12; 14)

2. Ezekről az emberekről beszél olyan szeretettel Pál a fejezet elején: „Én szívből kívánom, és könyörgök értük (ti. Izráelért) Istenhez, hogy üdvözüljenek. Mert tanúskodom mellettük, hogy Isten iránti buzgóság van bennük, de nem a helyes ismeret szerint. Az Isten igazságát nem ismerték el” (a kegyelméből és irgalmából való megigazulást, bűneinknek a szeretett Fiában, a Jézusban való váltság által történt ingyenbocsánatát), „hanem a magukét igyekeztek érvényesíteni” (saját szentségüket, mint amely megelőzi „az istentelen megigazítójába” vetett hitet, és amely megalapozza bűnbocsánatukat és elfogadásukat), „és nem vetették alá magukat az Isten igazságának”, következésképpen a halálba törekednek életük elhibázott útján.

[ld. 3,24]

[ld. 4,5]

[Róm 10,1-3]

[Bölcs 1,12]

3. Nem ismerték fel, hogy „Krisztus a törvény végcélja minden hívő igazságára”, hogy önmaga egyszeri feláldozásával véget vetett az első törvénynek vagy szövetségnek (amelyet valójában nem Mózesnek adott Isten, hanem a még ártatlan Ádámnak), amely minden engedmény nélküli szigorúsággal így szólt: „Ezt cselekedd, és élsz”; és egyúttal jobb szövetséget szerzett nekünk: „Higgy és élsz”, „higgy és üdvözlösz”, megszabadulsz a bűn büntetethezességétől és hatalmából egyaránt, és következőképpen annak zsoldjától is.

[Róm 10,4]

[ld. 1Móz 42,18;

3Móz 18,5;

Lk 10,28]

[ApCsel 16,31]

[Róm 6,23]

4. Hány ilyen tudatlan ember van ma is, még a Krisztus nevét viselők között is! Hányról el lehet mondani, hogy „Isten iránti buzgóság van bennük”, de nem a „helyes ismeret szerint”, és hogy még mindig „a maguk igazságát igyekeznek érvényesíteni”, hogy az alapján nyerjenek bűnbocsánatot és elfogadást; éppen ezért nem hajlandók „alávetni magukat az Isten igazságának”! Természetesen szívből kívánom, és könyörgök értetek Istenhez, testvéreim, hogy üdvözlöljétek. És hogy elmozdítsam az utatokból ezt a nagy botránykövet, igyekszem megmutatni: először is, hogy mi „a törvényből való igazság”, és mi a „hitből való igazság”; másodsor, hogy milyen bolondság a „törvényből való igazságban” bízni, és milyen bölcsesség „a hitből valónak alávetni” magunkat.

[Róm 10,3]

[Róm 10,5-6]

I. 1. Először tehát, a „törvényből való igazság” azt mondja, hogy aki cselekszi ezeket a dolgokat, „az az ember élni fog általa”. Cselekedd ezeket állandóan és tökéletesen, és akkor örökké élsz. Ez a törvény vagy az (általában cselekedetek szövetségének nevezett) szövetség, amelyet Isten adott az embernek a paradicsomban, minden részletében tökéletes, teljes és hiánytalan engedelmisséget követelt annak feltételeként, hogy az ember örökre megmaradhasson abban a szentségben és boldogságban, amelyben teremtett.

2. Megkövetelte ez a törvény, hogy az ember betöltsön minden igazságot, belsőt és külsőt, tiltót és parancsolót; hogy ne csak tartózkodjék minden hiábavaló szótól és kerüljön minden gonosz cselekedetet, hanem Isten akarata iránti engedelmisségben tartson minden érzést, minden kívánságot, minden gondolatot; hogy mind a szívében, mind az egész magatartásában szentül éljen, mert szent az, aki teremtette; hogy tiszta szívé legyen, mert Isten is tiszta; legyen tökéletes, mint ahogy mennyei Atyja is tökéletes; hogy szeresse az Urat, az ő Istenét teljes szívéből, teljes lelkéből, teljes elméjéből és minden erejéből; hogy úgy szeressen minden Isten alkotta lelket, ahogy Isten szerette őt; hogy ezzel az egyetemessé jöndulattal lakozzék Istenben (aki a szeretet), és Isten

[Mt 3,15]

[12,36]

[3Móz 11,44-45]

[Mt 5,48]

[5Móz 6,5;

Mt 22,37]

őbenne; hogy minden erejével az Urat, az ő Istenét szolgálja, és minden dologban egyedül az ő dicsőségére törekedjék.

[1Jn 4,16]

[Mt 4,10]

3. Ezeket a dolgokat követelte meg a törvényből való igazság azért, hogy aki ezeket cselekszi, élhessen általuk. Ezen túlmenően azonban még azt is megkövetelte, hogy ez az Isten iránti teljes engedelmesség, ez a külső-belső szentség, a szívnek és az életnek ez az Isten akaratával való összhangja teljes mértékben tökéletes legyen. Semmiféle kiút nem volt sem a külső, sem a belső törvény bármelyik iótájának vagy vesszőcskéjének legkisebb mértékű megszegésére sem. Ha valaki minden külső dologra vonatkozó parancsnak engedelmeskedett, még ez sem volt elegendő, hacsak nem minden erejével, nem a legteljesebb mértékben és nem a legtökéletesebb módon engedelmeskedett mindegyiknek. Nem felelt meg a szövetség azon elvárásának sem, hogy szeresse az Urat minden erejével és képességével, hacsak szíve, elméje, lelke és ereje teljeségével és lelke legmélyéből nem szerette.

[Mt 5,18]

[Mk 12,30]

4. Még egy dolgot szigorúan megkövetelt a törvényből való igazság, mégpedig azt, hogy ez az egyetemes engedelmesség, a szívnek és az életnek ez a tökéletes szentsége kifogástalanul folyamatos is legyen, soha ne szakadjon meg attól a pillanattól kezdve, hogy Isten megteremtette az embert, és az élet lehetőségét lehelte az orrába, addig, amíg megpróbáltatásának napjai be nem fejeződnek, és ő be nem lép az örök életbe.

[1Móz 2,7]

5. A törvényből való igazság tehát így szól: „Te, ó, Isten embere, állj meg erősen a szeretetben, az Isten képmásában, amelyre teremtettél. Ha életben akarsz maradni, tartsd meg a parancsolatokat, amelyek immár be vannak írva a szívedbe. Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből. Szeress minden általa teremtett lelket úgy, mint magadat. Csak Istent óhajtsd. Minden gondolatod, minden szavad és minden cselekedeted órá irányuljon. Ne fordulj el tested vagy leked egyetlen mozdulatával sem tőle, célodtól, mennyei elhívásod jutalmától. Az ő szent nevét áldja egész bensőd, leked minden ereje és képessége minden módon, minden mértékben, létezésed minden pillanatában. »Ezt cselekedd, és élsz.« Akkor ragyog majd világosságod, olthatatlanul lobog majd szereteted, amíg meg nem érkezel Isten mennyei hajlékába, hogy vele uralkodj örökön örökké.”

[Jer 31,33]

[Mk 12,30]

[12,31]

[Zsolt 103,1]

[Fil 3,14]

[Lk 10,28; ld.

Ez 18,19][Mt 5,16]

[ld. Énekek 8,7;

Fil 1,9] [2Kor 5,1]

6. „A hitből való igazság pedig így szól: Ne mondd szívedben: Ki megy fel a mennybe? Azért tudniillik, hogy Krisztust lehozza” (mintha Isten e lehetetlen feladat teljesítését követelné meg tőled, mielőtt elfogadna). „Vagy: ki megy le az alvilágba? Azért tudniillik, hogy Krisztust a halálból felhozza” (mintha még ezt is meg

kellene tenned elfogadásodhoz). „Hanem mit mond? Közel van hozzád az ige” (melynek a lényege szerint már most elfogadást nyerhetsz az örök élet örököséeként), „a te szádban és a te szívedben van, mégpedig a hit ígéje, amelyet mi hirdetünk”: azaz új szövetség, amelyet Isten a Krisztus Jézus által kötött a bűnös emberrel.

[Róm 10,6-8; vö
5Móz 30,14]
[ld. Zsid 8,8;
Jer 31,31]

7. A „hitből való igazságot” Isten a megigazulás (és következőképpen jelen és – amennyiben kitartunk – jövőendő üdvösségünk) feltételül szabta a bűnbe esett embernek egyszülött Fiának érdemei és közbenjárása által. Röviddel a bűneset után ezt részben kinyilatkoztatta Ádámnak az eredeti, neki és utódainak adott ígéretben, amely szerint az asszony utódja „a kígyó fejére tapos”. Ennél világosabban jelentette ki Ábrahámnak Isten angyala a mennyből: „Magamra esküszöm, így szól az Úr, hogy a te utódod által nyer áldást a föld valamennyi népe.” Még teljesebb kinyilatkoztatást kapott Mózes, Dávid, az őket követő próféták és általuk Isten népének megannyi fia a maga nemzedékében. Mindazáltal még ezek jó része sem tudott róla, érteni pedig nagyon kevesen értették meg. A régi idők zsidói előtt nem jelent meg oly világossággal az „az élet és a halhatatlanság”, mint ma nekünk „az evangélium által”.

(1Móz 3,15)
[1Móz 22,16; 18]

[2Tim 1.10†]

8. Nos, ez a szövetség nem azt mondja a bűnös embernek: „Engedelmeskedj bűn nélkül, és élsz.” Ha ezt a feltételt kellene az embernek teljesítenie, semmi többet nem érne mindazzal, amit Krisztus tett és szenvedett érte, mint azzal, hogy az életért fel kellene mennie „a mennybe, hogy Krisztust lehozza” vagy le kellene mennie „az alvilágba”, a láthatatlan világba, „hogy Krisztust felhozza”. Nem, ez a szövetség nem kíván semmi lehetetlent (bár amit megkövetel, az az embernek magának lehetetlen, de nem az az Isten Lelkétől támogatott embernek), mert ezzel csak az emberi gyengeségből űzne gúnyt. Szigorú értelemben véve a kegyelem szövetsége voltaképpen nem követeli meg, hogy bármit is tegyünk, ami feltétlenül fontos és szükséges megigazulásunkhoz, hanem csak azt, hogy higgyünk abban, aki a Fiáért és a Fia szerezte engesztelésért „megigazítja a nem munkálkodó istentelent”, és a hitét tulajdonítja neki igazsággal. Így Ábrahám is „hitt az Úrnak, aki ezért igaznak fogadta el őt”. „Sőt a körülmetélkedés jelét... hite igazságának pecsétjéül kapta, hogy atyja legyen minden körülmetéletlen hívőnek, hogy azok is igaznak fogadtassanak el.” „De az, hogy »beszámította neki igazságul«” (ti. a hitét), „nem egyedül érte van megírva, hanem értünk is, akiknek majd beszámítja” (akiknek majd beszámítja a hitet igazsággal, akiknek a hit áll a töké-

[Róm 10,6-7]

[4,5†]
(1Móz 15,6)

(Róm 4,11)

letes engedelmesség helyén, hogy Isten elfogadjon bennünket), „ha hiszünk abban, aki feltámasztotta a halottak közül Jézust, a mi Urunkat, aki halálra adatott bűneinkért és feltámasztatott megigazulásunkért”, a bűneink bocsánatáról és a hívők számára eljövendő második életről való bizonyosságért.

[Róm 4,23-25]

9. Mit mond akkor a bűnbocsánat, a meg nem érdemelt szeretet, a megbocsátó irgalom szövetsége? „Higgy az Úr Jézus Krisztusban, és üdvözülj.” Amely napon hiszel, bizony élni fogsz. Isten visszafogad kegyelmébe, ahol élet van. Megszabadulsz az átoktól és Isten haragjától. Életre kelsz a bűn halálából az igazság életére. És ha a Jézusba vetett hitedben mindvégig kitartasz, akkor sohasem ízeled meg a második halált, hanem, miután Uraddal együtt szenvedtél, veled együtt élni és uralkodni is fogsz örökkön örökké.

[ApCsel 16,31]

[vö. 1Móz 2,17†]

[Mt 10,22][Jel 20,6]

[2Tim 2.12]

[Jel 11,15]

10. Íme „az ige közel van hozzád”. Az életnek ez a feltétele egyszerű, könnyű és mindig kéznél van. Isten Lelkének munkája által ott van „a te szádban és a te szívedben”. Abban a pillanatban, hogy „szíveddel hiszel” abban, akit Isten „feltámasztott a halálból”, és „száddal Úrnak – a te Uradnak és a te Istenednek – vallod Jézust”, „üdvözülj”, megszabadulsz a kárhozattól, előbbi bűneid büntethetőségétől és büntetésétől, és lesz erőd életed minden hátralevő napján szentségben és igazságban szolgálni Istent.

[Róm 10,8]

[10,9]

[Lk 1,74-75]

11. Mi tehát a különbség a „törvényből való igazság” és a „hitből való igazság”, az első szövetség, azaz a cselekedetek szövetsége, illetve a második, a kegyelem szövetsége között? Az alapvető, megváltoztathatatlan különbség ez: az egyik azt feltételezi, hogy akinek megadatik, az eleve szent és boldog, mivel Isten képére teremtett és kegyelmébe fogadtatott, és ezért a szövetség a további benne maradás, a szeretetben és örömben, az életben és a halhatatlanságban maradás feltételeit szabja meg. A másik ellenben azt feltételezi, hogy akinek megadatik, az jelenleg szentségtelen és boldogtalan, mivel hűjával van Isten dicsőséges képének, Isten haragja van rajta, és a bűn miatt, amely lelkét megölte, a testi halálba és az örök halálba siet; nos, ez a szövetség annak feltételét szabja meg az ilyen állapotban lévő embernek, hogy annak teljesítésével visszaszerezhesse elveszített igazgyöngyét, visszanyerhesse Isten kegyelmét és képét, lelkében visszakaphassa Isten életét és megújulhasson Isten ismeretében és szeretetében, ami nem más, mint az örök élet kezdete.

[1Tim 1,10†]

[ld. Jn 3,36]

12. Továbbmenve: ahhoz, hogy az ember megmaradhasson Isten kegyelmében, ismeretében és szeretetében, a szentségben és a boldogságban, a cselekedetek szövetsége a tökéletes embertől tökéletes és folyamatos engedelmességet kívánt meg Isten tör-

vényének minden egyes pontja iránt. Ezzel szemben a kegyelem szövetsége ahhoz, hogy az ember visszanyerje Isten kegyelmét és életét, csak hitet kíván, élő hitet abban, aki Isten által megigazítja az addig engedetlen.

13. Még továbbmenve: A cselekedetek szövetsége megkövetelte Ádámtól és minden gyermekétől, hogy ki-ki maga fizesse meg az árat, amelynek fejében kapta meg Isten minden jövőbeli áldását. A kegyelem szövetségében viszont Isten, látva, hogy semmit sem tudunk megfizetni, elengedte az adósságot azzal az egy feltétellel, hogy hiszünk abban, aki megfizette értünk az árat, aki önmagát adta „engesztelő áldozatul a mi bűneinkért, az egész világ bűneiért”.

[Lk 7,42]

[1Jn 2,2]

14. Az első szövetség tehát olyasmint követelt meg, ami ma távol áll minden embertől, vagyis bűn nélküli engedelmisséget, aminek vajmi kevés köze van azokhoz, akik „bűnben fogantak és születtek”. A második azonban olyat kíván, ami egészen közel van; mintha azt mondaná: „Te bűn vagy! Isten a szeretet! Minthogy vétkeztél, híjával vagy az Isten dicsőségének, de ennek ellenére van nála kegyelem. Vidd hát minden bűnödöt a megbocsátó Istenhez, és szertefoszlanak, mint a felhő. Ha nem volnál istentelen, akkor nem volna miért Istennek megigazítania téged mint istentelent. De most jöjj közel, a hit teljes bizonyosságával. Amit ő mond, meglesz. Ne félj, csak higgy! Mert az igaz Isten megigazítja mindazokat, akik hisznek Jézusban.”

[Zsolt 51,7]

[Róm 3,23]

[Zsolt 33,9]

[Mk 5,36]

[vö. Róm 4,5]

II. 1. Ezeket figyelembe véve könnyű megmutatni, mint e második részben tenni is szándékozom, hogy milyen bolondság a „törvényből való igazságban” bízni, és milyen bölcsesség a „hitből való igazságnak” alávetni magunkat.

Azok bolondsága, akik még mindig bíznak a „törvényből való igazságban”, mely az „Ezt cselekedd, és élsz!” feltételen alapul, világosan kitűnik eleve rossz kiindulópontjukból: már legelső lépésükkel is alapvető hibába esnek. Mert addig még gondolni sem gondolhatnak rá, hogy e szövetség alapján bármiféle áldást is kérjenek, míg azt nem feltételezik magukról, hogy olyan állapotban vannak, mint az, akivel a szövetséget kötötték. De mily hiú feltételezés ez, hiszen ez a szövetség még az ártatlan Ádámmal kötöttet! Milyen gyengének kell akkor lennie az egész épületnek, amely ilyen alapokon nyugszik! És milyen bolondok, akik így homokra építenek! Úgy tűnik, soha nem gondolták meg, hogy a cselekedetek szövetségét nem akkor kapta az ember, amikor „halott volt a vétkei és bűnei miatt”, hanem amikor még élt Istennek, amikor nem ismert bűnt, hanem szent volt, mert Isten is szent. Elfelejtik

[Mt 7,26]

[Ef 2,1]

[2Kor 5,21]

azt, hogy e szövetség célja nem az volt, hogy az ember visszanyerje az általa egykor elveszített isteni kegyelmet és életet, hanem csak az, hogy megmaradjon és növekedjék benne, amíg mindaz be nem teljesedik az örök életben.

[3Móz 11,44-45]

2. Akik a törvény alapján „a maguk igazságát igyekeznek érvényesíteni”, azt sem gondolják meg, hogy milyen a törvény által feltétlenül megkövetelt engedelmesség vagy igazság. Annak minden ponton tökéletesnek és teljesnek kell lennie, különben nem felel meg a törvény követelésének. De vajon melyikőtök képes ilyen engedelmességre, vagy ennek megfelelően élni? Melyikőtök tölti be minden jótáját és vesszőcskáját akárcsak Isten külsődleges parancsainak is? Semmi olyat nem cselekedve, se nagyot, se kicsit, amit Isten megtilt. Semmit sem hagyva elvégezetlenül, amit ő előír? Aki nem szól egy haszontalan szót sem? Beszédetek mindig „áldást hoz azokra, akik hallják”? „Akár esztek, akár isztok, bármi más cselekesztek, mindent Isten dicsőségére tesztek?” És mennyivel kevésbé vagytok képesek Isten minden belső törvényét betölteni; azokat, amelyek előírják, hogy lelketek minden indulata és rezdülése szentség legyen az Úrnak! Képesek vagytok szeretni „Istent teljes szívetekből”, szeretni minden embert úgy, mint saját lelketeket? Képesek vagytok „szüntelen imádkozni, mindenért hálát adni”, Istent mindig magatok elé helyezni, és minden érzelmet, kívánságot és gondolatot az ő törvénye iránti engedelmességben tartani?

[Róm 10,3]

[Mt 5,18]

[Mt 12,36]

[Ef 4,29]

[1Kor 10,31]

[2 Móz 28,36]

[Mt 22,37]

[1Sám 18,3†]

[1Thessz 5,17-18]

3. Fontoljátok meg továbbá azt is, hogy a törvényből való igazság nemcsak az Isten minden, tiltó és előíró, külső és belső parancsának való engedelmséget kívánja meg, hanem azt is, hogy ez tökéletes mértékben történjék. A törvény szava mindig és minden esetben így szól: Szolgálj az Urat, a te Istenedet teljes erődből. A törvény nem tesz semmiféle engedményt, nem fogad el semmiféle hiányosságot, elítéli minden esetét az engedelmségben való tökéletlenségnek, és azonnal átkot mond a vétkezőre. Csak az igazság változhatatlan szabályait tartja szem előtt, és így szól: „Nem ismerek könyörületet.”

[5Móz 10,12; Mk 12,30]

[vö. Jak 2,13]

4. Ki állhat meg olyan bíró előtt, aki „a bűnöket ily kérlelhetetlenül számon tarja”? Milyen gyengék is azok, akik próbát akarnak kiállni amaz ítélőszék előtt, hol „nem fog megigazulni egyetlen halandó sem” – egyetlenegy sem Ádám utódai közül. Mert tegyük fel, hogy most teljes erőnkől megtartunk minden parancsolatot, de az élethez való jogunkat egyetlen, korábbi törvényszegés is végképp megsemmisíti. Ha csak egyetlen pontot is megsértettünk valaha, igaz mi voltunknak véget vetettünk. Mert a tör-

[vö. Zsolt 130,3]

[Róm 3,20;

ld. Zsolt 143,2]

vény elmarasztal mindenkit, aki nem engedelmeskedik töretlenül és tökéletesen. Úgyhogy annak, aki ha csak egyszer is bármilyen mértékben vétkezett, a reá rótt büntetés értelmében nem marad más, mint „az ítéletnek valami félelmes várása, amikor a tűz lángja fogja megemészteni az Istennek ellenszegülőket”.

[*Jak 2,9-10*]
 [*Zsid 10,27*]
 [*Péld 14,24*]
 [*Zsolt 51,7*]
 [*Jak 3,15*]
 [*Zsolt 14,1*]
 [*Róm 7,18*]
 [*Zsolt 40,13*]
 [*Róm 10,5*]

5. Nem a bolondságok bolondsága hát, ha igaz mivoltában keresi az életet a bűnbe esett ember? A „bűnben született, anyja vétkében fogant” ember? A természete szerint teljesen „földi, érzéki, ördögi”, mindenestül „romlott és utálatos” ember, akiben, amíg kegyelmet nem talál, „nem lakik jó”; sőt aki magától egyetlen jó gondolatra sem képes; aki tetőtől talpig csupa bűn, egy merő istentelenség; aki minden lélegzetével vétkezik; akinek szóban és tettben elkövetett valóságos vétkei számosabbak feje hajszálainál? Milyen ostobaság, milyen értelmetlenség ilyen tisztátalan, bűnös, tehetetlen féregnek arról álmodoznia, hogy saját igazsága alapján nyerhet elfogadást, s hogy a „törvényből való igazság” szerint élhet!

[*Fil 3,9*]

6. Nos, mindama megfontolások, amelyek azt bizonyítják, hogy milyen bolondság a „törvényből való igazságban” bízni, ugyanúgy bizonyítják azt is, hogy milyen bölcs dolog alávetni magunkat a „hit által, Istentől való igazságnak”. Ezt könnyűszerrel be lehetett mutatni minden egyes korábbi megfigyelés segítségével. De mind ezektől eltekintve: a hitből való igazsághoz vezető első lépésnek, a saját igazságunkról való lemondásnak a bölcs volta világosan kitűnik abból, hogy ez a lépés megfelel a valóságnak, a dolgok valódi természetének. Mert mi másnak felelhetne meg, midőn szívünkkel és szánkkal elismerjük valóságos állapotunkat? Midőn elismerjük, hogy romlott, bűnös természetet hozunk magunkkal a világra; romlottabbat, mint amit elképzelhetnénk vagy szavakkal kifejezhetnénk; hogy miatta hajlamosak vagyunk minden gonoszra és vonakodunk minden jótól; hogy tele vagyunk büszkeséggel, macacssággal, zabolátlan szenvedélyekkel, ostoba kívánságokkal, gonosz és féktelen érzelmekkel, inkább a világot és az élvezeteket szeretjük, semmint Istent? Hogy az életünk sem jobb szívünknel, hogy megannyi tekintetben az is istentelen és szentségtelen, olyannyira, hogy szóban és cselekedetben elkövetett bűneink számuk szerint olyanok, akár az ég csillagai? Hogy mindezek miatt haragra gerjedt ellenünk az, akinek szeme tiszta, aki nem nézheti a rosszat, mi pedig semmi mást nem érdemlünk tőle, mint felháborodást, haragot és halált: a bűn jogos zsoldját; hogy semmilyen igazságunk (mivel ilyenünk valójában nincsen), semmilyen cselekedetünk (mivel azok mind olyanok, mint a fa, ame-

lyen teremnek) nem csillapíthatja Isten haragját, nem fordíthatja el méltó büntetésünket; sőt hogy magunkra maradvá egyre rosszabbak leszünk, egyre mélyebbre süllyedünk a bűnben, egyre inkább megbántjuk Istent gonosz tetteinkkel és testi gondolkodásunk gonosz indulataival, amíg be nem töltjük gonoszságunk mértékét és gyors pusztulást nem hozunk magunkra? És vajon nem éppen ilyen állapotban vagyunk-e természet szerint? Ha tehát ezt elismerjük szívünkkel és szánkkal, vagyis lemondunk saját igazságunkról, a „törvényből való igazságról”, ezzel a dolgok valódi természete szerint cselekszünk, következésképpen igaz bölcsességről teszünk bizonyosságot.

7. Hogy milyen bölcs dolog a „hitből való igazságnak” alávetni magunkat, még inkább kitűnik abból a megfontolásból, hogy ez az igazság nem más, mint Isten igazsága. Ezen azt értem, hogy ez az Istennel való megbékélésnek az a módja, amelyet maga Isten választott ki és erősített meg, nemcsak a bölcsesség Isteneként, hanem mennynek és földnek, minden teremtményének korlátlan Uraként is. Amiképpen nem illő embernek így szólnia Istenhez: „Mit teszel?” (ahogy valamelyest is értelmes ember nem fog vitába szállnia nálánál hatalmasabbal, azzal, akinek uralkodása mindenre kihat), akképpen igaz bölcsesség és az egészséges értelem jele elfogadnunk minden döntését, és ha ebben is, mint minden másban, azt mondjuk: „Ő az Úr. Tegye azt, amit jónak lát.”

8. Azt is meggondolhatjuk továbbá, hogy Isten merőben kegyelemből, ingyenszeretetből, meg nem érdemelt irgalomból utat nyitott a bűnös embernek a vele való megbékéléshez, nem taszított el minket teljesen a kezétől és nem törölt ki egészen emlékezetéből. Ezért kétségekívül bölcsen tesszük, ha hálás szívvel elfogadunk bármilyen módot, melyet nagy irgalmában és meg nem érdemelt jóságában kijelöl, hogy ellenségei, akik oly nagyon pártot ütöttek ellene, akik oly hosszan és makacsul fellázadtak ellene, újra kegyelmet találhassanak előtte.

9. Már csak egy meggondolnivalót említek. Bölcs dolog a legjobb eszközzel törekedni a legjobb célra. Nos, a legjobb cél, amit bármely teremtmény maga elé tűzhet: az Istenben való boldogság. És a legjobb cél, amit bűnbe esett teremtmény maga elé tűzhet: az Isten kegyelmének és istenképűségének visszaszerzése. A legjobb, sőt az egyetlen eszköz pedig, amely az ég alatt adatott az embernek, hogy visszanyerhesse az életnél is jobbat, az Isten kegyelmét vagy Isten képét, azaz a lélek igaz életét, nem más, mint: az engedelmség a „hitből való igazságnak”, az Isten egyszülött Fiában való hit.

III. 1. Bárki vagy tehát, aki azt óhajtod, hogy Isten megbocsásson és visszafogadjon kegyelmébe, ne mondd a szívedben: „Először meg kell tennem ezt meg ezt, először le kell győznöm minden bűnt, elhagynom minden gonosz szót és cselekedetet, jót tennem mindenkivel, vagy először templomba kell mennem, úrvacsorát vennem, több prédikációt meghallgatnom és többet imádkoznom.” Sajnos, testvérem, teljesen eltévelyedtél. Még mindig „nem ismered el az Isten igazságát”, hanem „a magadét igyekszed érvényesíteni”, hogy annak alapján nyerj kiengesztelést. Hát nem tudod, hogy csak bűnt tudsz cselekedni, amíg meg nem békélsz Istennel? Miért mondd hát: „Először ezt és ezt meg kell tennem, és azután hinni fogok?” Nem! Először higgy! Higgy az Úr Jézus Krisztusban, a bűneidért való engesztelő áldozatban. Először ezt a jó alapot vedd meg, és azután mindent helyesen cselekszel.

[Róm 10,3]

[ApCsel 16,31]

[1Jn 2,2][1Kor 3,10]

[ld. Mk 7,37]

2. Azt se mondd a szívedben: „Még nem nyerhetek elfogadást, mert nem vagyok elég jó.” Ki elég jó – ki volt az valaha – ahhoz, ki érdemli meg, hogy Isten elfogadja? Volt-e valaha elég jó ehhez Ádám bármelyik gyermeke? Vagy lesz-e az bárki is mindenek beteljesedéséig? Ami pedig téged illet, nem vagy jó egyáltalán, nem lakik benned semmi jó. És soha nem is leszel az, amíg nem hiszel Jézusban. Sőt meglátod, egyre rosszabb leszel. De van-e arra szükség, hogy rosszabb legyél, mielőtt Isten elfogad? Nem vagy-e máris elég rossz? De igen, az vagy, és ezt Isten tudja jól. Te pedig nem tagadhatod. Akkor hát ne késelekedj. Már minden készen áll. „Kelj fel, mosd le bűneidet.” A forrás nyitva áll. Itt az idő, hogy fehérre mosd magad a Bárány vérében. Ő „megtisztít izsóppal, és tiszta leszel, megmos téged, és fehérebb leszel, mint a hó”.

[Róm 7,18]

[ld. 6,1]

[ApCsel 22,16]

[Jel 7,14]

[Zsolt 51,9]

3. Ne mondd azt: „De nem vagyok elég töredelmes, nem vagyok eléggé tudatában a bűneimnek.” Tudom. Azt kívánom, bár csak jobban tudatában lennél, bár csak ezerszer bűnbánóbb lennél, mint amilyen vagy. De ne várj erre. Isten talán azzá tesz majd, de nem mielőtt hinnél, hanem éppen a hit által. Meglehet, nem sírsz sokat, amíg nem szeretsz nagyon, hiszen tudod, sok bűnöd bocsátott meg. Addig is nézz Jézusra. Lásd meg, mennyire szeret! Mi többet tehetett volna még érted annál, mint amit tett?

[Lk 7,47]

[Zsid 12,2]

[Jn 11,36]

*Isten báránya, volt-e kín s szeretet
Nagyobb, mint a Tied?**

* Samuel Wesley (1662-1735) „On the Crucifixion” (A keresztfeszítéstről).

Rá nézz szüntelen, míg ő is rád nem néz és össze nem töri kemény szívedet. Akkor a „fejed víznek, és a szemed könnynek forrásává” lesz. [Jer 8,23]

4. Azt se mondd: „Tennem kell valamit, mielőtt Krisztushoz térek.” Azt elismerem, hogy ha feltesszük, hogy az Úr késlekedik eljöveteleivel, illendő és helyes úgy várnod megjelenését, hogy amennyire tőled telik, megteszed mindazt, amit parancsolt neked. De semmi szükség ilyen feltételezésre. Honnan tudod, hogy késlekedni fog? Lehet, hogy megjelenik, mint felkelő fény a magasságból, még a hajnal világossága előtt. Ó, te csak ne szabj neki időt! [Mt 24,48]
Te csak várd őt minden órában. Nagyon közel van: az ajtó előtt áll! [Lk 1,78]
[Jel 3,20]

5. És mi végre várnál még több őszinteséget, mielőtt eltöröltetnek a bűneid? Hogy méltóbb legyél Isten kegyelmére? Vigyázz, így még mindig „a magad igazságát igyekszed érvényesíteni”. Ő könyörül rajtad, de nem azért, mert te méltó vagy rá, hanem mert az ő irgalma nem fogy el; nem azért, mert igaz vagy, hanem mert Jézus Krisztus engesztelést szerzett a bűneidért. [ApCsel 3,19]
[Róm 10,3]
[JSir 3,22]

Ezenkívül, ha van valami jó az őszinteségben, miért várod azt, mielőtt még hited lenne? Hiszen tudod, egyedül a hitben gyökerezik mindaz, ami valóban jó és szent.

Mindenekfelett azonban meddig feledkezel még meg arról, hogy bármit teszel is vagy bármid van is bűneid megbocsátása előtt, mindavval semmit nem érsz el Istennél bűneid bocsánatáért? Sőt mindezt hátad mögé kell vetned, lábaiddal szét kell taposnod, figyelmen kívül hagynod, különben soha nem nyered el Isten kegyelmét; mert addig nem kérheted azt mindenestül bűnös, vétkes, elveszett nyomorultként, aki semmire sem hivatkozhat, aki semmit sem ajánlhat fel Istennek, hanem csak az ő szeretett Fiának érdemeit, „aki szeretett téged, és önmagát adta érted”. [Mt 7,6]
[Gal 2,20]

6. Végezetül: bárki légy, ó, ember, aki a halálbüntetést magadban hordozod, aki kárhozott bűnösnek érzed magad, és az Isten haragja rajtad, nem azt mondja neked az Úr: „Ezt cselekedd” – tökéletesen engedelmeskedj minden parancsoknak –, „és élsz”, hanem azt: „Higgy az Úr Jézus Krisztusban, és üdvözülsz.” „Közel van hozzád az ige.” Most rögtön, ebben a mostani pillanatban is, a jelen való állapotodban is, bűnösen is, ahogy vagy, éppen úgy, ahogy vagy, higgy az evangéliumban, és „irgalmas leszek gonoszságaiddal szemben, és bűneidről nem emlékezem meg többé”. [Róm 2,1†]
[Jn 3,36]
[3Móz 18,5]
[ApCsel 16,31]
[Róm 10,8]
[Mk 1,15]
[Zsid 8,12]

VII. PRÉDIKÁCIÓ
AZ ISTEN ORSZÁGÁBA VEZETŐ ÚT

(THE WAY TO THE KINGDOM)

„Elközelített már az Isten országa: térjete meg,
és higgyetek az evangéliumban.” (Márk 1,15)

Ez az ige nyilvánvalóan két dolog végiggondolására indít bennünket. Először is, milyen a természete az igaz vallásnak, amelyet itt a mi Urunk „az Isten országának” nevez, és amelyet „elközelít-tettek” mond. Másodszer pedig, melyik az oda vezető út, amelyre ezekkel a szavakkal mutat rá: „térjete meg, és higgyetek az evangéliumban”.

I. 1. Vizsgáljuk meg először az igaz vallásnak, vagy Urunk mostani szavával, „az Isten országának” természetét. Ugyanezt a kifejezést használja a nagy apostol a rómaiakhoz írt levelében, ahol hasonlóan magyarázza Ura szavait, amikor így szól: „Az Isten országa nem evés és ivás, hanem igazság, békesség és a Szentlélekben való öröm.”

(Róm 14,17)

2. „Az Isten országa” vagy az igaz vallás „nem evés és ivás”. Tudvalevő, hogy nemcsak a megtéretlen zsidók, hanem sokan még azok közül is, akik elfogadták a krisztusi hitet, „rajongtak a törvényért”, mégpedig a Mózes szertartási törvényéért. Éppen ezért amit csak megírva találtak abban, lett légyen az étel- vagy italáldozatokkal, a tiszta és tisztátalan ételek közötti különbségtétel kapcsolatos, azt nemcsak betartották, hanem nagy buzgósággal rá is erőltették „azokra a pogányokra is, akik megtértek Istenhez”; odáig mentek el ebben néhányan, hogy ahol csak találkoztak megtért pogányokkal, azt tanították nekik: „Ha nem metélkedtek körül és nem tartjátok meg a törvényt” (az egész rituális törvényt), „nem üdvözülhettek”.

(ApCsel 21,20)

[15,19]

(ApCsel 15,1; 24†)

3. Ezekkel szemben az apostol itt és sok más helyen is kijelenti, hogy az igaz vallás lényege nem az evésben és ivásban, sem nem a szertartások betartásában, sem nem a valójában külső, szíven kívül lévő dolgokban, hanem az „igazságban, békességben és a Szentlélekben való örömben” áll.

[Róm 14,17]

4. Nem áll semmiféle külső dologban, mint amilyenek a formák vagy szertartások, még ha a legkülönb fajtáról van szó is. Még ha feltesszük is, hogy ezek igazán alkalmasak és jelentőségtelje-

sek, és igazán kifejezik a belső dolgokat; ha feltételezzük is, hogy nemcsak a közönséges embereknek, akik nemigen látnak az orruk hegyén túl, hanem az alkalmasint értelmes, képeséges embereknek is segítenek: igen, még ha (mint a zsidók esetében) maga Isten rendelte is el őket, még ha e rendelkezések érvényben vannak is: az igaz vallás lényegében véve, sőt szigorú értelemben véve egyáltalán nem e külső dolgokban áll. Mennyivel inkább igaz ez olyan rítusok és külsőségek esetében, amelyeket csak emberek írnak elő! Krisztus vallása mindezeknél végtelenül magasabbra emelkedik és mérhetetlenül mélyebbre hatol. A maguk helyén jók a külsőségek, de csak annyira, amennyire valóban az igaz vallás szolgálatában állnak. Babonaság lenne ellenük fordulni, amikor időről időre az emberi gyengeség miatt alkalmazzák őket. De senki se várjon tőlük többet. Senki ne vélje őket bensőleg értékesnek vagy a vallás nélkülözhetetlen elemeinek. Ez utálatossá tenné őket az Úr szemében.

[5Móz 7,25]

5. Természete szerint a vallásnak vajmi kevés köze van mindehhez, az istentiszteleti formákhoz, rítusokhoz vagy szertartásokhoz, tulajdonképpen nincs is köze semmiféle külső cselekedethez. Való igaz, semmiképpen nem lehet vallásos az, aki gonosz, erkölcstelen cselekedetekben vétkes, vagy aki olyat tesz másokkal, amit nem szeretne, hogy vele tegyenek, ha ő a mások helyében lenne. És az is igaz, hogy nem lehet valóban vallásos az, „aki tudja jót tenni, de nem teszi”. Ugyanakkor meglehet, őrizkedik a külső gonosztól és jót cselekszik, mégsem igazán vallásos. Igen, megtörténhet, hogy két ember ugyanazt a külső munkát végzi, például enni ad az éhezőknek vagy felruházza a mezítelent, de közben csak az egyikük vallásos igazán, a másik egyáltalán nem az, mert az egyik istenszere-
 tetből, a másik pedig dicsvágyból cselekszik. Így tehát nyilvánvaló, hogy bár az igaz vallás természetszerűleg jó szavakhoz és cselekedetekhez vezet, lényege mégis jóval mélyebben, „a szív elrejtett emberében” van.

[Mt 7,12]

[Jak 4,17]

[Mt 25,35]

[1Pt 3,4]

6. Mondom, a szív emberében. Mert a vallás nem az ortodoxiában vagy a helyes véleményekben áll, melyek bár nem szigorúan külső dolgok, de nem is a szívben, hanem az értelemben lakoznak. Lehet, hogy valaki minden dologban tökéletesen ortodox állásponton van; hogy a helyes nézeteket nemcsak vallja, hanem buzgón meg is védi minden ellenzővel szemben. Lehet, hogy helyesen gondolkodik Urunk megtestesüléséről, az örökké áldott Szentháromságról és Isten minden kijelentett tanításáról. Lehet, hogy egyetért mindhárom hitvallással – az úgynevezett apostolival, a niceaival és az athanasiusival –, mégis megeshet, hogy nem igazán vallásos,

akárcsak egy zsidó, egy török vagy egy pogány. Lehet, hogy már-már olyan ortodox, mint maga az ördög (bár olyan ortodox nem lehet, hiszen minden ember téved valamiben, az ördögről viszont aligha tehetjük fel, hogy bármiben téves nézetet vallana), de akárcsak az ördög, teljességgel idegen a szív vallásától.

[Jak 2,19]

7. Egyedül a szív vallását nevezhetjük méltán vallásnak. Egyedül ennek van becsülete Isten szemében. Mindezt az apostol három jellemzőben foglalja össze: „igazság, békesség és a Szentlélekben való öröm”. Mégpedig először az igazságban. E tekintetben nincs okunk a tanácsalanságra, ha emlékszünk Urunknak az igazság két fontos ágát leíró szavaira: ezektől „függ az egész törvény és a próféták”: „Szeressed azért az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből. Ez az első és a nagy parancsolat”, a keresztyén igazság első nagy ága. Gyönyörködj az Úrban, a te Istenedben; benne keresd és találd meg minden boldogságodat. „Pajzsod ő és bőséges jutalmad” az időben és az örökkévalóságban is. És minden porcikád mondja: „Nincs senkim rajtad kívül a mennyben, a földön sem gyönyörködöm másban.” Hallgassd meg és engedelmeskedj annak, aki így szól hozzád: „Add nekem a szívedet, fiam.” És ha nekiadtad a szívedet, lelked legbensőbb részét, hogy vetélytárs nélkül uralkodjék rajta, akkor teljes szívedből felkiálthatsz: „Szeretlek Uram, én erősségem! Az Úr az én kősziklám, váram és szabadítóm; az én Istennem, az én kősziklám, őbenne bízom: az én pajzsom, üdvösségem szarva, menedékelem!”

[Róm 14,17]

[Mt 22,40]

(Mk 12,30)

[Zsolt 37,4]

[1Móz 15,1]

[Zsolt 35,10]

[73.25]

[Pld 23,26]

[Zsolt 18,2-3†]

8. A második parancsolat, a keresztyén igazság másik nagy ága hasonlít, sőt szorosan és elválaszthatatlanul kötődik az elsőhöz: „Szeresd felebarátodat, mint magadat!” „Szeresd felebarátodat” – azaz vedd körül őt a leggyengédebb jóakarattal, a legőszintébb és szívből jövő szeretettel, a legizzóbb vággyal, hogy megakadályozz benne vagy eltávolíts tőle minden gonoszsgót, és hogy a lehető legtöbb jót szerezd meg neki. Felebarátodat szeresd – azaz, ne csak a barátodat, rokonodat vagy ismerősödet, ne csak azt, aki érelyes, barátságos, aki szeret téged, aki megelőzi vagy viszonyozza kedvességedet, hanem minden emberfiát, minden emberi lényt, minden Isten alkotta lelket, nemkülönben azt, akit testben sohasem láttál, akit nem ismersz sem arcról, sem névről; azt is szeresd, akiről tudod, hogy hálátlan és gonosz, aki gyűlöl és üldöz téged. „Mint magadat”, úgy szeresd őt, mint a magadét, úgy szomjazd az ő boldogságát mindenben, mint magadat, ugyanolyan fáradhatatlanul törekedj megővni őt bármitől, ami fájna akár lelkének, akár testének.

[Mk 12,31]

[Mt 5,44†]

[Róm 13,10] 9. Nos, nem ez a szeretet „a törvény betöltése”? Nem ez a szeretet minden keresztyén igazság summája, minden belső igazság summája? Belőle ugyanis szükségképpen következik „a könyörületes szív, az alázat” (hiszen „a szeretet nem fuvalkodik fel”), [Kol 3,12] „a jóság, a szelídség, a türelem” (mert a szeretet „nem gerjed haragra”, [1Kor 13,4] hanem „mindent elhisz, mindent remél, mindent eltűr”). [Kol 3,12] És minden külső igazságnak is ez a szeretet a summája, hiszen „a [1Kor 13,5][13,7] szeretet nem tesz rosszat a felebarátnak”, sem szóban, sem cselekedetben. Nem tud szándékosan megbántani vagy elszomorítani senkit. Jó cselekedetekre törekszik. Aki szereti embertársait, „míg [Tit 2,14] ideje van, jót tesz mindenkivel”, [Gal 6,10] „irgalommal és jó gyümölcsökkel [Jak 3,17] teljes, nem részrehajló és nem képmutató”.

10. Az igaz vallás, azaz az Istennel és az emberekkel való igaz szívűség azonban boldogságot is jelent, nemcsak szentséget. Nemcsak „igazságot”, hanem „békességet és a Szentlélekben való örömet” is. Milyen békességet? Isten békességét, melyet csak Isten adhat, és a világ el nem vehet; azt a békességet, amely [Róm 14,17] „minden értelmet meghalad”, minden pusztán racionális felfogást [Fil 4,7] felülmúl, mert a „jövendő világ erőinek” természetfölötti érzékelésében, [Zsid 6,5] isteni megízlelésében van; ezt a békességet az érzéki ember – bármilyen bölcs is e világ dolgaiban – nem ismeri, de jelen való [1Kor 2,14†] állapotában nem is ismerheti, mert „csak lelki módon lehet meg- [uo.] ítélni” azt. Ez a békesség száműz minden kétkedést, minden fájdalmas bizonytalanságot, mert az Isten Lelke tesz bizonyosságot a keresztyén ember lelkével együtt, hogy „valóban Isten gyermeke”. [Róm 8,16] És kiűzi a félelmet is, minden gyötrellemmel járó félelmet: az Isten [1Jn 4,18] haragjától való félelmet, a pokoltól való félelmet, az ördögtől való félelmet és különösen a haláltól való félelmet. Akiben megvan az [Fil 1,23] Isten békessége, az „vágyódik elköltözni és Krisztussal lenni”, ha ez az Isten akarata.

11. Ha a lélekben megszilárdul, Isten eme békessége együtt jár a „Szentlélekben való örömmel”, azzal az örömmel, amelyet [Róm 14,17] Isten Lelke, a mindörökké áldott Szentlélek munkál a szívben. A Szentlélek munkálja bennünk azt a nyugodt, alázatos örvendezést Istenben a Krisztus Jézus által, „aki által részesültünk a megbéké- [5,11] lés, καταλλαγήν, az Istennel való kiengesztelődés ajándékában”; és ezért bátran megerősíthetjük a királyi zoltárköltő kijelentésének igazságát: „Boldog, akinek hűtlensége megbocsáttatott, vétke [Zsolt 32,1] eltöröltetett.” A Krisztus Jézus tölti el a keresztyén lelket azzal az állandó, biztos örömmel, amely a Lélek bizonyágtételéből fakad, [Róm 8,16] hogy ő Isten gyermeke; és ezért „kimondhatatlan örömmel örven- [1Pt 1,8] dezhet Isten dicsőségének reménységében” – az Isten dicsőséges

képének reménységében, amely most részben, később pedig teljesen „láthatóvá lesz rajta”, valamint a dicsőség ama hervadatlan koronájának reménységében, amely a mennyben van fenntartva számára.

[Róm 8,18]

[1Pt 5,4†]

[1,4]

12. Az ihletett írások ezt az egybekapcsolt szentséget és boldogságot hol az „Isten országának” (mint a textusban a mi Urunk is), hol a „mennyeik országának” nevezik. Azért mondják „Isten országának”, mert ez a közvetlen gyümölcse annak, ha Isten uralkodik a lélekben. Amint magára ölti hatalmas erejét és felállítja trónját szívünkben, azonnal betölt minket az „igazság, békesség és a Szentlélekben való öröm”. Azért mondják „a mennyeik országának”, mert – bizonyos mértékben – megnyílik a menny a szívben. Aki ezt megtapasztalja, angyalok előtt és emberek előtt bizonyágot tehet:

[Ézs 51,9†]

[ApCsel 10,11]

*Mert a megnyert öröklét
Már e földön dicsőség.**

A Szentírás szakadatlanul ismételt és mindenütt nyilvánvaló lényege szerint „Isten örök életet adott nekünk, és ez az ő Fiában van. Akié a Fiú” (akinek a szívében a Fiú uralkodik), „azé az élet”, mi több, az örök élet. „Az pedig az örök élet, hogy ismernek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, a Jézus Krisztust”. Mindazok, akiknek ez megadatik, bizalommal fordulhatnak Istenhez, ha a tüzes kemence közepén állnak is:

[1Jn 5,11-12]

[Jn 17,3]

[ld. Dán 3,8-30]

*Midőn erőd óvó pajzsunkul áll,
Isten Fia, Jehova, imádunk téged,
Emberi testben ki közénk leszáll,
Halleluját zengjenek néki népek
Itt, lenn, a mennyei trónus urának:
Maga a menny átható jelenléted.***

13. Nos, az Isten országa vagy mennyeik országa már elközelített. Amikor ezek a szavak eredetileg elhangzottak, azt jelentették, hogy „betelt az idő”, Isten „megjelent testben”, hogy felállítsa országát az emberek között, és uralkodjék népe szívében. És

[Mk 1,15]

[1Tim 3,16]

* Charles Wesley, „Hymn After the Sacrament” (Himnusz a szentségek vétele után).

** Mark Le Pla (1650–1715), essexi lelkipásztor *A paraphrase on the Song of the Three Children* (Parafrázis a három gyermek énekére).

(Mt 28,20) most nem teljesedett-e be az idő? Hiszen az Úr mondta: „Ímé, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig”, tiveletek, akik hirdetitek a bűnök bocsánatát az én nevemben. Ahol tehát Krisztus evangéliumát hirdetik, ott az „országa már elközélt”. Nincs messze egykötőtől sem. Akár ebben az órában beléphettek oda, ha hallgattok az ő szavára: „Térjete meg, és higgyetek az evangéliumban.”

[Mk. 1,15]

[Ézs 30,21]

[Ef 5,14]

[Gal 5,17]

[Róm 8,7†]

[Ef 4,18†]

[2Kor 8,2]

[Ef 4,18]

[Ézs 1,6]

[Zsid 3,12]

[Jób 21,15]

[Jel 3,17]

II. 1. Ez az út: járjatok rajta. Először is „térjete meg”, azaz ismerjétek meg magatokat. Az első a megtérés, sőt a bűntudatra ébredés és az önismeret, csak utána következik a hit. Ébredj fel, aki alszol! Ismerd fel bűnös voltodat és bűnöd fajtáját! Ismerd fel legbensőbb természeted romlottságát, amely miatt olyannyira eltávolodtál az eredeti igazságtól, amely miatt „a test kívánsága” mindig „a Lélek ellen tör”, „mert a test gondolata ellenségeskedés Istennel, minthogy az Isten törvényének nem veti alá magát, és nem is tudja magát alávetni”. Ismerd fel, hogy lelked minden képességében, minden erejében romlott vagy; romlott vagy mindenben, mert maguk az alapok nincsenek a helyükön. Értelmed szemei meghomályosodtak, s nem tudod felismerni sem Istent, sem Isten dolgait. A tudatlanság és tévelygés fellegei telepedtek rád, és a halál árnyékával borítanak be téged. Még semmit sem ismertél meg úgy, ahogy ismerned kellene: sem Istent, sem a világot, sem önmagadat. Akaratod már nem Isten akarata, hanem teljesen elferdült, eltorzult, vonakodik mindattól, ami jó, mindattól, amit Isten szeret, és hajlik minden gonoszásra, minden utálatosságra, amit Isten gyűlöl. Érzéseid elidegenedtek Istentől, és csaponganak körbe-körbe az egész földön. Minden indulatod, kívánságod és ellenszenved, örömed és bánatod, reményed és félelmed eltorzult: vagy nem ismer mértéket, vagy rossz tárgyra irányul. Úgyhogy lelked egészen beteg, hogy a próféta kemény szavaival éljünk, „tetőtől talpig nincs rajta ép hely, csupa zúzódás, kék folt és gennyes seb”.

2. Ilyen a szíved, legbenső természeted veleszületett romlottsága. És mit vársz, ilyen romlott gyökérből milyen ágak hajthatnak ki? A hitetlenség, az élő Istentől való elszakadás nő ki belőle, amikor azt mondod: „Kicsoda a Mindenható, hogy szolgáljak neki? Ugyan! Te, Isten, nem is törödsz velem.” Innen az önállószkodás: amikor a Magasságosként tetszelegsz. Innen a góg minden formája, mely azt tanítja, így szólj: „Gazdag vagyok, meggazdagodtam, és nincs szükségem semmire.” Ebből a romlott forrásból fakadnak a hiúságnak, dicsszomjnak, becsvágnak, sóvárgásnak, a test kívánságának, a szemek kívánságának és az étellel

való kérkedésnek a keserű forrásai. Ebből fakad a harag, gyűlölet, rosszindulat, bosszúvágy, irigység, viszálykodás, gonosz gyanúsítás; ebből fakad minden bolond és ártalmas sóvárgás, mely „sok fájdalommal szegez által téged”, és ha nem vetsz gátat neki időben, végül örök kárhozatra taszítja lelkedet. [1Jn 2,16] [1Tim 6,4] [6,10†]

3. És milyen gyümölcsök teremhetnek ilyen ágakon? Mindig csak keserű és hitvány gyümölcsök. Kevélységből civódás lesz, hiú dicsekvés, az emberek dicséretének hajszolása és elfogadása, és így Isten megfosztása attól a dicsőségtől, amit ő másnak nem ad. A test kívánságából fakad a falánkság vagy az iszákosság, a fényűzés vagy az érzékiség, a paráznság, a tisztátalanság; s ezek különbözőképpen szennyezik be a Szentlélek templomának szánt testet. Hitetlenségből ered minden gonosz szó és cselekedet. De kifogyanánk az időből, ha mindent felsorolnánk: összes hiábavaló szavaidat, amellyel haragra ingerelted a Mindenhatót és megszorítottad Izráel Szentjét; összes gonosz – önmagukban teljesen gonosz vagy nem Isten dicsőségére tett – tetteidet. Mert tényleges bűneid számosabbak, mint hogy ki tudnád fejezni, számosabbak fejed hajszálainál. Ki tudná megszámlálni a tenger fővenyét vagy az esőcseppeket vagy a vétkeidet? [Péld 13,10] [Ézs 42,8] [1Kor 6,19] [Zsid 11,32] [Zsolt 40,13]

4. És vajon nem tudod, hogy „a bűn zsoldja a halál” – nemcsak ideig való, hanem örök halál? Mert az Úr szája szólt: „Annak a léleknek kell meghalnia, aki vétkezik.” Meg kell halnia a második halállal. Az, mondja az ítélet, soha véget nem érő halállal, „örök pusztulással bűnhődik az Úrtól és az Ő dicső hatalmától”. Nem tudod, hogy minden bűnös: ενοχος εστι τη γεινη του πυροζ, ami nem egyszerűen „méltó a gyehenna tüzére” (ez túlságosan enyhe), hanem „a gyehenna tüzére ítéltetett”:* már elkárhozott, most vonzolja magát a vesztőhelyre. Örök halálra ítéltetél te magad is. Ez a méltó jutalma belső és külső gonoszságodnak. Igazságos volna az ítéletet most végrehajtani. Belátod, átérzed ezt? Meg vagy-e róla teljességgel győződve, hogy rászolgáltál Isten haragjára és az örök kárhozatra? Hogy Isten semmi helytelent nem tenne veled, ha most megparancsolná a földnek, hogy nyissa meg száját és nyeljen el téged; ha most azonnal le kellene szállnod a mélybe, az olthatatlan tűzbe? Ha Isten igaz bűnbánatra indított téged, akkor mélyen átérzed, hogy mindezek így vannak, és hogy csupán az ő irgalmának köszönheted, hogy még nincsen véged, hogy nem töröltetted el a föld színéről. [Róm 6,23] [Ézs 1,20] [Ez 18,4] [Jel 20,14] [2Thessz 1,9] [Mt 5,22] [4Móz 16,30] [Mk 9,43] [JSir 3,22]

* Wesley fejből s pontatlanul idéz.

5. És mit teszel, hogy enyhítsd Isten haragját, engesztelést szerezz minden bűnödért és megmenekülj méltó büntetésedtől? Ó, jaj, semmit sem tehetsz, semmit, ami bármi módon is elégtételt adna Istennek egyetlen gonosz tettért, szóért vagy gondolatért is. Ha most mindent jól tudnál tenni, ha ettől a pillanattól fogva, amíg csak lelked vissza nem tér Istenhez, tökéletes, töretlen engedelmességben tudnál járni, még az sem szerezne engesztelést a múltért. Ha nem növeled az adósságodat, azzal nem törlöd el a meglévőt. Az ugyanolyan nagy maradna, mint volt. Bizony mondom, a földön élő összes embernek és a menny minden angyalának jelenlegi és jövőbeli engedelmsége sem tenne soha eleget Isten igazságának egyetlenegy bűnért sem. Hiú ábránd azt hinni, hogy bűneidért engesztelést tudsz szerezni bármi által, amit te magad megtehetsz! Egyetlen lélek megváltása sokkal többbe kerül, mint amennyit az egész emberiség képes lenne leróni. Ha tehát nem volna más segítség a bűnösnek, kétségkívül örökre elkárhozna.

6. De tegyük fel, hogy a jövőbeli tökéletes engedelmség engesztelést szerezhette a múltbeli vétkekért: ezzel sem érnél semmit, mert nem vagy képes rá semmilyen tekintetben. Kezdd el most: tégy próbát! Rázd le a téged oly könnyen megkörnyékező külső bűnt! Nem tudod. Akkor hogyan változtatod teljesen gonosz életedet teljesen jóvá? Ezt valóban lehetetlen megtenni, hacsak a szíved meg nem változik előbb. Mert amíg romlott marad a fa, addig nem hozhat jó gyümölcsöt. De vajon meg tudod-e változtatni saját szívedet, hogy csupa bűnből csupa szentség legyen? Életre tudsz-e kelteni olyan lelket, aki meghalt bűnei miatt, aki meghalt Istennek, és csak a világnak él? Éppúgy nem tudsz, mint ahogy képtelen vagy halott testet megeleveníteni vagy sírban fekvőt életre kelteni. Bizony ugyanúgy nem bírod megeleveníteni lelkedet, ahogyan szikrányi életet sem tudsz adni halott testnek. Ebben a dologban semmit sem tehetsz, se kicsit, se nagyot; teljesen erőtlen vagy. Mélyen átérezni tehetetlenségedet, vétkeidet és bűnös voltodat – ez az a „megbánhatatlan megtérés”, amely előkészíti Isten országát.

7. Ha ilyen mélységesen ráébredtél külső-belső bűneidre, teljes bűnösségedre és tehetetlenségedre, és ezt megfelelő érzelmek is kísérik – szívedet a szomorúság marja, amiért semmibe vetted a néked tett ígéretet; a lelkifurdalás és az önvád elnémítja szád; olyan szégyen tölt el, hogy nem mered az égre emelni szemedet; félelem fog el, hogy Isten haragja rajtad marad, hogy az átka függ a fejed felett, és rettegsz ama tűz lángjától, amely meg fogja emészteni az Istenről elfeledkedőket és a mi Urunk Jézus Krisztusnak

[Zsid 12,1]

[Mt 7,18]

[Ef 2,1]

[vö. Róm 6,11]

[2Kor 7,10]

[Róm 3,19]

[Jn 3,36]

[Lk 18,13]

[Zsid 10,27]

[Zsolt 50,22]

nem engedelmeskedőket; őszintén meg akarsz menekülni ebből a tűzből, elfordulni a gonosztól és megtanulni jól cselekedni – , nos, akkor azt mondom neked az Úr nevében: „nem vagy messze az Isten országától”. Még egy lépés, és belépsz oda. Megtértél. Most pedig „higgy az evangéliumban”.

[1Pt 3,11;
ld. Ézs 1,16-17]

[Mk 12,34]

8. A szó legtágabb értelmében „az evangélium” (azaz vétkes, tehetetlen bűnösöknek szóló örömhír vagy jó hír) a Jézus Krisztus által az embereknek adott teljes kinyilatkoztatását jelenti, néha pedig mindannak teljes elbeszélését, amit Urunk tett és elszenvedett, amíg az emberek között sátorozott.* Az egész evangélium lényege ebben áll: „Krisztus Jézus azért jött el a világba, hogy a bűnösöket üdvözítse”, vagy: „úgy szerette Isten a világot, hogy megszületett Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen”; vagy pedig: „a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze. Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebeivel gyógyultunk meg.”

[ld. Jn 1,14]

[1Tim 1,15]

[Jn 3,16]

[Ézs 53,5†]

9. Higgy ebben, és tiéd az Isten országa. Hit által megadatik neked az ígélet. „Isten megbocsát mindazoknak és feloldozza mindazokat, akik igazán megtérnek és őszintén hisznek szent evangéliumában”.** Amint Isten így szól a szívedhez: „Bízzál, megbocsáttattak a te bűneid”, eljön az országa, és tiéd az „igazság, békeség és a Szentlélekben való öröm.”

[Mt 9,2]

[Róm 14,17]

10. Csak vigyázz, be ne csapd saját lelkedet e hit természetével kapcsolatban. Némelyek balga elképzelésével ellentétben ugyanis a hit nem pusztán egyetértés a Biblia igazságával, hitvallásunk tételével vagy az Ó- és Újszövetség tartalmával. Mindezt az ördögök is hiszik csakúgy, mint te vagy én! És ettől még ugyanúgy ördögök maradnak. Ez a hit mindennekfelett szilárd bizalom Isten irgalmában Krisztus Jézus által. Bizonyosság, hogy Isten megbocsát. Isteni bizonyosság vagy meggyőződés abban, hogy „Isten Krisztusban megbékéltette a világot önmagával, úgyhogy nem tulajdonította nekik” előbbi „vétküket”; és különösen abban, hogy Isten Fia szeretett engem, és önmagát adta értem, és hogy nekem is, igen, még nekem is békességet szerzett Istennel a kereszten kiontott vére által.

[Jak 2,19]

[2Kor 5,19]

[Gal 2,20]

[Róm 5,10;

Kol 1,20]

[Kol 3,15]

[Ézs 53,10†]

11. Így hiszel-e? Akkor Isten békessége uralkodik szívedben, és eltűnik fájdalom és sóhaj. Már nem kételkedsz Isten szeretetében; tisztán ragyog az, mint délidőn a nap. Így kiáltasz akkor: „Uram, kegyelmes tetteidről éneklek örökké, nemzedékről nemze-

* Ti. az ἐσκήνωσεν betű szerinti fordítása.

** „Morning Prayer, Absolution” (Reggeli imádság, feloldozás), BCP (4).

[Zsolt 89,2]

[Zsid 2,14]

[Lk 1,46-47]

[Ef 1,7; Kol 1,14]

[Róm 8,15]

[Bölcs 3,4]

[Fil 3,14]

[1Kor 2,9]

[Róm 5,5]

[1Jn 4,19]

[4,21]

[Gal 5,22]

[2Kor 3,18]

[2Tim 1,12]

[Jel 3,11]

[Róm 1,16]

[2Pt 2,12]

[Zsolt 30,12]

[Zsid 12,12]

[2Tim 1,7]

[Ézs 50,8-9†]

[Róm 8,34]

[2Pt 1,11]

dékre hirdetem hűségedet.” Már nem félsz a pokoltól, a haláltól vagy attól, akinek hatalma volt a halálon, vagyis az ördögtől; már nem rettegsz Istentől, hanem csak gyengéden, gyermekien félsz, hogy meg ne sértsd őt. Hiszel-e? Akkor „lelked magasztalja az Urat”, és „ujjong Isten, a te Megtartód előtt”. Örvendezel, hogy „vére által van megváltásod és bűneidnek bocsánata”. Örvendezel a „fiúság Lelkében”, aki azt kiáltja szívedben: „Abbá, Atya!” Örvendezel a „halhatatlansággal teljes reménységben”, a „menyeyei elhívásod jutalmáért” való futásodban és ama jó dolgokra való buzgó várakozásodban, amelyeket Isten az őt szeretőknek készített.

12. Hiszel-e már? Akkor „a szívedbe áradt az Isten szeretete”. Szereted őt, mert ő előbb szeretett minket. És mivel szereted Istent, szereted a testvéredet is. És mivel betölt a „szeretet, békeség, öröm”, betölt a „türelem, szívesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás”, és ugyanazon Lélek többi gyümölcse is; egy szóval minden szent, mennyei és isteni indulat. Mert miközben „fedetlen arccal szemléled” (hiszen a fátyol már elvétellett) „az Úr dicsőségét”, dicső szeretetét és dicsőséges képét, amelyre teremtettél, „ugyanarra a képre formálódz át az Úr Lelke által dicsőségről dicsőségre”.

13. Ezt a megtérést, ezt a hitet, ezt a békességet, örömet, szeretetet, ezt a dicsőségről dicsőségre való átformálódást tartja a világ bölcsessége örülségnek, pusztá rajongásnak, teljes tébolynak. De te, ó, Isten embere, ne törődj velük; ne ingasson meg egy sem közülük. Te tudod, kiben hiszel. Vigyázz, senki el ne vegye koronádat. Amit eddig elnyertél, őrizd meg, és menj tovább, amíg el nem nyersz minden nagyszerű és drága ígéretet. És te, aki még nem ismered őt, ne szégyelld Krisztus evangéliumát hitvány emberek előtt. Semmiképpen ne rémülj meg azoktól, akik káromolják, amit nem ismernek. Isten hamar öröme fordítja szomorúságodat. Ő, ne lankadjon kezed. Még egy kevés idő, és ő elveszi félelmeidet, és a józanság lelkét adja neked. „Közel van, aki megigazít téged: Ki ítélne kárhozatra? A meghalt, sőt feltámadott Jézus Krisztus, aki az Isten jobbán van, és esedezik is érted.” Az Isten Bárányára tedd le minden bűnödöt, bármily számosak is; és „így dicsőségesen be fogsz menni a mi Urunk és Üdvözítőnk, Jézus Krisztus örök országába!”.

VIII. PRÉDIKÁCIÓ

A LÉLEK ELSŐ ZSENGÉJE

(THE FIRST-FRUITS OF THE SPIRIT)

[Róm 8,23]

„Nincs tehát most már semmiféle kárhuzató ítélet azok ellen, akik a Krisztus Jézusban vannak, akik nem test szerint járnak, hanem Lélek szerint.” (Róma 8,1)

1. Az „akik a Krisztus Jézusban vannak” kifejezésen Szent Pál nyilvánvalóan azokat érti, akik igazán hisznek az Úrban, akiknek, mivel „megigazultak hit által, békességük van Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által”. Akik így hisznek, azok már „nem test szerint járnak”, nem követik többé a romlott természet tanácsát, hanem „Lélek szerint járnak”; Isten áldott Lelke vezérli gondolataikat, szavaikat és cselekedeteiket egyaránt.

2. „Nincs tehát most már semmiféle kárhuzató ítélet” ezek ellen. Nincsen kárhuzató ítélet ellenük Istentől, mert ő megigazította őket „ingyenkegyelméből, miután megváltotta őket a Krisztus Jézus által”. Megbocsátotta minden bűnüket, és eltörölte minden vétküket. És nincsen kárhuzató ítélet ellenük belülről sem, hiszen „nem a világ lelkét kapták, hanem az Istenből való Lelket, hogy megismerjék mindazt, amit Isten ajándékozott nekik”. Ez a Lélek „bizonyoságot tesz az ő lelkükkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei”. Azonkívül tulajdon lelkiismeretük is bizonyoságot tesz, hogy „az Isten szentségével és tisztaságával, nem emberi bölcsességgel, hanem Isten kegyelmével jártak a világban”.

3. Ezt az igeverset azonban számtalanszor, ráadásul veszedelmes módon félreértették; „tanulatlanoknak és állhatatlanoknak” (οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι, azaz Isten ismeretét nélkülöző és így az igazi kegyesség szerinti igazságot el nem ismerő embereknek) az egész sokasága forgatta ki azt a maga vesztére, ezért, amennyire csak tőlem telik, igyekszem megmutatni: először is, hogy kik azok, „akik a Krisztus Jézusban vannak” és „nem test szerint járnak, hanem Lélek szerint”; másodsor pedig, hogy mit jelent az, hogy „nincs már semmiféle kárhuzató ítélet” ellenük. Végül néhány gyakorlati következtetéssel fejezem be.

I. 1. Először tehát azt mutatom meg, kik azok, „akik a Krisztus Jézusban vannak”. Vajon nem azok-e, akik hisznek az ő nevében? „Akikről kitűnik: nincs saját igazságuk, hanem Istentől van igazságuk a hit alapján”? Róluk, akik a Krisztus „vére által” megváltattak, méltán mondhatjuk, hogy „őbenne” vannak, mert Krisztusban maradnak és Krisztus őbennük. Egyesültek az Úrral, egy lélek lettek vele. Belé oltattak, mint vesszők a szőlőtőkébe. Egybetartoznak, mint a testrészek és a fej, aminek módját nem lehet szavakba foglalni, és amit korábban szívükkel sem sejtettek meg, nemhogy megérthettek volna.

2. „Aki őbenne marad, az nem vétkezik”; „nem test szerint jár”. Szent Pál a test szót általában romlott természet értelemben használja. Így tesz akkor is, amikor azt írja a galatáknak: „a test cselekedetei nyilvánvalók”, és egy kicsit előbb: „a Lélek szerint éljetez, és a test kívánságát ne teljesítsétek”. Hogy igazolja ezt, tudniillik, hogy akik „Lélek szerint járnak”, azok „a test kívánságát nem teljesítik”, rögtön hozzáteszi: „Mert a test kívánsága a Lélek ellen tör, a Léleké pedig a test ellen, ezek viaskodnak egymással, hogy ne azt tegyétek, amit szeretnétek.” Így hangzik a ἵνα μὴ ἂ ἐὰν θέλητε ταῦτα ποιῆτε szavak szó szerinti fordítása, nem pedig úgy, „hogy ne tudjátok azt tenni, amit szeretnétek”, mintha a test győzne a Lélek felett – ez utóbbi fordításnak nemcsak hogy nincsen semmi köze az apostol eredeti szövegéhez, hanem semmibe veszi az egész érvelését, sőt az ellenkezőjét állítja annak, amit az apostol bizonyít.

3. „Azok, akik Krisztuséi”, akik „őbenne maradnak”, „a testet megfeszítették szenvedélyeivel és kívánságaival együtt”. Tartózkodnak a test minden ilyen cselekedetétől, a „házasságtöréstől, paráznaságtól, tisztátalanságtól, bujálkodástól, bálványimádástól, varázslástól, ellenségeskedéstől, viszálykodástól, féltékenységtől, haragtól, önzéstől, széthúzástól, pártoskodástól, irigységtől, gyilkosságtól, részegeskedéstől, tobzódástól”; továbbá minden olyan szándéktól, szótól és cselekedettől, amelyre a természet romlottsága indít. Érzik ugyan a keserűség gyökerét magukban, de felruhátznak mennyei erővel, hogy szakadatlanul lábbal tiporják azt, hogy „felnövekedve kárt ne okozzon” bennük – úgyhogy minden újabb támadás, amit elszenvednek, csak újabb alkalmat ad nekik, hogy dicsőítsék az Urat és így kiáltsanak: „hála az Istennek, aki a diadalt adja nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus által!”.

4. Immár a „Lélek szerint járnak”, szívükben és életükben egyaránt. A Lélek tanítja őket, hogy szeressék Istent és felebarátjukat olyan szeretettel, amely „örök életre buzdó víz forrásává

lesz” bennük. És ő vezeti őket minden szent vágyra, minden isteni, mennyei indulatra, amíg szívük minden gondolata az Úrnak szentelt nem lesz.

[Zak 14,20]

5. Akik a „Lélek szerint járnak”, azokat az Úr elvezeti az életvitel teljes szentségére. „Beszédük mindenkor kellemetes, sóval (istenszeretettel és -félelemmel) fűszerezett.” „Semmiféle bomlasztó beszéd nem jön ki a szájukon, hanem csak akkor szólnak, ha az jó a szükséges építésre, hogy áldást hozzon azokra, akik hallják.” Éjjel és nappal azon igyekeznek, hogy Istennek tetsző dolgokat tegyenek csak, hogy teljes külső magatartásukkal kövessék őt, aki „példát hagyott ránk, hogy az ő nyomdokait kövessük”; hogy felebarátaikkal való minden érintkezésükben az igazságosság, az irgalom és a hűség útját járják; és hogy „bármit cselekesznek”, minden körülményben „mindent Isten dicsőségére tegyenek”.

[Kol 4,6]

[Ef 4,29]

[1Pt 2,21]

[1Kor 10,31]

6. Ezek valóban a „Lélek szerint járnak”. Minthogy beteltek hittel és a Szentlélekkel, Isten Lelkének igaz gyümölcsei teremnek szívükben, azok mutatkoznak meg az életükben, minden szavukban és cselekedetükben, vagyis a „szeretet, öröm, békesség, türelem, kedvesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás”, és ami csak szeretetreméltó és dicséretes. „Mindenben a mi megtartó Istenünk evangéliumának dicsére válnak”, és az egész emberiség előtt mindenükkel tanúsítják, hogy tényleg ugyanaz a Lélek indítja őket, „aki feltámasztotta Jézust a halottak közül”.

[Gal 5,22]

[Fil 4,8]

[Tit 2,10]

[Róm 8,11]

II. 1. Másodszor azt kívánom megmutatni, mit jelent az, hogy „nincs már semmiféle kárhoztató ítélet azok ellen, akik a Krisztus Jézusban vannak”, és így „nem test szerint járnak, hanem Lélek szerint”.

Kezdjük most azzal, hogy a Krisztusban hívők ellen, akik így járnak, „nincs már semmiféle kárhoztató ítélet” múltbeli bűneik miatt. Isten nem ítéli el őket egyetlen múltbeli bűnük miatt sem; mintha meg nem történtek tekintené azokat; „mint követ, a tenger mélyére veti” bűneiket, és többé nem emlékezik meg róluk. A Fiát „rendelte engesztelő áldozatul nekik, akik az ő vérében hisznek, és igazságát megmutatta nekik. Isten ugyanis az előbb elkövetett bűnöket elnézte”. Nem rója fel nekik azokat; és a bűnökkel együtt az emléküik is elvész.

[Mik 7,19]

[vö. Róm 3,25]

[ApCsel 7,60]

[Zsolt 9,6]

2. Tulajdon szívükben sincs kárhoztató ítélet; nincs bennük büntudat vagy az Isten haragjától való rettegés. Ellenben „megvan bennük a bizonyágtétel”; tudván tudják: részesültek a meghintés vérében. „Mert nem a szolgaság lelkét kapták, hogy ismét féljenek”, kételkedjenek és kínzó bizonytalanságban éljenek, „hanem a fiúság Lelkét kapták, aki azt kiáltja szívükben: Abbá, Atya.”

[1Jn 5,10]

[Zsid 12,24]

[Róm 8,15]

[Róm 5,1] Mivel így „hit által megigazultak”, Isten békessége uralkodik a szívükben, az a békesség, amely az ő megbocsátó irgalmának folyamatos megtapasztalásából és az „Isten előtti jó lelkiismeretből” fakad.

[1Pt 3,21] 3. Mondhatja valaki: „De néha a Krisztusban hívő is szem elől tévesztheti Isten irgalmát, néha olyan sötétség boríthatja be, hogy már nem látja őt, a láthatatlant, már nem érzi magában a bizonyágtételt, hogy ő is részesül az engesztelő vérben, s akkor belül kárhóztató ítéletet mond magamaga ellen, és ismét halálra szánja magát.” Erre én azt válaszolom: tegyünk fel, hogy így van, tegyünk fel, hogy nem látja Isten irgalmát: de akkor nem hisz. Mert a hit világosságot jelent: Isten világosságát, amely beragyogja a lelket. Tehát arra az időre, amíg valaki elveszíti ezt a világosságot, elveszíti a hitét is. A Krisztusban igazán hívő ember kétségkívül elveszítheti a hit világosságát; és amíg ezt vissza nem nyeri, egy időre újra ítélet alá eshet. De ez nem áll azokra, akik most „a Krisztus Jézusban vannak”, akik most hisznek az ő nevében. Mert amíg hisznek, és a Lélek szerint járnak, kárhóztató ítéletet nem mond felettük sem Isten, sem tulajdon szívük.

[1Jn. 5,3] 4. Másodszor nincsen kárhóztató ítélet ellenük valamely jelenlegi bűnükért, Isten parancsolatainak jelenlegi megszegéséért sem. Mert nem szegik meg azokat: hiszen „nem test szerint járnak, hanem Lélek szerint”. Azzal bizonyítják szakadatlan „Isten iránti szeretetüket, hogy parancsolatait megtartják”; ahogy Szent János is tanúsítja: „Aki az Istentől született, az nem cselekszik bűnt, mert az ő magja van benne, és nem vétkezhet, mert az Istentől született.” Nem vétkezhet, amíg Istennek az a magja, az a szerető, szent hit megmarad benne. „Amíg „megőrzi magát” a hitben, [3,9] „a gonosz meg sem érinti”. Az pedig nyilvánvaló, hogy nem esik ítélet alá olyan bűnökért, amelyeket egyáltalán el sem követett. [5,18†] Ezért tehát „akiket a Lélek vezet, nincsenek a törvény uralma alatt”. Nincsenek annak átka vagy ítélete alatt sem, mert a törvény csak azokat ítéli el, akik azt megszegik. Így Istennek az a törvénye: „Ne lopj”, csak azokat ítéli el, akik lopnak. Ugyanígy az, [2Móz 20,15] hogy: „Emlékezzél meg a nyugalom napjáról és szenteld meg azt”, csak azokat ítéli el, akik nem szentelik meg. De a Lélek gyümölcsei ellen „nincs törvény”. Miként az apostol bővebben kifejti a [Gal 5,23] Timóteushoz írt első levelének emlékeztető szavaiban: „Mi azonban tudjuk, hogy a törvény jó, ha valaki törvényszerűen él azzal. És tudjuk azt is”, (azaz ha Isten törvényét meggyőzésre vagy útmutatásra használjuk, akkor tudjuk és emlékszünk rá), hogy $\text{ὅτι δικαίω νόμος οὐ κείται}$, ami nem azt jelenti, „hogy a törvény

nem az igazért van”, hanem ezt, „a törvény nem az igaz ellen van” (ellene nincs érvénye, őt elítélni nincs hatalma), „hanem a törvény-szegők és az engedetlenek, a hitetlenek és a bűnösök, a szentségtelenek és a szentségtörők ellen. Ez a boldog Isten dicsőségéről szóló evangélium.”

(1Tim 1,8-9,11)

5. Harmadszor pedig nincsen kárhoztató ítélet ellenük a belső bűn miatt sem, bár az megmarad. Az, hogy a természet romlottsága megmarad, még azokban is, akik hit által Isten gyermekei, hogy megvan bennük a gőgnek és hiúságnak, a haragnak, kéjvágy-nak és gonosz kívánságnak, sőt mindenféle bűnnek a magja – ez annyira világos, hogy lehetetlen tagadni, hiszen mindennap meg-tapasztaljuk. Így lehet az, hogy Szent Pál, azokhoz szólva, akiről korábban azt tanúsította, hogy „Krisztus Jézusban vannak”, hogy Isten elhívta őket „az Ő fiával, Jézus Krisztussal, a mi Urunkkal való közösségre”, utóbb mégis kijelenti: „Testvéreim, nem szólhat-tam hozzátok úgy, mint lelkiekhez, hanem csak úgy, mint testiek-hez, mint a Krisztusban kiskorúakhoz.” „Krisztusban kiskorúak” – látjuk tehát, hogy „Krisztusban” voltak, hívők voltak valameny-nyire. Mégis mennyi bűn megmaradt bennük! Mennyi megmaradt bennük „a test gondolatából”, amely „az Isten törvényének nem engedelmeskedik”!

(1Kor 2,2;9)

(1Kor 3,1)

[Róm 8,7†]

6. Mindezek ellenére nincsen ellenük kárhoztató ítélet. Bár érzik a testet, a bennük lévő gonosz természetet, bár napról napra tisztábban látják „szívük csalárdságát és javíthatatlanságát”, amíg nem engednek annak, amíg nem adnak helyet a gonosznak, amíg szüntelen harcban állnak minden bűnnel, büszkeséggel, haraggal, vággyal úgy, hogy a test nem uralkodik rajtuk, hanem még mindig a „Lélek szerint járnak”: „nincs semmiféle kárhoztató ítélet elle-nük, akik a Krisztus Jézusban vannak”. Isten előtt kedves az ő őszinte, bár nem tökéletes engedelmességük, és „bizalommal szól-hatnak Isten előtt”, hiszen magukat az övéinek tudhatják, mert ő „a Lelkéből adott” nekik.

[Jer 17,9]

(1Jn 3, 21;24)

7. Negyedszer: bár sosem kételkednek abban, hogy minden tet-tükhöz bűn tapad; bár tudatában vannak annak, hogy nem töltik be a tökéletes törvényt sem gondolataikban, sem szavaikban, sem cselekedeteikben; bár tudják, hogy az Urat, az ő Istenüket nem szeretik teljes szívükből, elméjükből, lelkükből és erejükből; bár érzik, hogy több-kevesebb gőg vagy önfejlőség lopva belekevere-dik még legszentebb feladataikba is; bár még az Istennel való köz-vetlen közösségükben is, amikor egybegyűlnek a nagy gyülekezet-tel, vagy amikor titokban öntik ki szívüket az előtt, aki látja a szív minden gondolatát és szándékát, szüntelenül szégyellik magukat

[Zsid 4,12]

elkalandozó gondolataik vagy élettelen és fásult érzelmeik miatt – mégsem mond róluk kárhoztató ítéletet sem Isten, sem tulajdon szívük. Megannyi hiányosságuk megfontolása még inkább tudatosítja bennük: mindig szükségük van a meghintés véérére, mely érettük szól magához Istenhez, és az Atyánál lévő Pártfogóra, aki „mindenkor él, hogy esedezzék értük”. Hiányosságai nemhogy eltávolítanák őket tőle, akiben hisznek, hanem inkább közelebb viszik őket hozzá, kinek hiányát minden pillanatban érzik. Ugyanakkor minél mélyebben érzik ezt a hiányt, annál buzgóbban óhajtkák és annál szorgalmasabban törekednek rá, hogy amiképpen „elfogadták Krisztus Jézust, az Urat, akképpen éljenek is Őbenne”.

[12,24][1Jn 2,1]

[Zsid 7,25]

[Kol 2,6]

8. Ötödször: nincsen ellenük kárhoztató ítélet a gyengeség bűneiért sem, ahogy általában nevezni szoktuk őket. (Talán tanácsosabb lenne csupán gyengeségeknek mondanunk ezeket, hogy a gyengeséggel való párosításuk semmiképpen ne tűnjék a bűn pártolásának vagy bármilyen mértékű mentegetésének.) Ha már azonban meg kell tartanunk e kétértelmű és veszélyes kifejezést, a „gyengeség bűnein” én akaratlan hibákat értek, mint például, ha mondunk valamit, amit igaznak vélünk, de ami idővel hamisnak bizonyul; vagy ha tudatlanul vagy akaratlanul, esetleg merő jó szándékból megbántjuk felebarátunkat. Noha ezek is elhajlások Isten kedves, szent és tökéletes akaratától, joggal mégsem nevezhetők bűnnek, és nem is terhelik meg „a Krisztus Jézusban élők” lelkiismeretét. Nem választják el őket Istentől és nem homályosítják el az ő orcájának világosságát, mivel semmiképpen nem állnak ellentétben általános jellemükkel, hogy ugyanis „nem test szerint járnak, hanem Lélek szerint”.

[ld. Róm 12,1-2]

[Zsolt 4,7]

9. Végül: „nincs kárhoztató ítélet” ellenük semmi olyanért, amiről nem tehetnek, legyen az belső vagy külső természetű, legyen az megtett vagy meg nem tett dolog. Például: úrvacsoraszedés van, de nem veszel részt rajta. Miért nem? Betegség köt ágyhoz, tehát nem tehetsz róla, hogy elmulasztod; és éppen ezért nincs ellened kárhoztató ítélet. Nem vagy büntethető, mert nem volt választásod. „Mert ha megvan a készség, az aszerint kedves, amije kinek-kinek van, nem aszerint, amije nincs.”

[2Kor 8,12]

10. A hívő néha valóban bánkódhat, mert nem tudja megtenni lelke óhaját. Amikor nem lehet ott a nagy gyülekezetben, hogy Istent imádják, így kiálthat fel: „Ahogyan a szarvas kívánczik a folyóvízhez, úgy kívánczik a lelkem hozzád, Istenem. Isten után szomjazik lelkem, az élő Isten után. Mikor mehetek el, hogy megjelenjek Isten előtt?” Buzgón áhíthatja (bár a szívében ezt mondja:

[Zsolt 42, 2-3]

„Ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd”), hogy a „tömeggel vonuljon, és vezesse Isten házához az ünneplő sokaságot”. Ha azonban mégsem tud menni, nem érez kárhoztatató ítéletet, büntudatot, és nem érzi Isten haragját, hanem óhajáról derűsen lemond, és így szól magában: „Lelkem, bízzál Istenben, mert még hálát adok neki, szabadító Istenemnek.”

[Mt 26,39]
[Zsolt 42,5]

[42,12]

11. Nehezebb dönteni az úgynevezett váratlan bűnökkel kapcsolatban, mint például amikor egy többnyire türelmes lelkű ember hirtelen, heves kísértés hatására a „Szeresd felebarátodat, mint magadat” királyi törvényével ellentétesen cselekszik. Bizonyára nem könnyű általános szabályt felállítani az ilyen természetű vétkek dolgában. Nem mondhatjuk sem azt, hogy az emberek a váratlan bűnökért általában kárhoztatató ítélet alá esnek, sem azt, hogy nem, de úgy tűnik, hogy amikor egy hívő váratlanul vétkezik, többé-kevésbé ítélet alá esik, minthogy az akarata többé-kevésbé egyetértett azzal. Felfoghatjuk úgy is, hogy amilyen mértékben valamilyen bűnös kívánság, szó vagy cselekedet többé vagy kevésbé akaratlagos, ugyanúgy több vagy kevesebb rosszallást vált ki Istenből, és több vagy kevesebb büntudattal terheli a lelket.

[3Móz 19,18;
Jak 2,8]

12. Ha azonban ez így van, némely váratlan bűn erősen büntethető és súlyos ítéletet alá esik. Mert váratlansága a mi tulajdon szándékos és vétkes hanyagságunknak köszönhető, vagy pedig a lélek álmosságának, amelyből a kísértés előtt föl lehetett volna rázni azt. Lehet, hogy az illető személy előzőleg kap figyelmeztetést Istentől vagy embertől, hogy próbák és veszélyek közelednek, ő mégis így szól szívében: „még egy kis szunnyadás, összetett kézzel fekvés”. Nos, ha ez az ember később – bár nem szándékosan – mégis beleesik a csapdába, amit elkerülhetett volna, az, hogy nem szándékosan bukott el, nem kifogás; előre láthatta volna és elkerülhette volna a veszélyt. A bukás, ha váratlanul történik is, ilyen esetben valójában akaratlagos bűnből következik; és ezért a bűnösről kárhoztatató ítéletet kell mondania mind az Istennek, mind tulajdon lelkiismeretének.

[Péld 6,10]

13. Másfelől viszont úgy ránk támadhat akár a világ, akár e világ istene, sőt gyakran tulajdon gonosz szívünk is, hogy nem láttuk és nem is láthattunk előre. Ilyenkor még egy hívő is, a hitben gyenge hívő alulmaradhat, például valamelyest haragra gerjed vagy csaknem akarata ellenére gonoszt gondol valaki másról. Nos, ilyen esetben a féltőn szerető Isten kétségkívül megmutatná neki, hogy bolond módon cselekedett. Meggyőzné, hogy elfordult a tökéletes törvénytől, a Krisztusban megvolt indulattól, ezért Isten szerinti szomorúsággal bánkódna és szeretetben szégyellné magát

[2Kor 4,4]

[5Móz 5,9]

[Fil 2,5]
[2Kor 7,10]

Isten előtt. Mégsem kell kárhoztató ítélet alá esnie. Isten nem rója fel neki bolondságát, hanem olyan könyörülettel fordul felé, „ami-lyen irgalmas az apa fiaihoz”. És szíve sem mond róla kárhoztató ítéletet; ő maga pedig szomorúságában és szégyenében is mondhatja: „Bízom és nem rettegek, mert erőm és énekem az Úr, megszabadított engem.”

[Ézs 12,2]

III. 1. Már csak az maradt hátra, hogy levonjunk néhány gyakorlati következtetést az előbbi megfontolásokból.

Ha tehát először is „nincs már semmiféle kárhoztató ítélet” múltbeli bűneik miatt „azok ellen, akik a Krisztus Jézusban vannak”, és „nem test szerint járnak, hanem Lélek szerint”, akkor miért félsz, ó, te kicsinyhitű? Noha kétszer annyi bűnöd volt, mint a tenger fövénye, mit számít az neked, aki most már Krisztus Jézusban vagy? „Ki vádolná Isten választottait? Isten, aki megigazít. Ki ítélne kárhozatra?” Ami bűnt csak elkövetéssel ifjúságodtól fogva addig az óráig, amikor kegyelmével Isten „megajándékozott ama Szerelmesben”, mind elszóródik, mint a pelyva, eltűnik, elvész, elenyész, emlékezete sem lesz többé. Immár „Lélektől született” vagy, miért félnél vagy rettegnél hát a születésed előtt történetek miatt? Hagyd el a félelmet! Nem arra hívtát el, hogy félj, hanem hogy „a szeretet és józanság lelkét” bírjad! Ismerd meg elhívásodat! Örvendez Istenedben, a te megtartódban, és általa adj hálát Istennek, a te Atyádnak!

[Mt 8,26]

[vö. Zsolt 139,18]

[Róm 8,33-34]

[Ef 1,6†]

[Hós 13,3; Zsolt 1,4]

[Jer 31,34]

[Jn 3,6;8]

[2Tim 1,7]

[Lk 1,47†]

[Kol 3,17]

[Ef 1,7]

[Jób 42,6†]

[19,25]

[Gal 2,20]

[1Jn 5,13]

[Gal 5,1]

[uo.]

2. Azt mondod: „De én ismét vétkeztem, pedig Krisztus vére megváltott már. És ezért »irtózom magamtól, bánkódom a porban és hamuban«.” Méltán irtózol magadtól: Isten maga munkálta ezt benned. De hiszel-e? Ki tudod-e mondani Isten jóvoltából: „Tudom, hogy az én megváltóm é”, „azt az életet pedig, amit most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem?” Akkor ez a hit ismét eltöröl minden elmúltakat, és nem esel ítélet alá. És amikor csak igazán hiszel az Isten Fia nevében, ez órát megelőző minden bűnöd eltűnik, mint a reggeli harmat. „Állj meg annak okáért a szabadságban, melyre minket Krisztus megszabadított”. Újra megszabadított téged a bűn hatalmából, büntethetőségétől és büntetésétől is. Ő „ne engedd magad újra a szolgaság igájába fogni!” Sem a bűn, a gonosz kívánságok, gonosz indulatok, szavak vagy cselekedetek ördögi szolgaságába, a poklon kívüli legsúlyosabb igába, sem pedig a kínzó, alantas félelem, a bűntudat és önkárhoztatás szolgaságába.

3. Ám másodszer: vajon mindazok, „akik a Krisztus Jézusban” vannak, valóban „nem test szerint járnak, hanem Lélek szerint”? Akkor csak azt a következtetést vonhatjuk le, hogy aki most vét-

kezik, annak nincs része és öröksége ebben a dologban. Őt már elítélte tulajdon szíve. És ha „szívünk elítél” minket, ha saját lelki ismeretünk tesz bizonyosságot önnön bűnösségünkről, kétségkívül Isten is ezt teszi, hiszen ő „nagyobb a mi szívünknel, és mindent tud”; úgyhogy őt nem csaphatjuk be, ha önmagunkat be tudjuk is. Eszedbe ne jusson azt mondani: „Egyszer már megigazított, és megbocsátotta a bűneimet.” Nem tudom és nem is vitatom, hogy így volt-e vagy sem. Hiszen ennyi idő távolából csaknem lehetetlen megmondani, hogy az valóban Isten munkája volt-e, vagy csak becsaptad tulajdon lelkedet. Azt azonban teljes bizonyossággal tudom, hogy „aki a bűnt cselekszi, az az ördögtől van”. Így tehát atyádtól, az ördögtől vagy. Ezt nem lehet tagadni, hiszen atyád cselekedeteit cselekszed. Ne ringasd magad hiú reményekben! Ne mondd azt a lelkednek: „Békesség, békesség!” Mert nincs békeség! Kiálts fel hangosan! Kiálts Istenhez a mélységből, hátha meghallja hangodat! Jöjj hozzá úgy, mint először: mint nyomorult és szegény, mint bűnös, szerencsétlen, vak és mezítelen! És vigyázz, ne hagyj nyugtot lelkednek addig, amíg megbocsátó szeretetét Isten újra ki nem jelenti neked; amíg „meg nem gyógyítja elpártolásaidat” és be nem tölt újra „szeretet által munkálkodó hittel”.

[1Jn 3,20]

[3,8]

[Jer 6,14]

[Zsolt 130,1]

[Jer 3,22]

[Gal 5,6]

4. Harmadszor: akik „Lélek szerint járnak”, azok ellen valóban nincs kárhoztató ítélet a bennük megmaradó belső bűn miatt, amíg nem engednek neki, sem pedig amiatt, hogy bűn tapad minden tettükhöz. Azért ne rémülj meg az istentelenségtől, ha továbbra is ott lakik szívedben. Ne sopánkodj amiatt, hogy még mindig híjával vagy Isten dicsőséges képmásának, és amiatt sem, hogy góg, önfejűség vagy hitetlenség tapad minden szavadhoz és cselekedetedhez. És ne félj attól, hogy megismerd szíved mindeme gonoszságát, hogy úgy ismerd magad, ahogyan Isten is megismert téged. Igen, kérd Istentől, hogy ne gondold magad többnek, mint amennyinek gondolnod kell. Így imádkozz szüntelen:

[Róm 3,23]

[1Kor 13,12]

[Róm 12,3]

Mutasd meg lelkem titkos

Bűnei minden mélyét,

Add, hogy kitetsszék

Büszkeség s kétség.*

De amikor Isten meghallgatja imádságodat és leleplezi a szívedet, amikor megmutatja, valósággal milyen lélek van benned, akkor

* Charles Wesley, „Waiting for Christ the Prophet” (A próféta Krisztusra várva).

[Lk 22,32] vigyázz, el ne fogyatkozzék hited, ne engedd, hogy pajzsodat kicsa-
 [Ef 6,16] varják a kezedből! Alázd meg magad! Alázd meg magad a porig!
 [Ézs 40,17] Semmiségnék, a semmiségnél, az ürességnél is alábbvalónak tartsd
 [vö. Jn 14,27] magad. Mégse „nyugalankodjék a te szíved, és ne féljen”. Tarts ki:
 [1Jn 2,1] „Nekem is, igen, még nekem is van Pártfogóm az Atyánál, az igaz
 [Zsolt 103,11] Jézus Krisztus.” És „amilyen magasan van az ég a földtől, annyi-
 [Lk 18,13] val nagyobb az ő szeretete az én bűneimnél”. Ezért Isten irgalmas
 [Jn 16,27] neked, bűnösnek! Még az olyan bűnösnek is, mint te vagy! Isten:
 [Mt 7,11] szeretet; és Krisztus meghalt! Ezért maga az Atya szeret téged! A
 [Róm 6,6†] gyermeke vagy! Ezért nem von meg tőled semmi jót. Vajon jó-e az,
 [2Kor 7,1] hogy a bűnnek teste, amely most meg van feszítve benned, teljesen
 [Mk 12,30] elpusztuljon? Elpusztul! Megtisztulsz „minden testi és lelki tisztá-
 [1Thessz 5,24] tálanságtól”. Vajon jó-e, hogy semmi se maradjon a szívedben,
 [1,3†] hanem csak az Isten tiszta szeretete? Bízzál! „Szeresd az Urat, a
 [2Kir 19,31; Ézs 9,6] te Istenedet, teljes szívedből és elmédből és lelkedből és erődből.”
 „Hű az, aki elhív erre, és ő meg is cselekszi azt.” A te feladatod az,
 hogy türelmesen kitarts a hit munkájában és a szeretet fáradozá-
 sában, örömteli békességben, alázatos bizalomban, mégis őszinte
 várakozással, amíg a Seregek Urának féltő szeretete véghez nem
 viszi munkáját.

5. Negyedszer: ha „akik a Krisztusban vannak” és „Lélek sze-
 rint járnak”, nem esnek kárhoztató ítélet alá sem a gyengeség
 bűnei, sem az akaratlan hibák, sem bármi olyan dolog miatt,
 amiről nem tehetnek, jól vigyázz, ó, te, ki a Krisztus vérében hiszel,
 [2Kor 2,10] hogy rá ne szedjen a Sátán! Még mindig balga vagy, gyenge, vak
 és tudatlan, kimondhatatlanul gyenge, ostobaságod mértékét fel
 sem foghatod, semmit sem ismersz még úgy, ahogy ismerned kel-
 lene. De ne engedd, hogy gyengeségeid és ostobaságaid vagy a
 gyümölcseik, melyeket még képtelen vagy elkerülni, megingassák
 hitedet, Istenbe vetett fiúi bizalmadat vagy megzavarják békédet
 és örömet az Úrban. Ama szabály, amelyet némelyek a szándé-
 kos bűnökre is használnak, és amely ez esetben veszélyes is lehet,
 kétségkívül bölcs és biztonságos, amennyiben csak a gyengeségek
 esetére alkalmazzuk. Elestél, Isten embere? Hát ne feküdj ott
 magadat emésztve és siratva gyengeséged miatt, hanem mondd
 szelíden: „Uram, így esek el minden pillanatban, hacsak meg nem
 tartasz engem keziddel!” És azután kelj fel! Állj talpra, és járj!
 [vö. Neh 8,10] Menj utadra! „Állhatatossággal fúsd meg az előtted levő pályát.”
 [vö. Ézs 14,12] [Zsid 12,1]

6. Végül: mivel a hívő nem esik szükségképpen kárhoztató
 ítélet alá, még ha akaratlanul olyat tesz is, amitől irtózik a lelke
 (ha ez nem saját gondatlanságának vagy szándékos hanyagságá-
 nak köszönhető), ha te, hívő létedre ilyen akaratlan hibát követsz

el, bánkódj az Úr előtt, és ez drága kenet lesz neked. Önts ki szívedet előtte, és tárd fel előtte bajodat. Imádkozz teljes erődből őhöz, aki „megindul erőtlenségeiden”, hogy megszilárdítsa, megerősítse és megalapozza lelkedet, és ne engedjen többé elesni. Ő téged nem ítél kárhozatra így sem. Miért félnél hát? Ne legyen benned „gyötrelemmel járó félelem”. Szeresd őt, aki szeret téged, és ez elég lesz: a nagyobb szeretet több erőt ad. És amint teljes szívedből szereted őt, „tökéletes és hibátlan leszel, minden fogyatkozás nélkül”. Várd békességben az órát, amikor „a békesség Istene megszentel téged teljesen és megőrzi a te lelkedet, elmédet és testedet teljes épségben, feddhetetlenül a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételére”.

[Zsolt 62,9]

[Zsid 4,15]

[1Pt 5,10]

[1Jn 4,18]

[Jak 1,4]

[1Thessz 5,23]

IX. PRÉDIKÁCIÓ

A SZOLGASÁG ÉS A FIÚSÁG LELKE

(THE SPIRIT OF BONDAGE AND OF ADOPTION)

„Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljete-
k, hanem a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk:
Abbá, Atya!” (Róma 8,15)

1. Szent Pál itt azokhoz szól, akik hit által Isten gyermekei. *[Gal 3,26]*
Ti, mondja, akik valóban az ő gyermekei vagytok, akik az ő Lel-
kéből ittatok, „nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét félje-
tek”, hanem „mivel fiak vagytok, Isten elküldötte Fiának Lelkét a
szívetekbe”. „A fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: »Abbá,
Atya«!” *[vö. 1Kor 10,4]*
[Gal 4,6]
2. A szolgaság és félelem lelke módfelett különbözik a fiúság
eme szeretetteljes Lelkétől. Akiket csak a szolgáló félelem hajt,
azok aligha mondhatók „Isten fiainak”, de néhányuk joggal mond-
ható Isten szolgájának, és „nincsenek messze a mennyek országá-
tól”. *[Mk 12,34]*
3. Félő azonban, hogy az emberiség, sőt az úgynevezett „keresz-
tyén világ” nagy része még idáig sem jutott el, még ettől is nagyon
messze van, „nincs Isten egyetlen gondolatukban sem”.* Vala-
hányan szeretik, valamelyest többen félik Istent, de a legtöbben
Isten félelmével nem törődnek, Isten szeretetére nincs hely a szí-
vükben. *[vö. Zsolt 10,4]*
[Róm 3,18]
4. Akik Isten irgalmából immár részeseivé lettek a jobb
Léleknek, többnyire emlékeztek még arra az időre, amikor ti is
olyanok voltatok, mint ők, amikor ugyanazon kárhozható ítélet
alá estetek. De először nem is tudtátok, pedig mindennap bűnei-
tek fertőjében hemperegtetek, már vérbe fagyva, mígnem idővel
„megkaptátok a félelem lelkét” (kaptátok, mert ez is Isten aján-
dék), azután pedig megszűnt a félelem, és szíveteket betöltötte a
szeretet Lelke. *[Zsid 6,4]*
[Sirák fia 23,12]
[2 Sám 20,12]
[ld. 2Tim 1,7]
[ld. Zsolt 111,10]
5. Aki az első állapotban van, félelem és szeretet nélkül, azt
a Szentírás „érzéki embernek” nevezi. Aki a szolgaság és félelem
[1Kor 2,14†]

* Ti. így az AV.

lelke alatt van, arról néha azt mondja, hogy „a törvény alatt van” (bár ez a kifejezés gyakrabban használatos azokra, akik a zsidó törvény szerint éltek, vagy akik azt gondolják, hogy kötelesek megtartani a zsidó törvények minden rítusát és szertartását). Aki pedig felváltotta a félelem lelkét a szeretet Lelkére, arról joggal mondható, hogy „kegyelem alatt él”.

[Róm 6,14-15]

Mivel igen fontos tudnunk, hogy milyen lélek van bennünk, igyekszem világosan megmutatni először az „érzéki ember” állapotát, másodsor azét, aki a „törvény alatt”, harmadszor pedig azét, aki „kegyelem alatt” él.

I. 1. Először tehát az érzéki ember állapota. Ezt a Szentírás az alvás állapotával ábrázolja. Isten szava így szól az érzéki emberhez: „Ébredj fel, aki alszol.” Mert a lelke mély álomba merült; lelki érzékei szunnyadnak, nem alkalmasak a lelki jó és a rossz megkülönböztetésére. Értelmének szemei becsukódtak, összezáródtak és nem látnak. Felhő és sötétség borul rájuk szakadatlan, mert ez az ember a halál árnyékának völgyében fekszik. Mivel tehát nem tud megnyílni a lelki tudás előtt, hiszen a lelkéhez vezető összes út le van zárva, gyalázatos ostobaságában vajmi keveset tud mindarról, amivel a leginkább tisztában kellene lennie. Egyáltalán nem ismeri Istent, semmit sem tud róla úgy, ahogyan tudnia kellene. Szemében éppúgy idegen Isten törvénye, mint annak igazi, belső, lelki jelentése. Fogalma sincs amaz evangéliumi szent életről, amely nélkül senki sem láthatja meg az Urat; sem ama boldogságról, amelyet csak azok találnak meg, akiknek „élete el van rejtve a Krisztussal együtt az Istenben”.

[Ef 5,14]

[Zsid 5,14]

[Ef 1,18†]

[Zsolt 23,4]

[Zsid 12,14]

[Kol 3,3]

2. Éppen ezért, mivel mélyen alszik, bizonyos értelemben nyugalma van. Mivel vak, biztonságban érzi magát: „Azt mondja magában: Ugyan... engem nem ér baj.” A sötétség, amely minden oldalról beborítja, egyfajta békességben őrzi őt, már amennyire a békesség megfér az ördög cselekedeteivel és a földi, ördögi gondolkozással. Nem látja, hogy a sír szélén áll, ezért nem is fél tőle. Ismeretlen veszélytől aligha félhet. Tudatlanságában nem fél. Istentől miért nem fél? Mert tudomást sem vesz róla. Ha nem mondja is a szívében: „Nincs Isten”, vagy hogy Isten „ott trónol a föld pereme fölött”, és „nem alázza meg magát, hogy széttekintsen” idele; mindenfajta epikureus szándéknak és igyekezetnek megfelelően azzal nyugtatja magát, hogy: „irgalmas az Isten” – és az irgalomról alkotott eme dőre gondolatával egyszerre összekuszálja és megsemmisíti Isten szentségét, sarkalatos bűngyűlöletét, igazságosságát, bölcsességét és hűségét. Nem retteg az Isten áldott törvényének nem engedelmességek ellen meghirdetett bosszútól,

[Zsolt 10,6]

[vö. Jak 3,15]

[Zsolt 14,1;

Zsolt 53,2]

[Ézs.40,22]

[vö. Zsolt 113,6†]

[116,5]

mivel nem is érti azt. Úgy képzei, hogy a legfőbb dolog így meg így cselekedni, kívülről feddhetetlennek lenni; és nem látja, hogy ennek a szív minden indulatára, vágyára, gondolatára, indítékára állnia kell. Vagy pedig azt gondolja, hogy megszűnt eddigi kötelezettsége, hogy Krisztus azért jött, hogy „érvénytelenné tegye a törvényt és a próféták tanítását”, népét bűneikkel együtt, nem pedig bűneikből szabadítsa meg, és szentség nélkül vigye őket a mennybe, jöllerhet Krisztus maga mondta: „egy jóta vagy egy vessző sem vész el a törvényből, míg minden be nem teljesedik”; és „nem mindenki megy be a mennyek országába, aki ezt mondja nekem: »Uram, Uram!«, hanem csak az, aki cselekszi az én menynevei Atyám akaratát”. [Mt 5,17]
[1,21]
[5,18]
[7,21]

3. Biztonságban érzi magát, mert nincs önismerete. Ezért mondja, hogy idő jártával megtér; valójában nem tudja, pontosan mikor, de valamikor még halála előtt – természetesnek tekintve, hogy ez neki igenis hatalmában áll. Mert mi akadályozhatná meg ennek megtételében, ha akarja? Ha egyszer eltökéli magát, egész biztosan megtartja szavát!

4. Ez a tudatlanság azonban kiváltképpen az úgynevezett tanult embereknél szökik szembe. Ha valamelyikük érzéki ember, hetehavat összehord értelmi képességeiről, akaratbéli szabadságáról és ennek a szabadságnak az abszolút szükségességéről ahhoz, hogy az ember erkölcsi lény lehessen. Olvas, érvel, és minden kétséget kizáróan bebizonyítja, hogy minden ember úgy tehet, ahogy akar; a szívét tetszése szerint készítheti akár jóra, akár rosszra. Így e világ istene a vakság kettős fátylát borítja a szívére, nehogy valami módon mégis meglássa „a Krisztus dicsőségéről szóló evangélium világosságát”. [2Kor 4,44]

5. Az ön- és az istenismeretnek ugyanebben a hiányában az érzéki ember olykor örömet leli, mint amidőn gratulál önmagának saját bölcsességéhez és jóságához. Amit a világ nevez örömmek, abban van része gyakran. Sok mindenben megtalálhatja kedvetelését: akár a test kívánságának, akár a szemek kívánságának kielégítésében, vagy az étellel való kérdésben, különösen, ha nagy vagyonnak, jómódnak örvend – akkor öltözhet „bíborba és patyolatba”, és „rendezhet nap mint nap fényes lakomát”. És ha ilyen bőkezű önmagával szemben, az emberek kétségtelenül jókat fognak mondani róla. Boldog embernek mondják, mert valóban benne teljesedik ki a világi boldogság: az öltözködés, vendégeskedés, csevegés, evés, ivás, játszadozás. [1Jn 2,16]
[Lk 16,19]
[6,26]

6. Nincs mit meglepődnünk azon, ha valaki ilyen körülmények között, a hízélgés és a bűn mákonyától elkábítva, egyéb álmodozá-

sai mellett azt képzelet, hogy nagy szabadságban jár. Milyen könnyen meggyőzheti magát arról, hogy szabad, mert ment minden „közönséges tévhitől” és „tudós elfogultságtól”, ítéleteiben nem vét, és távol tartja magát a végletektől. „Szabad vagyok”, mondhatja, „ment a gyengék és szűk látókörűek rajongásától, a bolondok, gyávák és képmutatók betegségétől: a babonától, valamint a szabadon és nagylelkűen gondolkodni nem tudók örökös bigottságától”. Egészen biztosan nem hagyja, hogy szabadságát megzavarja a „felülről való bölcsesség”, a szentség, a szív vallása és a Krisztusban is megvolt indulat.

[Jak 3,17]

[Fil 2,5]

7. Ez az ember mindez idő alatt a bűnt szolgálja. Többé-kevésbé mindennap vétkezik. De nem bánkódik miatta. „Nincs”, úgy mond, „rabságban”, nem érez kárhóztató ítéletet. Bár a keresztyén kinyilatkoztatás isteni voltába vetett hitét kellene megvallania, beéri annyival: „Gyarló az ember. Mindnyájan erőtlenek vagyunk. Minden embernek megvannak a gyengeségei.” Talán még a Szentírást is idézi: „Hát nem azt mondja Salamon: »Naponta hétszer is bűnbeesik az igaz?« És kétségkívül mind képmutatók vagy fanatikusok, akik úgy tesznek, mintha jobbak volnának felebarátaiknál.” Ha egyszer komoly gondolata támad, azonmód elfojtja azzal, hogy „Miért kellene félnem, hiszen Isten irgalmas, és Krisztus a bűnösökért halt meg?” Így aztán készséges szolgája marad a bűnnek, a romlandóság szolgátságából nem akar szabadulni, kívül-belül szentségtelen, és ezzel megelégszik; nemhogy nem győzi le a bűnt, de nem is igyekszik legyőzni, kivált az őt oly könnyen megkörményező bűnt nem.

[vö Péld 24,16]

[Róm 5,8]

[8,21]

[Zsid 12,1]

8. Ilyen az állapota minden „érzéki embernek”, legyen bár megátalkodott és botrányosan nagy törvénszegő vagy megbecsültebb, „jóravalóbb” bűnös, aki a kegyesség látszatát ugyan őrzi, de az erejét nélkülözi. Ám hogyan „győződhetne meg az ilyen bűnről”? Hogy juthat megtérésre? Hogy kerülhet a „törvény alá”? Hogy kaphatja meg a szolgaság igáját, hogy féljen? Ezt vizsgáljuk meg a következőkben.

[vö 2Tim 3,5]

[Jn 8,46†]

II. 1. Valamely félelmes, gondviselő tette vagy a Szentlélek bizonyító erejével hirdetett Igéje révén Isten megérinti a sötétségben és a halál árnyékában alvó ember szívét. Az rémülten felriad álmából, és tudatára ébred az őt fenyegető veszélynek. Talán egyetlen pillanat alatt, talán fokozatosan, de megnyílnak értelmének szemei, és most először (mivel a fátyol már részben elvett) felismeri valóságos állapotát. Szörnyűséges fény árasztja el a lelkét; olyan fény, amely mintha az alvilágból, a legmélyebb mélységből, a kénkövel égő tűz tavából tükröződnék. Végre meglátja,

[1Kor 2,4]

[Zsolt 107,10;

Lk 1,79]

[Ef 1,18†]

[Jel 19,20]

hogy a szerető, irgalmas Isten „emésztő tűz” is, hogy igazságos Isten és rettenetes, megfizet minden embernek cselekedetei szerint, és ítélet mond az istentelenek felett minden hiábavaló szóért, sőt a szív minden gondolatáért. Immmár tisztán látja, hogy a nagy és szent Isten „szeme tiszta, nem nézheti a rosszat”, hogy bosszút áll minden ellene lázadón, és személy szerint megfizet a gonosz-
nak, és hogy „félelmetes dolog az élő Isten kezébe esni”.

[5Móz. 4,24;
Zsid 12,29]
[Zsolt 62,13;
Péld 24,12; Róm
2,6][Mt 12,36]
[Hab 1,13] [5Móz
7,10][Zsid 10,31]

2. Isten törvényének belső, lelki jelentése most kezd derengeni előtte. Felfogja, hogy „a parancsolat végtelen”, és „fénye elől nincs elrejtve semmi”. Belátja, hogy a törvény nem pusztán a külső bűnre vagy engedelmességre, hanem arra is vonatkozik, ami a lélek rejtett zugaiban történik, ahová senki más, csak Isten szeme tud behatolni. Ha most azt hallja: „Ne ölj”, Isten ezt mennydörgi: „aki gyűlöli az ő testvérét, embergyilkos az”; „aki pedig azt mondja atyjafiának: Bolond! – méltó a gyehenna tüzére”. Ha a törvény azt mondja: „Ne paráználkoddj!” – az Úr hangja így szól a fülében: „Aki kívánsággal tekint egy asszonyra, már paráznságot követett el vele szívében.” És így minden pontnál érzi, hogy Isten igéje „élő és ható, élesebb minden kétélű kardnál, és áthatol az elme és a lélek, az ízületek és a velők szétválásáig”. Annál is inkább, mert ő maga immár tudván tudja, hogy nem törődött e nagy üdvösséggel, hogy „Isten Fiát – aki már megszabadította volna bűneiből – lábbal tapodta”, és „a szövetség vérét közönségesnek”, szentségtelennek és meg nem szentelőnek tartotta.

[Zsolt 119,96]
[19,6]

[2Móz 20,13]
[1Jn 3,15]
[Mt 5,22]
[2Móz 20,14]

[5,28]

[Zsid 4,12]

[2,3]

[10,29]

3. Mivel pedig tudja, hogy „mindenki mezítelen és fedetlen Isten szeme előtt, s neki kell majd számot adnunk”, magamagát is meztelennek látja, megfosztva a maga varrta fügefalevelektől, az ügyefogyottan színlelt vallásosságától és erényességétől és az Isten ellen elkövetett vétkei miatti nyomorúságos mentegetőzéseitől. Magát immár mint ősi, τετραχηλισμένον, nyaktól lefelé kétéhasított áldozatot látja, melynek egész bensője feltáru. A szíve meztelen, és látja, hogy csupa bűn, „csalárdabb mindennél, és javíthatatlan”; mindenestül romlott és utálatos, úgyannyira, hogy nyelv ki nem fejezheti; nem lakik benne semmi jó, hanem csak hamisság és istentelenség, mivel szívének minden szándéka és gondolata szüntelenül csak gonosz.

[4,13]

[Jer 17,9]
[Róm 7,18]

[1Móz 6,5]

4. Nemcsak belátja, hanem érzi is, lelke általa leírhatatlan érzésével, hogy még ha élete feddhetetlen volna is (pedig még nem az, nem is lehet az, hiszen „rossz fa nem hozhat jó gyümölcsöt”), szívének bűneiért megérdemli, hogy az olthatatlan tűzbe vettessék. Érzi, hogy „a bűn”, mindenekelőtt tulajdon bűnének „zsoldja”,

[vö. Mt 7,18]
[Mk 9,43]
[Róm 6,23]

[Jel 21,8]
[vö. Mt 10,28] méltó jutalma nem más, mint „a halál”, mégpedig a második halál, a halhatatlan halál, test és lélek pusztulása a pokolban.

5. Ezzel ér véget kéjes álma, szemfényvesztő nyugalma, hamis békessége, hiú biztonsága. Öröme elszáll, mint a felhő, egykori kedvteléseiben immár nem leli gyönyörét, unja őket, zamatukat veszti, az édestől megundorodik, émelyeg, ki nem állhatja őket. A boldogság árnyai továtúnnek és feledésbe merülnek. Mindenétől megfosztva csak bolyong ide-oda, nyugalmat keres, de sehol nem talál.

[Mt 12,43]

6. Most, hogy a mákony kábító füstje eloszlott, érzi a megsebzett lélek kínját. Rájön, hogy a lelkében szabadjára engedett bűn (akár gőg, harag vagy gonosz kívánság, akár önfejlés, rosszindulat, irigység, bosszúvágy vagy bármi más) tökéletes nyomorúságot jelent. Szívében bánkódik az elveszített áldások és a reá szállt átok miatt; furdalja a lelkiismeret, hogy így pusztította önmagát, és semmibe vette a neki tett ígéretet; fél, mert elevenen érzi Isten haragját és haragjának következményeit; fél a büntetéstől, melyre olyannyira rászolgált, s melyet a feje fölött lát lebegni; fél a haláltól, mely számára a pokol kapuja, az örök halál bejárata; fél az ördögtől, Isten haragjának és igazságos bosszújának végrehajtójától, és fél az emberektől, akik ha képesek lennének megölni a testét, a pokolba taszítani testét is, lelkét is. Ez a félelem néha odáig fajulhat, hogy a nyomorult bűnös lélek retteg mindentől: a semmitől, a kísértetektől, de még a szél rázta falevél zizzenésétől is. Az ember néha már-már bele is őrülhet ebbe félelembe, megrézszegekzik tőle, pedig bort nem ivott, emlékezetének, értelmének és természetes képességeinek működése megszakad. Néha már-már a végső kétségbeesésbe sodródik tőle az ember, úgyannyira, hogy aki a halál nevének még hallatára is remegett, most kész belevetni magát bármelyik percben, „inkább választja a fulladást, inkább a halált, mint e csontvázat”. Mint régen az a másik, az ilyen ember okkal kiáltozhat szíve gyötrelmében. Joggal kiálthat: „Az ember lelke elviseli a szenvedést, de a megtört lelket ki viseli el!”

[vö. Mt 10,28]
[3Móz 26,36]
[ld. Ézs 29,9;
51,20]
[Jób 7,15]
[Zsolt 38,9]
[Péld 18,14†]

7. Most már valóban meg akar szabadulni a büntől, és elkezd harcolni ellene. S habár minden erejével küzd, nem győzhet: a bűn erősebb nála. Futva menekülne, de erős a börtöne, nem juthat ki belőle. Megfogadja, hogy nem vétkezik, mégis vétkezik. Látja a csapdát, meg is retten tőle, mégis rohanást lép belé. Ennyit ér sokat fitogtatott értelme – csak növeli bűnét és nyomorúságát! Ilyen az akaratbéli szabadsága – csak a rosszra szabad; arra, hogy úgy „igya az álnokságot, mint a vizet”; hogy egyre inkább eltávo-

[Jób 15,16]

lodjék az élő Istentől és egyre inkább „megcsúfolja a kegyelem Lelkét”! [Zsid 10,29]

8. Minél inkább igyekszik, akarja és töri magát, hogy szabad legyen, annál inkább érzi láncait, a bűn súlyos láncait, amelyekkel a Sátán bilincselte meg és „ejtette foglyul, hogy akaratát teljesítse”; s ő a Sátánt szolgálja, bárhogy zúgolódik is; s bár fellázad, nem győzhet. A bűn miatt még mindig szolgaságban és félelemben él. Többnyire valamilyen külső bűn miatt, amelyre természete, szokásai vagy a külső körülmények folytán kivált, de valamilyen belső bűn, gonosz indulat vagy szentségtelen érzélem miatt mindig hajlamos. Minél inkább háborog ellene, az annál inkább felülkerekedik rajta. Harapdálhat ugyan, de el nem szakíthatja láncát. Így gyöttrődik vég nélkül: megbánja bűneit, vétkezik, újra megbánja bűneit és újra vétkezik, amíg végül szegény, bűnös, tehetetlen nyomorult már nem is tudja, hogy mitévő legyen, felsóhajtani is alig tud: „Ó, én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg engem e halálnak testéből?” [2Tim 2,26] [Róm 7,24†]

9. A „törvény alatt élő”, a „félelem és szolgaság lelke” alatt élő embernek ezt az egész harcát nagyszerűen leírja az apostol az előző fejezetben, egy felébredt ember nevében szólva. „Én pedig”, mint mondja, „a törvény nélkül éltem valamikor.” Sok élet, bölcsesség, erő és erény van bennem, gondoltam én. „Amikor azonban jött a parancsolat, életre kelt a bűn, én pedig meghaltam.” Amikor a lelki értelmében vett parancsolat a szívembe jött Isten erejével, a velem született bűnt felkavarta, felszította, lángra lobbantotta, és minden erényem elhalt. „És kitűnt, hogy éppen az életre adott parancsolat lett halálommá. Mert a bűn, miután ösztönzést kapott a parancsolattól, megcsalt engem és megölt általa.” Lopva tört rám, minden reményemet romba döntötte, és világosan megmutatta, hogy élve is a halálban vagyok. „A törvény tehát szent, a parancsolat is szent, igaz és jó”: ezt már nem hibáztatom, hanem csak tulajdon szívem romlottságát. Elismerem, hogy „a törvény lelki, én pedig testi vagyok: ki vagyok szolgáltatva a bűnnek”. Most már látom mind a törvény lelki természetét, mind pedig a magam testi, ördögi szívét, mely „ki van szolgáltatva a bűnnek”, teljes szolgaságban van (mint a pénzen vásárolt rabszolgák, akikkel uruk kénye-kedve rendelkezett). „Mert amit cselekszem, nem szeretem: mert nem azt cselekszem, amit akarok, hanem amit gyűlölök, azt cselekszem.” Ilyen szolgaságban nyögök; ilyen az én kegyetlen gazdám zsarnoksága. „Arra, hogy akarjam a jót, van lehetőségem, de arra, hogy megtegyem, nincs. Hiszen nem azt teszem, amit akarok: a jót, hanem azt cselekszem, amit nem [6,14] [8,15] (7,9) (7,9-10) (7,12) (7,14) (7,15‡)

- (7,18-19) akarok: a rosszat.” „Azt a törvényt,” azt a belső kényszerítő erőt „találom tehát magamban, hogy miközben a jót akarom tenni, megvan bennem a rossz. Mert gyönyörködöm Isten törvényében
- (22) (vagy egyetérték vele) a belső ember szerint”, vagyis az „értelmemmel” (miként az apostol a következő versben elmagyarázza; és ahogyan minden más görög író ezt érti az $\acute{o} \acute{\epsilon}\sigma\omega \acute{\alpha}\nu\theta\rho\omega\pi\omicron\varsigma$, a belső ember kifejezést). „De tagjaimban egy másik törvényt”, egy másik kényszerítő erőt „látok, amely harcol az értelmem” vagy belső emberem „törvénye ellen, és foglyul ejt a bűn tagjaimban lévő törvényével” vagy erejével. Mintha diadalkocsijához kötve legyőzőm vonszolna bele engem abba, amit a lelkem gyűlöl. „Ó, én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg engem e halálnak testéből?” Ki szabadít meg ebből a tehetetlen, haldokló életből, a bűnnek és nyomorúságnak ebből a szolgaságából? Addig azonban a „magam” (vagy inkább az általam most megszemélyesített „énnek”, $\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma \acute{\epsilon}\gamma\omega$, amaz embernek) „értelmével” vagy belső emberével „az Isten törvényének szolgálók”; értelmem, lelkiismeretem Isten oldalán áll, „testemmel azonban a bűn törvényének” szolgálók; magával ragad egy olyan erő, amelynek nem tudok ellenállni.

10. Milyen élethű kép ez „a törvény alatt élő” emberről! Arról, aki érzi a terhet, amelyet lerázni képtelen, aki szomjazik a szabadság, erő és szeretet után, de félelemben és szolgaságban él, mindaddig, amíg Isten nem felel a nyomorult kiáltására: „Ki szabadít meg” a bűn szolgaságából, a halálnak testéből? – Isten kegyelme, [1Kor 1,4] „amely Uradban, a Jézus Krisztusban néked adatott”.

III. 1. Ekkor véget ér ez a nyomorúságos szolgaság, és az ember immár nem „a törvény alatt, hanem kegyelem alatt él”. Ezt az állapotot vizsgáljuk meg a harmadik szakaszban: annak az állapotát, aki kegyelmet talált az Atya Isten előtt vagy elnyerte jóindulatát; és akinek a szívében a Szentlélek kegyelme vagy ereje uralkodik; aki, az apostol szavaival élve, a „fiúság Lelkét kapta, aki által most azt kiáltja: Abbá, Atya!”

- [Róm 8,15] 2. „Nyomorúságában az Úrhoz kiáltott, és Isten megszabadítja őt bajából.” Szemei egészen másra nyílnak fel, mint azelőtt: a szerető, kegyelmes Istent látja. Miközben így szól: „Mutasd meg nekem dicsőségedet!”, lelke legmélyén hangot hall: „Elvonultatom előtted egész fenségemet, és kimondom előtted az Úr nevét. Kegyelmezek, akinek kegyelmezek, és irgalmazok, akinek irgalmazok.” És nem sok idő múlva „leszáll felhőben az Úr, és kimondja az Úr nevét”. Ő pedig, bár nem „test és vér” szemével, meglátja az Urat: „az irgalmas és kegyelmes Istent, kinek türelme hosszú,
- [vö. Zsolt 107,6]
- [2Móz 33,18]
- [33,19]
- [34,5]

szeretete és hűsége nagy, aki megtartja szeretetét ezerízig, megbocsátja a bűnt, hiteszégést és vétkezt”.

[34,6-7]

3. Gyógyító mennyei világosság ragyogja be lelkét. Ő pedig „rátékint arra, akit átdöfött”, és „Isten, aki ezt mondta: sötétségből világosság ragyogjon fel, világosságot gyújt a szívében”. S ő meglátja Isten dicsőséges szeretetének fényét Jézus Krisztus arcán. Isteni bizonyosságot nyer az érzékei által megismerhetetlen, „nem látott dolgokról”, sőt „Isten mélységeiről is”, különösen Isten szeretetéről, az iránta, Jézusban hívő iránt megnyilvánuló bűnbocsátó szeretetéről. A látványtól lenyűgözve teljes szívéből kiáltja: „Én Uram és én Istenem”, mert látja, hogy az Ura magára vette minden vétkezt, bűneit „maga vitte fel testében a fára”, és látja, hogy az Isten Báránya elveszi bűneit. Milyen világos már előtte, hogy „Isten Krisztusban megbékéltette a világot önmagával. Mert azt, aki bűnt nem ismert, bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk őbenne”, és hogy ő maga is a szövetség vére által megbékélt Istennel!

[vö. Zak 12,10]

[vö. 2Kor 4,6]

[Zsid 11,1†]

[1Kor 2,10]

[Jn 20,28]

[1Pt 2,24]

[Jn 1,29†]

[2Kor 5,19;21]

4. Ezzel véget ér a bűn büntethetősége és hatalma. Immár mondhatja: „Krisztussal együtt keresztre vagyok feszítve. Többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem. Azt az életet pedig, amit most testben élek”, ebben a halandó testben, „az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem”. Ezzel véget ér a lelkiismeret-furdalás, a szívbeli bánat és a megsebzett lélek kínja. „Gyászát Isten a öröme fordítja.” Megsebezte, de most be is kötöz. Ezzel véget ér a félelem szolgasága is, mert immár „erős a szíve, bízik az Úrban”. Többé nem félhet Isten haragjától, mert tudja, hogy az elfordult róla; és már nem úgy tekint Istenre, mint haragos bíróra, hanem mint szerető Atyára. Nem félhet az ördögtől, hiszen tudja, hogy „semmi hatalma nincs rajta, ha felülről nem adatik neki”. Nem fél a pokoltól, hiszen a mennyország örököse. Éppen ezért nem fél a haláltól sem, pedig emiatt oly sok éven át „rab volt”. Sőt tudja, hogy „ha földi sátora összeomlik, van Istentől készített hajléka; nem kézzel csinált, hanem örökkévaló háza. Azért sóhajtozik ebben a testben, mivel vágyakozik felöltetni rá mennyből való hajlékát.” Sóhajtozik, hogy levethesse ezt a földi hajlékot, hogy „a halandót elnyelje az élet”, tudva, hogy „Isten, aki erre felkészítette, zálogul adta neki a Lelket”.

[Gal 2,20]

[vö. Jak 4,9]

[Jób 5,18]

[Zsolt 112,7]

[Jn 19,11]

[Zsid 2,15]

[2Kor 5,1-2]

[5,4-5]

[3,7]

5. „És ahol az Úr Lelke, ott a szabadság” – szabadság nemcsak a büntethetőségtől és félelemtől, hanem a bűntől is, minden igák legnehezebbikétől, a legalantasabb szolgaságtól. Most már nem hiábavaló a fáradozása. A tör összetörött, és ő megmenekült. Már

[1Kor 15,58]

[Zsolt 124,7]

nemcsak küzd, hanem győz is, nemcsak harcol, hanem diadalmaszkodik is. „Többé nem szolgál a bűnnek... Meghalt a bűnnek, de él az Istennek... Nem uralkodik tehát a bűn halandó testében, nem engedelmeskedik kívánságainak.” Ő pedig „tagjait nem adja oda a bűn szolgálatára, hogy a gonoszság fegyvereivé legyenek, hanem... az igazság fegyvereiként Istennek adja”. Mivel „tehát megszabadult a bűntől, az igazság szolgájává lett”.

[Róm 6,6;
11-13;18]

6. Így, mivel „békessége van Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által” és „dicsekszik az Isten dicsőségének reménységében”, mivel hatalma van minden bűn, minden gonosz kívánság, indulat, szó és cselekedet felett: élő bizonyítást tesz „Isten gyermekeinek dicsőséges szabadságáról”, akik „ugyanebben a drága hitben részesültek”, és mindannyian együtt tanúsítják: „a fiúság Lelkét kaptuk, aki által kiáltjuk: Abbá, Atya!”.

[5,1-2]

[8,21]

[2Pt 1,1]

[Róm 8,15]

7. Ez a Lélek az, aki szüntelenül „munkálja bennük mind az akarást, mind a cselekvést az ő tetszésének megfelelően”. Ő az, aki szívükbe árasztja Isten szeretetét és az egész emberiség iránti szeretetét is, ezáltal megtisztítja szívüket a világ szeretetétől, a test kívánságától, a szem kívánságától és az étellel való kérkedéstől. Általa szabadulnak meg a haragtól és büszkeségtől: minden gonosz kívánságtól és szenvedélytől. Következésképpen megszabadulnak a gonosz szavaktól és cselekedetektől, a szentségtelen magatartástól; egyetlen emberrel sem tesznek rosszat, és mindig jó cselekedetekre törekcsenek.

[Fil 2,13]

[Róm 5,5]

l [1Jn 2,16]

[Kol 3,5]

[Tit 2,14]

8. Összefoglalva tehát: az „érzéki ember” sem nem féli, sem nem szereti Istent; a törvény alatt élő féli, a kegyelem alatt élő pedig szereti őt. Az elsőnek nem is dereng Isten dolgainak világossága; teljes sötétségben jár. A második a pokol gyötrelmes világosságát, a harmadik azonban a menny örömteli világosságát látja. Aki a halálban alszik, annak hamis békessége van; aki felébredt, annak egyáltalán nincs békessége; aki azonban hisz, annak igaz békessége van – Isten békessége tölti be és uralja szívét. A pogány, akár megkeresztelkedett, akár nem, csak képzeletben szabadnak, miközben valójában szabados; a zsidó vagy a zsidó törvény szerint élő ember nehéz, súlyos szolgátságban él; a keresztyén azonban Isten fiai igaz, dicsőséges szabadságának örvend. Az ördög fiai, a fel nem ébredtek akarattal, a felébredtek pedig akaratlanul vétkeznek, Isten gyermekei azonban „nem vétkeznek”, hanem „vigyáznak magukra, és a gonosz meg sem érinti őket”. Végül: az érzéki ember nem győz és nem is harcol; a törvény alatt élő ember harcol a bűnnel, de nem tud győzni; a kegyelem alatt élő ember azonban

[Kol 3,15]

[Róm 8,21]

[1Jn 5,18]

harcol és győz, sőt „a diadalmasoknál is feljebb való az által, aki szereti őt”.

[Róm 8,37?]

IV. 1. Az ember háromféle (érzéki, törvény alatti és evangéliumi) állapotának ebből az egyszerű bemutatásából is kitűnik, hogy nem elegendő az emberiséget őszintékre és őszintétlenekre osztani. Lehet az ember őszinte mind a három állapotban: nemcsak miután megkapta „a fiúság Lelkét”, hanem amikor „a szolgaság lelkét” kapja, hogy féljen; sőt még akkor is, amikor sem ez a félelem, sem a szeretet nincs meg benne. Hiszen kétségkívül lehetnek őszinte pogányok is, mint ahogy vannak őszinte zsidók vagy keresztények. Ez a körülmény tehát semmiképpen nem bizonyítja, hogy az ember az Istentől való elfogadottság állapotában van.

„Tegyétek magatokat próbára”, nemcsak azért, hogy őszinték vagytok-e, hanem „hogyan igazán hisztek-e”. Neked fontos, hogy gondosan megvizsgálj, hogy milyen vezérelv uralkodik lelkedben? Az Isten iránti szeretet? Az Istentől való félelem? Vagy pedig sem ez, sem az? Vagy inkább a világ szeretete? A gyönyör, a nyereség, a kényelem vagy a hírnév szeretete? Ha így van, még addig sem jutottál el, mint a zsidók. Akkor még mindig csak pogány vagy. Ott van-e a menny a szívedben? Megkaptad-e a fiúság Lelkét, aki mindig így kiált: „Abbá, Atya!”? Vagy „a pokol torkából”,* a búsulás és a félelem örvényéből kiáltasz Istenhez? Vagy idegenkedsz mindettől, el sem tudod képzelni, mit akarok ezekkel mondani? Pogány, vedd le az álarcodat! Krisztust soha nem öltötted magadra! Állj elő fedetlen arccal! Tekints az égre, és ismerd el az örökkön örökké élő előtt, hogy nem illet meg téged semmi rész sem Isten fiai, sem pedig a szolgálói között!

[2Kor 3,15]

[Jón 2,3]

[Gal 3,27]

Akárki vagy: vétkezel-e vagy nem? Ha igen, szándékosan vagy akaratlanul? Akár így, akár úgy vétkezel, Isten megmondta, kitől vagy: „Aki a bűnt cselekszi, az ördögtől van.” Ha szándékosan teszed, hűséges szolgája vagy az ördögnek, és biztosan meg fog jutalmazni fáradozásodért. Ha akaratlanul teszed, akkor is a szolgája vagy. Isten szabadítson meg téged a kezei közül!

[1Jn 3,8]

Harcolsz-e naponta minden bűn ellen? És a diadalnál feljebb jutsz-e naponta? Akkor elismerem: Isten gyermeke vagy. Ó, állj meg szilárdan dicső szabadságodban! Vagy harcolsz, de nem diadalmaskodsz? Igyekszel győzni, de nem sikerül? Akkor még nem vagy Krisztusban hívő, de folytasd, és megismered az Urat. Vagy nem harcolsz egyáltalán, hanem könnyű, rest, divatos életet élsz? Ó, hogy mered a Krisztus nevét viselni? Hogy miattad káromolják

[Gal 5,1]

[Róm 2,24]

* Ti. így az AV.

[Ef 5,14] őt a pogányok között? Ébredj fel, aki alszol! Hívd segítségül Iste-
 [Zsolt 69,15] nedet, mielőtt az örvénylő vizek elnyelnének!

2. Talán az egyik oka annak, hogy sokan többnek gondolják magukat, mint amennyinek gondolniuk kell, az, hogy nem ismerik fel, milyen állapotban vannak, hogy ezek a lelkiállapotok gyakran összekeverednek és bizonyos mértékig egyesülnek egy és ugyanazon személyben. Így a tapasztalat azt mutatja, hogy a törvény alatti állapot vagy a félelem állapota gyakran keveredik az érzéki-vel, mert annyira mélyen kevés ember alszik a bűnben, hogy többé-kevésbé fel ne ébredne néha. Ahogy Isten Lelke „nem emberben reménykedik”, úgy időnként hallhatóvá teszi magát. Félelmet kelt bennük, hadd tudják meg a pogányok legalább egy időre: „ők csak emberek”. Megérik a bűn terhét, és őszintén menekülni akarnak az eljövendő harag elől. De nem sokáig: ritkán engedik, hogy a bűntudatra ébredés nyilai átjárják lelküket, hanem gyorsan elfojtják magukban Isten kegyelmét, és visszatérnek, hogy újra a sárban hemperegjenek.

Ehhez hasonlóan az evangéliumi állapot vagy a szeretet állapota gyakran keveredik a törvény alattival. Mert akikben a félelem és a szolgaság lelke lakik, azok közül csak kevesen maradnak mindig remény nélkül. A bölcs és kegyelmes Isten ritkán szenvedheti ezt, hiszen „emlékszik rá, hogy porból lettünk”, és nem akarja, hogy teremtménye: „a lélek, az ember előtte elaléljon”. Ezért, amikor jónak látja, megvilágosítja a sötétségben lakozókat. Elvonultatja előttük fenségének egy részét, és megmutatja nekik, hogy ő „olyan Isten, ki az imádságot meghallgatja”. Ők pedig meglátják az ígéretet, amely a Krisztus Jézusban való hit által van, bármily távolinak tetszik is; és ebből bátorságot merítenek, hogy „állhatatossággal fussák meg az előttük levő pályát”.

3. Egy másik oka annak, hogy sokan becsapják magukat, az, hogy nem gondolják meg, milyen messzire eljuthat valaki érzéki vagy legjobb esetben törvény alatti állapotában. Lehet ugyanis együtt érző és jóindulatú, lehet megnyerő, udvarias, nagylelkű, barátságos, lehet benne valamennyi szelídség, türelem, önmegtartóztatás és sok más erkölcsi erény. Őszintén óhajthatja, hogy lerázzon minden gonoszt és az erény magasabb fokára jusson. Lehet, hogy sok rossztól tartózkodik, talán mindattól, ami égbekiáltón ellenkezik az igazságossággal, irgalommal vagy hűséggel. Tehet sok jót, enni adhat az éhezőknek, felruházhatja a mezítelent, támogathatja az özvegyet és árvát. Járhat istentiszteletre, imádkozhat magában, elolvashat megannyi áhítatos könyvet, és mégis, mindezek ellenére érzéki ember marad, aki nem ismeri sem önmagát,

[Mt 25,35-36]
 [Zsolt 146,9]

sem Istent; idegen mind a félelem, mind a szeretet lelkétől, mert nem tért meg és nem is hisz az evangéliumba.

[Mk 1,15]

De ha, tegyük fel, mindez kiegészül is a mélységes bűntudattal az Isten haragjától való félelemmel, az összes bűn levetésének és minden igazság betöltésének buzgó óhajtságával, a reménységben való gyakori örvendezéssel és a szeretet lelket beragyogó érintésével, mindez akkor sem bizonyítja, hogy az illető kegyelem alatt él, hogy igaz, eleven, keresztyén hite van, ha csak a fiúság Lelke nem lakik a szívében, ha csak nem tud szüntelenül így kiáltani: „Abbá, Atya!”

[Mt 3,15]

[Róm 6,14]

4. Vigyázz tehát te, aki Krisztus nevét viseled, nehogy lemaradj mennyei elhívásod jutalmáról. Vigyázz, ne pihenj sem az érzéki állapotban felette sok, jó keresztyénnek vélt emberrel együtt, sem pedig a törvény alatti állapotban, mert általában, akik igaznak tartják magukat az emberek előtt, azok elégszenek meg azzal, hogy ebben éljenek és ebben haljanak meg. Nem, Isten valami különbről gondoskodott számodra, ha kitartasz addig, amíg el nem éred azt. Nem arra hívtott el, hogy félj és rettegj, mint az ördögök, hanem hogy örvendezz és szeress, mint Isten angyalai. „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből.” „Mindenkor örülj, szüntelenül imádkozz, mindenért hálát adj.” Cselekedd, hogy Isten akarata meglegyen a földön, amint megvan a mennyben. Ítéld meg: „mi az Isten akarata: mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes”. Szánd oda magad „élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek”. „Amit elértél”, „azt úgy tartsd meg”, hogy az „előtted lévőnek nekifeszülsz”, mígnem „a békesség Istene készségezzé tesz téged minden jóra, akaratának teljesítésére, és munkálja benned azt, ami kedves őelőtte Jézus Krisztus által, akinek dicsőség örökön örökké! Ámen.”

[Fil 3,14]

[Lk 16,15]

[Zsid 11,40]

[Jak 2,19]

[Mk 12,30]

[1Thessz 5,16]

[Mt 6,10]

[Róm 12,2]

[12,1][lsd. Fil 3,16]

[1Thessz 521]

[Fil 3,13]

[Zsid 13,21]

X. PRÉDIKÁCIÓ

A LÉLEK BIZONYSÁGTÉTELE I.*

(THE WITNESS OF THE SPIRIT I)

„Maga a Lélek tesz bizonytságot a mi lelkünkkel együtt arról,
hogy valóban Isten gyermekei vagyunk.” (Róma 8,16)

1. Hány s hány hiú ember, aki nem érti sem azt, amit mond, sem azt, amit bizonygat, forgatta már ki ezt az ígét lelke nagy kárára, ha ugyan nem kárhozatára! Hányan tévesztették már össze tulajdon képzeletük hangját Isten Lelkének a bizonytságtételével, és vélték magukat alaptalanul Isten gyermekeinek, miközben az ördög munkáit cselekedték! Ők igazán és valóban rajongók, még-hozzá a szó legrosszabb értelmében. De milyen nehéz őket erről meggyőzni, különösen, ha mélyet kortyoltak a tévelygés lelkéből! Mintha Isten ellen harcolnánk, olybá vesznek minden igyekezetünket, hogy önismeretre bírjuk őket. A léleknek az a szenvedélyessége és lobbanékonytsága, amelyet „a hitért való küzdsnek” neveznek, olyannyira a meggyőzés szokásos módszerei fölébe helyezi őket, hogy joggal mondhatjuk: meggyőzni őket „embereknek lehetetlen”.

[1Tim 1,7]

[1Jn 3,8]

[4,6]

[vö. ApCsel 5,39]

[Jud 1,3]

[Mk 10,27]

2. Ki lepődik meg tehát, ha sok értelmesen gondolkodó ember, aki látja emez önámítás szörnyű következményeit, és igyekszik tőle a lehető legtávolabb tartani magát, néha a másik véglet felé hajlik? Ha e gondolkodó elmék nem hajlandók hinni senkinek, aki arról beszél, hogy benne megvan ez a bizonytságtétel, amellyel kapcsolatban mások olyan súlyosan tévednek? Ha hajlamosak mindazokat rajongónak bélyegezni meg, akik azokat a kifejezéseket használják, amelyekkel mások oly szörnyen visszaélnék? Sőt, ha megkérdőjelezzük, hogy a szóban forgó bizonytságtétel vagy tanútságtétel a mindennapi keresztyének kiváltságát képezi, és inkább az apostoli kor egyik rendkívüli ajándékának gondolják azt?

[vö. 1Jn 5,10]

* A X. és XI. prédikáció voltaképpen nem is prédikáció, hanem tanulmány, hiszen a források tanúsága szerint Wesley soha sem mondta el őket igehirdetés-ként, de akként vette fel őket műveinek (*Works*) gyűjteményes kiadásába.

3. De vajon szükséges-e akár az egyik, akár a másik végletbe esnünk? Középuton nem járhatunk-e – kellő távolságot tartva a tévelygés lelkétől és a rajongástól anélkül, hogy megtagadnánk Isten ajándékát és feladnánk gyermekeinek adott nagyszerű kiváltságát? Bizony járhatunk. Ezért vizsgáljuk meg Isten jelenlétében és félelmében az alábbiakat:

Először is: miben áll lelkünknek ez a bizonyosság- vagy tanúságtétele; miben Isten Lelkének a bizonyágtétele; és hogyan „tesz maga a Lélek bizonyosságot a mi lelkünkkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk”?

[Róm 8,16]

Másodszor: hogyan lehet saját lelkünknek és Isten Lelkének ezt az együttes bizonyágtételét tisztán és világosan megkülönböztetni a természetes elme vélekedésétől és az ördög ámtításától?

I. 1. Először tehát vizsgáljuk meg tulajdon lelkünk bizonyosság- vagy tanúságtételét. Itt azonban azt szeretném, ha azok, akik Isten Lelkének bizonyágtételét legszívesebben beleolvasztanák saját lelkük bizonyágtételébe, észrevennék, hogy ebben az ígében az apostol olyan távol áll attól, hogy csak a saját lelkünk bizonyágtételéről beszéljen, hogy kétséges, vajon egyáltalán beszél-e róla – meg lehet, csak Isten Lelkének bizonyágtételéről beszél? Ez ugyan nem tűnik ki egyértelműen, de az eredeti szöveget így is lehet értelmezni. Éppen az előző versben mondja az apostol: „a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: Abbá, Atya!”; és ehhez teszi hozzá: αὐτὸ τὸ πνεῦμα (néhány kézirat szerint τὸ αὐτὸ πνεῦμα) συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ, amit így fordíthatnánk: „Ugyanaz a Lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünknek, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk” (minthogy a συν előjárószo csupán azt jelzi, hogy a Lélek ugyanakkor tesz bizonyosságot, mint ahogy képessé tesz minket arra, hogy így kiáltsunk: „Abbá, Atya!”). De ezen nem kívánok vitába bocsátkozni, hiszen megannyi más ige – minden valóságos keresztyén tapasztalatával együtt – világosan bizonyítja, hogy minden hívőben megvan Isten Lelkének és a tulajdon lelkének a bizonyágtétele arról, hogy ő Isten gyermeke.

[Róm 8,15]

2. Ami az utóbbit illeti, ennek alapját a Szentírás számos ígéje lefekteti, mely Isten gyermekeinek jegyeit írja le, mégpedig olyan világosan, hogy futtában is könnyen el lehet őket olvasni. Sok régi és mai szerző össze is gyűjtötte és erősen megvilágította ezeket. Ha valakinek még több világosságra van szüksége, megkaphatja, ha figyel az ígehirdetés szolgálatára, ha azon Isten előtt csendben elmélkedik, és olyanokkal beszélget, akik ismerik Isten útjait, és ha használja az Istentől kapott eszét vagy értelmét – melyet a val-

[ld. Hab 2,2]

lásnak nem kioltani, hanem tökéletesítenie kell, miként az apostol is mondja: „Testvéreim, ne legyetek gyermekek a gondolkozásban, hanem a rosszban” vagy gonoszságban „legyetek kiskorúak, a gondolkozásban ellenben érettek legyetek.” Aki ezeket az igei jegyeket magára vonatkoztatja, megtudhatja, hogy Isten gyermeke-e vagy sem. Ha tehát tudja először is azt, hogy „akiket Isten Lelke vezérel” minden szent indulatra és cselekedetre, „azok Isten fiai” (hiszen erre ott a Szentírás tévedhetetlen bizonyossága); másodszer pedig azt, hogy ennél fogva „engem Isten Lelke vezérel”, akkor könnyen levonja a következtetést: „Ezért Isten gyermeke vagyok.”

(1Kor 14,20)

3. Ezzel összhangban állnak Szent János első levelének világos kijelentései: „És abból tudjuk meg, hogy ismerjük őt, ha megtartjuk az ő parancsolatait.” „Aki pedig megtartja az ő igéjét, abban igazán teljessé lett az Isten szeretete. Ebből tudjuk meg, hogy őbenne vagyunk”, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk. „Ha tudjátok, hogy ő igaz, ismerjétek fel, hogy aki az igazságot cselekszi, az is mind tőle született.” „Mi tudjuk, hogy átmentünk a halálból az életbe, mert szeretjük testvéreinket.” „Abból tudható, hogy az igazságból valók vagyunk, és az ő színe előtt úgy bízattuk a szívünket”, hogy „szeretjük egymást, nem szóval, nem is nyelvel, hanem cselekedettel és valóságosan.” „Abból tudjuk, hogy őbenne maradunk, hogy a maga” szerető „Lelkéből adott nekünk.” „És azt, hogy ő bennünk van, abból tudjuk meg, hogy” engedelmes „Lelkéből adott nekünk”.

(1Jn, 2,3)

(2,5)

(2,29)

(3,14)

(3,19)

(4,13)

(3,24)

4. A világ kezdetétől fogva mind a mai napig aligha voltak Istennek olyan gyermekei, akik többre jutottak volna Isten kegyelmében és a mi Urunk Jézus Krisztus ismeretében, mint az e szavakat író János apostol és azok a „Krisztusban való atyák”, akiknek írt. Ennek ellenére nyilvánvaló, hogy mind az apostol, mind Isten templomának emez oszlopoi egyáltalán nem vetették meg ezen jeleit annak, hogy ők Isten gyermekei, és azokat hitük megerősítése végett saját lelkükre is vonatkoztatták. Mégis mindez nem más, mint racionális bizonyíték: lelkünk, azaz eszünk vagy értelmünk bizonyágtétele. Végül is a lényeg az, hogy akikben megvannak ezek a jelek, Isten gyermekei. Bennünk megvannak ezek a jelek: következésképpen Isten gyermekei vagyunk.

[2,13]

[Jel 3,12]

5. De miből látszik meg, hogy megvannak bennünk ezek a jegyek? Ez a kérdés még hátravan. Miből látszik meg, hogy igazán szeretjük Istent és felebarátunkat, és hogy megtartjuk az ő parancsolatait? Figyeljük meg, hogy a kérdés értelme ez: miből látszik ez meg minékünk, nem pedig másoknak. Aki felteszi ezt a kér-

dést, attól megkérdezném: miből látszik meg, hogy élsz, és hogy jól érzed magad, fájdalom nem gyötör? Nem vagy-e ennek azonnal tudatában? Ugyanígy azonnal tudatosul benned, hogy lelked Istennek él; hogy megszabadultál a dühös gőg fájdalomától, és a szelíd, csendes lélek megkönnyebbültségével élsz. Ugyanígy nem lehet nem észrevenned, hogy szereted Istent, benne örvendezel és gyönyörködsz. Ugyanígy közvetlenül megbizonyosodhatsz róla, hogy úgy szereted felebarátodat, mint magadat; és hogy gyengéd szeretettel, szelídséggel és türelemmel viseltetsz minden ember iránt. Ami pedig Isten gyermekeinek külső jelét illeti, amely (Szent János szerint) azt mutatja meg, hogy megtartod az ő parancsolatait, nos, szívedben kétségkívül tisztában vagy velem, hogy ezt a jelet Isten kegyelme által a magadénak tudhatod-e vagy sem. Lelkiismereted napról napra tájékoztat: ajkaidra veszed-e Isten nevét, kivéve, ha komolysággal és áhítattal, tisztelettel és istenes félelemmel teszed; hogy megemlékezel-e a nyugalom napjáról, hogy megszenteld azt; hogy tiszteld-e atyádat és anyádat; hogy mindenkivel úgy cselekszel-e, ahogy akarod, hogy veled cselekedjenek; hogy szentségben és tisztességben tartod-e testedet; és hogy mértékletes vagy-e akár az evésben, akár az ivásban, és mindent Isten dicsőségére teszel-e.

[Péld 21,24]
[1Pt 3,4]
[Mt 19,19]
[Róm 12,10]
[2Móz 20,7]
[20,8][20,12]
[Mt 7,12]
[1Thessz 4,4]
[ld. 1Kor 10,31]

6. Nos, ebben áll tulajdon lelkünk bizonyágtétele, sőt lelkiismeretünk tanúságtétele, amit Isten azért adott, hogy szentek legyünk szívünkben és szentek külső magatartásunkban. Annak tudatában áll, hogy a fiúság Lelkében és általa megkaptuk azokat a tulajdonságokat, amelyeket Isten ígéje az ő gyermekeivé fogadottak tulajdonságainak mond; ezek pedig a következők: szerető szív Isten és az egész emberiség iránt; gyermeki bizalommal való függés Istentől, a mi Atyánktól; hogy csak utána kívánczunk; hogy minden terhünket órá vetjük; és őszinte, gyengéd szeretettel ölelünk át minden embert, hogy életünket adjuk értük, amiképpen Krisztus is életét adta értünk, és annak a tudata, hogy belülről Isten Lelke átformál bennünket az ő Fiának képére; és hogy igazságosságban, irgalmasságban és hűségben járunk előtte, és azt tesszük, ami kedves öléltte.

[1Pt 5,7]
[1Jn 3,16]
[3,22]

7. De vajon miben áll Isten Lelkének ama bizonyágtétele, amely az előbbihez kapcsolódik és hozzáadódik? Hogyan „tesz a Lélek bizonyágot a mi lelkünkkel együtt, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk”? Az emberi nyelvben nehéz szavakat találni, amelyekkel elmagyarázhatnánk „Isten mélységeit”. Valójában nincs is olyan szó, amely megfelelően kifejezné azt, amit Isten gyermekei megtapasztalnak. De talán mondhatná valaki (azt kívánva, hogy az

[1Kor 2,10]

Istentől tanítottak helyesbítsék, finomítsák vagy erősítsék a kifejezést): a Lélek bizonyágtétele a lélekre gyakorolt ama belső hatást jelenti, amely által Isten Lelke közvetlenül az én lelkemnek tesz bizonyosságot, hogy „valóban Isten gyermeke vagyok”; hogy Jézus Krisztus szeretett engem, és önmagát adta értem; hogy minden bűnömöt eltörölte, és engem is, igen, még engem is megbékéltetett Istennel.

[Gal 2,20]

[ApCsel 3,19]

[2Kor 5,20]

8. Hogy Isten Lelke eme bizonyágtételének a dolgok természetére szerint meg kell előznie tulajdon lelkünk bizonyágtételét, ez kitűnik csupán a következő megfigyelésből is: szívünkben és életünkben egyaránt szentnek kell lennünk, mielőtt tudatában lehetnénk, hogy azok vagyunk, mielőtt saját lelkünk bizonyosságot tehetne arról, hogy kívül-belül szentek vagyunk. De szeretnünk kell Istent, mielőtt egyáltalán szentek lehetnénk, hiszen ebben gyökerezik minden szentség. Istent pedig nem tudjuk szeretni addig, amíg nem tudjuk, hogy ő szeret bennünket. „Mi tehát azért szeretünk, mert ő előbb szeretett minket.” És nem ismerhetjük meg az irántunk való bűnbocsátó szeretetét, amíg a Lelke bizonyosságot nem tesz róla a mi lelkünknek. A Lélek bizonyágtételének meg kell tehát előznie az Isten szeretetét és minden szentséget, ezért a mi erről alkotott belső tudásunkat és a mi lelkünknek az ezekről való bizonyágtételét is meg kell előznie.

[1Jn 4,19]

9. Amikor Isten Lelke bizonyosságot tesz a mi lelkünknek, hogy: „Isten szeretett téged és elküldte Fiát engesztelő áldozatul bűneidért”; „Isten Fia szeret téged, és vére által megszabadított bűneidtől”, akkor és nem korábban „szeretjük Istent, mert ő előbb szeretett minket”; és őmiatta szeretjük testvérünket is. Márpedig ennek tudatában kell lennünk: „ismerjük mindazt, amit Isten ajándékozott nekünk”; tudjuk, hogy szeretjük Istent és megtartjuk parancsolatait, és ebből „tudjuk, hogy Istentől vagyunk”. Így tesz bizonyosságot tulajdon lelkünk, amely mindaddig, amíg szeretjük Istent és megtartjuk parancsolatait, továbbra is Isten Lelkével együtt tesz bizonyosságot, hogy „valóban Isten gyermekei vagyunk”.

[1Jn 4,10]

[Jel 1,5]

[vö. 1Jn 4,19;21]

[1Kor 2,12]

[1Jn 5,2]

10. Nem mintha az elhangzottakkal bármiképpen azt a benyomást akarnám kelteni, hogy kizárom Isten Lelkének működését, különösen tulajdon lelkünk bizonyágtételéből. Távol legyen. Isten Lelke nemcsak mindenféle jó dolgot munkál bennünk, hanem be is ragyogja tulajdon munkáját, és világosan megmutatja, mit vitt véghez. Erről beszél Szent Pál is, midőn azt mondja, hogy egyebek közt éppen avégett kaptuk meg a Szentlelket: „hogy megismerjük mindazt, amit Isten ajándékozott nekünk”; hogy erősítse lelkiismeretünknek az „isteni őszinteségünkről és tisztaságunkról” való

[1Kor 2,12]

[2Kor 1,12]

bizonyágtételét; és hogy segítsen teljesebb, erősebb fényben felismerni, hogy már most azt tesszük, ami őelőtte kedves.

[1Jn 3,22]

11. Ha valaki még mindig megkérdezné: „Hogyan tesz bizonyágot »Isten Lelke a mi lelkünkkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk«, úgy, hogy minden kétséget kizáróan fiúságunk valóságát bizonyítsa?“, nos, a válasz világosan kitetszik a fenti megállapításokból. Először is, ami a mi lelkünk bizonyágtételét illeti: lelkünk ugyanolyan közvetlenül és nyilvánvalóan érzékeli azt, amikor Istent szereti, benne gyönyörködik és örvendezik, mint amikor bármi más szeret és bármi másban gyönyörködik a földön. És legalább annyira nem kételkedhet abban, hogy szeret, gyönyörködik és örvendezik, vagy pedig nem, mint abban, hogy létezik-e vagy sem. Ha tehát ez helyénvaló okoskodás, akkor:

Aki szereti Istent, aki alázatos örömmel, szent gyönyörködéssel és engedelmes szeretettel gyönyörködik és örvendezik benne, az Isten gyermeke.

De én is ugyanígy szeretem Istent, én is ugyanígy gyönyörködöm és örvendezem őbenne.

Következésképpen Isten gyermeke vagyok én is.

Ez pedig azt jelenti, hogy egy keresztyén semmiképpen nem kételkedhet abban, hogy Isten gyermeke. Az előbbi állítás felől éppoly teljesen bizonyos lehet, mint afelől, hogy a Szentírás Istentől van; arról pedig, hogy szereti Istent, magától értetődő, belső bizonyítéka van. Saját lelkünk bizonyágtétele tehát a legmélyebb belső meggyőződéstől vezérelve nyilvánul meg a szívünkben olyan módon, hogy minden indokolt kételyt eloszlatva tanúsítja fiúságunk valóságát.

12. Hogy az isteni bizonyágtétel miként nyilvánul meg a szívben, ennek magyarázatára nem vállalkozhatom. „Csudálatosb és magasságosb ez a bölcsesség, hogynem én azt megfoghatnám.” A szél fúj, és hallok zúgását, de nem tudom, honnan jön és hová megy. Ahogyan senki nem ismeri az ember dolgait, csak az ember lelke, amely benne lakik, úgy Isten dolgainak a mikéntjét sem ismeri senki, csak Isten Lelke. Azt a tényt azonban ismerjük, hogy Isten Lelke olyan bizonyágot tesz a hívőnek a fiúságáról, hogy amíg ez a bizonyág jelen van a lelkében, addig ugyanúgy nem vonhatja kétségbe fiúsága valóságát, mint ragyogó sugaraiban állva a napsütést.

[Zsolt 139,6†]

[Jn 3,8]

II. 1. A következőkben azt vizsgáljuk, hogy Isten Lelkének és a mi lelkünknek ezt az együttes bizonyágtételét hogyan lehet tisztán és világosan megkülönböztetni a természetes elme vélekedésétől és az ördög ámitásától. Fontos ezt alaposan megfontolnia

mindazoknak, akik Isten üdvösségét óhajtják, minthogy egyikük sem akarja becsapni a maga lelkét. Általános megfigyelés szerint az ebbéli hiba végzetes következményekkel jár, annál is inkább, mert aki téved, többnyire csak akkor ébred rá hibájára, amikor már nem lehet orvosolni azt.

2. Először tehát, hogyan különböztethetjük meg ezt a bizonyítélt a természetes elme vélekedésétől? Aki még soha nem ébredt büntudatra, az bizonyosan hajlamos dicsekedni, és (különösen a lelki dolgokban) többnek gondolni magát, mint kellene. Ebből következik, hogy semmi különös nincsen abban, hogy a testi gondolkodásában felfuvalkodott ember, amikor erről a kiváltságról hall az igaz keresztyéneknek – akik közé kétségkívül magát is sorolja –, hamar meggyőzi magát arról, hogy már rendelkezik is vele. Hemzsegnek a példák erre a mai világban, amint hemzsegtek minden korban. Hogyan lehet akkor a Lélek és a mi lelkünk valószínűs bizonyítéltét megkülönböztetni eme kárhozatos, elbizakodott vélekedéstől?

[Ild. Róm 12,3]

3. Erre az a válaszom, hogy a Szentírásban bőszégesen találunk olyan jeleket, amelyek segítségével megkülönböztethetjük egyiket a másiktól. Ezek világosan leírják azokat a körülményeket, amelyek megelőzik, kísérik és követik Isten Lelkének és a hívő lelkének igaz, valószínűs bizonyítéltét. Aki gondosan mérlegeli ezeket és odafigyel rájuk, az nem fogja a sötétséget világosságnak mondani. Ezeket figyelembe véve olyan nagy különbséget észlel a Lélek valószínűs és vélt bizonyítéltéle között, hogy nem fog fennállni annak a veszélye – mondhatnám lehetősége –, hogy egyiket a másikkal összetéveszti.

[Ézs 5,20]

4. Ezek segítségével az, aki hivalkodva a magáénak mondja Isten ajándékát, bizonyosan megtudhatja, már ha igazán akarja, hogy eladdig ki volt szolgáltatva a tévelygés hatalmának, és hazugságnak hitt. Hiszen a Szentírás világosan meghatározza az ajándékot megelőző, kíséző, követő és nyilvánvaló jeleket, amelyek – ha az illető egy kicsit is elgondolkozik, kétségkívül meggyőződik róla – soha nem voltak meg a lelkében. Például: a Szentírás leírása szerint a megtérés vagy büntudatra ébredés mindig megelőzi a bűnbocsánatról való eme bizonyítéltét. Így: „Térjete meg, mert elközelített a mennyek országa.” „Térjete meg, és higgyetek az evangéliumban.” „Térjete meg, és keresztelkedjete meg valamennyien bűneitek bocsánatára.” „Tartsatok tehát bűnbánatot, és térjete meg, hogy eltöröltessenek a ti bűneitek.” Egyházunk ezzel összhangban mindig is a bűnbocsánat vagy a róla való bizonyítéltélt elé helyezi a megtérést: „Isten megbocsát mindazoknak és

[2Thessz 2,11]

(Mt 3,2)

(Mk 1,15)

(ApCsel 2,38)

(ApCsel 3,19)

feloldozza mindazokat, akik igazán megtérnek és őszintén hisznek szent evangéliumában”.* „A Mindenható Isten bűnbocsánatot ígért mindazoknak, akik szívből jövő bűnbánattal és igaz hittel hozzá fordulnak”.** De a hivalkodó ember nem ismeri még ezt a bűnbánatot sem, soha nem értette a „megtört és töredelmes szívet”; „bűneinek emlékezete” soha nem „nehezedett rá elviselhetetlen terhével”, és nem is „bánkódott miattuk”.*** Midőn e szavakat elismétli, soha nem gondolja őket komolyan, pusztán Isten iránti udvariasságból teszi ezt. És ha csak Isten emez előzetes munkájának hiánya miatt is, komoly oka van azt hinni, hogy merő árnyat ragadott meg, és még soha nem ismerte meg Isten fiainak valóságos kiváltságát.

[Zsolt 51,19]

5. A Szentírás továbbá úgy írja le az Istentől való születést – melynek meg kell előznie a fiúságunkról való bizonyágtételt –, mint roppant, hatalmas változást, amely „a sötétségből a világosságba, a Sátán hatalmából Istenhez” vezet; mint a „halálból az életbe” való átmenetet és a halottak közül való feltámadást. Így ír az apostol az efezusiakhoz: „Titeket is életre keltett, akik halottak voltatok vétkeitek és bűneitek miatt.” Azután így: „minket is, akik halottak voltunk a vétkek miatt, életre keltett a Krisztussal együtt, és vele együtt feltámasztott, és a mennyekiek világába ültetett Krisztus Jézusért”. De mit tud az imént bemutatott ember ilyen jellegű változásról? Vajmi fogalma sincsen erről a dologról. Ezt a nyelvet nem érti. Váltig állítja: világéletében keresztyén volt. Nem tud róla, hogy valaha is szüksége lett volna ilyen változásra. Már csak ezért is, ha hajlandó elgondolkozni, rájöhethet, hogy nem a Lélektől született; hogy nem ismerte soha Istent; hanem csak érzékei hangját tévesztette össze Isten hangjával.

[ApCsel 26,18]

[Jn 5,24]

(Ef 2,1)

(2,5-6)

[Jn 3,6;8]

6. De ha félretesszük is annak megvizsgálását, hogy a múltban mit tapasztalt meg vagy mit nem; a mostani jegyekből is könnyen megkülönböztethetjük Isten gyermekét az elbizakodott önámítótól. A Szentírás úgy ír az Úrban való örömről, amely a Lelkének bizonyágtételét kíséri, mint alázatos örömről; mint olyan örömről, amely porig alá; amely arra készíti a kegyelmet nyert bűnöst, hogy így kiáltson fel: „Ímé, mily hitvány vagyok! Ki vagyok én, és mi az én házam népe? Most hogy saját szememmel látlak, utálok magamat, és bánkódom a porban és hamuban!” Ahol pedig alázat van, ott szelídség, türelem kedvesség és hosszútűrés is van. Ott

[Fil 4,4]

[Jób 39,37†]

[2Sám 7,18]

[vö. Jób 42,5-6]

[vö. Gal 5,22-23]

* „Morning Prayer, Absolution” (Reggeli imádság, feloldozás), BCP (4).

** „Communion, Absolution” (Úrvacsora, feloldozás), BCP (349).

*** „Communion, Confession” (Úrvacsora, bűnvallás), BCP (348).

szelíd, engedelmes lélek is van, jóindulat, kedvesség, a léleknek szavakkal kimondhatatlan gyengédsége. De vajon megteremnek-e ezek a gyümölcsök a Lélek vélt bizonyágtétele folytán egy elbizakodott emberben? Éppen ellenkezőleg. Minél inkább bizonyos Isten jóindulatában, annál felfuvalkodottabb. Minél inkább felmagasztalja magát, annál kevélyebb és dölyfösebb lesz egész magatartása. Minél erősebb bizonyágot képzel magáénak, annál inkább fennhájáz a körülötte lévőkkel; annál kevésbé hajlik az intő szóra; annál kevésbé tűr ellentmondást. Ahelyett, hogy szelídebb, kedvesebb és taníthatóbb, „a hallásra gyorsabb, a szólásra késedelmesebb” volna, késedelmesebb a hallásra és gyorsabb a szólásra, kevésbé hajlandó tanulni bárkitől is, tüzeesebb és indulatosabb a természete, békétlenebb társaival szemben. Sőt viselkedésében, modorában néha van egyfajta erőszakosság is, mintha éppen ki akarná venni a dolgokat Isten kezéből, és ő maga akarná „megemészteni az ellenszegülőket”.

[Jak 1,19]

[Zsid 10,27]

7. Ezen túlmenően a Szentírás ezt tanítja: „Mert az az Isten iránti szeretet” biztos jele, „hogy parancsolatait megtartjuk”. És a mi Urunk maga mondta: „Aki megtartja parancsolataimat, az szeret engem.” A szeretet örömmel engedelmeskedik, és teszi minden téren azt, ami kedves a szeretett Fiúnak. Aki igazán szereti Istent, azon igyekszik, hogy meglegyen az ő akarata a földön, mint ahogy megvan a mennyben. De vajon ez jellemzi-e az elbizakodott embert, aki tetteteli, hogy szereti Istent? Nem, az ő szeretete felszabadítja arra, hogy engedetlen legyen, hogy ne tartsa meg, hanem megszegje Isten parancsolatait. Talán amikor még félt Isten haragjától, akkor törekedett az ő akaratának teljesítésére. De most, hogy úgy tekint magára, mint aki „nincs a törvény alatt”, azt gondolja, már nem köteles azt megtartani. Éppen ezért már nem törekszik annyira a jó cselekedetekre; nem tartózkodik a gonosz minden fajtájától; szívére nem vigyáz, nyelvét nem félti. Már nem olyan eltökélt, hogy megtagadja magát és naponként felvegye keresztjét. Egyszerűen egész életformája megváltozott, mivel szabadnak képzelte magát. Már nem „gyakorolja magát a kegyességben”, „nem harcol test és vér ellen, sem erők és hatalmak ellen”, nem vállalja a szenvedést; nem igyekszik „bemenni a szoros kapun”. Ő nem ezt teszi: könnyebb utat talált a mennybe, széles, sima, virágos utat, amelyen azt mondhatja a lelkének: „En lelkem, pihenj, egyél, igyál, vigadozzál.” Ebből tagadhatatlanul következik, hogy nincs meg benne tulajdon lelke igaz bizonyágtétele. Nem tudhat magáénak olyan jegyeket, amelyek nincsenek meg benne: az alázatot, szelídséget és engedelmisséget. Az igazság Istenének

(1Jn 5,3)

(Jn 14,21)

[Ef 1,6]

[Mt 6,10]

[Róm 6,14]

[Tű 2,14]

[1Thessz 5,22]

[Lk 9,23]

[1Tím 4,7]

[vö. Ef 6,12]

[2Tím 2,3]

[Lk 13,24]

[Lk 12,19]

[vö. ApCsel
13,10]

Lelke sem tehet bizonyóságot a hazugság mellett, és nem tanúsíthatja, hogy ő Isten gyermeke, amikor nyilvánvalóan az ördögé.

[Dán 5,27]
[Zsolt 105,19]

8. Nézz magadba, te nyomorult önámító! Te, aki bizonyos vagy abban, hogy Isten gyermeke vagy; te, aki azt mondod: „megvan bennem a bizonyóságtétel”; és ezért dacolsz minden ellenségeddel.

[Mt 11,29]
[ld. Fil 4,4;
Filem 1,20]

Megmérttél a mérlegen, méghozzá a szentély mérlegén, és könnyűnek találtattál. Az Úr beszéde megpróbálta lelkedet, és eldobni való ezüstnek ítélte. Nem vagy alázatos szívű, ezért nem kaptad meg Jézus Lelkét mind a mai napig. Nem vagy kedves és szelíd,

[Zsid 6,4]

ezért mit sem ér örömd: az nem az Úrban való öröm. Nem tartod meg a parancsolatait, ezért nem szereted őt, és nem vagy részese a Szentléleknek sem. Következésképpen olyan bizonyos és olyan nyilvánvaló, amilyenné csak Isten kijelentése teheti, hogy az ő

[ApCsel 9,18]
[vö. 1Kor 13,12]

Lelke nem tesz bizonyóságot a te lelkeddel együtt arról, hogy te Isten gyermeke vagy. Ő, kiálts hozzá, hogy leessenek a pikkelyek a szemedről; hogy úgy ismerhesd meg magad, ahogyan ő ismer téged; hogy önmagadra hozhass halálos ítéletet, amíg meg nem hallod a halottakat feltámasztó hangot, amint így szól: „Bízzál, megbocsáttattak a te bűneid, a te hited megtartott téged.”

[Mt 9,2;22]

9. „De akiben megvan a valódi bizonyóságtétel, hogyan tudja megkülönböztetni azt a vélekedéstől?” Könyörgök, hát hogyan különbözteted meg a nappalt az éjszakától? Hogyan különbözteted meg a világosságot a sötétségtől, egy csillag vagy egy pislákoló gyertya fényét a déli nap verőfényétől? Nincs-e belső, nyilvánvaló, alapvető különbség közöttük? És vajon nem veszed-e rögtön és közvetlenül észre ezt a különbséget, feltéve, ha érzékeid helyesen működnek? Hasonlóképpen alapvető, lényegi különbség van a lelki világosság és a lelki sötétség között; és aközött is, ahogy az

[Mal 3,20]
[vö. Ézs 50,11]

igazság napja beragyogja a szívünket, meg ahogy „a magunk gyújtotta tűz” pislákol. Ezt a különbséget is azonnal észre lehet venni, ha lelki érzékeink helyesen működnek.

10. Ennél részletesebb és filozofikusabb magyarázatot követelni eme megkülönböztetés módjáról és amaz ismérvekről vagy lényegi jegyekről, amelyek alapján felismerhetjük Isten hangját, annyi, mint eleve teljesíthetetlen elvárást támasztani; még az sem tudná ezt teljesíteni, akinek a legmélyebb ismerete van Istenről.

Tegyük fel, hogy amikor Pálnak Agrippa előtt kellett felelnie, a bölcs római ezt mondta: „Te azt mondod, hallod az Isten Fiának hangját. Honnan tudod, hogy az ő hangja volt? Milyen ismérvekről vagy lényegi jegyekről ismered fel az Isten hangját? Magyarázd el nekem, milyen módon különbözteted meg azt az emberi vagy anyagi hangtól.” El tudjátok képzelni, hogy az apostol akár egy-

szer is megpróbált volna ilyen hiábavaló kérdést megválaszolni? Mégis, amikor azt a hangot hallotta, kétségkívül azonnal tudta, hogy Isten hangja volt. De hogy mi módon tudta, ki tudná azt magyarázni? Talán ember se, angyal se.

11. Még közelebről megvizsgálva: tegyük fel, hogy Isten most így szól egy lélekhez: „Megbocsáttattak a bűneid.” Istennek akarnia kell, hogy hangját ez a lélek felismerje, különben hiába beszélne. És ezt meg is tudja tenni, hiszen ő azt teszi, amit akar. És meg is teszi. A lélek pedig teljes bizonytságot nyer: „ez a hang bizony Isten hangja”. Csakhogy akiben megvan ez a bizonytságtétel, az nem tudja elmagyarázni olyannak, akiben nincsen meg. Nem is várhatjuk el, hogy megtegye. Ha léteznék természetes eszköz vagy módszer arra, hogy Isten dolgait bebizonyítsuk és elmagyarázzuk a tapasztalatlan embereknek, akkor az érzéki ember felfoghatná és megismerhetné az Isten Lelkének dolgait. Ez azonban teljességgel ellentmond az apostol állításának, szerinte ugyanis ezeket a dolgokat az érzéki ember „megismerni sem képes, mert csak lelki módon lehet megítélni” azokat, olyan lelki érzékekkel, amilyenekkel az érzéki ember nem rendelkezik.

[Mt 9,2]

[ld. Róm 7,18-19]

[IKor 2,14]

12. „De honnan tudhatom, hogy lelki érzékeim helyesen működnek?” Ez is igen fontos kérdés, hiszen ha ebben hibázik valaki, akkor utána vég nélkül tévelyeghet és ámitás áldozatául eshet. „És hogy lehetek bizonyos abban, hogy velem nem ez történik, s hogy nem tévesztem el a Lélek hangját?” Ha tulajdon lelked tesz róla bizonytságot, ha „jó a lelkiismereted Isten előtt”. Isten Lelkének bizonytságtételét az Isten által benned munkált gyümölcsök révén ismerheted föl. Ezekből tudhatod meg, hogy nem estél ámitás áldozatául vagy nem csaptad be saját lelkedet. A Lélek azonnali, szívben uralkodó gyümölcssei pedig ezek: „szeretet, öröm, békesség; könyörületes szív, alázat, szelídség, nyájasság türelem”. A külső gyümölcsök pedig abban állnak, hogy jót teszel mindenki-vel, nem teszel rosszat senkivel, a világosságban jársz, és buzgón, szüntelenül engedelmeskedsz Isten minden parancsolatának.

[ld. Róm 8,16]

[ld. 1Pt 3,21]

[Gal 5,22]

[vö. Kol 3,12]

13. E gyümölcsök segítségével különböztetheted meg Isten hangját az ördög bármilyen ámitásától. Ez a gógös lélek ugyanis nem engedi, hogy megalázd magad Isten előtt. Nem tudja és nem is akarja meglágyítani és megindítani szívedet, hogy először őszintén bánkódj Isten előtt, azután pedig fiúi szeretettel szeresd őt. Nem az Isten és az ember ellensége tesz képessé téged arra, hogy szeresd felebarátodat, hogy felöltsd magadra a szelídséget, gyengédséget, türelmet, önmegtartóztatást és az Isten teljes fegyverzetét. Ő nem hasonlik meg önmagával, nem rombolja le a bűnt –

[Ef 6,11]

[Mt 12,26]

[1Jn 3,8] saját munkáját. Senki más nem jön azért, hanem csak az Isten Fia, „hogy az ördög munkáit lerontsa”. Amilyen bizonyos tehát, hogy a szentség Istentől van, a bűn pedig az ördög munkája, olyan bizonyos az, hogy a benned levő bizonyágtétel nem a Sátántól van, hanem Istentől.

[2Kor 9,15]
[2Tím 1,12]
[Gal 4,6]
[Róm 8,16]
[ld. Zsolt 51,17]
[1Jn 3,3]
[3,1]
[2Kor 7,1]
[1Pt 2,5]

14. Nos, ekkor bizton mondhatod: „Hála legyen az Istennek kimondhatatlan ajándékáért!” Hála legyen az Istennek, aki megadja, hogy „tudom, kibem hiszek”, aki „elküldötte szívembe Fiának Lelkét, aki ezt kiáltja: Abbá, Atya!”, és most is „bizonyágot tesz az én lelkemmel együtt arról, hogy valóban Isten gyermeke vagyok”. Vigyázz, ne csak a szád, hanem az életed is hirdesse dicséretét. Elpecsételt téged magának: dicsőítsd hát testedben és lelkedben, amely az övé. Szeretett testvérem, ha „megvan benned ez a reménység, tisztítsd meg magadat, ahogyan ő is tiszta”. Miközben „meglátod, milyen nagy szeretetet tanúsított irántad az Atya: Isten gyermekének neveznek”, tisztítsd meg magad „minden testi és lelki tisztátalanságtól, és Isten félelmében tedd teljessé a te megszentelődésedet”; és legyen minden gondolatod, szavad és cselekedeted lelki áldozat, szent és Istennek kedves a Krisztus Jézus által!

A LÉLEK BIZONYSÁGTÉTELE II.*

(THE WITNESS OF THE SPIRIT, II)

Maga a Lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünkkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk. (Róma 8,16)

I. 1. Emez igazság fontosságában senki nem kételkedhet, aki a Szentírást Isten igéjének hiszi. Ezt az igazságot ugyanis Isten nemcsak egyszer, nem is homályosan vagy véletlenszerűen, hanem gyakran és kifejezetten, komolyan és világos céllal jelentette ki, hiszen Isten gyermekeinek egyik különleges kiváltságáról beszél.

2. Annál is szükségesebb elmagyarázni és megvédeni ezt az igazságot, mivel minden oldalról veszély leselkedik ránk. Ha tagadjuk, az a veszély fenyeget, hogy hitünk pusztá formáságba süllyed; hogy „a kegyesség látszatát megőrizzük ugyan, de annak az erejét” elhanyagoljuk, ha ugyan „meg nem tagadjuk”. Ha pedig elfogadjuk, de nem értjük, mit is fogadunk el, könnyen meglehet, a legvadabb rajongásba esünk. Felette nagy szükség van tehát arra, hogy ennek a lényeges igazságnak a szentíráshű és ésszerű megvilágításával és megerősítésével az istenfélőket megóvjuk mindkét veszélytől.

[vö. 2Tim 3,5]

3. Úgy tűnhet, valami ilyesmire annál is inkább szükség van, mivel világosan nagyon keveset írtak róla – eltekintve néhány értekezéstől, amely a kérdést helytelenül közelíti meg, és ezért teljesen félremagyarázza. Az pedig nem vonható kétségbe, hogy ezek az írások (nagyraoszt legalábbis) olyan emberek tisztázatlan, nem biblikus, ésszerűtlen magyarázatai nyomán keletkeztek, akik „nem értik sem azt, amit mondanak, sem azt, amit bizonygatnak”.

[1Tim 1,7]

4. Még közelebből érinti ez a kérdés az úgynevezett metodistákat, nekik ugyanis világosan meg kell érteniük, magyarázniuk és védeniük ezt a tanítást, mely hangsúlyos részét képezi amaz üzenetnek, amelyet Isten rájuk bízott, hogy az egész emberiség előtt tegyenek róla bizonyosságot. A Szentírás vizsgálata során nyert különleges isteni áldásnak köszönhető, hogy újra felfedezték ezt a

* Lásd a 123. oldal lábjegyzetét

nagy, sok évig szinte elveszett és elfeledett evangéliumi igazságot, melyet Isten gyermekeinek tapasztalata is megerősített.

II. 1. De vajon mit tesz „a Lélek bizonyágtétele”? Az eredeti marturiva szó visszaadható (miként több helyütt is) tanúként, illetve kevésbé félreérthetően tanúságtételként vagy bizonyágtételként. A mi fordításunk* így szól: „Ez a bizonyágtétel”(tanúságtétel, azaz mindannak összegzése, amit Isten az ihletett írásokban tanúsít), „hogy Isten örök életet adott nekünk, és ez az élet az ő Fiában van”. A most vizsgált bizonyágtételt Isten Lelke adja a mi lelkünknek és a mi lelkünkkel együtt. Ő tehát a bizonyágtétevő személy. Amiről pedig bizonyágot tesz, az az: „hogy valóban Isten gyermekei vagyunk”. E bizonyágtétel közvetlen eredménye „a Lélek gyümölcse”, vagyis a „szeretet, öröm, békesség, türelem, szívésség, jóság”. Ezek hiányában azonban maga a bizonyágtétel is megszűnik. Hiszen azt elkerülhetetlenül elpusztítja akár valamely külső bűn elkövetése vagy ismert kötelesség elhanyagolása, akár valamely belső bűn szabadjárá engedése; egyszóval mindaz, ami megszomorítja Isten Szentlelkét.

[1Jn 5,11]

[Róm 8,16]

[Gal 5,22]

[Ef 4,30]

2. Évekkel ezelőtt megállapítottam: „Az emberi nyelvben nehéz szavakat találni, amelyekkel elmagyarázhatnánk »Isten mélységeit«. Valójában nincs is olyan szó, amely megfelelően kifejezné, hogyan munkálkodik Isten Lelke az ő gyermekeiben. De mondhatná valaki (azt kívánva, hogy az Istentől tanítottak helyesbítsék, enyhítsék vagy erősítsék a kifejezést): a Lélek bizonyágtételén azt a lélekre gyakorolt belső hatást értem, amely által Isten Lelke azonnal és közvetlenül az én lelkemnek tesz bizonyágot arról, hogy Isten gyermeke vagyok; hogy Jézus Krisztus szeretett engem, és önmagát adta értem, hogy minden bűnömet eltörölte, és engem is, igen, még engem is megbékéltetett Istennel”.**

[1Kor 2,10]

[Gal 2,20][Zsolt
32,1; ApCsel 3,19]

[2Kor 5,18]

3. Húszévnyi további fontolgatás után sem látom indokoltnak, hogy állításom bármely részét visszavonjam. Azt sem látom, hogyan lehetne változtatni ezeken a kifejezéseken, hogy még értetőbbek legyenek. Mindössze annyit tehetek hozzá, hogy ha Isten gyermekei közül bárki mutat nekem más, világosabb vagy Isten Igéjével jobban egybehangzó kifejezéseket, készséggel félreteszem ezeket.

4. Ugyanakkor hadd jegyezzem meg: ezzel nem azt akarom mondani, hogy Isten Lelke valamiféle külső hang révén tesz

* Ti. az AV, mely egyébként itt a gyakoribb *testimony* és *witness* szó helyett a ritkább *recordot* (tanúsítvány) használja.

** Lásd X. prédikáció I. 7.

bizonyoságot; nem, sőt nem is mindig belső hang révén, bár ezt is megteheti időnként. Azt sem feltételezem, hogy mindig a Szentírás egy vagy több igeversével szól a szívhez (bár gyakran megteheti). Hanem közvetlen hatása és erős, bár megmagyarázhatatlan tevékenysége által úgy munkálkodik a lélekben, hogy a viharos szél és a háborgó hullámok elcsitulnak, és felséges nyugalom tölt el mindent: a szív Jézus karjában pihen, és a bűnös megnyugszik: tudja, hogy Isten megbékélt vele, „megbocsátatott minden törvényszegése és elfedezették vétkei”.

[Róm 4,7;
Zsolt 32,1]

5. Nos, valójában miről is folyik e tekintetben a vita? Nem arról, hogy tesz-e a Lélek bizonyoságot vagy tanúságot. Nem arról, hogy a Lélek a mi lelkünkkel együtt tesz-e bizonyoságot arról, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ezt senki sem tagadhatja anélkül, hogy homlokegyenest ellent ne mondana a Szentírásnak, és hazugsággal ne vádolná az igazság Istenét. Azt tehát, hogy bizonyoságot tesz a Lélek, minden oldalon elismerik.

6. Azt sem tagadja senki se, hogy van közvetett bizonyosságunk is arról, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ez majdnem vagy talán teljesen azonos „az Isten előtti jó lelkiismeret” bizonyoságtételével, amely a lelki érzéseinken való gondolkodás vagy elmélkedés nyomán jön létre. Pontosabban szólva, olyan következtetés ez, amelyet részben Isten ígéből, részben pedig saját tapasztalatunkból vonunk le. Isten Igéje azt mondja, hogy mindenki, akiben megvan a Lélek gyümölcse, Isten gyermeke. A tapasztalat vagy a belső tudat azt mondja nekem, hogy megvan bennem a Lélek gyümölcse, és így értelemszerűen következtetek: „Isten gyermeke vagyok tehát.” Ezzel is mindenütt egyetértenek, és nincs is róla vita.

[ld. 1Pt 3,21]

7. Azt semmiképpen nem állítjuk, hogy a Lélek anélkül is valószínűságot tehet, hogy gyümölcse volna. Éppen ellenkezőleg: azt állítjuk, hogy a Lélek gyümölcse közvetlenül a bizonyoságtételéből fakad; bár való igaz, nem mindig egyenlő mértékben, még az első bizonyoságtételkor sem, különösen pedig később nem. Sem az öröm, sem a békesség nem egyforma mindig, sőt a szeretet sem az, ahogy maga a bizonyoságtétel sem mindig egyformán erős és világos.

8. De a vitatott kérdés az, hogy vajon van-e a Léleknek egyáltalán közvetlen bizonyoságtétele, avagy van-e azon kívül más bizonyoságtétele is, mint amely abból adódik, hogy tudatában vagyunk a gyümölcseinek?

III. 1. Én hiszem, hogy van, mert ebben áll az egyszerű és természetes jelentése a textusnak: „Maga a Lélek tesz bizonyosá-

got a mi lelkünkkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk.” Az ige nyilvánvalóan két tanúról: az Isten Lelkéről és a mi tulajdon lelkünkről beszél, akik együtt tesznek bizonyóságot ugyanarról. Erről a textusról mondott prédikációjában London néhai püspöke, úgy tetszik, meglepődött, hogy valaki is kételkedhet ebben, ami a szavakból is első látásra világosan kitűnik. „A mi tulajdon lelkünk bizonyágtétele abban áll”, mondja a püspök, „hogy tudatában vagyunk önnön tisztaságunknak”; vagy hogy valamelyest világosabban fejezzük ki ugyanezt: tudatában vagyunk a Lélek gyümölcésének. Ha lelkünk tudatában van ennek – mármint a szeretetnek, örömmek, békességnek, türelemnek, szívességnek, jóságnak –, akkor könnyen következik ebből a premisszából, hogy Isten gyermekei vagyunk.

[Gal 5,22]

2. Való igaz, hogy e nagy ember a másik tanú vallomását abban látta, hogy „tudatában vagyunk önnön jó cselekedeteinknek”. Ebben áll, mint állította, az Isten Lelkének bizonyágtétele. Ezt azonban magában foglalja a mi tulajdon lelkünk bizonyágtétele, és az igazat megvallva ezt jelenti a szó a maga hétköznapi értelmében is. Az apostol mondja: „Mert ez a mi dicsekvésünk, amelyről lelkiismeretünk bizonyóságot tesz, hogy az Isten szentségével és tisztaságával jártunk a világban.” Ebből világosan kitűnik, hogy a tisztaság legalább annyira vonatkozik szavainkra és cselekedeteinkre, mint belső hajlandóságunkra. Úgyhogy ez nem képez másik bizonyágtételt, hanem azonos a már említettel; hiszen az, hogy jó cselekedeteinknek tudatában vagyunk, egy tőről fakad azzal, hogy tudatában vagyunk tisztaságunknak. Következésképpen itt még mindig csak egy bizonyágtételről van szó. Ha tehát a textus két bizonyágtételről beszél, akkor az egyik ezek közül nem lehet az, hogy tudatában vagyunk jó cselekedeteinknek és tisztaságunknak, mivel ezt nyilvánvalóan tulajdon lelkünk bizonyágtétele foglalja magában.

[1Kor 1,12]

3. Akkor tehát miben áll a másik bizonyágtétel? Ezt, ha a textus önmagában nem volna elég világos, könnyen megtudhatjuk az azt megelőző igeversből: „Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hanem a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: Abbá, Atya!” Ezt követi a a textus: „maga a Lélek tesz bizonyóságot a mi lelkünkkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk”.

4. Ezt tovább magyarázza a hasonló igevers: „Mivel pedig fiak vagytok, Isten elküldötte Fiának Lelkét a mi szívünkbe, aki ezt kiáltja: Abbá, Atya!” Vajon ez nem valami közvetlen és azonnali dolog, ami nem érvelés vagy gondolkodás útján jön létre? Vajon nem akkor kiáltja-e a Lélek a szívünkben: „Abbá, Atya!”, amikor

(Gal 4,6)

megkapjuk, még mielőtt tisztaságunkról, mielőtt bármi másról elmélkedhetnénk? Vajon nem ez képezi-e a szavak egyszerű, természetes értelmét, amelyet mindenki azonos módon felismer, ha hallja őket? Legnyilvánvalóbb jelentésükben tehát ezek az igeversek a Lélek közvetlen bizonyágtételét írják le.

5. A dolgok természeténél fogva az Isten Lelke bizonyágtételének meg kell előznie tulajdon lelkünk bizonyágtételét, miként amaz egy dolog megfontolásából is kitűnik, hogy szívünkben és életünkben szenteknek kell lennünk, mielőtt tudatosulna bennünk, hogy azok vagyunk. Mielőtt azonban szentek lehetnénk egyáltalán, szeretnünk kell Istent, hiszen ebben gyökerezik minden szentség. Addig pedig nem tudjuk szeretni Istent, amíg nem tudjuk, hogy ő szeret bennünket: „Mi tehát azért szeretünk, mert ő előbb szeretett minket.” És addig nem ismerhetjük meg irántunk való szeretetét, amíg erről a Lelke nem tesz lelkünknek bizonyágot. Addig nem tudjuk elhinni, nem tudjuk azt mondani: „Azt az életet pedig, amelyet most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem.”

[1Jn 4,19]

[Gal 2.20]

*Akkor, csak akkor éljük át,
Hogy vére nekünk mit jelent,
S lelkünk hallatja ujjongó szavát:
Uram, én Istenem!**

Mivel tehát az Isten Lelke bizonyágtételének meg kell előznie az istenszeretetet és a szentséget, következésképpen meg kell előznie azt, hogy ez utóbbiak tudatosulnak bennünk.

6. Ez igei tanítás megerősítése végett helyénvaló ezen a ponton hivatkoznunk az Isten gyermekeinek a tapasztalatára, nem két vagy három, nem is néhány embernek a tapasztalatára, hanem nagy sokaságéra, amelyet senki meg nem számlálhat. Ezt a tanítást erősíti meg minden kor élő és halott „bizonyágtevőinek” egész „fellege”. Ezt erősíti meg a te magad és az én magam tapasztalata. A Lélek maga tett bizonyágot az én lelkemnek, hogy Isten gyermeke vagyok, bizonyítékot is adott róla, és én rögtön így kiáltottam: „Abbá, Atya!” És tettem ezt (ahogyan te is), mielőtt elmélkedésre indított volna vagy tudatosult volna bennem a Lélek bármely gyümölcse. A szeretet, az öröm, a békesség és a Lélek egész gyümölcse ebből a már megtörtént bizonyágtételből fakadt. Először ezt hallottam:

[Jel 7,9]

[Zsid 12,1]

* John Wesley, „Spirit of Faith, Come Down” (Hitnek Lelke, szállj le).

*Megbocsáttatnak bűneid! Elfogadlak én –
Hallom Uram szavát, s szívemben a menny életre kél!**

7. De nemcsak Isten gyermekeinek tapasztalata erősíti meg ezt – akik ezrével jelenthetik ki, hogy soha nem tudták magukat kedvesnek Isten előtt, amíg erről az ő Lelke közvetlenül bizonyóságot nem tett nekik –, hanem mindazoké is, akik bűnbánatra ébredtek, akik érzik Isten haragját magukon. Ők nem érik be kevesebbel az Isten Lelkének közvetlen bizonyágtételénél, hogy ugyanis „Isten irgalmas lesz gonoszágaikkal szemben, és bűneikről nem emlékezik meg többé”. Mondd csak ezt bármelyiküknek: „Abból tudhatod meg, hogy Isten gyermeke vagy, hogy elgondolkodsz az ő benned elvégzett munkáján, a benned lévő szereteten, örömen és békességen.” Vajon nem így válaszolna rögtön: „Mindebből csak azt tudom meg, hogy az ördög gyermeke vagyok. Nem szeretem jobban Istent, mint maga az ördög, testem gondolata pedig ellenségeskedés Istennel. Nincs örömöm a Szentlélekben, szomorú az én lelkem mindhalálig. Nincs békességem: szívem akár a háborgó tenger, lelkemben csupa szélvész és vihar vagyok.” Mi mással lehetne megvigasztalni ezeket a lelkeket, ha nem az isteni bizonyágtétellel (nem arról, hogy jók, tiszták, vagy hogy szívük és életük a Szentíráshoz igazodik, hanem) arról, hogy Isten megigazítja az istentelent – azt, aki megigazulása pillanatáig teljesen istentelen, akiből hiányzik minden igaz szentség? Azt, „aki nem munkálkodik”, aki nem tesz semmi igazán jót, amíg tudatában nincs annak, hogy Isten elfogadta, nem „az általunk véghezvitt igaz cselekedetekért”, hanem merőben ingyen kegyelméből? Teljességgel és kizárólag azért, amit Isten Fia érte tett és érte elszenvedett? És vajon lehet-e másként, ha valóban „hit által igazul meg az ember, a törvény cselekedeteitől függetlenül”? Ha ez így van, akkor milyen belső vagy külső jósnak lehet tudatában megigazulása előtt? Vajon az, hogy tartozásunkat „nincs miből megadnunk”; az, hogy tudjuk, hogy „nem lakik bennünk jó”, sem belső, sem külső jó, nem alapvetően, elengedhetetlenül szükséges-e ahhoz, hogy megigazulhassunk „ingyen, a Krisztus Jézus megváltása által”? Krisztus világrajövele óta vajon megigazult-e vagy megigazulhat-e valaha is bárki, amíg rá nem ébred:

* Charles Wesley, „After Preaching to the Newcastle Colliers” (A newcastle-i bányászoknak való prédikálás után).

*Uram, minden mentségem feladom,
Ha meg nem halsz, bűnöm a kárhozatba von. **

8. Ezért aki tagadja az ilyen bizonyágtétel létezését, tulajdonképpen a hit általi megigazulást tagadja. Ebből az következik, hogy soha nem tapasztalta meg ezt, soha nem igazult meg, vagy pedig elfeledkezett arról, hogy (miként Szent Péter mondja) τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν, azaz régi bűneiből megtisztult, arról, hogy annak idején ő maga mit tapasztalt meg, és arról, hogy Isten mi módon munkálkodott az ő lelkében, amikor előbbi bűneit eltörölte.

[2Pt 1,9]

9. Ezen a ponton még a világ fiainak tapasztalata is megerősíti az Isten gyermekeinek tapasztalatát. Közülük sokan akarnak, némelyük komolyan igyekszik is Istennek tetsző életet élni, de vajon nem tartják-e egytől egyig mind a legképtelenebb dolognak, ha valaki arról beszél, hogy tudja, hogy bűnbocsánatot nyert? Közülük ki merészel illet még csak elképzelni is? Közülük mégis sokan tudatában vannak önnön őszinteségüknek. Sokukban kétségkívül megvan tulajdon lelkük valamelyes bizonyágtétele: tudatában vannak önnön becsületességüknek. Ettől azonban aligha tudatosul bennük, hogy bűnbocsánatot nyertek, hogy Isten gyermekeivé fogadta őket. Sőt minél őszintébbek, annál inkább nyugtalanítja őket e tudás hiánya. Márpedig ebből világosan kitűnik, hogy ezt elégséges módon nem is tudatosíthatja bennünk pusztán saját lelkünk bizonyágtétele nélkül, hogy Isten közvetlenül ne tanúsítaná: mi az ő gyermekei vagyunk.

IV. Mindezek ellen azonban számtalan kifogást emeltek már, s közülük a legfontosabbakat érdemes megvizsgálni.

1. Az első kifogás így szól: „A tapasztalat nem nyújthat elégséges bizonyítékot valamely olyan tanításra, amely nem a Szentírás alapul.” Ez kétségkívül igaz, sőt lényeges igazság is, a mostani kérdést mégsem érinti, hiszen megmutattuk, hogy ez a tanítás igenis a Szentírás alapul. Következésképpen joggal hivatkozhatunk a tapasztalatra, mint amely azt megerősíti.

2. „De hát örültek, francia próféták** és mindenféle egyéb rajongók képzelik úgy, hogy megtapasztalták ezt a bizonyágtételt.” Valóban megtapasztalták, és talán nem is kevesen, jöllehet

* John Wesley, „Galatians iii.22” (A Galata 3,22-ről).

** Utalás a dél-franciaországi hugenotta szektára, a *camisard*-okra, akik nyelvekensäzólásukkal, apokaliptikus látomásaikkal és fanatizmusukkal szereztek maguknak hírnevet a XVII–XVIII. században.

nem tartották meg sokáig. De ha nem tapasztalták is meg, ez egyáltalán nem bizonyítja, hogy mások sem tapasztalták meg; ahogyan az, hogy egy őrült királynak képzele magát, ugyancsak nem bizonyítja, hogy nincsenek valóságos királyok.

„Ráadásul sokan síkra szálltak mellette, miközben gyalázták a Bibliát.” Meglehet, így volt, de ez nem szükségképpen következett belőle: ezek veszik védelmükben ma is, de a Bibliát mégis a legnagyobb becsben tartják.

„Igen ám, de sokan végzetesen becsapták magukat vele, és nem hallgattak a jó szóra.”

Igei tanítást azonban nem ronthat meg az, hogy az emberek – vesztükre – visszaélnek vele.

3. „Ezzel szemben én kétségbevonhatatlan igazsággént állítom, hogy a Lélek bizonyágtétele nem más, mint maga a Lélek gyümölcse.” Csakhogy ez nem kétségbevonhatatlan, hisz ezerszám vonják kétségbe, sőt tagadják nyíltan – de ettől tekintsünk most el. „Ha ez a bizonyágtétel elegendő, akkor nincs szükség másikra. De csak akkor elegendő, ha az alábbi két eset nem áll fenn: 1. A Lélek gyümölcseinek teljes hiánya.” Márpedig éppen ebben a helyzetben kapjuk először a közvetlen bizonyágtételt. 2. „A Lélek gyümölcseinek fel nem ismerése. Ebben az esetben kardoskodni az iméntiek mellett annyi, mint azt állítani, hogy kegyelmet találtunk Isten előtt, csak nem tudunk róla.” Való igaz, erről máskülönben nem tudhatnánk, hacsak az évégett adatott bizonyágtétel által nem. Ezt tehát igenis állítjuk: a közvetlen bizonyágtétel tisztán ragyoghat, még ha a közvetett bizonyágtételt felhő takarja is.

4. A második kifogás így szól: „A szóban forgó bizonyágtétel lenne hivatott bizonyítani hitvallásunk őszinteségét. De ezt nem bizonyítja.” Erre én azt a válaszolom, hogy bizonyítani nem is hivatott semmit. Ez a bizonyágtétel megelőz minden hitvallásunkat, kivéve annak megvallását, hogy elveszett, nyomorult, vétkes, tehetetlen bűnösök vagyunk. Hivatott azonban biztosítani mindazokat, akiknek megadatott, hogy Isten gyermekeivé fogadta őket, hogy „ingyen megigazítja őket kegyelméből, miután megváltotta őket a Krisztus Jézus által”. Ez azonban nem feltételezi, hogy korábbi gondolataik, szavaik és cselekedeteik összhangban állnak a Szentírás törvényével; éppen ellenkezőleg azt feltételezi, hogy minde nélkül bűnösök, úgy szívükben, mint életükben. Ha ez másként volna, Isten az istenfélőket igazítaná meg, és saját cselekedeteiket tulajdonítaná nekik igazsággul. És sajnos attól tartok, hogy mind ezen kifogások gyökerénél azt a feltételezést találjuk, hogy cselekedetek által igazulunk meg. Mert aki szívből hiszi, hogy Isten

[Róm 3,24]

[Róm 4,5†]

„cselekedetek nélkül tulajdonít igazságot” minden megigazultnak, az nehézség nélkül elfogadja a Léleknek a gyümölcsét megelőző bizonyágtételét. [4,6]

5. A harmadik kifogás így hangzik: „Az egyik evangélista így szól: »Akik kérik tőle, azoknak mennyei Atyátok ad Szentlelket.« [Lk 11,13] A másik evangélista azonban ugyanezt »jó ajándéknak« nevezi, [Mt 7,11] ami világosan bizonyítja, hogy a Lélek úgy tesz bizonyágot, hogy jó ajándékokat ad.” Semiképpen, itt ugyanis szó sem esik bizonyágtételről, sem az egyik, sem a másik igeversben. Amíg tehát ez a bizonyíték erősebb lábon nem áll, nem foglalkozom vele.

6. A negyedik kifogás a következő: „A Szentírás ezt mondja: [Mt 12,33] »Gyümölcséről lehet megismerni a fát.« [1Thessz 5,21] »Mindent vizsgáljátok meg.« [1Jn 4,1] »Vizsgáljátok meg a lelkeket.« [2Kor 13,5] »Önmagatokat vizsgáljátok meg.« [1Jn 5,10]” Nagyon is igaz, éppen ezért aki csak hiszi, hogy „benne megvan a bizonyágtétel”, próbálja meg, hogy Istentől van-e; ha követi a gyümölcs, akkor igen, máskülönben nem. Mert bizonyosan „gyümölcséről lehet megismerni a fát”. Így bizonyítjuk, hogy a bizonyágtétel Istentől van. „De a közvetlen bizonyágtételt sehol sem említi Isten könyve.” Egymagában valóban nem, egyedüli bizonyágtételként sosem, hanem úgy, mint amely a másikhoz kapcsolódik, mint amely közös tanúságtételt képez, a mi lelkünkkel együtt tesz bizonyágot arról, hogy Isten gyermekei vagyunk. És ki tudná bizonyítani, hogy nem erre utal itt a Szentírás? „Önmagatokat tegyétek próbára, hogy igazán hisztek-e?! Önmagatokat vizsgáljátok meg! Vagy nem ismeritek fel magatokon, hogy Jézus Krisztus bennetek van?” Korántsem világos, hogy ezt nem egyformán a közvetlen és a közvetett bizonyágtétel által ismerték föl. Hogyan lehet bebizonyítani, hogy ezt először nem a belső tudatuk, majd pedig utána nem a szeretet, az öröm és a békeség megtapasztalása révén ismerték föl? [2Kor 13,5]

7. „De a belső és a külső változásból fakadó bizonyágtételre szüntelen hivatkozik a Biblia.” Így igaz: és mi ugyancsak szüntelen hivatkozunk rá, hogy megerősítsük a Lélek bizonyágtételét.

„Igen ám, de mindazok a jelek, amelyeket te megadtál, hogy megkülönböztethessük Isten Lelkének munkálkodását az önámítástól, a bennünk és rajtunk végbevitt változásra utalnak.” Ez is ugyanúgy kétségtelenül igaz.

8. Az ötödik kifogás abban áll, hogy „a Lélek közvetlen bizonyágtétele nem óv meg minket a legnagyobb álmításoktól. Vajon bízhatunk-e olyan tanúban, akinek a bizonyágtételére nem támaszkodhatunk, akinek valami máshoz kell fordulnia, hogy bizonyítsa állítását?” Erre én a következőket válaszolom: hogy megóvjon

[Mt 19,6] bennünket bármilyen ámitástól, Isten két tanút küld, hogy együtt tegyenek bizonyrágot arról, hogy a gyermekei vagyunk. Márpedig „amit az Isten egybekötött, ember azt el ne válassza”. És amíg ezek ketten együtt vannak, addig nem ámitthat el minket semmi: az ő bizonyrágtételükre támaszkodhatunk. Ez a két tanú a legteljesebb mértékben méltó a bizalomra, és semmi másra nincs szükségük, hogy állításukat bizonyítsák.

[Mt 18,16] „Igen ám, de a közvetlen bizonyrágtétel csak állít, bizonyítani nem bizonyít semmit.” Két tanú szava erősít meg minden vallo- mást. Ha tehát a Lélek, Isten szándéka szerint, a mi lelkünkkel együtt tesz bizonyrágot, akkor ez teljességgel bizonyítja, hogy Isten gyermekei vagyunk.

9. A hatodik kifogás így szól: „Te a végbement változást elég- séges bizonyrágtételnek tartod, kivéve az olyan súlyos próbatéte- lek esetében, mint amilyen a Megváltónké volt a keresztfán; csak- hogy ilyen próbatétel elé egyikünknek sem kell állnia.” De bizony állhat; te is, én is, Isten bármely gyermeke állhat olyan próbatétel elé, hogy képtelen megtartani az Istenbe vetett fiú bizalmát az ő Lelkének közvetlen bizonyrágtétele nélkül.

[Mt 11,29] 10. Utoljára ezt a kifogást szokták emelni: „Akik a Lélek köz- vetlen bizonyrágtételét vallják, a leggőgösebb és legszeretlenebb emberek közé tartoznak.” Legforrófejűbb szószólói közül talán számosan gőgösek és szeretetlenek, de leghűségesebb szószólói közül számosan kivált szelídek és alázatos szívűek, és valóban minden más tekintetben

Híven követik Urukát, a Bárányt.*

A felsorolt kifogások tűnnek az általam hallottak közül a leg- fontosabbaknak, és azt hiszem, tartalmazzák az ellenvélemény velejét. Mégis úgy vélem, hogy a kifogások – ha valaki nyugodtan és részrehajlás nélkül vizsgálja meg őket a rájuk adott válaszokkal együtt, könnyen beláthatja – nem rombolják le, sőt nem is gyen- gítik a bizonyítékát annak a nagy igazságnak, hogy Isten Lelke közvetlenül és közvetetten is bizonyrágot tesz arról, hogy mi Isten gyermekei vagyunk.

V. 1. Mindezek összegzéseképpen elmondhatjuk: a Lélek bizonyrágtétele a hívők lelkére gyakorolt ama belső hatást jelenti, amely által Isten Lelke közvetlenül bizonyrágot tesz az ő lelkük-

* John Wesley, „Hymn 146” (146. himnusz), in: *Hymns on the Lord's Supper* (Himnuszok az úrvacsoráról).

nek arról, hogy ők Isten gyermekei. A kérdés nem az, hogy tesz-e bizonyóságot a Lélek, hanem az, hogy közvetlen-e a bizonyóságtétele, és hogy azon kívül van-e más bizonyóságtétele is, mint amely a Lélek gyümölcseinek a tudatosulásából fakad. Mi hiszük, hogy van, hiszen ebben áll textusunk egyszerű, természetes jelentése, amelyet alátámaszt mind az előző igevers, mind pedig a Galatákhoz írt levél hasonló igeszakasza. A dolog természetéből adódóan ugyanis a bizonyóságtételnek meg kell előznie a belőle származó gyümölcsöt. Emellett Isten Igéjének ezt az egyszerű jelentését Isten számtalan gyermekének tapasztalata is megerősíti; sőt megerősíti ezt mindazok tapasztalata, akik bűnbánatra ébredtek, s akik mindaddig nem nyughatnak, amíg közvetlen bizonyóságtételt nem kapnak; mi több a világ fiainak tapasztalata is, akik, mivel nincsen meg bennük a bizonyóságtétel, egy emberként jelentik ki, hogy tudni senki nem tudhatja, hogy bűnei megbocsáttattak.

2. Mivel ez ellen a következő kifogásokat szokták felhozni: a tapasztalat nem nyújthat elégséges bizonyítékot valamely olyan tanításra, amely nem a Szentírás alapul; örültek és mindenféle rajongók képzelik a magukénak az ilyen bizonyóságtételt; ez a bizonyóságtétel hivatott bizonyítani hitvallásunk őszinteségét, márpedig ennek nem felel meg; az Írás azt valóban mondja, hogy „gyümölcseről lehet felismerni a fát”, hogy „önmagatokat vizsgáljátok meg... önmagatokat próbáljátok meg”, de a közvetlen bizonyóságtételt Isten könyve sehol nem említi; a bizonyóságtétel nem óv meg bennünket a legnagyobb ámtásoktól; és végül a bennünk végbe ment változás elégséges bizonyóságtételnek bizonyul, kivéve olyan próbatételek esetén, mint amelyet egyedül Krisztus szenvedett – azért mi a következőket válaszoljuk: 1. A tapasztalat elegendő ahhoz, hogy megerősítsen valamely Szentírás alapuló tanítást. 2. Bár sokan képzelik, hogy megtapasztalnak dolgokat, amiket valójában nem tapasztalnak meg, ez eleve nem zárja ki a valóságos megtapasztalást. 3. E bizonyóságtétel hivatott biztosítani minket afelől, hogy Isten gyermekei vagyunk, és ennek a célnak igenis megfelel. 4. A Lélek igaz bizonyóságtételét a gyümölcseiről (szeretet, békesség, öröm) ismerhetjük fel, de ezek nem megelőzik, hanem követik azt. 5. Nem bizonyítható, hogy ez az igevers: „Nem ismeritek fel magatokon, hogy Jézus Krisztus bennetek van?”, nem utal egyszerre a közvetlen és a közvetett bizonyóságtételre is. 6. Isten Lelke, aki a mi lelkünkkel együtt tesz bizonyóságot, igenis megóv bennünket minden ámtástól. Végül pedig, mindannyian állhatunk olyan próbtétel elé, amikor nem elegendő tulajdon lelkünk bizonyóságtétele, és amikor kizárólag Isten Lelkének közvet-

[Mt 12,33]

[2Kor 13,5]

[2Kor 13,5]

len bizonyágtétel biztosíthat bennünket afelől, hogy az ő gyermekei vagyunk.

3. Mindebből két következtetést szűrhetünk le. Először is soha senki ne nyugodjék bele a Léleknek a gyümölcsétől független és ezért vélt bizonyágtételébe. Ha Isten Lelke valóban bizonyágot tesz arról, hogy mi Isten gyermekei vagyunk, ennek közvetlen következménye a Lélek gyümölcse lesz, vagyis: „szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás”. És ez a gyümölcs, bár erős kísértés idején úgyannyira homályba borulhat, hogy a megkísértett, a Sátán által búzaként megrostált személy előtt rejtve marad, nagyobbrészt megőrződik még a legsűrűbb felhőben is. Próbátétel idején, való igaz, a Szentlélekben való öröm megszakadhat. Bizony, amaz „órán, a sötétség hatalmának idején” a lélek „felette igen megszomorodhat”, de végül általában a korábinál is erősebben felüdül, s „kimondhatatlan dicsőült örömmel” örvendezik.

[Gal 5,22-23]

[Lk 22,31]

[Róm 14,17]

[Lk 22,53]

[Mt 26,22;38]

[1Pt 1,8]

4. Másodszor pedig azt a következtetést szűrhetjük le, hogy senki ne nyugodjék bele a Léleknek a bizonyágtételét nélkülöző és ezért feltételezett gyümölcsebe. Kaphatunk ízelítőt az örömből, a békességből, a szeretetből (és nem ámitásképpen, hanem valóságosan, magától Istentől) már jóval azelőtt, hogy megvan bennünk a bizonyágtétel, hogy Isten Lelke bizonyágot tesz a mi lelkünkkel együtt arról, hogy Krisztusban, „az ő vére által van a mi megváltásunk és bűneink bocsánata”. Igen, lehet bennünk bizonyos mértékű türelem, szívesség, hűség, szelídség és önmegtartóztatás (és nemcsak árnyképpen, hanem valóságosan, Isten megtartóztató kegyelme által), mielőtt Isten „szeretett Fiában” elfogadna minket, és következésképpen, mielőtt elfogadásunkról bizonyágtételt kapnánk. Ennyivel azonban semmiképpen sem tanácsos beérni: máskülönben lelkünket tesszük kockára. Bölcsen tesszük, ha szüntelen kiáltunk Istenhez, mígnem az ő Lelke kiáltja szívünkben: „Abbá Atya!” Ebben a kiváltságban részesül Isten minden gyermeke, és nélküle soha nem lehetünk bizonyosak abban, hogy az ő gyermekei vagyunk. Nélküle nem tudjuk megőrizni a békességet, nem tudjuk elkerülni a rontó kétségeket és félelmeket. Midőn azonban megkapjuk a fiúság Lelkét, a „minden értelmet meghaladó békesség”, amely eloszlat minden fájdalmas kételyt és félelmet, „megőrzi szívünket és gondolatainkat a Krisztus Jézusban”. Amidőn pedig ez megtermi valóságos gyümölcset, a teljes külső és belső szentséget, akkor az, aki minket elhívott, kétségkívül azt

[Ef 1,7]

[1,6]

[Gal 4,6]

[Róm 8,15]

[Fil 4,7]

akarja, hogy mindig újra és újra megadja nekünk azt, amit egyszer már megadott. Ezért nem kell többé megfosztatnunk sem Isten Lelkének a bizonyágtételétől, sem a magunkétól, sem a teljes igazságban és a valóságos szentségben való járásunk tudatától.

[Ef 4,24]

Newry, 1767. április 4.

XII. PRÉDIKÁCIÓ
TULAJDON LELKÜNK BIZONYSÁGTÉTELE

(THE WITNESS OF OUR OWN SPIRIT)

„Mert ez a mi dicsekedésünk, amelyről lelkiismeretünk bizonytságot tesz, hogy isteni őszinteséggel és tisztasággal, nem testi bölcseséggel, hanem Isten kegyelmével forgolódtunk a világon.” (2 Korinthus 1,12+)

1. Így beszél, aki csak igazán hisz Krisztusban, ha megmarad a hitben és szeretetben. „Aki engem követ”, mondja a mi Urunk, „nem jár sötétségben”. És amíg világossága van, örvendezik abban. „Mivel elfogadta Krisztus Jézust, az Urat, őbenne él”, és amíg őbenne él, az apostol intése nap mint nap visszhangzik a szívében: „Örüljete az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljete.”

[Jn 8,12] [5,35]

[Kol 2,6]

[Fil 4,4]

2. Mindazáltal hogy ne homokra építsük a házunkat (máskülönben, amikor ömlik a zápor, feltámadnak a szelek és jönnek az árvizek, összedől és teljesen elpusztul, az alábbiakban a keresztyén ember örömének az alapjáról és a természetéről szándékozom értekezni. Ezt általában ama boldog békességnek, a lélek ama nyugodt elégedettségének tudjuk, amely a lelkiismeretnek az apostol leírta bizonytságtételéből fakad. De hogy ezt még jobban megértjük, fontos az apostol minden szavát mérlegelnünk, s így könnyen kitűnik majd belőlük, hogy mit kell értenünk a „lelkiismeret” szón és mit „a lelkiismeret bizonytságtétele” kifejezésen ; valamint az is, hogy mi módon örül mindenkor az, akiben megvan ez a bizonytságtétel.

[Mt 7,26-27]

[1Thessz 5,16]

3. Először tehát, mit értsünk a „lelkiismereten”? Mit jelent ez a mindenki által használt szó? Azt gondolná az ember, hogy rendkívül nehéz ezt megállapítani, különösen ha figyelembe veszi, hogy az idők során hány vaskos kötetet róttak tele erről a tárgyról, és hogyan hordták össze a régi és a mostani idők minden tudományos kincsét azért, hogy ezt elmagyarázzák. Félő azonban, hogy ezek a részletekbe menő vizsgálódások nem gyűjtottak nagyobb világosságot ebben a dologban. Vajon ez írók többsége nem zavarta-e inkább össze a kérdést, nem „homályosította-e el a rendet értelem nélküli szavakkal”, és nem kuszálta-e össze ezt az önmagában világos és könnyen érthető tárgyat? Hiszen tegyük csak félre

[Jób 38,2]

a kemény szavakat, és minden őszinte szívű ember hamar megérti a dolgot.

4. Isten gondolkodó lényeknek teremtett bennünket, akik képesek felfogni a jelent és elgondolkodni az elmúltakon vagy visszatekinteni rájuk. Különösen képesek vagyunk felfogni mindazt, ami saját szívünkben és életünkben történik, és megérteni mindazt, amit érzünk és teszünk, mégpedig vagy történésük közben, vagy pedig után. Ezt értjük azon, hogy az ember „tudatos” lény: tudatában van a vele kapcsolatos mostani és múltbeli dolgoknak, saját jellemvonásainak és külső magatartásának, vagy mindezeket belsőleg felismeri. A lelkiismeretnek nevezett valami azonban ennél többre utal. Nem pusztán a mostani életünk ismeretét vagy a múltbeli életünkre való emlékezést képezi. Az elmúlt dolgokra való emlékezés vagy a mostaniakról való tanúskodás a lelkiismeretnek csak az egyik, mégpedig a legkisebb feladatát jelenti; legfőbb dolga ugyanis abban áll, hogy védjen vagy vádoljon, helyeseljen vagy helytelenítsen, felmentsen vagy elítéljen.

5. Újabban némely író ráadásul új nevet is adott neki, és úgy döntött, „erkölcsi érzéknek” titulálja. A régi szó azonban alkalmasabbnak tűnik az újnál, már csak azért is, mert megszokottabb és ismerősebb az embereknek, éppen ezért könnyebben érthető. A keresztyéneknek pedig egy más szempontból is tagadhatatlanul megfelelőbb, mégpedig azért, mert igei, mert Isten bölcsessége ezt a szót választotta az ihletett írásokban.

A Szentírás általában, de különösen a Szent Pál levelei abban az értelemben használják ezt a szót, hogy a lelkiismeret nem más, mint képesség vagy erő, amelyet Isten minden világra jött emberi lélekbe beültet, hogy az felismerje a tulajdon szívében és életében, indulataiban, gondolataiban, szavaiban és cselekedeteiben lévő jót és rosszat.

6. De milyen szabály szerint ítélnének az emberek jó és rossz között? Mi vezérelje a lelkiismeretüket? A pogányok szabályát az apostol másutt „a szívükbe írt törvénynek” mondja. A pogányok, „ezek a (külső) törvény nélküliek,” folytatja az apostol, „önmaguknak szabnak törvényt. Ezzel azt bizonyítják, hogy a törvény cselekedetét”, azaz a külső törvény előírását „beírta a szívükbe” Isten ujsza. „Lelkiismeretük” is „tanúskodik” arról, hogy e szabály szerint járnak-e vagy sem, miközben „vádoló vagy éppen védő gondolataik”, felmentik vagy védelmezik őket (ἢ καὶ ἀπολογουμένων). A jó és a rossz megkülönböztetésének keresztyén szabálya azonban Isten Igéje, az Ó- és Újszövetség írásai; mindaz, amit a próféták és a régi idők „szent emberei a Szentlélektől indítatva” írtak; a teljes,

[Róm 2,15]

[ld. 2Móz 31,18]

(Róm 2,14-15)

[2Pt 1,21]

Istentől ihletett Szentírás, amely valóban hasznos a tanításra, Isten teljes akaratának ismertetésére, az annak elleneszegezők feddésére, a megjobbításunkra és az igazságban való nevelésünkre.

(2Tim 3,16)

A keresztyén ember lábának szövéténeke az Isten Igéje, és ösvényének világossága. Egyedül ezt fogadja el a jó és a rossz, a helyes és a helytelen megkülönböztetésének szabályaként. Semmi mást nem tart jónak, csak amit Isten benne akár közvetlenül, akár egyszerű következtetés útján előír; semmi mást nem tart rossznak, csak amit Isten benne akár kifejezetten, akár tagadhatatlan következtetés útján megtilt. Amit a Szentírás sem közvetlenül, sem egyszerű következtetés útján nem tilt meg és nem ír elő, azt a keresztyén ember közömbös természetűnek tartja, önmagában sem jónak, sem rossznak nem gondolja, mivel a Szentírás a teljes és egyetlen külső szabály, amely a lelkiismeretét vezérli minden dologban.

[Zsolt 119,105†]

7. És ha valóban az vezérli, akkor megadatik „a jó lelkiismeret”, melyért Istenhez könyörgött. A „jó vagy tiszta lelkiismeret” másutt „botránkozás nélkül való lelkiismeretnek” mondja az apostol. Amit tehát egyik alkalommal így fejez ki: „Én teljes jó lelkiismerettel szolgáltam Istennek mind e mai napig”, azt másutt így mondja: „Ebben gyakorlom pedig magamat, hogy botránkozás nélkül való lelkiismeretem legyen az Isten és az emberek előtt mindenkor.” Márpedig ehhez feltétlenül szükségünk van először is Isten Igéjének, velünk kapcsolatos „jó, kedves és tökéletes akaratának” helyes, ottani kinyilatkoztatásának megfelelő megértésére. Hiszen aligha járhatunk olyan szabály szerint, amelynek nem tudjuk a jelentését. Másodsor pedig szükségünk van igaz önismertetre (mily kevesen jutnak el erre!), szívünk és életünk, belső kedélyeink és külső magaviseletünk ismeretére, mert ha ezeket nem ismerjük, szabályunkkal sem tudjuk összemérni őket. Harmadsor szükségünk van szívünk és életünk, kedélyeink és külső magatartásunk, gondolataink, szavaink és cselekedeteink, illetve e szabály, azaz Isten írott Igéje közötti összhangra. Mert e nélkül, ha egyáltalán van lelkiismeretünk, az csak gonosz lelkiismeret lehet. Negyedszer szükség van a szabályunkkal való összhangunk belső felismerésére. Ez a szüntelen érzékelés, ez a belső tudat nem más, mint a tulajdonképpeni „jó vagy tiszta lelkiismeret”, az apostol másik kifejezésével: „botránkozás nélkül való lelkiismeret Isten és emberek előtt”.

[Ild. 1Pt 3,21]

[ApCsel 24,16†]

(ApCsel 23,1)

(24,16†)

8. Aki azonban ilyen tiszta lelkiismeretet óhajt, vigyázzon, hogy megfelelő alapot fektessen le. Ne feledje: „más alapot senki sem vethet a meglévőn kívül, amely a Jézus Krisztus”. És ügyel-

[1Kor 3,11]

jen arra is, hogy őreá senki nem építhet, hanem csak élő hit által; [Zsid 3,14] hogy senki nem részese őnéki, amíg világosan bizonyóságot nem tud tenni: „azt az életet pedig, amit most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem”, abban élem, aki immár a szívemben van [Gal 2,20] kijelentve, „aki szeretett engem, és önmagát adta értem”. Egyedül a hit jelenti a nem látott dolgokról való bizonyóságot, meggyőződést és bizonyítékot, amely megnyitja értelmünk szekeit, hogy az isteni világosság beáradjon, mi pedig meglássuk „Isten törvényének” és az abban foglalt minden parancsolatának „csodálatos voltát”, kiválóságát és tisztaságát, magasságát, mélységét, hosszúságát és szélességét. Hit által, látván „Istennek a Krisztus arcán felragyogó dicsőségét”, ismerjük fel, akárha tükörbe néznénk, mindent, ami csak bennünk van, igen, lelkünk legbensőbb indulatait is. Csak hit által lehetséges, hogy „Isten szeretete a szívünkbe áradjon” és képessé tegyen bennünket arra, hogy úgy szeressük egymást, ahogy Krisztus szeretett bennünket. Csak hit által teljesül be az Isten egész Izráelének tett kegyelmes ígélet: „törvényeimet elméjükhöz adom, és szívükhöz írom azokat”, ami teljességgel összehangolja lelküket Isten szent és tökéletes törvényével, és „foglalja elj minden gondolatot, hogy engedelmeskedjék a Krisztusnak”.

Amiképpen a romlott fa nem teremhet jó gyümölcsöt, úgy a jó fa sem teremhet rossz gyümölcsöt. S ezért amiképpen a hívó szíve, úgy az élete is teljes összhangban áll Isten parancsolataival. Ennek tudatában a hívó dicsőítheti Istent, és mondhatja együtt az apostollal: „Mert a mi dicsekedésünk ez, lelkiismeretünk bizonyága, hogy isteni őszinteséggel és tisztasággal, nem testi bölcseséggel, hanem Isten kegyelmével forgolódtunk a világon.” [Mt 7,18]

[2Kor 1,12†]

9. „Forgolódtunk a világon”: ezt az apostol az eredetiben az ἀνεστράφημεν szóval fejezi ki, melynek rendkívül tág jelentése magában foglalja egész magatartásunkat és minden külső és belső, akár lelkünkhöz, akár testünkhöz kapcsolódó körülményt. Tartalamazza szívünk, nyelvünk, kezünk és többi testrésznünk minden rezdülését. Kiterjed összes cselekedetünkre és szavunkra, minden erőnk és képességünk használatára, és arra, miképpen hasznosítjuk akár Isten dicsőségére, akár az emberek javára mindazokat a talentumokat, amelyeket kaptunk.

10. „A világon forgolódtunk”, azaz még az istentelenek világában is: nemcsak Isten gyermekei között (ebben nem volna semmi különös), hanem az ördög gyermekei között, a gonosz hatalmában, ἐν τῷ ποιηρῷ lévő, a gonoszban élők között. Micsoda világ ez! Mennyire áthatja a lélek, melyet nap mint nap belehel! Ahogy jó a mi Istenünk, és jót cselekszik, úgy gonosz e világ istene és gonosz

[1Jn 3,10]
[5,19] [3,12]

minden gyermeke, és ezek mind gonoszt cselekszenek Isten gyermekeivel (ameddig Isten engedi). Miként atyjuk, ők is mindig leleselkednek vagy „szertejárnak, keresve, kit nyeljenek el”; csellel vagy kényszerrel, titkos fondorlatokkal vagy nyílt erőszakkal próbálják elpusztítani azokat, akik nem e világból valók; szünet nélkül háborúznak a lelkünk ellen, régi és új fegyverekkel, minden eszközzel igyekeznek visszavetni azt az ördög csapdájába, visszatelelni a széles útra, amely a kárhozatba visz.

[1Pt 5,8]

[1Tim 3,7]

[Mt 7,13]

11. „Ilyen világon forgolódtunk isteni őszinteséggel és tisztasággal.” Először is: tisztasággal. Ezt ajánlja a mi Urunk, midőn a „tisztá szemről” beszél. Mint mondja: „A test lámpása a szem. Ha a szemed tiszta, az egész tested világos.” Ez tulajdonképpen a következőt jelenti: ami a szem a testnek, az a szándék a szavaknak és a cselekedeteknek. Ha tehát lelked szeme tiszta, akkor minden cselekedeted és viselkedésed „világos” lesz, ragyogni fog a menynevi világosságtól, a szeretettől, békességtől és a Szentlélekben való örömtől.

[Mt 6,22]

[Róm 14,17]

Akkor vagyunk tiszta szívűek, ha elménk szeme egyedül Istenre néz; ha minden dologban csak Istent tartjuk szem előtt, mint a mi Istenünket, örökségünket, erősségünket, boldogságunkat, igen bőszeges jutalmunkat, mindörökké való mindenünket. A tisztaság ez: amikor ama töretlen szándék és cél hatja át egész lelkünket, tölti el szívünket és vezérel minden gondolatunkat, óhajunkat és törekvésünket, hogy Isten dicsőségét gyarapítsuk és áldott akaratát teljesítsük és elszenvedjük.

[2 Krón 20,12†]

[1Móz 15,1]

12. Másodszor: „isteni őszinteséggel forgolódtunk a világon”. A tisztaság és az őszinteség között a fő különbség az, hogy a tisztaság a szándékot, az őszinteség pedig a megvalósítást jellemzi. Az őszinteség nemcsak szavainkra vonatkozik, hanem egész, már taglalt magatartásunkra. Itt azt nem az igazmondásnak vagy a képmutatástól, a csalárdságtól és az alakoskodástól való tartózkodásnak a szűkebb értelmében kell venni, amelyben maga Szent Pál is használja néha, hanem átfogóbb értelemben: azaz valóra váltjuk a célt, amelyet a tisztaság révén elérni szándékoztunk. Ennek megfelelően az őszinteség e helyütt azt jelenti, hogy valóban mindent Isten dicsőségére mondunk és teszünk; hogy szavaink nemcsak mutatnak erre, hanem valóban vezetnek is ide; hogy minden cselekedetünk egyenletesen hömpölygő folyamban áramlik e nagy célnak alávetve, és hogy egész életünkben Isten felé haladunk, mégpedig folyamatosan, megállás nélkül járva a szentség útján, az igazságosság, irgalom és hűség ösvényén.

[1Kor 10,31]

[ld. Zsolt, 89,15;
Péld 12,28]

13. Ezt az őszinteséget az apostol εἰλικρινεῖα θεοῦ-nak, azaz „isteni őszinteségnek” vagy Isten őszinteségének nevezi, nehogy összetévezzük vagy összekeverjük a pogányok őszinteségével (hiszen ők is ismerték és nem csekély becsben tartották azt), és hogy rámutasson ennek, minden más keresztyén erénnyel közös tárgyára és céljára, hiszen ami végső soron nem Istenre irányul, elsüllyed „az erőtlén és gyarló elemek” között. Amikor „Isten őszinteségének” mondja, ezzel az apostol kiemeli a szerzőjét is: „a világosság Atyját”, akitől „minden jó adomány és minden tökéletes ajándék” alászáll. Még világosabban fejezik ki ezt a rá következő szavak: „nem testi bölcsességgel, hanem Isten kegyelmével”.

[Gal 4,9†]

[Jak 1,17]

14. „Nem testi bölcsességgel” – ezzel mintha a következőket mondta volna az apostol: „Így, az értelem természetes erejével vagy természetes úton szerzett tudással vagy bölcsességgel nem forgolódhatunk a világon. Erre a tisztaságra nem tehetünk szert, és ezt az őszinteséget nem gyakorolhatjuk sem a józan ész, sem a jóindulat, sem a jó neveltetés révén. Ez meghaladja minden velünk született bátorságunkat és odaszánásunkat, mint ahogy filozófiai elveinket is. Sem a szokás hatalma, sem pedig az emberi oktatás legkiválóbb szabályai nem képesek erre felkészíteni bennünket. Ezt én, Pál, sem érhettem el soha, nem tudtam beteljesíteni magamon mindaddig, amíg testben (természetes állapotomban) voltam, bármily előnyöknek örvendtem is, és csak »testi«, természetes »bölcsességgel« kerestem azt.”

[Róm 7,5†]

Márpedig ha valaki, akkor ezzel a bölcsességgel Pál maga bizonyosan beválhatta volna magán ezt. Hiszen aligha tudunk elképzelni olyan embert, akit több ajándékkal ruházott volna fel mind a természet, mind a nevelés. Természetes képességei mellett, amelyek valószínűleg nem voltak alább valók senki más akkor élő ember képességeinél, rendelkezett még a műveltség minden előnyével is: a tarsuzsi egyetemen* tanult, azután ama „Gamáliél lábainál nevelkedett”, aki tudás és tisztesség dolgában a legnagyobbnak számított akkor az egész zsidó nemzetben. Ugyancsak rendelkezett a vallásos nevelés minden lehetséges előnyével, hiszen farizeus volt, farizeus fia, a kegyesség legszigorúbb irányzata szerint nőtt fel, melyet zordonsága különböztetett meg a többitől. Így „sok kortársát felülmúlta népe körében, minthogy fölöttebb buzgó rajongója” volt mindannak, amit Isten előtt kedvesnek és „a törvényben követelt igazság szempontjából feddhetetlenek” gondolt. Mindezzel együtt sem valósíthatta meg magában az

[ApCsel 22,3]

[23,6]

[Gal 1,14]

[Fil 3,6]

* Wesley tulajdon anakronizmusa.

isteni őszinteséget és tisztaságot. Minden ilyen erőfeszítése kárba veszett, és végül, ezt mélységesen, fájdalmasan átérezve, így kiáltott fel: „azt, ami nekem nyereség volt, kárnak ítéltam a Krisztusért. Sőt most is kárnak ítélek mindent Krisztus Jézus, az én Uram ismeretének páratlan nagyságáért”.

[*Fil 3,7-8*]

15. Soha nem is válhatta volna valóra, ha csak nem a „Krisztus Jézus”, a mi Urunk „ismeretének páratlan nagysága” vagy „Isten kegyelme” által – mely utóbbi kifejezés csaknem egyet jelent az előbbivel. „Isten kegyelmén” ugyanis többnyire azt az ingyenszeretetet értjük, azt a meg nem érdemelt irgalmat, amely által én, bűnös ember, Krisztus érdemeiért, megbékélhettem Istennel. Mostani textusunkban azonban ez a kifejezés inkább a Szentlélek Istennek azt az erejét jelenti, amely „munkálja bennünk mind az akarást, mind a cselekvést az ő tetszésének megfelelően”. Amint Istennek (az előbbi, megbocsátó szeretet értelemben vett) kegyelme megnyilvánul a lelkünkben, Istennek (az utóbbi, a Lélek ereje értelemben vett) kegyelme behatol oda. És így már véghez tudjuk vinni Isten által azt, ami embernek lehetetlen volt. Most már tudjuk irányítani a világban való forgolódásunkat. Mindenre van erőnk eme szeretet világossága és ereje révén, a Krisztusban, aki minket megerősít. Immár megvan bennünk „lelkiismeretünk bizonyoságtétele”, amelyre testi, emberi bölcsesség által soha nem tehattünk volna szert; és így „Isten őszinteségével és tisztaságával” forgolódhatunk a világon.

[*2Kor 5,18*]

[*Fil 2,13*]

[*ld. Mt 19,26*]

[*Fil 4,13*]

16. Helyesen ezen alapul a keresztyén ember öröme. Így már könnyen megérthetjük, miért örül mindenkor az, akiben megvan ez a bizonyoságtétel; miért mondhatja: „Magasztalja lelkem az Urat, és az én lelkem ujjong Isten, az én Megtartóm előtt.” Örvendezek abban, aki meg nem érdemelt szeretetéből, ingyen, nagy irgalmából „elhívott engem az üdvösség emez állapotába”,* amelyben ereje által immár megmaradok. Ujjongok, mert a Lelke bizonyoságot tesz az én lelkemnek arról, hogy vérével a Bárány megvett engem, és hogy hitem által „Krisztus tagja, Isten gyermeke és a mennyország örököse vagyok”. Örvendezek, mert Isten irántam való szeretetének megtapasztalása ugyanezen Lélek által azt munkálta bennem, hogy szeressem Istent és érte minden általa teremtett emberfiát és lelket. Örvendezek, mert ő megadja, hogy megérezzem magamban „a Krisztus Jézusban is megvolt indulatot”, vagyis: a tisztalelkűséget, hogy szívem minden indulatában tiszta legyen a szemem iránta; az erőt, hogy lelkem szerető szemét

[*1Thessz 5,16*]

[*Lk 1,46-47*]

[*2Pt 2,1†*]

[*ld. 1Kor 6,15;*

Róm 8,16; Jak 2,5]

[*Fil 2,5*]

[*Mt 6,22*]

* Vö. „Cathecism” (Katekizmus), in BCP.

[Gal 2,20] mindig rá függeszem, aki „szeretett engem, és önmagát adta értem”, s hogy egyedül ő, az ő dicsőséges akarata legyen a célom minden gondolatomban, szavamban és tettemben; a tisztaságot, hogy ne kívánjak mást, hanem csak Istent, hogy „megfeszítsem a testet minden kívánságával és szenvedélyével együtt” és „az odafennvalókkal és nem a földiekkel” törődjem; a szentséget: Isten képének visszanyerését, a léleknek az ő „hasonlatosságára” való megújulását; és isteni őszinteséget, amely minden szavamat és cselekedetemet úgy alakítja, hogy azok Isten dicsőségét szolgálják. Ugyancsak örvezek ebben, sőt örvezeni is fogok ebben, mert lelkiismeretem bizonyoságot tesz a Szentlélekben az általa szüntelenül rám bocsátott világosság révén, hogy „méltón élek ahhoz az elhíváshoz, amellyel elhívattam”, s hogy „a gonosz minden fajtájától tartózkodom”, mint a kígyó elől, úgy menekülök a bűntől; hogy tőlem telhetőleg minden jót megteszek mindenkivel; hogy minden lépésemben az én Uramat követem, és azt teszem, ami kedves őelőtte. Örvezek, mert Isten Szentlélekének ihletése által látom és érzem, hogy minden cselekedetem őbenne teljesül, sőt ő munkálja bennem minden cselekedetemet. Örvezek, mert látom Istennek a szívemet beragyogó világossága által, hogy van erőm az ő útján járni, és hogy az ő kegyelme által sem jobbra, sem balra nem térek le arról.

17. Ilyen az alapja és a természete annak az örömmel, amely által a keresztyén ember mindenkor örül. Mindebből könnyen levonhatjuk a következtetést, hogy ez először is nem természetes öröm. Nem természetes oka van, nem a lelkek hirtelen túlcseréléséből fakad. Emiatt időlegesen örülhet valaki, a keresztyén azonban „mindenkor örül”. Nem tulajdonítható ez az öröm testi egészségnek vagy kényelemnek, erőnlétnek vagy épségnek, hiszen betegségben és fájdalomban ugyanolyan erős, sőt talán sokkal erősebb, mint azelőtt. Sok keresztyén soha nem tapasztalt ahhoz fogható örömet, mint amely akkor töltötte be a lelkét, amikor testét fájdalom gyötörte vagy nyomorúságos betegség sorvasztotta. Legkevésbé róható föl ez az öröm a külső jólétnek, az emberek tetszésének vagy a világi javak bőségének. Mert Isten gyermekei éppen akkor örvezték abban, akit látatlanul is szerettek, mégpedig kimondhatatlan dicsőült örömmel örvezték benne, midőn hitüket mintegy tűz és mindenféle külső csapás próbálta meg. Ember bizton nem örvezett úgy, mint azok, akik „a világ szemetjévé és mindenki söpredékévé” lettek, akik bujdosnak, nélkülözve, éhezve, fázva, mezítelen, akik nemcsak „a megszégyenítések”, hanem „a bilincsek és a börtön” próbáját is kiállták, sőt akiknek végül még

[1Pt 1,7-8]

[1Kor 4,13]

[Zsid 11,36]

„életük sem volt drága, csakhogy elvégezhessek futásukat örömmel”.

[ApCsel 20,24†]

18. Az előbbi megfontolásokból másodszer azt a következtést vonhatjuk le, hogy a keresztyén ember öröme nem lelkiismereti vakságából fakad; vagyis abból, hogy nem tudja megmondani a rosszat a jótól. Ellenkezőleg: egyáltalán nem ismerte ezt az örömet addig, amíg meg nem nyíltak értelmének szemei, amíg lelki érzékei, a lelki jó és gonosz megkülönböztetésére alkalmas érzékei nem lettek. És lelki szemei azóta sem homályosodtak meg: sosem látott olyan élesen, mint most. A legapróbb dolgokat is azonmód észreveszi az érzéki ember nagy megrökönyödésére. Ahogyan a porszem látható a napfényben, úgy az, aki világosságban jár, aki nem a teremtett nap sugarainak fényében jár, minden akár porszemnyi méretű bűnt is meglát. Lelkiismeretének szemeit többé nem csukja be. Álma elmúlt. A lelke mindig éber; nincs többé egy kis szunnyadás, összetett kézzel fekvés! Az őrtoronyban áll szüntelen, hallgatja, mely ígét jelenti ki róla Ura, és éppen ez az, amiben mindéltig örvendezik, abban, hogy „látja a láthatatlant”.

[Ef 1,18†]

[Zsid 5,14†]

[vö. 1Sám 3,2]

[1Jn 1,7]

[Péld 6,10]

[Ézs 21,8; 37,22]

[Zsid 11,27]

19. Harmadszer pedig a keresztyén ember öröme ugyancsak nem lelkiismereti fásultságból vagy érzéketlenségéből fakad. Való igaz, ebből is fakadhat egyfajta öröm azokban, akiknek „értetlen szívük elsötétedett”, akiknek szíve elkérgesedett, érzéketlen, tompa, és következésképpen hójával van a lelki értelemnek. Szívbeli érzéketlenségükben, keménységükben még a bűn elkövetésében is örömeiket lelhetik, amit alkalmasint szabadságnak mondanak, pedig az valójában nem más, mint a lélek bódulata, halálos bénultsága, a kiégett lelkiismeret ostoba érzéketlensége. Ezzel ellentétben a keresztyén ember érzékenysége a lehető legkifinomultabb; olyan, amelyet korábban fel sem foghatott volna. Lelkiismerete még soha nem volt ilyen érzékeny, mint amióta Isten szerezete uralkodik a szívében. És abban áll dicsősége és öröme, hogy Isten meghallgatja mindennapi imádságát:

[Róm 1,21]

*Ó, messze röppenj, gyöngye lelkem,
Amint a gonosz közelít,
El ne tűrjem szememben
A bűnnek érintéseit.**

* John Wesley, „Watch in All Things” (Ügyelj mindenre).

20. Végezetül: a keresztyén ember öröme nem más, mint az engedelmisség öröme: öröm abban, hogy Istent szeretjük és parancsolatait megtartjuk. Ennek ellenére nem úgy tartjuk meg, mintha ezáltal a cselekedetek szövetségének feltételeit teljesítenénk, mintha önnön igaz voltunk cselekedeteivel megszerezhetnénk bűneink bocsánatát és Isten előtt való elfogadásunkat. Nem, semmiképpen: nagy irgalmában Isten már megbocsátott nekünk és elfogadott bennünket Krisztus Jézusban. Nem úgy, mintha saját engedelmisségünk által nekünk kellene megszereznünk az életet: az életet a bűn halálából. Ezt Isten kegyelméből már megkaptuk.

[Ef 2,1]

[Róm 6,11]

[Róm 3,24;

Tit 3,7]

[2Kor 6,1]

[Zsolt 119,32]

[Zsolt 18,39;

2Sám 22,40]

[1Tim 6,12][uo.]

[Jn 5,17]

[6,28][Zsid 13,21]

[1Pr 4,11]

„Minket is életre keltett, akik halottak voltunk vétkeink és bűneink miatt”, és immár „élünk az Istennek a Krisztus Jézusban”. Abban örvendezünk, hogy a kegyelem szövetsége szerint, szent szeretetben és boldog engedelmisségben járunk. Abban örvendezünk, hogy tudjuk: mivel Isten „kegyelméből igazultunk meg”, „nem hiába kaptuk az Isten kegyelmét”; mivel Isten ingyen (nem pedig a mi akarásunkért vagy futásunkért, hanem a Bárány véréért) békéltetett meg bennünket magával, a tőle kapott erővel immár az ő parancsolatainak útján járunk. Ő „övezett föl minket erővel a harcra”, és mi boldogan „harcoljuk meg a hit nemes harcát”. Örvendezünk, hogy „megragadhatjuk az örök életet” abban, aki hit által a szívünkben él. Ebben van a mi örömünk: amiképpen a mi „Atyánk mind ez ideig munkálkodik”, akképpen (nem saját erőnkől vagy bölcsességünkől, hanem az ő Lelkének ereje által, amelyet ingyen kapunk Krisztus Jézusban), mi is cselekedjük Isten dolgait. Munkálja bennünk Isten mindazt, ami kedves őelőtte! Dicsőség legyen neki örökkön-örökké!

XIII. PRÉDIKÁCIÓ

A HÍVŐKBEN LEVŐ BŰNRŐL

(ON SIN IN BELIEVERS)

„*Ha valaki Krisztusban van, új teremtés az*”. (2 Korinthus 5,17)

I. 1. Van-e hát bűn abban, aki a Krisztusban van? Megmarad-e a bűn abban, aki hisz őbenne? Van-e bármiféle bűn azokban, akik Istentől születtek, vagy teljesen megszabadultak attól? Senki ne gondolja, hogy pusztán kíváncsiság szülte e kérdést, vagy hogy nem sokat nyom a latban, akár így, akár úgy dől el. Sőt páratlanul fontos kérdés ez minden komoly keresztyén számára, hiszen megválaszolása közelről érinti mind mostani, mind pedig örökkévaló boldogságát.

[vö. Jn 9,41]

[1Jn 3,9]

2. Mégsem tudok arról, hogy a korai egyházban valaha is vitáltak volna. Valójában nem volt helye a vitának ezzel kapcsolatban, mivel a keresztyének mind egyetértettek. Legjobb tudomásom szerint az írásaikat ránk hagyó ősi keresztyének teljes közössége egyhangúlag azt vallotta, hogy még a Krisztusban hívőknek is, amíg „meg nem erősödnek az Úrban és hatalmas erejében”, „harcolniuk kell test és vér ellen”, gonosz természetünk ellen, és az „erők és hatalmak ellen” egyaránt.

[vö. Ef 6,10;12]

3. És ebben (miként a legtöbb tekintetben) egyházunk híven követi a korai egyház példáját, amikor kimondja (a kilencedik tételben): „Az eredendő bűn minden ember természetét megrontja, ezért az ember tulajdon természete szerint hajlamos a gonoszra, s így a test kívánsága a Lélek ellen tör. És a természet ezen fertőzöttsége megmarad, igen, még azokban is, akik újjászülettek, hiszen a test kívánsága, görögül φρόνημα σαρκός, nincs alávetve Isten törvényének. És noha nincsen kárhozató ítélet azok ellen, akik hisznek, a test kívánsága maga a bűn természetét bírja.”*

[ld. Gal 5,17]

[ld. Róm 8,7]

4. Ugyanerről tesz bizonyosságot minden más egyház, nemcsak a görög és a római, hanem összes európai reformált egyház is, bármelyik felekezetről van is szó. Sőt úgy tűnik, ez utóbbiak közül

* *The Thirty-nine Articles* (A harminckilenc tétel), IX., „Of Original or Birth Sin” (Az eredendő vagy veleszületett bűnről).

némelyek túl messzire mennek: olyannak írják le a hívő szívének romlottságát, mintha az nem ura, hanem inkább rabja volna romlott szívének. Így alig marad különbség hívő és hitetlen között.

5. E szélsőség elkerülése végett sok jó szándékú ember, különösen a néhai Zinzendorf gróf vezetése alatt levők azonban másik végletbe estek, midőn azt állították, hogy „az igaz hívők nemcsak a bűn uralma alól szabadultak meg, hanem a külső és belső bűn lététől is, úgyannyira, hogy az nem marad többé bennük”. Hatásukra hús-egynéhány évvel ezelőtt számos honfitársunk magáévá tette ezt a véleményt, vagyis hogy a természet romlottsága nincs már többé jelen a Krisztusban hívőkben.

6. Való igaz, hogy amikor ezért e németeket kérdőre vonták, hamarosan megengedték (legalábbis sokan közülük), hogy „a bűn megmarad, de csak a hívő testében, a szívében nem”, majd idővel, midőn állításuk végképp tarthatatlannak bizonyult, becsületesen feladták azt, elismerve, hogy a bűn megmarad ugyan, de nem uralkodik abban, aki Istentől született.

7. Az ezt tőlük (közvetlenül vagy közvetve) átvevő angolokat azonban már nem volt ilyen könnyű rábírní, hogy megváljanak kedvenc véleményüktől. Bár többségüket sikerült meggyőzni ez álláspontjuk védhetetlenségéről, néhányuk hajthatatlannak bizonyult: ők mind a mai napig is fenntartják ezt a véleményt.

[Ef 4,21] II. 1. Azok kedvéért, akik valóban félik Istent és meg akarják ismerni „a Jézusban megvalósult igazságot”, helyénvaló nyugodtan és részrehajlás nélkül megvizsgálni ezt a vélekedést. Ennek során felváltva használom az „újjászületett”, a „megigazult” és „hívő” szót, hiszen, bár nem pontosan ugyanazt jelentik (az első valóságos belső, a második viszonylagos változásra, a harmadik pedig az elsőt és a másodikat létrehozó eszközre utal), a lényegük mégis ugyanaz, minthogy minden hívő megigazult és Istentől született egyaránt.

[Ef 2,5] 2. A „bűn” szón most a belső bűnt értem: azaz bármiféle bűnös indulatot, szenvedélyt vagy érzelmet, például gőgöt, önfejlőséget, a világ bárminemű vagy bármilyen fokú szeretetét, például kéjvágyat, haragot, zsémbességet, és minden olyan hajlandóságot, amely ellenkezik azzal az indulattal, amely Krisztusban volt.

[1Jn 3,8] [3,9] 3. Nem a külső bűn itt a kérdés, tehát hogy Isten gyermeke vétkezik-e vagy sem. Mindnyájan egyetértünk abban, és komolyan fenntartjuk azt az álláspontot, hogy „aki a bűnt cselekszi, az az ördögtől van”. Egyetértünk abban is, hogy „aki az Istentől született, az nem cselekszik bűnt”. Most nem is azt firtatjuk, hogy a belső bűn mindig megmarad-e Isten gyermekeiben, hogy vajon a

bűn jelen van-e a lélekben, amíg az a testben van. Még azt sem kutatjuk, hogy egy megigazult személy visszaeshet-e akár a belső, akár a külső bűnbe, hanem egyszerűen csak azt, hogy a megigazult, újjászületett ember megszabadul-e minden bűntől megigazulása pillanatában? Akkor már nincs is bűn a szívében? Sőt utána soha nincs többé, hacsak ki nem esik a kegyelemből?

4. Azt elismerjük, hogy a megigazult személy állapota kimondhatatlanul nagyszerű és dicsőséges. „Újjászületett, nem vérből, sem a test, sem a férfi akaratóból, hanem Istentől”, Isten gyermeke ő, Krisztus tagja, a menny királyságának örököse. „Isten békessége, mely minden értelmet meghalad, meg fogja őrizni szívét és gondolatait a Krisztus Jézusban.” Maga a teste immár „a Szentlélek templomává” lett, „Isten hajlékává a Lélek által”. „Újjáteremtett a Krisztus Jézusban”: megfürdött és megszentelődött. Szíve „hit által megtisztult”: megszabadult a „romlottságtól, amely a világban van”. „Isten szeretete a szívébe áradt a neki adatott Szentlélek által.” Ha pedig „szeretetlenben jár” (amit mindig megtehet), akkor lélekben és igazságban imádja Istent. „Megtartja Isten parancsolatait, és azt teszi, ami kedves őelőtte; és „abban gyakorolja magát, hogy botránkozás nélkül való lelkiismerete legyen az Isten és emberek előtt mindenkor.” És hatalma van a külső és a belső bűn fölött is, megigazulása pillanatától fogva.

[Jn 1,13]

[Fil 4,7]

[Ef 2,22]

[2,10]

[ApCsel 15,9]

[2Pt 1,4†]

[Róm 5,5][Ef 5,2†]

[Jn 4,23-24]

[1Jn 3,22]

[ApCsel 24,16†]

III. 1. „Ezek szerint »minden bűntől megszabadult«, úgyhogy már nincs is bűn a szívében?” Én ezt nem mondhatom s nem hiheitem, mert Szent Pál az ellenkezőjét mondja. Hívőkhöz szól, és a hívők általános állapotát írja le, amikor azt mondja: „Mert a test kívánsága a Lélek ellen tör, a Léleké pedig a test ellen, ezek viaskodnak egymással.” Ennél aligha fogalmazhatott volna világosabban. Itt ugyanis egyértelműen azt állítja, hogy a test, a gonosz természet még a hívőkben is ellenszegül a Léleknek, hogy a két elv még az újjászületettekben is „viaskodik egymással”.

[ApCsel 24,16]

(Gal 5,17)

2. Mi több amikor Szent Pál a korinthusi hívőknek, e Krisztus Jézusban megszentelt hívőknek ír, ezt mondja: „Én tehát, testvéreim, nem szólhattam hozzátok úgy, mint lelkiekhez, hanem csak úgy, mint testiekhez, mint a Krisztusban kiskorúakhoz (...), mert még testiek vagytok. Amikor ugyanis irigység és viszálykodás van közöttetek, nem testiek vagytok-e?” Nos, itt az apostol úgy szól azokhoz, akik kétségkívül hívők, akiket egy lélegzettel nevez Krisztusban való testvéreinek és mond bizonyos mértékig még mindig testieknek. Azt állítja, hogy viszályt szító irigység (gonosz természet) van közöttük, mégsem teszi a legcsekélyebb célzást sem arra,

(1Kor 1,2)

(3,1-3)

hogy elvesztették volna a hitüket. Nem, sőt világosan kijelenti, hogy nem így van, mert akkor nem lehetnének „Krisztusban kiskorúak”. És (ami legfigyelemreméltóbb) úgy beszél a „testi” és a „Krisztusban kiskorú” mivoltáról, mint egy és ugyanazon dologról, egyértelműen rámutatva, hogy minden hívő (bizonyos mértékig) „testi”, miközben „Krisztusban kiskorú”.

3. Ez a nagyszerű gondolat, hogy ugyanis a hívőkben két ellentétes elv: a természet és a kegyelem, a test és a Lélek működik, valójában végigvonul Szent Pál levelein, sőt az egész Szentírásan is. A benne található csaknem minden útmutatás és intés ezen a feltevésen alapszik, hiszen olyanok hamis indulataira vagy szokásaira mutatnak rá, akiket az ihletett írók mindezek ellenére hívőknek ismernek el. Szüntelenül arra intik őket, hogy a bennük levő hit ereje által harcoljanak ezek ellen és győzzék le azokat.

[Jel 2,1]

4. Ki kételkedhetnék az efézusi gyülekezet angyalának hitében, amikor a mi Urunk így szólt hozzá: „Tudom a te dolgaidat, és a te fáradságodat és türeodedet... Téherrel megterhelteveled, elszenvetted, és az én nevemért munkálódtál, és nem fáradtál el.”

De vajon időközben nem volt semmi bűn a szívében? Bizony volt, különben Krisztus nem tette volna hozzá: „de az a mondatom ellened, hogy az első szeretetedet elhagytad”. Márpedig ez valóságos bűn volt: Isten látta a szívében, és most arra inti, hogy térjen meg belőle. Nekünk még sincs jogunk azt állítani, hogy nem volt hite akkor.

(Jel 2,2-4#)

5. Mi több a pergamoni gyülekezet angyala is figyelmeztetést kap, hogy térjen meg, ami bűnre utal, bár az Úr világosan megmondja: „nem tagadtad meg az én hitemet”. És a szárdiszi gyülekezet angyalának ezt mondja: „Erősítsd meg azokat, akik megmaradtak és halófélben vannak.” Azaz a gyülekezet maradék jó része is halófélben volt, de még nem halt meg. Úgyhogy még benne is megvolt a hit szikrája, melyet az Úr parancsa szerint meg kellett tartania.

(2,13; 16)

(3,2#)

(3,3)

6. Azonkívül midőn az apostol így inti a hívőket: „tisztítsák meg magukat minden testi és lelki tisztátalanságtól”, ezzel félreértetlenül azt tanítja, hogy ezek a hívők még nem tisztultak meg teljesen. Erre válaszul mondod-e: „Aki őrizkedik »a gonoszaknak még a látszatától is«, az következésképpen meg is tisztul minden szennnytől?” Semmiképpen sem. Például: valaki szidalmaz engem, én pedig megharagszom rá, ami lelki tisztátalanság, de nem szólok egy szót sem. Ezzel ugyan „őrizkedtem a gonosz a látszatától”, de nagy bánatomra aligha tisztultam meg a lelki szennnytől.

[ld. 1Thessz 5,22#]

7. Amiképpen az az állítás, hogy „a hívőkben nincs bűn, nincs testi gondolkodás, Istentől megátalkodott elfordulás”, ellenkezik Isten Igéjével, akképpen ellentmond gyermekei tapasztalatának is. Ők ugyanis folyvást érzik szívük hűtlenkedését, a rosszra való természetes hajlandóságukat, a Isten elhagyására való készségüket és a világ dolgaihoz való ragaszkodásukat. Naponként ráébrednek a bűn, a gőg, az önhittség, a hitetlenség szívükben maradására, arra, hogy a bűn minden szavukat és tettüket, legjobb cselekedeteiket és legszentebb kötelességeiket megkörnyékezi. Mégis „tudják, hogy Istentől vannak”, ebben soha, egy pillanatra sem kételkednek. Érzik, hogy Isten Lelke „világosan bizonytságot tesz a lelkükkel, hogy ők Isten gyermekei”. „Dicsekszenek is Istennel a Krisztus Jézus által, aki által részesültek a megbékélés ajándékában.” Így bizonyosak afelől, hogy mind a bűn, mind pedig „a Krisztus, a dicsőségnek ama reménysége” megvan bennük.

[ld. Róm 8,7†]

[ld. Hós 11,7†]

[ld. Zsid 112,1]

[1Jn 5,19]

[Róm 8,16]

[5,11]

[ld. Kol 1,27]

8. „De lehet-e Krisztus egy szívben a bűnnel?” Ez aligha kétséges, máskülönben a szívet nem lehetne kiszabadítani a bűn fogságából. Az orvos oda megy, ahol a betegség van:

*Bennünk az Isten
Úgy munkálkodik,
Hogy kigyógyítja
Szívünk rejtett bűneit. **

Krisztus valóban nem uralkodhat ott, ahol a bűn uralkodik, és nem lakozik ott, ahol bármilyen bünt megengednek. De ott van és ott lakozik minden hívő szívében, aki harcol minden bűn ellen, még ha „szíve nem is olyan tiszta, ahogyan a szentélyhez illik”.

[2Krón 30,19]

9. Már korábban megállapítottuk, hogy az ellentétes tanítás, mely szerint nincs bűn a hívőkben, meglehetősen új keletű Krisztus egyházában, ezerhétszáz esztendőn át nem is hallottak róla, míg Zinzendorf gróf fel nem találta. Emlékezetem szerint soha ilyen utalást nem láttam sem a régi, sem a mai íróknál; hacsak néhány elrugaszkodott, dagályos antinomistánál nem. És ezek is hol kimondják, hol visszavonják ezt, elismerve, hogy a testükben van bűn, bár a szívükben nincs. Ám ha valamely tanítás új, az bizonyosan hamis, mert csak a régi vallás lehet igaz; és tanítás nem lehet igaz, hacsak tökéletesen nem egyezik azzal, „ami kezdettől fogva volt”.

[1Jn 1,1]

* John Wesley, „Hymn for Whitsunday” (Himnusz pünkösd vasárnapján).

10. Emez új, igeellenes tanítással szemben szörnyű következményeit hozhatjuk föl érvként. Ha valaki így szól: „Haragudtam ma”, erre vajon azt kell válaszolnom: „Akkor nincs hited!”? Ha pedig másvalaki azt mondja: „Tudom, hogy tanácsod jó, de akaratom irtózik tőle”, vajon így kell felelnünk neki: „Akkor hitetlen vagy, Isten átka és haragja rajtad!”? Mi lesz ennek a szükségszerű következménye? Nos, ha az illető elhiszi, amit mondok, lelke nemcsak megszomorodik és megsérül, hanem talán bele is pusztul, mert „elveszti bizodalját, amelynek nagy jutalma van”. Ha pedig elveszíti pajzsát, hogyan „olthatná ki a gonosz tüzes nyilait”? Hogyan győzheti le a világot? Hiszen „a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk”. Fegyvertelenül áll ellenségei közepe, kitéve minden támadásuknak. Nem csoda, hogy teljességgel alulmarad, hogy ellenállás nélkül esik fogságukba, hogy, bizony, egyik gonoszságból a másikba esik, és soha többé nem lát semmi jót. Ennélfogva tehát semmiképpen nem tudom elfogadni ezt az állítást, hogy megigazulása pillanatától fogva a hívő emberben nincs bűn. Először is azért, mert ez ellentmond a Szentírás teljességének; másodszer azért, mert ellenkezik Isten gyermekeinek tapasztalatával; harmadszer azért, mert teljesen új, egészen a közelmúltig soha nem hallott róla a világ; végül pedig azért, mert természetéből fakadóan a legvégzetesebb következményekkel jár: nemcsak megszomorítja azokat, akiket Isten nem szomorított meg, hanem talán örökkévaló kárhozatba is taszítja őket.

IV. 1. Mégis hallgassuk meg tárgyilagosan a fő érveit azoknak, akik ez álláspontot igyekeznek alátámasztani. Először is a Szentírásból kísérlik meg bebizonyítani, hogy nincs bűn a hívőkben. Így érvelnek: „A hívő embert a Szentírás »Istentől születettnek«, »tisztának«, »szentnek«, »megszenteltnek«, »tisztá szívűnek«, »új szívűnek« és »a Szentlélek templomának« mondja. Márpedig amiképpen »ami testtől született, test az« és mindenestül gonosz, akképpen »ami Lélektől született, lélek az« és mindenestül jó. Mi több: Nem lehet valaki egy időben tiszta és szent, illetve tisztátalan és szentségtelen is. Nem lehet egyszerre új és régi szíve. Ugyanígy nem lehet szentségtelen a lelke, amely ugyanakkor a Szentlélek temploma.”

Ezt az ellenvetést azért sarkítottam ki a lehető legjobban, hogy jelentősége nyilvánvalóvá váljék. Most pedig vizsgáljuk meg lépésről lépésre. Nos: (1.) „»Ami Lélektől született, lélek az« és mindenestül jó.” Az idézettel egyetértek, de a magyarázattal nem, mert az Ige azt állítja, és nem többet, hogy aki „a Lélektől született”, lelki ember az. Valóban az, de lehet az anélkül, hogy mindenestül

[Zsid 10,35]

[Ef 6,16]

[Jn 16,30]

[1Jn 5,4]

[1Jn 3,9; 4,7]

[Jn 15,3; Ef 1,4; Róm

15,16; Mt 5,8; 1Kor

6,19]

[Jn 3,6]

lelki volna. A korinthusi keresztyének lelki emberek voltak, más-ként nem is lettek volna keresztyének egyáltalán, mégsem voltak teljességgel lelkiek: részben még mindig testiek voltak. „Csak-hogy kiestek a kegyelemből.” – Erre Szent Pál ezt mondja: „Nem, még így is »Krisztusban kiskorúak« voltak.” (2.) „Nem lehet valaki egy időben tiszta és szent, illetve tisztátalan és szentségtelen is.” De bizony, lehet. Ilyenek voltak a korinthusiak is. „Megmosatta-tok”, mondja az apostol, „megszenteltettetek”, azaz megtisztulta-tok „a paráznaságból, bálványimádásból, részegségből” és minden más külső bűnből; ezzel egyidejűleg azonban a szó egy másik érte-lmében szentségtelenek voltak: nem mosattak meg, nem tisztultak meg belülről az irigységtől, rágalmazástól, pártoskodástól. „De biztosan nem volt egyszerre régi és új szívük.” Egészen bizonyos, hogy volt, hiszen abban az pillanatban igazán megújult a szívük, ha teljesen nem is. Testi gondolkodásukat a kereszthez szegezték, mégsem semmisítették meg egészen. „De vajon lehettek-e szent-ségtelenek, ha közben »a Szentlélek templomai« is voltak?” Lehet-tek, sőt az, hogy a Szentlélek templomai voltak, egészen bizonyos, és ugyanilyen bizonyos az is, hogy valamennyire testiek, azaz szent-ségtelenek voltak.

[1Kor 6,9,10,11]

[1Kor 6,19]

2. „Van azonban még egy ige, amely végleg eldőnti a kérdést: »Azért ha valaki Krisztusban van (hisz benne), új teremtés az, a régiek elmúltak, ímé, újjá lett minden.« Márpedig aligha lehet valaki egyszerre régi és új teremtés.” Hogyne lehetne. Hogyne újulhatna meg részben is, és éppen ez történhetett a korinthusiak-kal is. Kétségkívül „megújultak elméjük lelke szerint”, különben nem lehettek volna még „Krisztusban kiskorúak” sem. Teljesség-gel nem volt meg bennük a Krisztus indulata, mivel irigykedtek egymásra. „De világosan meg van írva: »A régiek elmúltak, ímé, újjá lett minden.«” Csakhogy a szavait nem értelmezhetjük úgy, hogy az apostol ellentmondjon önmagának. És ha önmagával szemben következetesnek tekintjük, akkor szavainak egyszerű jelentése ez: az embernek a régi (megigazulással, szentséggel, boldogsággal és általában az Isten dolgaival kapcsolatos) vélekedése „elmúlt”, ahogyan régi kívánságai, tervei, érzelmei, indulatai és magatartása is. Ezek mind tagadhatatlanul „újjá lettek”, alaposan megváltoztak a régiekhez képest; és mégis, bár újak, mégsem tel-jesen újak. Nagy bánatára és szégyenére az ember még mindig érzi a régi ember maradványait, korábbi indulatainak és érzelmei-nek nyilvánvaló szennyfoltjait, azt a még mindig tagjaiban lévő tör-vénnyt, amely értelmének törvénye ellen harcol, bár mindezek rá nem szedhetik őt addig, amíg józan marad és imádkozik.

[2Kor 5,17†]

[Ef 4,23†]

[Fil 2,5]

[Kol 3,9]

[Róm 7,23]

[vö. 1Pt 4,7]

[2Kor 2,10]

3. Ebben áll az egész érv: „Ha tiszta, akkor tiszta; ha szent, akkor szent” (könnyűszerrel összegyűjthetnénk akár húsz hasonló fordulatot is), és ez valójában nem más, mint játszadozás a szavakkal: az egyediből az általánoshoz vezető érvelésnek, az egyedi premisszából levezetett általános következtetésnek a tévedése. Fogalmazunk kerek mondatban, és akkor így hangzik: „Ha egyáltalán szent az ember, akkor teljességgel szent.” Nos, ez pedig badarság, mert minden Krisztusban kiskorú szent, mégsem teljesen az. Megszabadult a bűnből, de nem teljesen: a bűn megmarad benne, bár nem uralkodik rajta többé. Ha valaki azt gondolja, hogy nem marad meg (legalábbis a kiskorúakban, bármi legyen is a helyzet az ifjakkal és az apákkal), az biztosan nem gondolkodott eleget az Isten törvényének (és a Szent Pál által a Korinthusi levél 13. részében leírt szeretettörvénynek) a magasságán, mélységén, hosszúságán és szélességén, és hogy „minden ἀνομία”, azaz elhajlás vagy eltérés ettől a törvénytől: bűn. Nos, valóban nincs elhajlás ettől a hívő ember szívében vagy életében? Hogy mi a helyzet az érett keresztyénnel, az más kérdés. Mennyire nem ismeri azonban az emberi természetet az, aki azt képzei, hogy ez áll minden Krisztusban kiskorúra is!

[1Jn 2,13]

(Róm 8,1†)

4. ♦ „De a hívők »a Lélek szerint járnak«, és Isten Lelke bennük lakik, következésképpen megszabadultak a bűn büntethetőségétől, hatalmától, egyszóval a bűn lététől magától.”

Úgy kötik össze ezeket, mintha a három egy és ugyanaz a dolog volna. Pedig nem az. A bűn büntethetősége más, a hatalma is más, és a léte is megint más. Azt elfogadjuk, hogy a hívők megszabadulnak a bűn büntethetőségétől és hatalmától; de hogy a bűn lététől is megszabadulnának, azt tagadjuk. És ez nem is következik sehogy sem ezekből az igékből. Ott lakhat valakiben Isten Lelke, az pedig „járhat a Lélek szerint”, jóllehet még mindig érzi, hogy „a test kívánsága a Lélek ellen tör”.

[Gal 5,17]

(Kol 1,24)

5. „De »az Egyház a Krisztus teste«. Ez pedig azt jelenti, hogy tagjai minden szennytól megtisztítottak, máskülönben az következne belőle, hogy Krisztus és Béliál azonosult.”

[ld 2Kor 6,15]

Abból, hogy „Krisztus titokzatos testének tagjai még mindig érzik, hogy a test kívánsága a Lélek ellen tör”, egyáltalán nem következik, hogy Krisztus bármilyen közösségben volna az ördög-

♦ A következő néhány oldal a *Christian's Magazine*-ben (A keresztyén fegyvertára) megjelent írásra válaszol. Csodálkozom, hogy Dodd szerkesztő úr lehoz folyóiratában a IX. hittételünknek ily nyíltan ellentmondó írást.

gel vagy azzal a bűnnel, amellyel szemben segít az övéinek ellenállni és győzni.

6. „De vajon a keresztyének nem »a mennyei Jeruzsálemhez« járultak, ahova »semmi tisztátalan be nem juthat«?” Bizony oda járulnak: „az angyalok ezreihez”, és „a tökéletességre jutott igazak lelkeihez”. Másképpen szólva:

*Ég a földdel összebékül,
Otthonunk lett végezetül.**

És ez otthonba tartozók ugyanúgy szentek és tiszták, amíg „a Lélek szerint járnak”, bár tudatában vannak, hogy egy másik elv is jelen van bennük, és a kettő „viaskodik egymással”.

7. „De a keresztyének »megbékéltek Istennel.« Ez pedig nem lehetséges, ha »a test gondolata« egy kicsit is megmarad bennük, mert az nem más, mint »Istennel való ellenségeskedés«. Következésképpen a megbékélés nem jöhet létre, csak a test gondolatának teljes kipusztításával.”

Mi „a kereszt vére által békéltünk meg Istennel”. És ebben a pillanatban a „φρόνημα σαρχό”, a romlott természet, az Istennel való ellenségeskedés a lábunk alá vettetik, és a test nem uralkodik rajtunk többé. De továbbra is létezik, természeténél fogva Istennel való ellenségeskedés marad, és az ő Lelke ellen tör.

8. „Igen ám, de »akik Krisztuséi, a testet megfeszítették szenedélyeivel és kívánságaival együtt.«” Bizony megfeszítették, de a test továbbra is megmarad bennünk, és gyakran igyekszik leszállni a keresztről. „Nem, hiszen »levetközték a régi embert cselekedeteivel együtt.«” Csakugyan levetközték, és a fenti értelemben „a régiek elmúltak, imé, újjá lett minden”. Száz hasonló értelemű igét lehetne idézni, és mindegyikre ugyanaz a válasz. „De hogy mindezt egy igében foglaljuk össze: »Krisztus önmagát adta az egyházért, hogy szent és feddhetetlen legyen.«” Amilyen lesz is, végezetül; de ez még soha nem teljesedett be, egészen a kezdetektől mind a mai napig.

9. „De hadd szóljon a tapasztalat: megigazulása pillanatában minden hívő tudatára ébred a bűntől való teljes megszabadulásának.” Ezt aligha hiszem, de ha így volna, vajon utána is mindig megmarad ez a tudata? Máskülönben nem nyer vele semmit. „Ha valaki nem marad tudatában, csak magára vethet.” Itt maradt még bizonyítanivaló.

* John Wesley, „The Communion of Saints” (A szentek közössége).

10. „De vajon a dolgok természete szerint lehetséges-e, hogy egy emberben van gőg, mégsem gőgös, hogy van benne harag, mégsem haragos?”

[Róm 12,3] Egy emberben, meglehet, van gőg, egy-egy sajátos dolgában talán többnek gondolja magát, mint kellene (azaz egy sajátos dolgában gőgös), mégsem gőgös általános jellemét tekintve. Talán van benne harag, sőt talán erősen hajlana rá, hogy haragjában tomboljon, de hajlamának mégsem enged. „De hogyan lehet harag és gőg abban a szívben, amely csak szelídséget és alázatot érez?” Nem lehet, de lehet valamennyi gőg és harag abban a szívben, amelyben sok alázat és sok szelídség van.

„Hiába mondjuk, hogy bár ezek az indulatok megvannak, mégsem uralkodnak, hiszen a bűn semmilyen formában vagy mértékben nem létezhet ott, ahol nem uralkodik, hiszen a büntethetőség és a hatalom a bűn lényegéhez tartozik. Éppen ezért, ahol az egyik jelen van, mindegyiknek jelen kell lennie.”

Valóban különös! „A bűn semmilyen formában vagy mértékben nem létezhet, ahol nem uralkodik?” Ez teljességgel ellentmond minden tapasztalatnak, az egész Szentírásnak és a józan észnek. Sértésért haragudni: bűn, azaz ajnomiva, a szeretet törvénytől való elhajlás. Ezerszer megvolt bennem. Mégsem uralkodott, mégsem uralkodik rajtam. „De a büntethetőség és a hatalom a bűn lényegéhez tartozik, következésképpen ahol az egyik jelen van, mindnek jelen kell lennie.” Ez nem így van. Az előbbi példánál maradva, ha nem engedek egy pillanatra sem belül érzett haragomnak, akkor nem vagyok érte büntethető sem, miatta Isten nem ítél el engem. És ebben az esetben a bűnnek nincs hatalma sem; bár „a Lélek ellen tör”, nem győzedelmeskedhet. Ezért itt, mint tízezer más esetben, jelen van a bűn, de büntethetőség vagy hatalom nélkül.

[Gal 5,17]

11. „Azonkívül riasztó és elcsüggesztő feltételezni, hogy bűn van a hívő emberben. Belőle ugyanis az következik, hogy olyan hatalommal kell megküzdenünk, amely erőnkkel rendelkezik és szívünket bitorolja, és háborúját Megváltónkkal szembeszegülve vívja.” Nem így van. A feltételezés, hogy bűn van bennünk, éppúgy nem jelenti azt, hogy a bűn rendelkezik erőnkkel, ahogyan egy keresztre feszített ember sem rendelkezik azokkal, akik őt keresztre feszítették. Ugyanígy nem jelenti azt, hogy „a bűn bitorolja szívünket”. A bitorlónak megdőlt a trónja. Valóban megmarad ott, ahol valaha uralkodott, de immár láncra verve marad ott. Úgyhogy bizonyos értelemben valóban „vívja háborúját”, de egyre-

másra gyengül, miközben a hívő ember erőről erőre és győzelemről győzelemre jut.

[Zsolt 84,4]

[Jn 8,34]

12. „Még ez sem győzött meg. Akiben bűn van, a bűn szolgája. Feltételezésed szerint tehát valaki lehet megigazult, miközben a bűnnek szolgál. Mármost, ha elfogadod, hogy az emberek lehetnek megigazultak, miközben gőg, harag és hitetlenség van bennük, sőt azt állítod, hogy ezek (legalábbis egy ideig) minden megigazultban megvannak, akkor nincs mit csodálkoznunk azon, hogy olyan sok gőgös, haragos és hitetlen hívő van.”

Nem feltételezem, hogy aki megigazult, a bűn szolgája; azt azonban feltételezem, hogy a bűn megmarad (legalábbis egy ideig) minden megigazultban.

„De ha a bűn megmarad a hívőkben, akkor bűnösök: ha például gőg van bennük, akkor gőgösök; ha önfejűség, akkor önfejűek; ha hitetlenség, akkor hitetlenek, következésképpen egyáltalán nem is hívők. Mi különbözteti meg őket akkor a hitetlen, újjá nem született emberektől?”

Ez még mindig csak játék a szavakkal. Semmivel sem jelent többet, mint hogyha bűn, gőg és önfejűség van bennük, akkor – bűn, gőg és önfejűség van bennük. És ezt senki sem tagadhatja. Ebben az értelemben tehát tényleg gőgösök vagy önfejűek. De nem ugyanabban az értelemben gőgösök vagy önfejűek, mint a hitetlenek, azaz nem a gőg vagy önfejűség vezérli őket. Ebben különböznek a hívők az újjá nem született emberektől. Emezek engedelmessé válnak a bűnnek, amazok nem. A test mindegyikükben jelen van, de emezek „test szerint járnak,” amazok „Lélek szerint járnak”.

[Róm 8,4]

„De mi módon lehet hitetlenség egy hívőben?” Ennek a szónak két jelentése van. Vagy azt jelenti, hogy nincs hite valakinek, vagy azt, hogy kevés hite van. Vagy a hit hiányát, vagy a hit gyengeségét jelenti. Az előbbi értelemben véve nincs hitetlenség a hívőkben; az utóbbi értelemben véve jelen van minden kiskorúban. Az ő hitük gyakran félelemmel vagy kételkedéssel, azaz a szó utóbbi értelmében vett hitetlenséggel elegyedik. „Mit félték”, kérdezi az Úr, „ti kicsinyhitűek”? És ismét: „Kicsinyhitű, miért kételkedtél?” – Lám, itt is hitetlenség volt a hívőkben: kevés hit és sok hitetlenség.

[Mt 8,26]

[14,31]

13. „De ez a tanítás, hogy a bűn megmarad a hívőkben; hogy valaki lehet kedves Isten előtt, miközben bűn van a szívében, minden biztonnal bűnre bátorítja az embereket.” Helyesen kell érteni az állítást, akkor nem vonunk le ilyen következtetést belőle. Bár érzi a bűnt, lehet kedves Isten előtt, ha nem enged a bűnnek. Attól, hogy bűn van bennünk, nem veszítjük el Isten kegyelmét, de

azzal igen, ha engedünk a bűnnek. Bár a benned lévő test a Lélek ellen tör, még lehetsz Isten gyermeke, de ha „a test szerint jársz”, az ördög gyermeke vagy. Ez a tanítás tehát nem arra bátorít, hogy engedelmeskedjünk a bűnnek, hanem arra, hogy teljes erőnkől ellenálljunk neki.

V. 1. Mindezek lényege tehát a következő: még megigazulása után is minden személyben két ellentétes elv van jelen: a természet és a kegyelem; az előbbit Szent Pál „testnek”, az utóbbit „Léleknek” nevezi. Ezért a Krisztusban kiskorúak is megszenteltettek ugyan, de csak részben. Bizonyos fokig, hitük mértéke szerint, lelkiek, bizonyos fokig azonban testiek. Ezért hangzik fel szüntelen az intés a hívőknek, hogy legyenek résen a test ellen, a világ ellen és az ördög ellen. * És ezt támasztja alá Isten gyermekeinek mindenkori tapasztalata is. Noha érzik magukban ezt a bizonyágtételt, azt az akaratot is érzik, amely még nem fogadta el teljesen Isten akaratát. Tudják, hogy Krisztusban vannak, mégis látják, hogy szívük megátalkodottan hajlamos elfordulni tőle, hogy sok esetben hajlanak a gonoszra, és restek megtenni a jót. Az ezzel ellentétes, teljesen új keletű tanítás azonban, melyről az egyházban Krisztus urunk világba jövetelétől kezdve Zinzendorf gróf idejéig soha nem hallottak, a legvégzetesebb következményekkel jár együtt. Megszünteti gonosz természetünk feletti szüntelen örködést, ama Delila fölötti örködést: eltávozottnak mondja azt, jóllehet még mindig keblünkön fekszik. Kitépi a pajzsot a gyenge hívők kezéből, megfosztja őket hitüktől, és így védtelenné teszi őket a világ, a test és az ördög minden támadásával szemben.

[Bír 16]

[Ef 6,16]

[Júd 3]

2. Ragaszkodjunk tehát az igaz tanításhoz, az „egyszer már a szentekre bízott” és az írott Igével együtt nemzedékről nemzedékre továbbadott igaz tanításhoz: amikor Krisztusban való igaz hitre jutottunk, bár megújultunk, megtisztultunk, megszenteltünk, mégsem újultunk és tisztultunk meg teljesen: a test, a gonosz természet (noha leigázva) megmarad bennünk, és harcol a Lélek ellen. Annál teljesebb buzgósággal „harcoljuk meg a hit nemes harcát”. Annál inkább „vigyázzunk és imádkozzunk”, nehogy engedjünk a bennünk levő ellenségnek. Annál gondosabban tegyük a magunkévá és „öltük magunkra az Isten teljes fegyverzetét”, hogy bár „harcunk” mind „test és vér ellen”, mind pedig „erők és hatalmak ellen folyik, a sötétség világának urai és a gonoszság lelkei ellen, amelyek a mennyei magasságban vannak, ellenállhassunk a gonosz napon, és mindent leküzdve megállhassunk”.

[1Tím 6,12]

[Mt 26,41]

[Ef 6,11-13]

* „Litany” (Litánia), BCP.

A HÍVŐK BŰNBÁNATA

(THE REPENTANCE OF BELIEVERS)

„Bánjátok meg bűneiteket, * és higgyetek az evangéliumban.”
(Márk 1,15)

1. Általános feltételezés, hogy a bűnbánat és a hit az igaz vallásnak csak a kapuja; hogy keresztyén életünknek csupán a kezdetén van rájuk szükségünk, amikor elindulunk a mennyek országa felé vezető úton. És úgy tűnik, ezt erősíti meg a nagy apostol is, amikor a zsidó keresztyéneket, „a tökéletességre való törekvésre” szólítva fel, arra tanítja, hogy hagyják el „a Krisztusról szóló elemi tanítást” és „ne kezdjék újra lerakni az alapját a holt cselekedetekből való megtérésnek és az Istenbe vetett hitnek”. Ez annyit bizonyosan jelent, hogy ezeket az először minden gondolatukat betöltő dolgokat többé-kevésbé maguk mögött kell hagyniuk, hogy „nekefszülve futhassanak egyenest a cél felé, Isten mennyei elhívásának a Krisztus Jézusban adott jutalmáért”.

[Zsid 6,1]

[Fil 3,14]

2. Az kétségkívül igaz, hogy van olyan bűnbánat és hit, amelyre leginkább kezdetben van szükség. Ez a fajta bűnbánat ébreszt rá teljes bűnösségünkre, büntethetőségünkre és tehetetlenségünkre. E bűnbánat után nyerjük el Isten országát, amelyről a mi Urunk azt mondta, hogy „bennünk van”. S e hit által kapjuk meg ezt az országot, az „igazságot, békességet és a Szentlélekben való örömet”.

[Lk 17,21†]

[Róm 14,16]

3. Ennek ellenére (ha a szavakat más, nem egészen ugyanolyan, de nem is teljesen eltérő értelemben használjuk) van olyan bűnbánat és hit, amelyre azután is szükségünk van, hogy „hívökké lettünk”, sőt nem nélkülözhetjük azt keresztyén életünk egyetlen

[ld. Mk 1,15;
Ef 1,13]

[Zsid 12,1]

* Az újszövetségi μετανοέω és μετάνοια szavakat a magyar protestáns hagyomány a „megtérni”, illetve a „megtérés”, az angol hagyomány ellenben a „repent”, illetve a „repentance” szóval adja vissza. Ez utóbbihoz azonban közelebb áll magyarul a „bűnököt megbánni” kifejezés, innen az „önkéntes” módosítás. A római katolikus fordítás itt így szól: „tartsatok bűnbánatot”.

rá következő szakaszában sem, máskülönben nem tudjuk „megfutni az előttünk levő pályát”. Ahogyan az előbbi jellegű hit és bűnbánat nélkül nem léphetünk be az Isten országába, ugyanúgy az utóbbi fajta bűnbánat és hit híján nem maradhatunk meg és nem növekedhetünk a kegyelemben.

De vajon milyen értelemben kell bűnbánatot tartanunk és hin-nünk megigazulásunk után? Lényeges kérdés ez; érdemes alapon megvizsgálni.

I. Először is milyen értelemben kell bűnbánatot tartanunk?

1. A bűnbánat gyakran belső változást jelent: a lélek megta-gadja bűnét, és a szentség felé fordul. Most azonban egészen más értelemben, mint egyfajta önismeretről beszélünk róla: tudjuk, hogy bűnösök vagyunk, igen, büntethető, tehetetlen bűnösök, jól-lehet Isten gyermekeinek tudjuk magunkat.

[1Jn 3,1]

2. Amikor először ébredünk rá erre, amikor először ismerjük föl megváltásunkat Jézus vérében, amikor Isten először árasztja szívünkbe szeretetét és alapítja meg országát ott, valójában termé-szetes azt feltételeznünk, hogy már nem vagyunk bűnösök, hogy bűneinket Isten nemcsak elfedezte, hanem el is törölte. Minthogy akkor nem érzünk semmi gonoszt a szívünkben, készek vagyunk azt gondolni, hogy nincs is benne semmi gonosz. Sőt vannak olyan jó szándékú emberek, akik ezt nemcsak megigazulásuk pillanatára nézve tartják érvényesnek, hanem attól kezdve mindörökre, mivel meggyőzték magukat: abban a pillanatban teljesen meg is szente-lődtek. Ezt ráadásul általános szabályként is lefektették, dacolva a Szentírással, a józan ésszel és a tapasztalattal. Ők őszintén hiszik és buzgón vallják, hogy megigazulásunkkor minden bűn megsemmisül, a hívő szívében nincs bűn, attól kezdve az minde-nestül tiszta. Mi, noha készséggel elismerjük, hogy „aki hisz, az Istentől született”, és „aki Istentől született, az nem cselekszik bűnt”, mégsem érthetünk egyet azzal, hogy nem is érzi magában a bűnt. A bűn valóban nem uralkodik benne többé, de megmarad. A szívünkben megmaradó bűn felismerésében gyökerezik a bűn-bánat most taglalt fajtája.

[Róm 5,5]

[4,7] [Zsolt 32,1]

[1Jn 5,1]

[1Jn 3,9]

3. Aki ugyanis azt képzei, hogy minden bűne megsemmisült, hamarosan gögöt érez a szívében. Ráébred, hogy sok tekintetben többnek gondolta magát, mint kellett volna, vagy hogy elfogadta a dicséretet valamiért, amit csak kapott, és úgy dicsekedett vele, mintha nem kapta volna. Mindazáltal tudja, hogy Isten kegyelmé-ben van. Már nem tudja és nem is szabad „elveszítienie bizalmát”. „A Lélek” továbbra is „bizonyágot tesz az ő lelkével együtt arról, hogy valóban Isten gyermeke.”

[Róm 12,3]

[1Kor 4,7]

[Zsid 10,35]

[Róm 8,16]

4. Ugyancsak kisvártatva megérzi szívében az önfejűséget: hogy akarata ellenkezik Isten akaratával. Amíg értelme van, addig minden embernek szükségképpen van akarata is. Ez hozzátartozik az emberi természethez, sőt minden értelmes lény természetéhez. A mi áldott Urunknak is volt akarata, amikor ember volt, máskülönben nem lett volna ember. Az ő emberi akarata azonban kivétel nélkül mindig engedelmeskedett az Atya akaratának. Mindig, minden alkalommal, még a legnagyobb nyomorúságban is képes volt így szólni: „mindazáltal ne úgy legyen, ahogyan én akarom, hanem amint te”. Ez azonban még azzal sem mindig van így, aki igazán hisz Krisztusban. Gyakran kell rádöbennie, hogy akarata hol kisebb, hol nagyobb mértékben fellázad Isten akarata ellen. Akar valamit, mert a természetnek tetszik, az Istennek viszont egyáltalán nem tetszik; nem akar valamit, mert a természetnek fáj, pedig ez az Isten akarata az ő javára. Valójában (feltéve, hogy megmarad a hitben) teljes erejéből harcol ez ellen, de már ez a harc maga is jelzi, hogy valóban létezik ellenkező akarat, és ő tudatában is van ennek.

[Mt 16,39]

[1Thessz 5,18]

5. Nos, az önfejűség és a gőg nem más, mint a bálványimádás egyik formája, és szöges ellentétben áll az Isten iránti szeretettel. Ez a megállapítás ugyancsak áll a világ szeretetére nézve is. Ám ezt ugyancsak érezhetik magukban az igazi hívők, és többé vagy kevésbé, előbb vagy utóbb, ilyen vagy olyan formában érzi is mind-egyik. Való igaz, amikor a hívő „átmegy a halálból az életbe”, csak Isten után áhítozik. Igazán elmondhatja: „Irántad van minden kívánságom”, és „emlékzetedet kívánja a lélek.” „Nincs senkim rajtad kívül a mennyben, a földön sem gyönyörködöm másban.” Ez azonban nem mindig van így. Az idő múlásával a hívő újra érzi (bár talán csak néhány pillanatra) a „test kívánságát vagy a szemek kívánságát, vagy az étellel való kérkedést”. Sőt ha nem vigyáz és nem imádkozik szüntelen, megtapasztalhatja: feléled a testi vágy, mely addig taszigálja őt, míg el nem esik és erő is alig marad benne. Érezheti a gonosz kívánságok támadásait: amaz erős hajlamot, hogy „a Teremtő helyett a teremtményt szeresse”, legyen az gyermek, szülő, férj vagy feleség, vagy „testi-lelki jó barát”. Ezer-nyi különféle módon érezhet vágyat földi dolgok vagy élvezetek iránt. Ennek megfelelően pedig elfelejti Istent, nem benne keresi a boldogságát, „inkább az élvezeteket szereti, mint Istent”.

[Jn 5,24]

[ld. Zsolt 38,10]

[Ézs 26,8†]

[Zsolt 73,25]

[1Jn 2,16]

[ld. Zsolt 118,13]

[Róm 1,25]

[5Móz 13,7]

[2Tim 3,4]

6. Ha nem vigyáz magára minden pillanatban, újra érezni fogja „a szemek kívánságát”: a vágyat, hogy valami nagyszerűvel vagy gyönyörűséggel, vagy szokatlanul elégtse ki képzeletét. Vajon hányféle módon támad ez a kívánság lelkünkre? Meglehet, olyan

[1Jn 2,16]

jelentéktelen semmiségek formájában, mint a ruha vagy a bútor – az ilyesmit soha nem a halhatatlan lélek szomjának csillapítására szánták. Mégis milyen természetesnek vesszük, még azután is, hogy „megízleltük az eljövendő világ erőit”, hogy visszاسüllyedjünk eme használatától romló dolgok utáni ostoba, alantas vágyakozásba. Még azoknak is, akik tudják, kiben hisznek, mily nehéz legyőzniük, nap mint nap eltiporniuk a szemek kíváncsiságának akár csak egyik fajtáját is: a kíváncsiságot, hogy csupán újdonságáért ne kívánjanak meg semmit!

[Zsid 6,5]

[2Tim 1,12]

7. Még Isten gyermekeinek is mily nehéz egészen leküzdeniük „az étellel való kérkedést”! Ezen Szent János, úgy tűnik, majdnem ugyanazt érti, mint amit a világ megbecsültségnek nevez. Nem más ez, mint „az emberek előtti dicsőség” vágya és élvezete, a dicséret óhajta és szeretete, illetve a vele mindig együtt járó, hasonló mértékű rettegés a becsméléstől. Közeli rokonságban van ezzel a hamis szégyen: amikor azt szégyelljük, amiért dicsekednünk kellene. Ehhez ráadásul gyakran társul „az emberektől való rettegés”, amely ezernyi csapdába ejti a lelket. Nos, hol az a hitben erősnek látszó személy, aki ne találna meg magában valamit mindezekből a gonosz indulatokból? Tehát még az igaz hívők is csak részben „feszítették meg a világnak”, mert a gonosz gyökere még mindig ott van a szívükben.

[1Jn 2,16]

[Péld 29,25]

[Gal 6,14†]

8. És vajon nem érzünk-e egyéb olyan indulatokat is, amelyek ugyanúgy ellenkeznek a felebarátunk iránti szeretettel, mint az iméntiek az Isten iránti szeretettel? A felebaráti szeretet nem gondol rosszra, „nem rója fel a rosszat”. Vajon nem találunk ilyet magunkban? Soha nem találunk magunkban irigységet, gonosz gyanúsítást, alaptalan vagy indokolatlan feltevéseket? Aki e tekintetben tiszta, az vesse felebarátjára az első követ. Ki ne érezne néha magában a testvéri szeretettel ellenkező indulatokat, belső szándékokat? Ha nincs bennünk semmi rosszindulat, gyűlölet vagy keserűség, vajon nincs-e egy jottányi irigység se? Különösen azok iránt, akik olyan (vélt vagy valóságos) javakat élveznek, amelyekre mi vágyakozunk, de el nem érhetünk? Soha, semmilyen haragot nem találunk magunkban, amikor megbántanak vagy megsértenek minket? Különösen, ha azok teszik ezt, akiket nagyon szeretünk, és akiket a leginkább segítettünk vagy leköteleztünk? Az igazságtalanság vagy hálátlanság soha nem ébreszt bennünk boszszúvágyat, soha nem készlet arra, hogy a rosszért rosszal fizessünk ahelyett, hogy „a rosszat jóval győznénk le”? Ez is mutatja, mennyi minden van még mindig a szívünkben, ami ellenkezik a felebaráti szeretettel.

[1Kor 13,5]

[1Tim 6,4]

[Jn 8,7]

[Róm 12,21]

9. A kapzsiságnak mindenféle formája kétségkívül ugyanúgy ellenkezik a felebaráti szeretettel, mint az Isten iránti szeretettel, akár a φιλαργυρία-ról, a pénz szerelméről, gyakorta „minden rossznak a gyökeréről”, akár a πλεονεξία-ról, betű szerint többre vágyásról, a gyarapodásvágyról esik is szó. És mily kevesen vannak, még Isten igaz gyermekei között is, akik teljesen megszabadultak mindkettőtől! Egy valóban nagy ember, Luther Márton mondotta volt, hogy „benne születésétől fogva (tehát nem csak megtérése után) soha nem volt semmiféle kapzsiság”. Ha ez így van, habozás nélkül ki merem mondani: ő volt az egyetlen asszonytól született ember (kivéve azt, aki egyszerre volt Isten és ember), akiben ez nem volt meg, aki e nélkül született. Jobban mondva, úgy hiszem, nem volt soha Istentől született és újjászületése után egy darab ideig élő ember, aki ne érezte volna ezt magában sokszor, hol erősebben, hol kevésbé erősen, és különösen a fent említett második értelemben. Kimondhatjuk tehát mint kétségbevonhatatlan igazságot, hogy a kapzsiság a büszkeséggel, önfejűséggel és haraggal együtt még a megigazultak szívében is megmarad.

[1Tim 6,10]

[ld. Kol 3,5]

10. E tapasztalat hatására számos komoly ember a Római levél hetedik fejezetének második felét nem azokra értette, akik „a törvény alatt” vannak – amin az apostol kétségkívül azokat érti, akik ráébredtek bűneikre –, hanem azokra, akik „kegyelem alatt” vannak, akik „ingyenkegyelemből megigazultak a Krisztusban való váltáság által”. Ennyiben bizonyosan igazuk is van: még a megigazultakban is marad bizonyos mértékű testi gondolkodás vagy indulat (az apostol még a korinthusi hívőket is „testieknek” mondja); „az Istentől való elfordulásra megátalkodottan hajlamos” szív; a büszkeségre, önfejűségre, haragra, bosszúvágyra, a világ szeretetére és minden rosszra való készség; a keserűség gyökere, amely azonnal felnövekedne, ha csak egy pillanatra is nem korlátozánk; sőt a romlottságnak az Isten tiszta világossága nélkül fel-foghatatlan mélysége. Hogy ráébrednek a szívében megmaradt mindeme bűnre, ez jelenti a megigazultak sajátos bűnbánatát.

[Róm 6,14;15]

[3,24†]

[8,7†][1Kor 3,3]

[ld. Hab 11,7†;

Zsid 3,12]

[Zsid 12,15]

11. Azt is fel kell azonban ismernünk, hogy amiképpen a bűn szívében megmarad, úgy minden szavunkhoz és cselekedetünkhöz is hozzátapad. Bizony félni való, hogy számos szavunk nemcsak bűnnel elegy, hanem mindenestül bűnös is, hiszen kétségkívül ilyen minden szeretetlen beszéd; minden, ami nem testvéri szeretetből fakad; minden, ami nincs összhangban ezzel az arany-szabállyal: „Amit akartok azért, hogy az emberek tiveletek cselekedjenek, ti is azt cselekedjétek velük.” Ide tartozik minden áskálódás, pletykálkodás, sugdolózás, minden gonosz beszéd, vagyis a

[Mt 7,12†]

távol levő személyek hibáinak felsorolása – hiszen senki sem szenvedheti, ha hibáit távollétében emlegetik. És mily kevesen vannak a hívők között is, akik egyáltalán nem vétkesek ebben, akik következetesen betartják a jó öreg szabályt: „Halottakról és távollévőről vagy jót, vagy semmit!” De ha nem rosszmájúskodnak is, vajon tartózkodnak-e a hiábavaló beszédtről? Pedig az is kétségkívül bűnös, és „megszomorítja Isten Szentlelkét”. Bizony „minden haszontalan szóról, amelyet kimondanak az emberek, számot fognak adni az ítélet napján”.

[Jób 15,3]

[Ef 4,30]

[Mt 12,36]

12. Tegyük fel mégis, hogy a hívők szüntelenül „vigyáznak és imádkoznak”, és így „nem esnek ebbe a kísértésbe”; hogy mindig zárat tesznek szájukra, és őrzik ajkaik nyílását; tegyük fel, hogy abban gyakorolják magukat, hogy „beszédük legyen mindenkor kedves, sóval fűszerezett”, és „áldást hozzon azokra, akik hallják”; mégis, minden vigyázásuk ellenére, nem elegyednek-e észrevétlenül nap mint nap haszontalan beszédbe? Még ha Isten nevében igyekeznek is szólni, vajon tiszták-e szavaik, nem keverednek-e beléjük szentségtelen dolgok? Nem találnak semmi rosszat már a szándékukban is? Csak azért szólnak-e, hogy Isten tetszését elnyerjék, vagy részben azért is, hogy önmaguknak tessenek? Vajon teljességgel az Isten kedvéért szólnak-e, nem pedig a maguk javáért? Ha pedig kezdetben tiszta szemmel „néztek Jézusra”, később is így tesznek-e, és mindvégig vele beszélgetnek-e, miközben felebarátjukkal vannak? Amikor valakit bűnéért megfeddnek, nem haragosak-e vagy indulatosak-e a vétkessel szemben? Amikor a tudatlant tanítják, nem érznek-e büszkeséget, nem tekintik-e magukat különbnek? Amikor a nyomorultat vigasztalják, vagy szeretetre és jó cselekedetekre buzdítják egymást, nem szólal-e meg bennük az öndicséret: „Milyen jól beszéltél!”? Vagy nem támad-e fel bennük a hiúság, a vágy, hogy mások is ezt gondolják, és tettéért nagyra becsülik őket? E dolgok némelyikében vagy akár mindegyikében mennyi bűn tapad még a hívők beszédének legjavához is! Hogy ezekre ráébrednek, ez jelenti a megigazultak sajátos bűnbánatának másik nagy részét.

[ld. Jób 13,7]

[Mt 6,22][Zsid 12,2]

[Zsid 10,24]

13. S mennyi bűn tapad cselekedeteikhez is, megláthatják, ha lelkiismeretük nem alszik! Nincs-e ezek között sok, amelyet, bár a világ nem ítél el, mégsem helyeselhetünk, sőt mentséget sem találhatunk rájuk, ha Isten Igéjének mércéjével mérünk? Nem tesznek-e a hívők sokszor olyat, amiről ők maguk is tudják, hogy nem „Isten dicsőségére” való? Sok olyat, amiben nem is törekedtek erre, amihez nem is Istenre való tekintettel fogtak hozzá? És ha kezdetben gondoltak is Istennel, nincs-e sok olyan cselekedetük,

[1Kor 10,31]

amelynek teljesítése során nem egyedül Istenre figyeltek? Amelyben legalább annyira követték saját akaratukat, mint Istenét; és legalább annyira – ha nem jobban – akartak maguknak tetszeni, mint Istennek? Miközben igyekeznek jót tenni felebarátaikkal, nem érznek-e magukban különféle hamis indulatokat? Úgyhogy úgynevezett jó cselekedeteik már távolról sem kizárólagosan jók: beléjük keveredik és beszennyezi azokat a gonosz. Ilyenek irgalmas cselekedeteik is. És vajon nem ugyanez az elegység jellemzi kegyességi cselekedeteiket is? Miközben a lelküket megtartani képes Igét hallgatják, vajon nem támadnak-e ijesztő gondolataik, hogy az inkább kárhozatra, nem pedig üdvösségre juttatja őket? Vajon nem ugyanez történik gyakran, amikor imádságaikat ajánlják fel Istennek, akár közösségben, akár magányukban? Bizony, amikor a legszentebb istentiszteleten vesznek részt? Még akkor is, amikor az Úr asztalához járulnak, miféle gondolatok ébrednek bennük? Eközben szívük nem kalandozik-e el néha a föld legtávolabbi szegleteire; nem telik-e meg gyakran olyan képzelgésekkel, hogy már attól félnek, minden áldozatukat utálja az Úr? Olyannyira, hogy most jobban szégyellik legszentebb kötelességeiket, mint annak idején leggonoszabb bűneiket.

[Jak 1,21]

[Péld 15,8]

14. Mi több, mennyi mulasztásos bűnnel vádolhatók! Ismerjük az apostol szavait: „Aki tehát tudna jót tenni, de nem teszi: bűne az annak.” De nem tudnak-e ezer esetet, amikor tehettek volna testi vagy lelki jót az ellenséggel, idegenekkel, testvéreikkel, de nem tették meg? Hány mulasztásos vétség terheli őket Isten iránti kötelességükben! Hány lehetőséget szalasztottak el Igéje hirdetésére vagy hallgatására, nyilvános vagy személyes imádságra! Komoly oka volt még Usher érseknek is, ennek a szent embernek, hogy az Istenért való fáradozásban eltelt élete végén így kiáltson fel, szinte utolsó lélegzetével: „Uram, bocsásd meg mulasztásos bűneimet!”

[Jak 4,17]

15. A külső mulasztásokon kívül pedig nem találnak-e magukban számtalan belső hiányosságot? Mindenféle hibát: nincs meg bennük az Isten iránti kellő szeretet, félelem, bizalom. Nincs meg bennük a felebarátuknak, a minden emberfiának kijáró szeretet, sőt még az sem, amivel testvéreiknek, Isten minden, akár távolabbi, akár közelebbi kötődésű gyermekének tartoznak. Nincs meg bennük a kellő szentség; hiányosságaik vannak mindenben – s ennek mélységes tudatában kiáltanak fel Monsieur de Rentyvel: „Tövis fölverte föld vagyok”, vagy Jóbbal: „Ímé, mily hitvány vagyok! ” „Utálom magamat, és bánkódom porban és hamuban.”

[ld. Péld 24,31†]

[Jób 39,37; 42,5-6‡]

16. Isten gyermekei bűnbánatának egy másik oka az, hogy ráébrednek büntethetőségükre. Ezt azonban óvatosan és sajátos módon kell értelmezni. Mert az bizonyos, hogy „nincs most már semmiféle kárhozható ítélet azok ellen, akik a Krisztus Jézusban vannak”, akik hisznek benne, és akik hitük ereje folytán „nem test szerint járnak, hanem a Lélek szerint”. De Isten szigorú igazságosságát mégsem tudják jobban elviselni most, mint hitre jutásuk előtt. Ez az igazságosság ugyanis még mindig méltónak mondja őket a halálra az előbb felsoroltak miatt. Halálra is ítélné őket, ha nem volna engesztelő vér. Éppen ezért a hívők teljesen meg vannak győződve arról, hogy még mindig büntetést érdemelnek, noha megszabadultak alóla. Itt azonban mindkét oldalon szélsőségek vannak, és ezeket csak kevesen kerülik el. Legtöbben vagy az egyikbe, vagy a másikba esnek bele: hol azt gondolják, hogy elkárhoznak, holott nem kárhoznak el, hol pedig azt gondolják, hogy felmentést érdemelnek. Nem, az igazság a kettő között van: szigorúan véve még mindig a pokol büntetését érdemlik meg. De nem azt kapják, amit megérdemelnek, mert „van pártfogójuk az Atyánál”. Az ő élete, halála és közbenjárása továbbra is ott áll közöttük és a kárhozat között.

17. Ugyancsak része ennek a bűnbánatnak a teljes tehetetlenségre való ráébredés. Ezen két dolgot értek: először is azt, hogy akárcsak megigazulásuk előtt, a hívők utána sem képesek önmaguktól egyetlen jó gondolatot gondolni, egyetlen jó kívánságot kívánni, egyetlen jó szót szólni vagy egyetlen jó cselekedetet tenni; hogy önmagukban még mindig nincs semmilyen fajtájú vagy mértékű erejük; nincs erejük jót tenni vagy ellenállni a gonosznak; nemhogy legyőzni nem tudják a világot, az ördögöt vagy saját gonosz természetüket, ellenállni sem tudnak neki. Az bizonyos, hogy van erejük mindenre, de nem önmaguktól. Van erejük legyőzni mindezeket az ellenségeket, mert „a bűn már nem uralodik rajtuk”, de ezt sem egészben, sem részben nem önnön természetük, hanem merő ajándékképpen kizárólag Isten adja nekik. Nem is kapják meg egyszerre az egészet, mintha sok javuk volna sok évre félretéve, hanem percről percre.

18. E tehetetlenségen másodszor azt értem, hogy teljesen képtelenek vagyunk megszabadítani magunkat a büntethetőségtől vagy megérdemelt büntetéstől, amelynek továbbra is tudatában vagyunk. Mi több még arra is képtelenek vagyunk, hogy az Istentől kapott összes kegyelemmel (természetes erőnkőről nem is szólva) eltüntessük a büszkeséget, az önfejűséget, a világ szeretetét, a haragot és az Istentől való elszakadás általános hajlan-

dóságát, amely, tapasztalatból tudjuk, megmarad a szívben, még azokéban is, akik újjászülettek; vagy eltüntessük a gonoszt, amely minden erőfeszítésünk ellenére hozzátapad minden szavunkhoz és cselekedetünkhöz. Még ehhez adjuk hozzá teljes képtelenségünket arra, hogy akár csak kicsit is elkerüljük a szeretetlen és még inkább a haszontalan beszédet; a képtelenséget arra, hogy elkerüljük a mulasztásos bűnöket vagy pótoljuk számtalan fölis-mert hiányosságunkat, különösen az Isten és az ember iránti sze-retet és egyéb alkalmas indulatok hiányát.

19. Ha valakit mindez nem győz meg, ha valaki azt hiszi, hogy a megigazult ember képes kitörölni szívéből és életéből ezeket a bűnöket, tegyen próbát. Próbálja meg, hogy a magáénak tudott kegyelem által ki tudja-e űzni a büszkeséget, az önfejlőséget vagy általában a velünk született bűnöket. Próbálja meg, hogy meg tudja-e tisztítani szavait és cselekedeteit minden beléjük keveredett gonosztól; hogy el tudja-e kerülni a szeretetlen és haszontalan beszédet, a mulasztásos bűnöket, és végül tudja-e pótolni azt a számtalan hiányosságot, amit még mindig megtalál magában. Ne csüggedjen el egy vagy két próbálkozás után, hanem ismételje meg a próbát újra és újra; és minél tovább próbálkozik, annál mélyeb-ben meg fog győződni teljes tehetetlenségéről minden tekintet-ben.

20. Valójában olyannyira nyilvánvaló ez az igazság, hogy Isten-nek csaknem minden szétszóródott gyermeke, bármennyire más véleményen vannak is egyéb dolgok felől, abban általában mégis egyetértenek, hogy noha a „Lélekkel megöldökölhetjük a test cselekedeteit”, noha ellenállhatunk mind a külső, mind a belső bűnnek, és le is győzhetjük azt, noha elgyengíthetjük ellenségein-ket nap mint nap, kiűzni mégsem űzhetjük ki őket. A megigazulá-sunkkor kapott összes kegyelemmel sem tudjuk gyökerestül kiir-tani őket. Vigyázhatunk és imádkozhatunk akármennyit, teljesen nem tudjuk megtisztítani sem szívünket, sem kezünket. Bizonyo-san képtelenek vagyunk erre, egészen addig, amíg nem tetszik a mi Urunknak, hogy újra szóljon a szívünkhöz, hogy „másodszor is mondja: »Tisztulj meg«”.* És csak akkor tisztul le a lepra. Csak akkor pusztul el a gonosz gyökér, a testi gondolkodás, és nem marad meg többé a velünk született bűn. Ha azonban nincs ilyen második változás, ha nincs ilyen percenkénti szabadulás a megiga-zulást követően, ha nincs más, csak Isten fokozatos munkája (mert

[Jn 11,52]

[Róm 8,13†]

[Mt 8,3]

* Ld. Charles Wesley, *Hymns and Sacred Poems* (Himnuszok és szent versek), 1749, II., 164. o.

hogyan van, azt senki nem tagadja), akkor meg kell elégednünk, amennyire tudunk, azzal, hogy bűnnel telve maradunk halálunkig. Ha pedig ez így van, akkor halálunkig büntethetők is vagyunk, és szüntelenül megérdemeljük a büntetést. Mert lehetetlen, hogy a büntethetőség vagy a megérdemelt büntetés elmúljen rólunk mindaddig, amíg mindez a bűn megmarad a szívünkben és hozzátapad szavainkhoz meg cselekedeteinkhez. Sőt a szigorú igazságosság mértéke szerint gondolataink, szavaink és tetteink csak szaporítják a bűnt.

II. 1. Ilyen értelemben kell tehát a bűnbánatot gyakorolnunk megigazulásunk után. És amíg ezt meg nem tesszük, nem tudunk továbblépni. Mert amíg nem ismerjük betegségünket, nem is gyógyulhatunk fel belőle. Tegyük fel, hogy a fentiek szerint tartunk bűnbánatot, akkor a „higgyünk az evangéliumban” felszólításnak is engedelmessé kell lennünk?

2. Ezt is sajátos módon kell értenünk, másképpen, mint amikor hitre jutottunk megigazulásunk végett. Higgyétek el a szabadulás örömhírét, amelyet Isten készített minden népnek. Higgyétek el, hogy ő, aki „Isten dicsőségének a kisugárzása és lényének képmása”, „üdvözíteni tudja örökre azokat, akik általa járulnak Istenhez”. Ő meg tud szabadítani téged minden bűntől, ami továbbra is a szívedben van. Ő meg tud szabadítani téged mindattól a bűntől, ami hozzátapad szavaidhoz és cselekedeteidhez. Ő meg tud szabadítani téged mulasztásos bűneidről, és tudja pótolni minden hiányosságodat. Igaz, ez az embereknél lehetetlen, de az Isten-Embernél minden lehetséges. Mert mi lehetne túl nehéz annak, akié „minden hatalom mennyen és földön”? Csak hogy pusztá hatalma, hogy ezt megtegye, nem nyújt elégséges alapot abbéli hitünkhöz, hogy ezt valóban meg is teszi, hogy hatalmát így gyakorolja, ha ezt külön nem ígérte volna meg. De megígérte: újra és újra megígérte, ráadásul a leghatározottabban. Megadta nekünk mind az Ó-, mind az Újszövetség „nekünk drága, sőt legnagyobb ígéreteit”. A következőket olvassuk a törvényben, Isten Igéjének legősibb részében: „Szívedet és utódaid szívet körülmeztéli Istened, az Úr, szeretni fogod Istenedet, az Urat teljes szívedből és teljes lelkedből.” Majd ezt olvassuk a Zsoltárok könyvében: „Megváltja Izráelt” (az Isten Izráelét) „minden bűnéből.” Ezt a prófétánál: „Tiszta vizet hintek rátok, hogy megtisztuljatok. Minden tisztátalanságotoktól és minden bálványotoktól megtisztítlak benneteket. Az én lelkemet adom belétek, és azt művelem veletek, hogy törvényeimet megtartsátok és teljesítsétek. Megszabadítlak benneteket minden tisztátalanságotoktól.” Végül pedig

[Mk 1,15]

[vö. Ézs 36,25;

Róm 10,15]

[Zsid 1,3]

[7,25]

[Mt 19,26]

[28,18]

[2Pt 1,4]

(5Móz 30,6)

[Zsolt 130,8]

(Ez 36,25; 27;29)

ezt olvassuk az Újszövetségben: „Áldott az Úr, Izráel Istene, hogy meglátogatta és megváltotta az ő népét. És felemelte az üdvösségnek szarvát nekünk... Hogy megemlékezzék az esküvésről, mellyel megesküdött Ábrahámnak, a mi atyánknak, hogy ő megadja nekünk, hogy megszabadulván a mi ellenségeink kezéből, félelem nélkül szolgáljunk neki, szentségben és igazságban őelőtte a mi életünk minden napjaiban.”

(Lk 1,68-69;
72-75†)

3. Jó okotok van tehát azt hinni, hogy ő nemcsak tudja, hanem akarja is ezt megtenni – azaz „megtisztítani titeket minden testi és lelki tisztátalanságtól”, „megszabadítani benneteket minden tisztátalanságotoktól”. Ez a kívánságotok; erre a hitre van most különösen szükségetek: vagyis, hogy a nagy gyógyító, lelkem szerelmese, meg akar tisztítani engem. De vajon holnap vagy ma akarja-e ezt megtenni? Hadd válaszoljon erre ő maga: „Ma, ha hangomat halljátok, ne keményítsétek meg szíveteket.” Ha holnapra halasztjátok, azzal megkeményítitek szíveteket; nem akarjátok meghallani a hangját. Higgyétek hát, hogy már ma meg akar szabadítani titeket. Már most meg akar szabadítani titeket. „Íme, most van a kegyelem ideje.” Most mondja: „Tisztulj meg!” Csak higgy, és te is rögtön ráébredsz: „aki hisz, annak minden lehetséges”.

[2Kor 7,1]
[Ez 36,29][Jób 6,8]
[2Móz 15,26]
[Mt 8,2]
[Zsolt 95,7-8;
Zsid 3,15; 4,7]

4. Továbbra is higgy abban, aki „szeretett téged és önmagát adta érted”; aki „minden bűnödöt a maga tulajdon testében vitte fel a fára”, és megszabadít téged minden kárhóztató ítélettől a téged újra meg újra oltalmazó vére által. Ily módon maradhatunk meg megigazult állapotunkban. És ahogy továbbmegyünk „hitből hitbe”, amikor már van olyan a hitünk, hogy megtisztulhassunk minden bennünk lakozó bűntől, hogy megszabadulhassunk minden tisztátalanságunktól, akkor ugyanígy megszabadulunk korábban érzett büntethetőségünktől, megérdemelt büntetésünktől. Akkor már nemcsak ezt mondhatjuk:

[2Kor 6,2][Mt 8,3]
[Mk 9,23]
[Gal 2,20]
[1Pt 2,24]
[Róm 1,17]
[Ez 36,29]

*És minden percben áhítom, Uram,
Halálad érdemét,*

hanem azt is, mégpedig a hit teljes bizonyosságával:

*Uram, minden percben a birtokom
Halálad érdeme!**

* John Wesley, „Hymn on Isaiah 32:2” (Himnusz az Ésaiás 32,2-ről).

[Róm 8,34] Hiszen az ő életébe, halálába és értünk való esedezésébe vetett,
 [Jn 13,10] percről percre megújuló hitünk által immár teljesen tiszták
 [Róm 8,1] vagyunk, és nemcsak hogy nincs már kárhozható ítélet ellenünk, hanem a korábban megérdemelt büntetés alól is megszabadulunk, mivel az Úr megtisztította szívünket és életünket is.

[2Kor 12,9] 5. Ugyancsak e hit által érezzük, hogy Krisztus ereje minden percben bennünk lakozik; egyedül általa vagyunk, amik vagyunk, általa vagyunk képesek megmaradni a lelki életben, és nélküle minden jelenlegi szentségünk ellenére a következő percben már ördögök lennénk. Amíg azonban megtartjuk az őbenne való hitünket, „vizet merítünk a szabadulás forrásából”. Ama Szerelme-süinkre, a bennünk lévő Krisztusra támaszkodunk, aki az eljövendő dicsőség reménysége, aki hit által lakik szívünkben, aki Isten jobbján örökké esedezik értünk, és így segít, hogy kedvére valók legyenek gondolataink és tetteink. Így „vezérel a hívőket minden cselekedetükben, és segíti őket szüntelen”, hogy minden szándékuk, beszédük és cselekedetük „benne kezdődjék, folytatódjék és végződjék”. * Így „tisztítja meg szívük gondolatait Szentlelkének ihletése által, hogy tökéletesen szeressék őt, és méltóképpen magasztalhassák az ő szent nevét”. **

6. Ilyeténképpen Isten gyermekeiben a bűnbánat és a hit tökéletesen kiegészíti egymást. A bűnbánat által érezzük a szívünkben megmaradt és szavainkhoz, cselekedeteinkhez hozzátapadt bűnököt; hit által pedig megkapjuk Istennek a Krisztusban való erejét, amely megtisztítja szívünket és tisztára mossa kezeinket. A bűnbánat által továbbra is tisztában vagyunk vele, hogy büntetést érdemlünk minden indulatunkért, szavunkért és cselekedetünkért; hit által pedig tudatában vagyunk annak, hogy pártfogónk az Atyánál szüntelenül könyörög értünk, és így folyamatosan elfordít rólunk minden kárhozható ítéletet és büntetést. A bűnbánat által uralja szívünket az a meggyőződés, hogy önmagunkon nem segíthetünk; a hit által pedig nemcsak irgalmat nyerünk, hanem „kegyelmet találunk mindig, amikor segítségre van szükségünk”. A bűnbánat kizárja bármilyen más segítségnek még a lehetőségét is. A hit pedig elfogadja mindazt a segítséget, amire szükségünk van, attól, akié minden hatalom mennyen és földön. A bűnbánat így szól: „Nélküle semmit sem tehetek”, a hit pedig így: „Mindenre van erőm Krisztusban, aki megerősít engem.” Általa nemcsak legyőzhetem, hanem el is űzhetem lelkem minden ellenségét. Általa tudom „sze-

* „Communion” (Úrvacsorai istentisztelet), BCP (371).

** „Collect for Purity” (Imádság tisztaságért), BCP (337).

retni az Urat, az én Istenemet teljes szívemből, elmémből, lelkemből és erőmből”; és tudok járni „szentségben és igazságban öelötte életem minden napján”.

[Mk 12,30]

[Lk 1,75]

III. 1. Az elmondottakból könnyen meggyőződhetünk ama vélekedés veszedelmes voltáról, mely szerint megigazulásunk pillanatában teljességgel megszentelődünk, és szívünk megtisztul minden bűntől. Igaz (miként a korábbiakban megállapítottuk), hogy akkor valóban megszabadulunk a külső bűn uralmától, a belső bűn ereje pedig megtörik, immár nem vagyunk alávetve többé. Az azonban semmiképpen sem igaz, hogy akkor a belső bűn teljesen megsemmisül, hogy a büszkeségnek, önfejűségnek, haragnak, a világ szeretetének a gyökere kivágattatik a szívünkéből, vagy hogy a testi gondolkodás és az Istentől való hűtlen elfordulásra hajlamos szív végképpen kiirtatik. Ezt feltételezni nem is olyan ártatlan, ártalmatlan tévedés, mint ahogyan néhányan gondolják. Nem az, iszonyú kárt tesz: útját állja minden további változásnak. Mert megmondatott: „Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek.” Márpedig ha azt gondoljuk, hogy már egészen meggyógyultunk, akkor nincs miért gyógyulást keresnünk. E feltételezés alapján képtelenség a bűnből való további, akár fokozatos, akár azonnali szabadulásra várni.

[Róm 8,7†]

[ld. Hós 11,7]

[Lk 5,31]

2. Ellenben az arról való mélységes meggyőződés, hogy még nem vagyunk egészségesek, hogy szívünk nem tisztult még meg teljesen, hogy még ott van bennünk a „testi gondolkodás”, amely természeténél fogva „ellenségeskedés Istennel”, hogy a bűn egész teste ott van még szívünkben, meggyengülve bár, de nem megsemmisülve, minden kétséget kizáróan azt bizonyítja, hogy feltétlenül szükség van további változásra. Elismerjük, hogy már a megigazulás pillanatában újjászületünk: abban a pillanatban megtapasztaljuk azt a belső változást, amely a „sötétségből a csodálatos világosságba” vezet, az oktalan barom vagy az ördög képmását Isten képmásával és a földi, testi, ördögi gondolkodást a Krisztus Jézusban is megvolt indulattal váltja fel. De vajon teljesen megváltozunk-e akkor? Egészen átfőrmálódunk-e teremtőnk képmására? Távolról sem: a feneketlen mélységű bűn továbbra is megmarad bennünk; és ennek tudatában várjuk sóhajtozva a teljes szabadulást attól, akinek van ereje a szabadításhoz. Innen az, hogy azok a hívők, akik nem ébredtek rá szívük mélységes romlottságára vagy csak részben, mintegy elméletileg vannak erről meggyőződve, kevésbé törődnek a teljes megszenteléssel. Talán azon az állásponton vannak, hogy ez haláluk idején vagy azelőtt (ők nem tudják, pontosan mikor) majd bekövetkezik. Hiánya mindenesetre nem nyugtalanítja őket különösképpen: nem-

[Róm 8,7†][6,6]

[1Pt 2,9]

[1Móz 1,2†]

[Jak 3,15]

[Fil 2,5]

[Kol 3,10]

[Ézs 63,1]

[vö. Mt 5,6] igen éheznek és szomjúhozják azt. Nem is tehetik, amíg mélyebb önismeretre és a fenti értelemben vett bűnbánatra nem jutnak, amíg Isten le nem leplezi a velük született szörnyeteg arcát és meg nem mutatja nekik lelkük valódi állapotát. Csak amikor érzik már a terhet, akkor fognak sóhajtozni a szabadulásért. Akkor – de egészen addig nem – fognak felkiáltani lelki nyomorúságukban:

*A bűn igáját törd szét bennem,
És tedd szabaddá lelkemet,
Téremts tisztaságot szívemben,
Hogy meglássam szent színedet.**

3. Az elmondottakból másodszer azt is megérthetjük, hogy bár Isten előtt kedvessé lettünk, a méltatlanságunkról (voltaképpen büntethető voltunkról) való mély meggyőződés feltétlenül szükséges ahhoz, hogy meglássuk az engesztelő vér igazi értékét, s hogy megérezzük: arra ugyanúgy szükségünk van megigazulásunk után, mint előtte bármikor. E meggyőződés híján a szövetség vért holmi közönséges, most különösebben szükségtelen dolognak tartanánk, hiszen múltbeli bűneink mind eltöröltettek. Ha azonban szívünk és életünk egyaránt ilyen tisztátalan, akkor van bűn, amelybe minden percben beleesünk, és amely következőképpen minden percben újabb kárhozható ítéletnek tesz ki bennünket, csakhogy Urunk

[Zsid 10,29]
[ApCsel 3,19]

*A magasságban lakozik,
Hogy közbenjárónk legyen,
Utat engesztelő szerelme nyit,
Drága vére szószólónk, odafenn.***

Ezt a bűnbánatot és a hozzá szorosan kapcsolódó hitet fejezik ki a következő erőteljes sorok:

*Bűnös minden leheletem,
Törvényét mindig megszegem,
Mert égi angyal nem vagyok,
Felbuzgó forrás Ő nekem,
Megmossa szívem és kezem,
Míg szeretetre nem jutok.****

* John Wesley, „Come unto me... Matt. xi:28” (Jöjjetek énhozzám), c. himnusz.

** John Wesley, „Behold the Man!” (Nézd az Embert!).

*** John Wesley, „A Thanksgiving” (Hálaadás).

4. Harmadszor pedig azt érthetjük meg, hogy az arról való mélységes meggyőződés, hogy semmit sem tudunk megtenni, hogy teljességgel képtelenek vagyunk bármit is megtartani abból, amit kaptunk, hát még megszabadulni a szívünkben és életünkben megmaradó „gonoszság egész világától”, arra tanít bennünket, hogy hit által valóban Krisztusban éljünk, s őt ne csak Főpapunknak, hanem Királyunknak is tekintsük. Ez indít bennünket arra, hogy „magasztaljuk őt”, sőt, hogy „dicsőítsük kegyelmét”, hogy „egyedül őt tegyük Krisztussá és teljes Szabadítóvá, az ő fejére helyezzük a koronát”. Ezeknek a becses szavaknak kevés vagy semmi értelmük sincs úgy, ahogyan gyakran használjuk őket. De erős és mély értelemmel teljeseznek be, amikor így, úgyszólván kilépünk önmagunkból azért, hogy őbenne elmerüljünk, amikor kilépünk a semmibe, hogy ő lehessen minden mindenekben. Akkor, miután az ő mindenható kegyelme lerombolt „minden vele szemben emelt magaslatot”, akkor mi „foglyul ejthetünk” minden indulatot és gondolatot, minden szót és cselekedetet, hogy „engedelmeskedjék a Krisztusnak”.

[Jak 3,6]

[Lk 1,46][ld. Ef 1,6]

[1Kor 15,28].

[2Kor 10,5†]

Londonderry, 1767. április 24.

XV. PRÉDIKÁCIÓ

AZ UTOLSÓ ÍTÉLET

(THE GREAT ASSIZE)

ELHANGZOTT

A BEDFORDI BÍRÓSÁG ÍTÉLETMONDÁSA ELŐTT A SZENT PÁL-
TEMPLOMBAN

1758. MÁRCIUS 10-ÉN, PÉNTEKEN.

„*Mindnyájan oda állunk majd a Krisztus ítélőszéke elé.*”
(Róma 14,10†)

1. Hány s hány körülmény járul hozzá a mostani tanácskozás félelmes méltóságához! Közelről és távolról különböző korú, nemű, rangú és állapotú emberek sokasága gyűlt egybe, ki önszántából, ki kényszer alatt: *bűnözők*, akiket hamarosan elővezetnek, és akiknek nincs menekvésük; *tisztviselők*, akik különböző hivatalaikban várják, hogy teljesítsék a hamarosan megszülető végzéseket; valamint mélységes hódolattal és nagyrabecsüléssel tisztelt, kegyes uralkodónk és királyunk *képviselője*. Ugyancsak növeli a tanácskozás roppant méltóságát az alkalm: különböző ügyekben kell tárgyalni és ítéletet mondani, s némelyiknek igen nagy súlya van: múlhat rajta élet vagy halál – halál, mely az örökkévalóság arcát fedi fel! Elődeink minden bizonnyal eme komolyság érzetét szándékozták erősíteni, s nemcsak a köznép elméjében, midőn bölcsességükben nem tartották méltóságukon alulinak, hogy ez alkalom fennkölségéről megannyi részletkörülmény meghatározásával gondoskodjanak. Mert akár a szem, akár a fül útján ezek még mélyebben hathatnak a szívre. Ha pedig így tekintjük, a hasonák, a pálcák, az öltözékek immár nem apró-cseprő haszonatlanságoknak tetszenek, hanem a maguk módján a társadalom legfontosabb ügyeit szolgálják.

2. Bármily félelmet vált is ki e mai alkalom, a még félelmesebb ítélet csak ezután következik. Mert kis idő múlva „mindnyájan

ott állunk a Krisztus ítélőszéke előtt. Mert »élek én«, mondá az Úr, »mert nékem hajol meg minden térd, és minden nyelv Istent magasztalja.«⁷ És azon a napon „mindenikünk maga ad számot magáról az Istennek”.

[Róm 14,10-01†]

3. Ha ezt mindenki mélyen átérezné, az hathatósan biztosítaná a társadalom érdekeit! Mert gondoljuk meg, ennél erősebben mi más indíthatna az igaz erkölcs gyakorlására? Az igazán erényes életre? Az igazságosságban, irgalomban és hűségben való ingadozás nélküli járásra? Kezeinket mi erősíthetné meg inkább a minden jónak gyakorlásában, mi fordíthatna el inkább minden gonosztól, ha nem a meggyőződés: „Íme, a bíró az ajtó előtt áll”, és nekünk hamarosan *elébe kell állnunk?*

[Jak 5,9]

4. A mostani gyülekezet szemszögéből tehát helyénvaló és alkalmas megvizsgálunk:

I. a Krisztus ítélőszéke elé állásunk előtti főbb körülményeket;

II. a Krisztus ítéletmondását magát; és

III. néhány azt követő körülményt.

I. Először tehát vizsgáljuk meg a Krisztus ítélőszéke elé állásunkat megelőző főbb körülményeket.

(ApCsel 2,19)

[Ézs 2,19]

[Ézs 24,20]

1. Először is Isten „jeleket tesz a földön lenn”, mégpedig „fölkel, hogy megrémítse a földet”. „Ide-oda tántorog a föld, mint a részeg, düledezik, mint a kunyhó.” „Nagy földrengések lesznek κατὰ τόπου” (ráadásul nemcsak „sokfelé”,* hanem) „mindenhol”

(Luk 21,11)

– azaz a lakott földnek nemcsak egy, nem is csak néhány, hanem minden pontján; sőt „olyan nagy földrengések, amilyenek nem voltak, amióta ember született a földre: ekkora földrengések, ilyen nagyok!”** Az egyik ilyen földrengés folytán „eltűnik minden sziget, a hegyek sem találhatók sehol”. Időközben a földgolyó összes vize megérzi ezeknek a rázkódásoknak a borzasztó erejét;

[Jel 16,18]

(Jel 16,20)

(Luk 21,25)

[1Móz 7,11]

[ld. 2Pt 3,5]

(Jóel 3,3)

[ApCsel 2,19]

„a tenger zúgása és háborgása” olyan erőteljes lesz, mint soha azóta, hogy „fölfakadt a nagy mélység minden forrása” a „vízben álló és a vízből kiálló” föld elpusztítására. A levegőég megtelik viharral és szélvesszel, sötét pára- és füstoszlopokkal, mennydörgeésektől visszhangzik a föld az egyik sarkától a másikig, és tízezernyi villámtól szakad széjjel az ég. Az égiháború azonban nem marad meg a levegőben: „az egek tartóerői megrendülnek”, és jelek lesznek a napban, a holdban és a csillagokban; az állócsillagokban ugyanúgy, mint a körülöttük kerengőkben. „A nap elsötétül,

(Lk 21, 25-26)

* Ti. így az AV.

** A XVIII. századi gondolkodást erősen foglalkoztatták a földrengések: Lima (1746), London (1750. február és március) és Lisszabon (1755).

a hold vérvörös lesz, mielőtt eljön az Úr nagy és félelmetes napja”. (Jóel 3,4)
 „A csillagok elvesztik fényüket”, és „lehullanak a földre”, mivel letaszítatnak pályájukról. Azután felhangzik a mennyei seregek egyetemes „riadója”, majd „az arkangyal szózatban” bejelenti az Isten és Ember Fiának közeledtét, és „isteni harsonájával” ébresztőt fúj mindazoknak, akik a föld porában alszanak. Ezért megnyílik minden sír, és az emberek teste feltámad. A tenger is kiadja a benne levő halottakat, és mindenki „a maga testében” támad fel – amely lényegében véve a sajátja lesz, bár jellemzőiben fel foghatatlanul megváltozik. „Mert e romlandó test romolhatatlanságba öltözik, és e halandó halhatatlanságba.” Igen, „a halál és a hódész,”* azaz a láthatatlan világ is „kiadják a náluk levő halottakat”. Úgyhogy aki valaha is élt és meghalt, amióta Isten megalakította az embert, romolhatatlan és halhatatlan testben feltámad.

2. Ezzel egy időben „az Emberfia elküldi angyalait” az egész földre, és „összegyűjtik az ő választottait a négy égtáj felől, az ég egyik sarkától a másik sarkáig”. És az Úr maga jön el a felhőkben, a maga dicsőségében és az Atya dicsőségében, sok ezer szentjével és miriádnyi angyalaival, és „odaül dicsősége trónjára. Összegyűjtenek eléje minden népet, ő pedig elválasztja őket egymástól, a juhokat”, a jókat, „jobb keze felől, a kecskéket”, a gonoszokat „pedig bal keze felől állítja”. Erről az „általános egybegyűlésről” mondja a szeretett tanítvány: „És láttam, hogy a halottak”, mindazok, akik annak előtte meghaltak, „nagyok és kicsinyek a trónus előtt állnak, és könyvek nyitottak ki” (jelképes kifejezés, amely nyilvánvalóan az emberek közt szokásos eljárás módra utal), „és a halottak a könyvbe írottak alapján ítéltettek meg cselekedeteik szerint”.

II. Az isteni kinyilatkoztatás szerint tehát ezek a körülmények előzik meg az általános ítéletet. Másodszor, vizsgáljuk meg magát az ítéletet, ahogyan Istennek tetszett kijelentenie. (Jel 20,12)

1. A világot Isten egyszülött Fia által ítéli meg, akinek „származása visszanyúlik a hajdankorba”, „aki mindenek fölött való, örökké áldott Isten”. Ő „Isten dicsőségének kisugárzása és lényének képmása”, és „az Atya az ítéletet egészen a Fiúnak adta át, mert ő az Emberfia”; mert ő „Isten formájában lévén nem tekintette zsákmánynak, hogy egyenlő Istennel, hanem megüresítette önmagát, szolgálai formát vett fel, emberekhez hasonlónak lett”; és azért, mert „magatartásában is embernek bizonyult, megalázta (Róm. 3,6; 1Kor. 6,2)[Mik 5,1][vö. Róm 9,5](Zsid 1,3)(Jn 5, 22;27)(Fil 2,6-7)

* Itt Wesley valóban az eredeti görög szó angolos (latinos) változatát (*hades*) használja, jöllehet az AV a „hell” (pokol) szóval él.

magát” és még ennél is továbbment: „engedelmeskedett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig. Ezért fel is magasztalta őt Isten” már emberi természetében, és „kiválasztotta őt”, hogy emberként megpróbálja az emberek fiait, hogy „bírāja legyen élőknak és holtaknak”, mind az eljövetelekor élőknak, mind az atyáik mellé kerülteknek.

[2,8-9]
[ApCsel 17,31]
[Zsolt 11,4†]
[ApCsel 10,42;

1Pt 4,5]
[Jóel 3,4]
[1,15 stb.]

2. A próféta által „nagy és félelmetes napnak” mondott időt a Szentírás általában az Úr napjának nevezi. Az ember földi teremtése és a minden dolgok vége között eltelt idő így nem más, mint az *emberek fiainak napja*. A rajtunk eltelt időt helyesen a *mi napunknak* kell mondanunk. Ennek végével kezdődik az Úr napja. De ki tudja, meddig fog tartani? „Az Úr előtt egy nap annyi, mint ezer esztendő, és ezer esztendő annyi, mint egy nap.” Az egyházatyák némelyike ebből a mondásból arra következtetett, hogy az úgynevezett „ítélet napja” igazában ezer esztendeig fog tartani. Nemigen estek ezzel túlságba, sőt valószínűleg kevesebbet mondtak az igazságnál. Hiszen ha figyelembe vesszük az ítéletre egybegyűlt emberek és a kivizsgálandó cselekedetek számát, alighanem ezer év sem lesz elegendő annak a napnak a teendőire; úgyhogy talán több ezer évig eltarthat majd. Ezt azonban Isten ki fogja jelenteni a megfelelő időben.

(2Pt 3,8)
[Mt 10,15]

3. Az emberiség megítélésének helyéről a Szentírásban nincsen világos kijelentés. Egy kiváló író (valójában sokak véleményével egybehangzón) feltételezi, hogy a földön lesz ez, ahol az emberek elkövették a megítélésük alapját képező cselekedeteket; és hogy az Isten hatalmas angyalai révén:

*Határtalan térség nyílik és tágul,
Minden embernek szállásául.**

A mi Urunknak a felhőkön való eljövételéről mondott beszámolójához talán közelebb áll a feltevés, hogy az ítélet a föld fölött történik majd, ha „két bolygónyi magasságban”*** nem is. Erősen alátámasztja ezt az elgondolást Szent Pál thesszalonikaiakhoz írt levelének egyik kijelentése: „Először feltámadnak a Krisztusban elhunytak, azután mi, akik élünk, és megmaradunk, velük együtt elragadtatunk felhőkön az Úr fogadására a levegőbe.” Az tűnik

(1Thessz 4,16-17)

* Edward Youngnak (1683–1765), a korszak népszerű költőjének *Last Day* (Az utolsó napon) című költeménye.

** Uo.

tehát a legvalószínűbbnek, hogy a „nagy fehér trónus” magasan a föld fölött emelkedik majd. [Jel 20,11]

4. Az ítéletre várókat pedig ki tudná megszámlolni, hiszen annyian lesznek, akár az esőcseppek vagy a tenger fövénye? „Ezek után láttam”, mondja Szent János, „íme, nagy sokaság volt ott, amelyet megszámlálni senki sem tudott, fehér ruhákba öltözve, kezükben pedig pálmaágak.” Mily hatalmas tömeg lesz az, amikor minden nemzet és törzs, nép és nyelv: mindazok összegyűlnek, akik Ádám ágyékából származtak a világ kezdete óta az idők végezetéig! Ha elfogadjuk azt az általános és korántsem képtelen feltevélest, hogy a földön egy időben nem kevesebb mint négyszázmillió ember él: férfiak, nők és gyermekek, akkor micsoda gyülekezetet alkotnak majd mindazok a nemzedékek, amelyek hétezer éven át követték egymást! [Jel 7,9]

*Nagy Xerxes-had vértben, Cannae-i seregek,
Mind egybegyűlnek, s mind elvesznek,
A számuk egyre-egyre nő,
Mint nyílt tengerre lehulló eső. **

Minden férfi, minden nő, minden csecsszopó: aki csak egyszer is lélegzett éltető levegőt, meghallja akkor az Isten Fiának hangját, életre kel, és megjelenik őelőtte. Ez látszik „a halottak, nagyok és kicsinyek” ige természetes jelentésének; mindenki egyetemesen, kivétel nélkül, korra, nemre és rangra való tekintet nélkül; aki csak valaha élt és meghalt, vagy olyan változáson ment át, amely a halállal egyenértékűnek számít majd. Hiszen jóval az előtt a nap előtt az emberi nagyság káprázata eltűnik és a semmibe vész. A halál pillanatában szertefoszlik. Hová lett a vagyona és a hatalma a sírban nyugvóknak? [Jel 20,12]

5. És akkor minden ember „számot ad cselekedeteiről” – igen, teljes és igaz beszámolót mindarról, amit valaha cselekedett: akár jót, akár gonoszt, amíg e testben volt. Ó, micsoda jelenés tárul fel akkor angyaloknak és embereknek! Amikor nem költött Rhadamanthus, hanem Mindenható Úr Isten maga, aki mindent tud mennyen és földön: [Ild. Lk 16,2; Róm 14,12; 2Kor 5,10; Jel 20,12]

* Uo.

*Castigatque, auditque dolos; subigitque fateri
Quae quis apud superos, furto loetatus inani,
Distulit in seram commissa piacula mortem.**

Az emberek fiainak nemcsak minden cselekedete kerül akkor napvilágra, hanem minden szava is, hiszen „minden haszontalan szóról, amelyet kimondanak, számot fognak adni az ítélet napján, mert „a te beszédidből” (és tetteidből) „ismertétel igaznak, és a te beszédidből ismertétel hamisnak”. És nem bocsát-e akkor Isten világosságot a beszédeket vagy tetteket kísérő minden körülményre is, amelyek ha nem változtatták is meg az emberek természetét, de jó vagy rossz voltukat növelték vagy csökkentették? Milyen könnyen megteheti ezt az, aki „járásunkra és fekvésünkre ügyel, minden utunkat jól tudja”! Afelől pedig nem lehet kétségünk, hogy „neki a sötétség nem sötét, hanem fénylik, mint a nappal”.

[Zsolt 139,3†]

[vö. 139,11-12]

6. Sőt az Úr nemcsak „megvilágítja a sötétség titkait”, hanem „nyilvánvalóvá teszi a szívek gondolatait és szándékait” is. Micsoda álmélgódás lesz akkor? Hiszen ő lévén „a vesék és a szívek vizsgálója”, „messziről érti gondolatainkat”. „Mindenki mezítelen és fedetlen annak szemei előtt, akiről mi beszélünk.” „A pokol és a pusztulás az Úr előtt van, mennyivel inkább az emberek szíve!”

[1Kor 4,5; Zsid

4,12]

[Zsolt 139,2†]

[Zsid 4,13†]

[ld. Péld 15,11†]

7. És azon a napon feltárul minden emberi lélek összes belső rezdülése, kívánsága, indulata, hajlama, érzelme, ezek különböző elegyei, minden egyes ember teljes, összetett jellemét alkotó mennyi kedélye és beállítottsága. Így világosan és tévedhetetlenül meglátszik majd, hogy ki volt igaz, s ki hamis, és milyen mértékben volt minden egyes cselekedet, személy vagy jellem jó, avagy gonosz.

8. „Akkor így szól a király a jobb keze felől állókhoz: Jöjjetek, Atyám áldottai. Mert éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, jövevény voltam, és befogadtatok, mezítelen voltam, és felruháztatok.” Hasonlóképpen felsorolja az emberek és az angyalok előtt mindazt a jót, amit tettek a földön, amit „az Úr Jézus nevében vagy óerte szoltak vagy cselekedtek”. Megemlékezik minden jó óhajtásukról, szándékukról, gondolatukról, szent

[Mt 25,34-36]

[Kol 3,17]

* „...fedd, kutat és kicsikarja bevallani vétküik azoknak,
kik cseleik leplezve titokban örültek e bűnnek,
húzva-halaszva a földön a megbánást halálíg.”

Vergilius: *Aeneis*, VI. 567-69, Lakatos István fordítása (in: Összes művei, Budapest, 1984, 241-2. o.).

indulatukról is; és ki fog tűnni, hogy bár az emberek nem ismer-
ték vagy elfeledték ezeket, Isten „feljegyezte őket könyvében”. [Ild. Ézs 30,8]
Mindaz, amit a Jézus nevéért és a jó lelkiismeret bizonyásgaté- [2Tim 4,8]
léért elszenvedtek, keresztülviláglik majd, hogy érte az igaz bíró
dicsérje, a szentek és az angyalok pedig tiszteljék őket, és hogy a
„minden mértéket meghaladó nagy, örök dicsőségük” növekedjék. [2Kor 4,17]

9. De vajon gonosz tetteikről is megemlékezik-e az Úr ama
napon – hiszen nincs olyan ember a földön, ha egész életét nézzük,
aki ne vétkezne –, és megemlíti-e ezeket a nagy gyülekezet előtt? [Préd 7,20]
Sokan azt hiszik, hogy nem, és ezt kérdezik: „Nem azt jelentené ez,
hogy szenvedéseik még akkor sem érnek véget, amikor az életük
véget ér? Hiszen így továbbra is el kell viselniük a gyötrelmet, a
gyalázatot, arcuk pirulását!” Azt is megkérdik: „Hogyan egyezhet
ez Istennek a próféta által tett kijelentésével: »Ha a bűnös megtér,
és nem követi el többé vétkeit, hanem megtartja minden rendelke-
zésemet, törvény és igazság szerint él. Azok a vétkek, amelyeket
elkövetett, nem maradnak emlékezetben«? Hogyan fér ez meg
Isten amaz ígéretével, amelyet mindazoknak tett, akik elfogadják
az evangélium szövetségét: »megbocsátom bűneiket, és nem gon-
dolkodok többé vétkeikre«? Vagy miként az apostol mondja: »Irgal-
mas leszek gonoszágaikkal szemben, és bűneikről nem emléke-
zem meg többé«?» [Ez 18,21-22]
[Jer 31,34]
[Zsid 8,12]

10. Erre így válaszolhatunk: ahhoz, hogy Isten dicsősége a
maga teljességében felragyogjon, hogy az üdvösség örökösei iránti [Zsid 1,14]
bölcssége, igazságossága, hatalma és irgalma világosan és töké-
letesen megnyilvánuljon, nyilvánvalóan és feltétlenül szükséges,
hogy életük minden körülménye napvilágra kerüljön, minden
indulatukkal, szívük minden kívánságával, gondolatával és szándé-
kával együtt. Máskülönben hogyan tűnhetne ki, hogy a bűnnek [4,12]
és nyomorúságnak micsoda mélységéből mentette ki őket Isten
kegyelme? Valójában ha nem derülne fény minden ember egész
életére, akkor nem válnék nyilvánvalóvá az isteni gondviselés
egész lenyűgöző felépítése, és nem tudnánk már most ezernyi eset-
ben „az embernek igazolni Isten útját”.* Ha a mi Urunk szavai,
hogy ugyanis „nincs olyan rejtett dolog, amely le ne lepleződnék,
és olyan titok, amely ki ne tudódnék”, be nem teljesednek a maguk
tökéletes értelmében, minden megszorítás és korlátozás nélkül,
akkor Isten számtalan rendelése a nap alatt továbbra is értelmet-
lennek tetszenék. És csak amikor Isten megvilágítja a sötétség

[Mt 10,26]

* John Milton, *Elveszett Paradicsom*, I. 26., Jánossy István fordítása (in: *Váloga-
tott művei*, Budapest, 1978, 57. o.).

[IKor 4,5]
[ld. Jób 22,12-14]
[Ef 1,11]

összes titkait, bárkik követték is el azokat, akkor tűnik ki, hogy minden útja jó és bölcs volt; hogy ő „átlátott a sűrű felhőkön”, és „tulajdon akaratának bölcs tanácsa” szerint kormányzott mindent; semmit nem bízott a véletlenre vagy az emberek szeszélyeire, hanem mindent erős kézzel és nyájasan intézett, mindent az igazságosság, irgalom és hűség egyetlen összefüggő láncává fűzött össze.

[1Pt 1,8]
[Ézs 44,22]
[ld. Ézs 4,4; Jel
12,11]
[Ez 18,22]
[Zsid 10,17]

11. Az isteni tökéletesség felfedezésében az igazak kimondhatatlan örömmel örvendeznek; távolról sem gyötörődnek vagy szégyenkeznek múltbeli vétkeik miatt, amelyeket mint felhőt az Isten immár eltörölt, a Bárány vére pedig lemosott. Bőségesen megelégednek azzal, hogy „a vétkek, amelyeket elkövettek, nem maradnak emlékezetben” sérelmükre; hogy „bűneikről és gonoszságaikról többé nem emlékszik meg Isten”, hogy elkárhozzanak. Az ígértnek ez a nyilvánvaló jelentése, és ezt Isten minden gyermeke igaznak fogja találni, örökkévaló vigasztalására.

[Mt 16,27]

12. Miután az igazakat megítélte, a király a bal keze felől állókhoz fordul, és őket is megítéli, kit-kit cselekedetei szerint. De nemcsak külső tetteikről kell számot adniuk, hanem minden valaha is kimondott gonosz szavukról, sőt minden lelkükbe valaha is befészkelődött gonosz kívánságukról, indulatukról, kedélyükről, minden szívükben valaha is melengetett gonosz gondolatukról vagy szándékukról is. Ezután elhangzik a jobb felől állókról az örömteli felmentő ítélet, majd pedig a bal felől állókról a szörnyű kárhozható ítélet – mindkét ítélet olyan szilárdan és megváltozhatatlanul áll majd, mint Isten trónja maga.

[25,46]

III. 1. Harmadszor, megvizsgálhatunk néhányat az általános ítéletet követő események közül. Az első a gonoszokra és a jókra kimondott ítélet végrehajtása: „Ezek elmennek az örök büntetésre, az igazak pedig az örök életre.” Figyeljük meg, hogy egy szó szerepel a mondatnak mind az első, mind a második felében: ebből következik, hogy vagy örökké tart a büntetés, vagy pedig a jutalom is véget ér egyszer. Nem, az soha! Hacsaknem Istennek vége lehet, vagy irgalma és igazsága elmúlhat. Csakhogy „akkor majd az igazak fénylenek Atyjuk országában, mint a nap”, „és isznak az ő jobbán örökké tartó gyönyörűségnek folyóvizeiből”. Itt azonban minden leírás hitványnak bizonyul, minden emberi szó kudarcot vall! Csak aki elragadtatott a harmadik égig, annak lehet igaz fogalma erről. De még az sem tudja szavakba önteni, amit látott: ezeket a dolgokat „lehetetlen az embernek elmondania”.

[13,43]
[vö. Zsolt 16,11;
36,8]
[2Kor 12,2]

[12,4]
[Zsolt 9,18]
[2Thess 1,9]

Időközben „a bűnösök a pokolba kerülnek, mindazok, akik elfelejtik Istent”. „Örök pusztulással bűnhődnek az Úrtól és az

ő dicső hatalmától.” „A kénkövel égő tüzes tóba vettetnek”, az eredetileg „az ördögnek és angyalainak elkészített örök tűzre”, ahol „a nyelvüket rágják kínjukban” és gyötrelmükben „gyalázzák Istent, és felfelé néznek”. Ott a pokol kutyái – a gőg, rosszindulat, bosszúvágy, düh, rémület, kétségbeesés – falják őket szüntelen. Ott „sem éjjel, sem nappal nincs nyugalomuk, és gyöttrődésük füstje száll felfelé örökkön-örökké”, mert „férgük nem pusztul el, és tüzüik nem alszik el”.

[Jel a19,20]
[Mt 25,41]
[Jel 16,10]
[Ézs 8,21]

2. Akkor az ég, mint papírtekerecs, felgöngyölődik, és recsegve-ropogva elmúlik; a trónon ülő „színe elől eltűnik a föld és az ég, és nem marad számukra hely”. Péter apostol még elmúlásuk módját is felfedi előttünk: „az Isten napján az egek lángolva felbomlanak, és az elemek égve megolvadnak!”. A tomboló elem az egész gyönyörű szerkezetet megsemmisíti, minden részének kapcsolódását elpusztítja, és minden egyes atomot elszakít a másiktól. Emiatt „a föld és a rajta levő alkotások is megégnék”. A természet hatalmas művei, „az örök hegyek”, sziklák, amelyek sok ezer éven át mozdulatlanul állva dacoltak a tomboló idővel, most lángoló romokként omlanak össze. A mindent felperzselő hódítónak még ennél is kevésbé bírnak majd ellenállni a mégoly tartós anyagból készült műalkotások, vagy az emberi iparkodás legnagyobb művei – a sír- emlékek, oszlopok, diadalívek, várak, piramisok! Minden, minden meghal, elpusztul, elenyészik, akárcsak az álom, amikor felébredünk!

[Jel 14, 11]
[Mk 9,44]
[Jel. 6.14]
[2Pt. 3.10]
(Jel 20,11)

(2Pt 3,12)
(3,10)
[IMóz 49,26]

3. Sőt néhány jeles és derék férfiú azt képzelte, hogy mivel ugyanaz a mindenható erő szükséges a dolgok megsemmisítéséhez, mint megteremtéséhez, ugyanaz a semmibe küldéséhez, mint a semmiből előhívásához, ezért a világegyetem egyetlen része vagy atomja sem pusztul el teljesen vagy véglegesen. Feltételezik, hogy amiképpen a tűz eddig megfigyelt utolsó művelete üveggé formálja azt, amit korábban kisebb erővel hamuvá változtatott, úgy az Isten által rendelt napon az egész föld, de talán az anyagi ég is keresztülmegy ezen a változáson, és utána a tűznek már nem lesz hatalma rajta. Úgy gondolják, erre utal a Jelenések könyvében Szent Jánosnak adott kinyilatkoztatás egyik kifejezése: „a trónus előtt mintha üvegtenger lett volna, kristályhoz hasonló”. Ezt azonban egyleőre sem nem erősíthetjük meg, sem nem cáfolhatjuk, de megtudni bizonyosan megtudjuk, ama napon.

(Jel 4,6 [ld. 15,2])

4. Ha a gúnyolódók és a kicsinyes filozófusok azt kérdezik: „Hogyan lehetséges ez? Honnan jöhet olyan óriási mennyiségű tűz, amely megemésztené az egeket és az egész földgolyót?”, engedjék meg nekünk emlékeztetni őket először is arra, hogy ez a

nehézség nemcsak a keresztyén rendszer sajátossága. Ugyanezen a véleményen volt csaknem egyetemesen minden nem vakbuzgó pogány is. Az egyik ilyen ünnevelt „szabadgondolkodó” az általánosan bevett felfogás alapján írja:

*Esse quoque in fatis reminiscitur, affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia coeli
Ardeat, et mundi moles operosa laboret.**

[Zsolt 97,4]

Másodsor pedig a természet dolgainak csekély és felszínes ismeretében is könnyűszerrel felelhetjük: bőségesen elegendő tűz van a föld tárházaiban előkészítve és felhalmozva az Úr napjára! Mily hamar ideérne egy általa küldött üstökös, akár a világmindenség legtávolabbi pontjáról is! És ha a naptól visszatérőben, amikor egy vörösen izzó ágyúgolyónál ezerszerre forróbb, nekiütközne a földnek, ki ne tudná, mi az azonnali következmény? De hogy ne szálljunk az éteri egek magasába, vajon „a földkerekséget bevilágító” villámok, ha a természet Ura úgy parancsolná, nem hoznának-e pusztítást és rombolást? Vagy hogy ne távolodjunk el bolygónktól: ki tudja, a folyékony tűz milyen hatalmas készleteit rejt magában évszázadok óta a föld gyomra? Az Etna, a Hecla, a Vezúv és a többi, lángokat és izzó szentet kilövellő vulkán – mik ezek, ha nem bizonyítékai és szájai azoknak a tüzes kemencéknek, amelyeket Isten tart készenlétben, hogy szavát beteljesítse? Sőt ha csak a föld felszínét és a közvetlen környezetünket figyeljük meg, egészen bizonyos (ahogy ezernyi kísérlet kétségbenvonhatatlanul bizonyítja), hogy mi magunk, egész testünk és a körülöttünk lévő dolgok egyaránt tele vannak tűzzel. Vajon nem lenne könnyű pusztá szemmel is láthatóvá tenni ezt az éteri tüzet. És általa ugyanolyan hatást kiváltani, mint amelyet konyhai tűz gyakorol gyúlékony anyagra? Mi más kellene még, minthogy Isten eloldozza azt a titkos láncot, amelytől megkötve ez az amúgy megállíthatatlan erő most nyugton pihen az anyag minden részecskéjében? És milyen hamar ízekre szedné ez az erő a világegyetem szerkezetét, és egyetlen hatalmas romhalmazzá változtatna mindent?

* *S emlékszik, hogy a sorsban az áll, beköszönt az idő még,
melyben a tenger, a föld meg az ég palotája kigyullad,
s mesterműve a nagy Mindennek a semmibe sorvad.*

Ovidius, *Átváltozások (Metamorphoses)*, I.,256-58., Devecseri Gábor fordítása (Budapest, 1964).

5. Az ítélet után következik még egy mozzanat, amelyet érdemes alaposan megfontolnunk: „Új eget és új földet várunk”, mondja az apostol, „az ő ígérete szerint, amelyben igazság lakik.” (2Pt 3,13)
 Az ígéret Ézsaiás próféciájában hangzik el: „Mert én új eget és új földet teremtek, a régre nem is emlékeznek” – olyan nagy lesz az újnak dicsősége! Ezeket látta Szent János az Istenről kapott látomásában. „És láttam”, mondja, „új eget és új földet, mert az első ég és az első föld elmúlt.” És „ott csak igazság lakozik”. Hozzá is teszi: „Hallottam, hogy egy hatalmas hang szól” a harmadik „égből: Íme, az Isten sátora az emberekkel van, és ő velük fog lakni, ők pedig népei lesznek, és maga az Isten lesz velük.” Ezért szükségképpen mindannyian boldogok lesznek: „Isten letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé.” „Nem lesz többé átok, és látni fogják az ő arcát” – a lehető legközelebb lesznek hozzá, és ezért a lehető legjobban fognak hasonlítani rá. Ez a legerősebb kifejezés a Szentírás nyelvezetében a legtökéletesebb boldogságra. „És az ő neve lesz homlokukon.” Nyíltan Isten tulajdonának lesznek elismerve, és az ő dicsőséges természete látható módon sugárzik majd belőlük. „Éjszaka sem lesz többé, és nem lesz szükségük lámpásra, sem napvilágra, mert az Úr Isten fénylik fölöttük, és uralkodnak örökkön-örökké.” (Jel 21,1) [ld. 2Pt 3,13]
 (Jel 21,3)
 (21,4)
 (22,3-4)
 [22,4]
 [22,5]

IV. Már csak az van hátra, hogy az előbbi megfigyeléseket mindazokra alkalmazzuk, akik itt állnak Isten előtt. És vajon nem erre indít-e a mostani ünnepélyes alkalom is, amely olyan természetesen mutat előre ama napra, amikor az „Úr igazságosan bíraskodik a világ fölött”? A mostani ítéletmondásból tehát, mivel arra a még félelmesebb időre figyelmeztet bennünket, sok hasznos tanulságot szűrhetünk le. Engedjétek meg, hogy csak a felszín érintve szóljak ezek némelyikéről. Kívánom, hogy Isten mindnyájunk szívébe beírja ezeket!

1. Először is, milyen „szép, ha feltűnnek azoknak lábai”, akiket Isten bölcs és kegyelmes gondviselése küld, hogy igazságot szolgáltatassanak a földön: megvédjék az ártatlant és megbüntessék a gonosztevőt! Vajon nem „Isten szolgálói ők a mi javunkra”, vajon nem ők őrködnek erős kézzel a köznyugalom fölött, nem ők védelemzik meg az ártatlanságot és az erényt, és vajon nem ők gondoskodnak-e minden ideig való áldásunkról? És vajon nem képviseli-e mindegyikük a földi fejedelmen túl az egész földnek bíráját is, azt, akinek „derekára az a név van írva: királyoknak Királya és uraknak Ura”? Ó, „a Magasságos jobb kéznek” eme fiai legyenek olyan szentek, mint ő maga! Legyenek bölcssek azzal a Bölcses-

[Bölcs 9,4]

[Péld 24,12; Mt

16,27]

[Jak 5,11]

[Róm 13,4]

[Péld 25,5]

séggel, aki társa a trónuson, olyan bölcsek, mint ő, aki az Atya örök Bölcsessége! Ne legyenek személyválogatók, ahogy ő sem az, hanem „fizessenek meg mindenkinek cselekedetei szerint”; legyenek hozzá hasonlóan hajthatatlanul és kérlelhetetlenül igazságosak, de irgalmasok és könyörületesek is csakúgy, mint ő! Így valóban félelmesek lesznek a gonosztevők számára, „mert nem ok nélkül viselik a kardot”. Országunk törvényei így jutnak maradéktalanul érvényre és tartatnak tiszteletben, királyunk trónját pedig így erősíti meg az igazság.

[Zsid 1,9]

2. Ti, valóban tiszteletre méltó férfiak, akiket Isten és a király avval bízott meg, hogy szolgáltatatok igazságot alsóbb fokon, nem vagytok-e hasonlók ama szolgáló lelkekhez, akik elkísérik majd a felhőkön megjelenő bírót? Mint bennük, bennetek is égjen az Isten és emberek iránti szeretet! Szeressétek az igazságot és gyűlöljétek a gonoszságot! Különböző hivatalaitokban (e tiszteséggel Isten ruházott fel benneteket!) szolgáljátok az üdvösség örököseit és nagy Uralkodótok dicsőségét! Maradjatok szerzői a békességnek, áldásává és díszévé országotoknak, védelmezői a bűnös hazának, őrangyalai minden körülöttetek levőnek!

[Zsolt 103,20-21]

[Mik 6,8†]

[Mt 7,12]

[25,21]

3. Ti, akiknek feladata végrehajtani, amit rátok bízott az, aki előtt most álltok, nos, mennyiben hasonlítottok azokra, akik az Emberfiának színe előtt állnak? Az ő szolgálóra, akaratának végrehajtóira, akik hallgatnak parancsszavára? Fontos-e nektek, hogy olyan romlatlanok legyetek, mint ők voltak? Hogy Isten szolgálójának bizonyuljatok? Hogy igazságot cselekedjétek, és szeressétek az irgalmasságot? Hogy mindenkivel úgy tegyetek, ahogyan szeretnétek, hogy ők veletek tegyenek? Akkor nektek is azt fogja mondani ama nagy Bíró, akinek szeme szüntelenül rajtatok van: „Jól van, jó és hű szolgám, menj be Urad ünnepi lakomájára!”

[Róm 14,10†]

4. Engedjétek meg, hogy szóljak még néhány szót mindnyájatokhoz, akik e mai napon az Úr előtt álltok. Nem kellene-e egész nap észben tartanotok, hogy közeleg a még félelmesebb nap? Sokan egybegyűltünk itt ma. De mi ez ahhoz képest, amit minden szem meglát akkor; ahhoz a gyülekezethez képest, amelyben benne lesz az egész föld színén valaha élt összes ember fia! Ma néhányan az ítélőszék elé állnak, hogy az ellenük felhozott vádakban megítéltesse nek. Ők most börtönben várakoznak, talán láncra verve, amíg elő nem vezetik őket, hogy a bírák lefolytassák a tárgyalást és ítéletet mondjanak róluk. Mi azonban mindnyájan – én, aki beszélek, és ti, akik hallgattok engem – „oda állunk majd a Krisztus ítélőszéke elé”. És most itt várakozunk a földön, amely nem az otthonunk, a test és vér eme börtönében, sokunk talán

a sötétség láncára verve is, amíg elő nem vezetnek bennünket. Itt egy emberen egy vagy két állítólag általa elkövetett dolgot kérnek számon. Ott minden tettünkről számot kell adnunk, amit csak a bölcsőtől a koporsóig elkövettünk, sőt minden szavunkról, minden kívánságunkról és indulatunkról, szívünk minden gondolatáról és szándékáról; arról, hogy miként éltünk táalentumainkkal, testi, értelmi és vagyoni képességeinkkel, amíg Isten így nem szólt: „Adj számot a sáfárságodról, mert nem lehetsz többé sáfár!” Ezen a bíróságon, meglehet, aki vétkezett, bizonyíték híján megmenekül. Azon a bíróságon azonban nem hiányzik egyetlen bizonyíték sem. Akivel csak titkon érintkeztél, aki csak tudott szándékaidról és tetteidről, az mind ott áll majd előtted. Ugyanígy ott lesz a sötétség minden lelke is, aki csak gonosz fondorlatra indított téged, és segített végrehajtásában. Ugyancsak ott állnak majd Isten angyalai is – az „Úrnak az egész földet áttekintő szemei” –, akik őrizték lelkedet, érted munkálkodtak, ha engedted. Ugyanígy megjelenik ott tulajdon lelkiismereted is, amely ezer tanú egymagában, és immár nem lehet sem elaltatni, sem elhallgattatni, hanem kénytelen megismerni és elmondani a meztelen igazságot minden gondolatoddal, szavaddal és cselekedetteddel kapcsolatban. Nem olyan-e a lelkiismeret, mint ezer tanú? Igen, olyan, de Isten olyan, mint ezer lelkiismeret! Ó, ki állhat meg a nagy Istennek és a mi Üdvözítőnknek, Jézus Krisztusnak színe előtt?

[ld. 2Pt 2,4†]

[ld. Zsid 4,12]

[Lk 16,2]

[ld. Zak 4,11]

[Tit 2,13]

Nézzétek! Nézzétek! Jön! A felhőket teszi kocsijává! A szelek szárnyain jár! Előtte emésztő tűz, utána perzselő láng! Nézzétek! Trónján ül, világosságot vett magára, mint egy köpenyt, fenségbe és méltóságba öltözött! Íme, szemei olyanok, akár a tűz lángja, hangja pedig, mint a nagy vizek zúgása!

[Zsolt 104,1-3]

[Jel 1,14-15]

[6,16]

[vö. Jel 16,20]

[Péld 6,301; Ének

8,7][ld. Jel 3,17]

[vö. Jób 1,21]

Hogyan menekülsz meg? Szólsz a hegyeknek, hogy essenek rád, és a szikláknak, hogy borítsanak be? Jaj neked, a hegyek maguk is, a sziklák, a föld, az egek is mind menekülni készülnek! Elháríthatod-e az ítéletet? Mivel? Házad egész vagyonával, minden kincsével, sok ezer ezüsttel és arannyal? Ó, te nyomorult vak! Meztelen jöttél ki anyád méhéből, meztelen mész az örökkévalóságba! Hallgasd az Urat, a bírót: „Jöjjetek, Atyám áldottai! Örököljétek a világ kezdete óta számotokra elkészített országot!” Boldogságos hang! Mennyire más, mint az a hang, amelytől a határtalan egek visszhangzanak: „Menjetek előlem, átkozottak, az ördögnek és angyalainak elkészített örök tűzre!” És ki állhatna útjába vagy késleltethetné bármelyik ítélet teljes végrehajtását? Hiú remény!

[Mt 25,34]

[25,41]

- [ld. Ézs 14,9] Íme, „a pokol megindul”,* hogy befogadja a pusztulásra megéretteket! Az örökkévaló kapuk pedig felemelik fejüket, hogy a dicsőség örökösei bemehessenek!
- [Zsolt 24,7-9]
[2Pt 3,11] 5. „Milyen szentül és milyen kegyesen kell nekünk élnünk?” Tudjuk, hogy közeleg az idő, midőn az Úr az arkangyal szózatával és isteni harsonájával alászáll, midőn mindannyian megjelenünk őelőtte, és ki-ki számot ad a maga cselekedeteiről. „Ezért tehát, szeretteim, minthogy ezeket várjátok”, minthogy tudjátok, ő eljön és nem késik, „igyekezzetek, hogy ő tisztának és feddhetetlennek találjon benneteket békességben”. Miért is ne tennétek így? Miért állna bármelyikőtök is a bal keze felől, midőn eljön? Ő nem azt akarja, hogy némelyek elveszenek, hanem azt, hogy mindenki *megtérjen*, a megtérés által higgyen vérző Urunkban, a hit által pedig makulátlanul szeressen, a szívében megújult isteni képre formálódjék és teljesen szentül éljen. Kétkelkedhetsz-e ebben, ha tudod, hogy az, aki mindenek bírója, egyben minden ember üdvözítője is? Nem tulajdon vérén szerzett-e meg téged, hogy „el ne vessz, hanem örök életed legyen”? Ó, bizonyosodj meg inkább irgalmáról, semmint igazságosságáról, inkább szeretetéről, semmint hatalmának mennydörgéséről! „Isten nincs messze egyikünk-től sem”, és nem azért jön most, hogy elítélje, hanem hogy üdvözítse a világot. Itt áll középen! Bűnös, nem zörget-e most is, ebben a pillanatban, szíved ajtaján? Ó, ismerd meg csak ezen „*a te mostani napodon*” mindazt, ami békességedre való! Ó, aki „önmagát adta érted”, annak add most magad, alázatos hitben és szent, cselekvő, türelmes szeretetben! Így igen nagy örömmel örvendezhetsz majd *az ő napján*, amikor eljön az ég felhőin.
- [3,9]
[ld. 1Móz 1,26;
Kol 3,10]
[Zsid 12,23]
[1Tim 4,10]
[ApCsel 20,28]
[Jn 3,16]
[Jób 26,14†]
[ApCsel 17,27]
[Jn 3,17]
[ld. Jel 3,20]
[Lk 19,42†]
[Gal 2,20]
[Mt 2,10†]
[24,30]

* Ti. így az AV.

XVI. PRÉDIKÁCIÓ

A KEGYELMI ESZKÖZÖK

(THE MEANS OF GRACE)

„Eltértetek rendelkezéseimtől, nem tartottátok meg azokat.”
(Malakiás 3,7)

I.1. De vajon vannak-e „rendelkezések” (*ordinances*)* most is, amióta az evangélium világosságra hozta az életet és a halhatatlanságot? Vannak-e a keresztyén korszakban is Istentől rendelt „eszközök”, amelyek kegyelmének megszokott csatornáiként működnek? Ez a kérdés az apostoli egyházban föl sem merülhetett volna, hacsak valaki nem vallotta magát nyíltan pogánynak, hiszen a keresztyének mind egyetértettek abban, hogy Krisztus elrendelt bizonyos külső eszközöket, amelyek által kegyelmét az emberek lelkébe tölti. A szüntelen használat vitán felül helyezte ezeket, mert amíg „együtt voltak mindazok, akik hittek, és mindenkünk közös volt”, „kitartóan részt vettek az apostoli tanításban, a kenyér megtörésében és az imádkozásban”.

[2Tim 1,10†]

(ApCsel 2,44)
(2,42)

2. Az idő múlásával azonban, amikor „a szeretet sokakban meghidegült”, némelyek kezdtek összetéveszteni az eszközöket a céllal, és a valláson inkább eme külső cselekedeteket, nem annyira a szívnek az Isten képére való megújulását értették. Elfeledték, hogy minden egyes „parancs célja a tiszta szívből és képmutatás nélküli hitből fakadó szeretet”, s az, hogy szeressék az Urat, az ő Istenüket teljes szívéből, felebarátaikat pedig, mint magukat, valamint hogy megtisztuljanak a büszkeségtől, haragtól és gonosz kívánságoktól „az Isten erejébe vetett hit által”. Mások úgy képzelték, hogy bár a vallás nem elsősorban ezekből a külső eszközökből áll, van bennük valami, ami tetszik Istennek, ami mégis kedves bennük élőlte, jóllehet nem követik teljes hűséggel a törvény fontosabb dolgait, az igazságosságot, az irgalmat és Isten szeretetét.

[Mt 24,12]

[Kol 3,10]

[1Tim 1,5]
[Mt 22,37;39]

[Kol 2,12]

[Mt 23,23]

* N.B. az angol protestáns szóhasználatban az *ordinance* szónak legalább négy jelentése van, ráadásul gyakran egyszerre: (1.) Isten általános értelemben vett törvénye; (2.) az ószövetségi szertartásos előírások; (3.) a szentségek (keresztelő, úrvacsora); és (4.) istentisztelet.

3. Nyilvánvaló, hogy akik ily módon helytelenül használták őket, nem is juthattak el az eszközök rendelt céljához. Sőt éppen azok a dolgok, amelyeknek a javukat kellett volna szolgálniuk, az elbotlásukat okozták. Olyan távol álltak attól, hogy áldást nyerjenek belőlük, hogy inkább csak átkot vontak a fejükre; oly távol attól, hogy a mennyei lelkület növekedjék szívükben és életükben, hogy kétszerte inkább a pokol fiaivá lettek, mint azelőtt. Mások pedig, akik világosan látták, hogy ezek az eszközök nem közvetítik Isten kegyelmét az ördög eme fiainak, ebből az egy esetből azt az általános következtetést kezdték levonni, hogy ezek nem is lehetnek Isten kegyelmét közvetítő eszközök.

4. Az Isten rendelkezéseit *helytelenül használók* száma azonban sokkal nagyobb volt az azokat *megvetőkénél*, amíg nem támadtak bizonyos, nemcsak igen értelmes (és olykor nagy tudású), hanem szeretetteljes emberek, akik ráadásul a belső vallást tapasztalatból is ismerték. Ezek között voltak égő és világító fáklyák, a maguk idejében hírneves személyek, akik méltók voltak Krisztus gyülekezetéhez, mivel odaálltak a részre az istentelenség áradatával szemben.

Nem tételezhetjük fel, hogy ezek a szent és tiszteletreméltó emberek bármi mást akartak volna kezdetben, mint megmutatni, hogy a külső vallás semmit nem ér a szív vallása nélkül; hogy „Isten Lélek, és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk”; hogy éppen ezért a külsőleges istentisztelet kárba veszett fáradság az Istennek odaszánt szív nélkül; hogy Isten külső rendelkezései csak akkor hasznosak, ha a belső szentséget elősegítik, ha pedig nem, akkor haszontalanok és üresek, a semminél is alább valók, sőt ha *nem erre* használják, utálja őket az Úr.

5. Vajon nem tetszik-e különösnek mégis, hogy ezek némelyike, abbéli erős meggyőződésében, hogy Isten rendelkezéseinek szörnyű megszenteltelenítése az egész egyházat elárasztotta és az igaz vallást a világból csaknem kiszorította, az Isten dicsősége és a lelkeknek eme végzetes ámitásból való kimentése iránti lángoló buzgóságában, úgy beszélt, mintha a külső vallás *mit sem érne*, mintha nem volna *semmi helye* Krisztus vallásában? Egyáltalán nem meglepő, hogy gyakorta nem fejezték ki magukat kellő óvatossággal, és így vigyázatlan hallgatóik azt hitték, hogy ezek az emberek minden külső eszközt elítélnek, mert teljességgel haszontalanok, és nem Isten rendelte őket arra, hogy kegyelmét megszokott módon töltsék az emberek lelkébe.

Sőt még az sem lehetetlen, hogy e szent emberek némelyike maga is elfogadta ezt a vélekedést, különösen azok, akiknek nem

[Róm 4,13]

[Mt 23,15]

[Jn 5,35]

[ld. Sirák fia 44,1-7]

[Ez 22,30]

[Jn 4,24]

[Zsolt 62,10†]

[pl. 5Móz 7,25;

Péld 11,1]

a maguk elhatározása, hanem Isten gondviselése folytán nem állt módjukban eme rendelkezésekkel rendszeresen élni – talán mert ideoda bolyongtak, biztos hajlék híján barlangokban és a föld hasadékaiban laktak. Mivel önmagukban megtapasztalták Isten kegyelmét, pedig nélkülöztek minden külső eszközt, azt gondolhatták, hogy ugyanezt a kegyelmet kapják azok is, akik szántsándékkal tartózkodnak ezen eszközöktől.

[Zsid 11,38†]

6. A tapasztalat jól mutatja, hogy ez a felfogás mily könnyen terjed, és hatol be az emberek elméjébe, különösen azokéba, akik fölriadtak a halálos álomból, és kezdik érezni, hogy bűneik súlyos teherként nehezeden rájuk. Ők általában türelmetlenek jelenlegi állapotukkal, és mindenféleképpen menekülni próbálnak belőle. Utánakapnak minden újdonságnak, bárminek, ami megkönnyebbulést vagy boldogságot kínál. Valószínűleg kipróbálták már a legtöbb külső eszközt, és nem leltek bennük semmilyen enyhületet, hanem csak egyre több büntudatot, félelmet és kárhoztató ítéletet. Őket tehát könnyű meggyőzni, hogy jobban járnak, ha tartózkodnak mindezekről az eszközöktől. Már belefáradtak a (látszólag) hiábavaló igyekezetbe, a tűznek való építkezésbe; és éppen ezért örülnek bármilyen ürügynek, amire hivatkozva elvethetik azt, amiben lelkük nem gyönyörködött, és feladhatják a fájdalmas küzdelmet, tétlen tunyaságba süllyedhetnek.

[Zsolt 13,4]

[38,5]

[ld. ApCsel 17,21]

[Hab 2,13†]

II. 1. A következő részben általánosságban óhajtom megvizsgálni, hogy vannak-e egyáltalán kegyelmi eszközök.

„Kegyelmi eszközökön” olyan külső jeleket, szavakat vagy cselekedeteket értek, amelyeket Isten rendelt mint *szokásos módjait* annak, hogy az emberekhez eljuttassa megtartóztató, megigazító vagy megszentelő kegyelmét.

Azért használom a „kegyelmi eszközök” kifejezést, mert nem ismerek jobbat, és mert a keresztyén egyházban régtől fogva általános használatban van – különösen a mi egyházunkban, amely arra int bennünket, hogy „áldjuk Istent mind a kegyelmi eszközökért, mind az eljövendő dicsőség reménységéért”,* és azt tanítja, hogy valamely szentség nem más, mint „külső jele a belső *kegyelemnek*, és egyben *eszköze* annak, hogy megkaphassuk ugyanazt”.**

[Kol 1,27]

A legfontosabb kegyelmi eszközök a következők: az akár magányosan, akár a nagy gyülekezetben mondott imádság, a Szentírás kutatása (amely magában foglalja az olvasást, hallgatást és a róla való gondolkodást) és az úrvacsora vétele, a kenyér evése és a

* „A General Thanksgiving” (Általános hálaadó imádság), BCP (57).

** Cathecism (Káté: válasz a „Mit értesz »sákramentumon«?” kérdésre), BCP.

bor ivása a Krisztus emlékezetére. Hisszük, hogy ezeket Isten rendelte, mint szokásos módjait annak, hogy kegyelmét közölje az emberek lelkével.

2. Elismerjük azonban: hogy az eszköz csakis annyiban értékes, amennyiben valóban a vallás célját szolgálja; s következőképpen, hogy ha az eszközök a céltól elszakadnak, a semmiségnél és az ürességnél is alább valók; hogyha pedig nem vezetnek Isten ismeretére és szeretetére, akkor nem kedvesek és nem tetszenek neki, sőt gyűlöli és orrában bűznek érzi őket, terhére vannak, fásasztják őt – különösen ha „pótolni” akarják a vallást, melyet eredetileg szolgálniuk kellene. Nem könnyű szavakat találni ama mérhetetlen ostobaságra és gonoszságra, amely Isten ellen akarja fordítani Isten tulajdon fegyverét, és a keresztyénséget éppen azon eszközök által akarja távol tartani a szívtől, amelyek oda besegíteni rendeltettek.

3. Ugyanígy azt is elismerjük, hogy Isten Lelkétől elszakítva semmiféle külső eszköz nem ér semmit, és semmilyen mértékben sem vezet el sem Isten ismeretére, sem szeretetére. Ahhoz kétség nem férhet, hogy ami szabadítás a földön történik, azt Isten maga viszi véghez. A maga mindenható ereje által egyedül ő munkálja bennünk azt, ami kedves öelötte. Ha nem ő munkálkodik benne és általa, a külső dolog nem más, mint pusztán erőtlen és szegényes elem. Aki tehát azt képzei, hogy valamely eszközben van valamiféle *belső* erő, súlyosan téved, nem ismervén sem a Szentírást, sem Isten hatalmát. Tudjuk, hogy nincs semmiféle *belső* erő az imádságként elmondott szavakban, a Szentírás olvasott betűiben, hallott hangjaiban vagy az úrvacsora alkalmával magunkhoz vett kenyérben és borban, ellenben minden jó ajándéknak egyedül Isten az adományozója, minden kegyelemnek egyedül ő a szerzője; egyedül tőle van az az erő, amely a felsoroltak bármelyike révén valamilyen áldást nyerhet a lelkünknek. Ugyanígy tudjuk azt is, hogy ezt a kegyelmet megadhatná akkor is, ha semmiféle eszköz nem léteznék a föld színén. Ebben az értelemben leszögezhetjük, hogy Isten szemszögéből nézve semmilyen eszköz nincsen, hiszen ő mindent meg tud tenni, amit akar, akár eszközzel, akár anélkül.

4. Elismerjük továbbá, hogy semmiféle eszköz használata sem szerezhethet soha engesztelést egyetlenegy bűnért sem; hogy egyedül Krisztus vére által békélhet meg valamely bűnös Istennel, mivel rajta kívül nincs más engesztelő áldozat bűneinkért, más forrás nem moshatja le a vétkeket és a szennyet. Minden Krisztusban hívőnek mélységes meggyőződése, hogy a Krisztusén kívül nincsen

[Ézs 40,17†]

[Jer 6,20]

[ld. Ám 4,10]

[Ézs 1,14]

[ld. Zsolt 74,12]

[Zsid 13,21; 1Jn

3,22]

[Gal 4,9]

[Mt 22,29]

[Jak Jak 1,17]

[Péld 8,3]

[Róm 5,10]

[1Jn 2,2]

[Zak 13,1]

más *érdem*, hogy nincsen semmiféle érdem egyetlen saját cselekedetében sem: sem az imádság elmondásában, sem az Írás kutatásában, sem Isten Igéjének hallgatásában, sem pedig a kenyér evésében és a pohárból való ivásban. Úgyhogy a némelyek által használt mondást, hogy ugyanis „Krisztus az egyetlen kegyelmi eszköz” – már ha nem jelent egyebet, hanem csak azt, hogy ő a kegyelem egyedüli *érdemi oka* –, nem cáfolhatja senki, aki ismeri Isten kegyelmét.

[1Kor 11,28]

5. Mi több, azt is elismerjük (bár szomorú igazság), hogy az úgynevezett keresztyének nagy része a mai napig helytelenül használja a kegyelmi eszközöket lelke romlására. Kétségtelenül ez a helyzet azokkal, akik megelégszenek a kegyesség látszatával, de az erejéből nem kérnek. Balgán vagy már keresztyének hiszik magukat, amiért ezt meg azt teszik – jóllehet Krisztus soha nem jelentette ki magát a szívükben, és Isten szeretete sem áradt szívükbe; vagy pedig feltételezik, hogy mindenképpen azok lesznek, pusztán azért, mert élnek ezekkel az eszközökkel, azzal áltatva magukat (bár ennek aligha vannak tudatában), hogy vagy van valamiféle erő az eszközökben, amely előbb-utóbb (bár nem tudják, mikor) bizonyosan szentté teszi őket, vagy pedig, hogy használatukban van valamiféle érdem, amely bizonyosan arra indítja majd Istent, hogy szentséget ajándékozzon nekik, vagy anélkül fogadja el őket.

[2Tim 3,5]

[Róm 5,5]

6. Ennyire nem értik a keresztyénség fundamentumát: „kegyelemből van üdvösségetek”. Megszabadultatok bűneitektől, bűneitek büntethetőségétől és hatalmából, Isten visszafogadott bennetek kegyelmébe, és képe megújult bennetek, nem a cselekedeteitekért vagy érdemeitekért, hanem Isten *ingyenkegyelméből*, pusztán irgalmából, szeretett Fia érdemeiért. Így szabadultok meg, nem a bennetek vagy bármely más teremtményben levő hatalom, bölcsesség vagy erő, hanem kizárólag a Szentlélek kegyelme és ereje által, amely mindezt véghezviszi mindenkiben.

[Ef 2,5; 8]

[Mk 12,6]

[Róm 15,3]

[1Kor 12,6]

7. A fő kérdés azonban megmarad. Tudjuk, hogy az üdvösség Isten ajándéka és munkája. Csakhogy nekem (kérdzheti valaki, aki bizonyos abban, hogy még nem kapta meg) mit kell cselekednem érte? Ha azt mondod neki: „Higgy, és üdvözlüssz”, ő így válaszol: „Jó, de hogyan higgyek?” Te erre ezt feleled: „Várjad az Urat!” „Igen, de hogyan várjak? A kegyelem eszközeivel, vagy azok nélkül? Úgy várjam-e Isten üdvözítő kegyelmét, hogy használok ezeket az eszközöket, vagy úgy, hogy félreteszem őket?”

[ApCsel 16,31]

[Zsolt 27,14]

[Tit 2,11]

8. Aligha gondolhatjuk, hogy Isten Igéje ne mutatna utat ilyen fontos dologban, vagy hogy Isten Fia, aki értünk, emberekért és

üdvösségünkért alászállt a mennyből, bizonytalanságban hagyott volna bennünket az üdvösségünket eme szorosan érintő kérdésben.

Valójában egyáltalán nem hagyott bennünket bizonytalanságban; az utat, amelyen járnunk kell, megmutatta. Csupán Isten Igéjéhez kell fordulnunk; azt kell tudakolnunk, mi van ott megírva. Ha pedig a Szentírás ítéletét egyszerűen megtartjuk, nem maradhat bennünk semmi kétely.

III. 1. A Szentírás ítélete szerint mindazoknak, akik Isten kegyelmét óhajtják, az elrendelt kegyelmi eszközöket használva, nem pedig félretéve kell azt várniuk.

Először is, akik Isten kegyelmét kívánják, *imádkozva* várják azt. Ez a mi Urunk kifejezett utasítása, amit ő maga mondott. Hegyi beszédében, miután részletesen elmagyarázza, miben áll a vallás, és leírja annak fő ágait, hozzáteszi: „Kérjete, és adatik nektek, keressetek, és találtok, zörgessetek, és megnyittatik nektek. Mert aki kér, mind kap, aki keres, talál, és a zörgetőnek megnyittatik.” (Mt 7,7-8) Itt a legvilágosabb módon utasít arra bennünket, hogy kérjünk – azaz a kérést mint *eszközt* alkalmazzuk –, hogy kapjunk; keressük, [13,46] hogy megtaláljuk Isten kegyelmét, a nagy értékű igazgyöngyöt; és szakadatlan zörgessünk, kérjünk és keressünk, ha be akarunk menni országába. [Jn 3,5]

2. Hogy semmi kétely ne maradhasson, a mi Urunk sajátos módon fejt ki ezt az igazságot. Minden embernek egyenesen a szívéhez szól: „Ugyan ki az közöttetek, aki ha kenyeret kér a fia, követ ad neki, vagy ha halat kér, kígyót ad neki? Ha tehát ti gonosz létekre tudtok jó ajándékokat adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább ad jókat a ti mennyei Atyátok” – angyalok és emberek Atyja, minden test lelkének Atyja – „azoknak, akik kérik tőle?” Vagy, ahogy egy másik alkalommal fejezi ki magát, minden jót egybefoglalva: „mennyivel inkább ad mennyei Atyátok Szentlelket azoknak, akik kérik tőle?”. Különösen azt kell megfigyel-nünk, hogy az itt kérésre felszólított emberek akkor még nem kaptak Szentlelket. Urunk mégis arra buzdítja őket, hogy használ-ják a kérés eszközét, és megígéri, hogy az hatékony lesz: ha kérik, meg fogják kapni a Szentlelket attól, aki irgalmas minden teremtményéhez. [4Móz 16,22†; Zsid 12,9†] (Mt 7,9-11) (Lk 11,13) [Zsolt 145,9]

3. Hogy mennyire szükséges használni ezt az eszközt, ha bármilyen ajándékot szeretnénk kapni Istentől, még inkább kitűnik a megelőző szakaszból: „Azután így szólt hozzájuk” (akiket éppen imádkozni tanított): „Ki az közületek, akinek van egy barátja, és elmegy hozzá éjfélkor, és azt mondja neki: Barátom, adj nekem

kölcsön három kenyeret... és az így válaszolna belülről: Ne zaklass engem... nem kelhetek fel, hogy adjak neked. Mondom nektek, ha nem is kelne fel, és nem is adna neki azért, mert barátja, tola-
 kódása miatt fel fog kelni, és megadja neki, amire szüksége van. Én is azt mondom nektek: kérjétek, és adatik.” „Ha nem is adna neki
 azért, mert barátja, tola-
 kodása miatt fel fog kelni, és megadja neki, amire szüksége van.” Mi módon jelenthetné ki ennél világosabban a mi áldott Urunk, hogy amit máskülönben egyáltalán nem is kap-
 nánk meg, azt megkaphatjuk Istentől ezzel az eszközzel, a tola-
 kodó kéréssel?

(Lk 11,5; 7-9)

4. „Arról is mondott nekik példázatot, hogy mindenkor imád-
 kozniuk kell, és nem szabad belefáradniuk”, amíg emez eszköz
 által meg nem kapják Istentől, amit kértek tőle. „Az egyik város-
 ban volt egy bíró, aki az Istent nem félte, az embereket pedig nem
 becsülte. Élt abban a városban egy özvegyasszony is, aki gyakran
 elment hozzá, és azt kérte tőle: Szolgáltass nekem igazságot ellen-
 felemmel szemben. Az egy ideig nem volt rá hajlandó, de azután
 azt mondta magában: Ha nem is félem az Istent, és az embereket
 sem becsülöm, mégis, mivel terhemre van ez az özvegyasszony,
 igazságot szolgáltatok neki, hogy ne járjon ide, és ne zaklasson
 engem vég nélkül.” A példázat alkalmazását a mi Urunk maga
 mondta el: „Halljátok, mit mond a hamis bíró!” Mivel folyvást
 könyörög ez az asszony, és nem fogadja el a nemleges választ, igaz-
 ságot szolgáltatok neki. „Vajon az Isten nem szolgáltat-e igazsá-
 got választottainak, akik éjjel-nappal kiáltanak hozzá? Mondom
 nektek, hogy igazságot szolgáltatok nekik hamarosan”, ha könyörög-
 nek, és el nem lankadnak.

(Lk 18,1-5)

[18,6-8]

5. Hasonlóan teljes és kifejezett utasítást adott nekünk, hogy
 személyes imádságban kitartva várjunk Isten áldásaira, és ezt ama
 határozott ígéretével is kiegészítette, hogy ezzel az eszközzel meg-
 kapjuk ajkunk kérését, midőn az ismert szavakat mondta: „Menj
 be a belső szobádba, és ajtódat bezárva imádkozzál Atyádhoz
 titokban; Atyád pedig, aki látja, amit titokban teszel, megfizet
 neked [nyíltan]”.

(Mt 6,6)

6. Ha lehet ennél világosabb utasítást adni, akkor azt Isten
 az apostolon keresztül adta nekünk az imádsággal, mindenféle,
 akár nyilvános, akár személyes imádsággal kapcsolatban, és nem
 kevésbé világos áldást is csatolt hozzá: „Ha pedig valakinek nin-
 csen bölcsessége, kérjen bölcsességet Istentől, aki készségesen és
 szemrehányás nélkül ad mindenkinek, és meg is kapja” (ha kéri,
 máskülönben: „nem kapjátok meg azért, mert nem kéritek”).

(Jak 1,5)

(4,2)

[5,6-7] Ha valaki kifogásolja ezt, mondván: „De ez az utasítás nem a hitetleneknek szól, akik még nem ismerik Isten bűnbocsátó kegyelmét, hiszen az apostol hozzáteszi: »De hittel kérje«, máskülönben »ne gondolja, hogy bármit is kaphat az Úrtól«, én erre azt válaszolom: a hit szó jelentését maga az apostol rögzíti a közvetlenül utána következő szavakban (mintha éppen e kifogás elhárítása végett): „De hittel kérje, semmit sem kételkedve”, nem ingadozva, „μηδὲν διακρινόμενος”: nem kételkedve abban, hogy Isten meghallgatja az imádságát, és beteljesíti a szíve kívánságát.

Durva, istenkáromló képtelenség azt feltételezni, hogy a „hit” szót ezen a helyen teljesen keresztyén értelemben kell felfognunk. Ebből ugyanis az következne, hogy a Szentlélek arra indít valakit, aki tudja, hogy nincs meg benne ez (az itt bölcsességnek nevezett) hit, hogy kérje azt Istentől, ráadásul a Szentlélek azt a határozott ígéretet is teszi, hogy az illető „meg is kapja”, majd rögtön hozzáteszi, hogy nem kapja meg, ha nincs meg neki, mielőtt még kérné! De ki engedhet meg ilyen feltételezést? Ebből az ígéből és a fentebb idézetekből tehát azt a következtetést kell levonnunk, hogy akik Isten kegyelmét kívánják, imádságban várják azt.

7. Másodsor, akik Isten kegyelmét óhajtják, azoknak a Szentírást kutatva kell várniuk.

(Jn 5,39) Ez eszköz használatára nézve is egyszerű és világos utat mutatott a mi Urunk: „Kutassátok az Írásokat” – mondja a hitetlen zsidóknak –, „mert azok rólam tesznek bizonytságot”. És éppen azért utasította őket a Szentírás kutatására, hogy *higgyenek benne*.

Az a kifogás, hogy ez nem parancs, hanem állítás, hogy tudniillik ezek a zsidók „kutatják az Írásokat”, szégyentelenül hamis. Kérem, akik ezt hajtogatják, ugyan mondanák el, mi módon lehet parancsot ennél világosabban kifejezni: ἐραυνάτε τὰς γραφάς. Ennél nyomatékosabban parancsot adni nem lehet ennyi szóval.

(ApCsel 17,11-12) Az pedig, hogy Istennek mily hatalmas áldása kíséri ennek az eszköznek a használatát, kitűnik a béreaiakkal kapcsolatos feljegyzésből: Ők ugyanis, miután Pált meghallgatták, „napról napra kutatták az Írásokat, hogy valóban így vannak-e ezek a dolgok. Sokan hittek tehát közülük” – megtalálták Isten kegyelmét az általa rendelt módon.

Habár akik „teljes készséggel fogadták az ígét”, azok közt a „hit” alkalmasint, miként ugyanez az apostol mondja, „hallásból” volt, és a Szentírás olvasása csak *megerősítette* azt. Azt azonban már megállapítottuk, hogy „a Szentírás kutatása” általában magában foglalja a hallást, az olvasást és a gondolkodást.

8. Azt, hogy emez eszköz által Isten nemcsak adja, hanem megerősíti és növeli is az igaz bölcsességet, megtudhatjuk Szent Pálnak Timóteushoz intézett szavaiból: „Gyermekségedtől ismered a szent írásokat, amelyek bölcsé tehetnek téged az üdvösségre a Krisztus Jézusba vetett hit által.” Ugyanezt az igazságot (vagyis hogy ezt a nagyszerű eszközt rendelte Isten arra, hogy általa közölje sokféle kegyelmét az emberrel) az elképzelhető legteljesebb módon tartalmazzák az idézett szakaszt követő igék: „A teljes írás Istentől ihletett”, következésképpen a teljes írás tévedhetetlenül igaz, „és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre” avégett, „hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített”. (2Tim 3,15)

9. Figyeljük meg, hogy itt elsősorban és közvetlenül azokról az írásokról van szó, amelyeket Timóteus gyerekkora óta ismert, azaz csakis az Ószövetség írásairól, hiszen az Új akkor még nem volt megírva. Mily távol áll attól Szent Pál (noha „semmivel sem volt alábbvaló a legfőbb apostoloknál”, azaz feltehetőleg a föld mai lakóinál sem), hogy könnyelműsködjék az Ószövetséggel! Lásátok ezt meg, nehogy egy napon „elámuljatok és megsemmisüljete” ti, akik csekélységszámba veszitek Isten Igéjének egyik felét! Méghozzá azt a felét, amelyikről a Szentlélek kifejezetten hirdeti, hogy Istentől rendelt eszközként „hasznos”, mégpedig: „a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre” avégett, „hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített”. (3,16-17)

10. Ráadásul nemcsak Isten embereinek hasznos ez, akik már most az ő arcának világosságában járnak, hanem azoknak is, akik még a sötétségben járnak, keresve azt, akít nem ismernek. Szent Péter mondja: „Igen biztos nálunk a prófétai beszéd”, ami szó szerint így hangoznék: „ennél is biztosabb nálunk a prófétai beszéd” (καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον), ezt erősíti meg az is, hogy Krisztus „isteni fenségének szemtanúi” és „a mennyből jött szózatának” hallgatói vagyunk – erre (a prófétai beszédre, mint nevezi a Szentírást) „jól teszitek, ha mint sötét helyen világító lámpásra figyeltek, amíg felragyog a nap, és felkel a hajnalcsillag szívetekben”. Akik tehát áhítják, hogy ez a nap felragyogjon a szívükben, mind a Szentírást kutatva várják azt. [Zsolt 89,16]

11. Harmadszor, akik az Isten kegyelmében növekedni kívánnak, az úrvacsorában részesedve várják azt. Mert emez utasítást is maga a mi Urunk adta. „Az Úr Jézus azon az éjszakán, amelyen elárultatott, vette a kenyeret, és hálát adva megtörte, és ezt mondotta: Vegyétek, egyétek, ez az én testem” (azaz a testem [2Pt 1,19†]

szent jegye), „ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképpen vette a poharat is, és ezt mondta: E pohár amaz új szövetség az én vérem által” (azaz a pohár a szövetség szent jegye): „ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e poharat, az Úrnak halálát hirdessétek, amíg eljön” – ti magatok is ugyanerről tesztek bizonyosságot e látható jelek által Isten, angyalok és emberek előtt: ünnepélyesen megemlékeztek Krisztus haláláról, amíg el nem jön az ég felhőin.

[Mt 24,30]

Csakhogy „vizsgálja meg” először „az ember önmagát”, hogy megérti-e ennek a szent cselekménynek a természetét és célját, és hogy valóban óhajtja-e, hogy hasonlóvá legyen az Úr halálához, és úgy (semmit sem kételkedve) „egyék abból a kenyérből, és igyék abból a pohárból”.

[1Kor 11,28]

Itt tehát az apostol kifejezetten megismétli az utasítást, amit először a mi Urunk adott: „Egyék, igyék” (ἐσθιέτω, πινέτω – mindkettő felszólító módban); ezek a szavak nemcsak pusztá engedélyt, hanem világos, egyértelmű parancsot fejeznek ki; parancsot mindazoknak, akik már hitben megtöltek örömmel és békeséggel, vagy akik igaz szívből tudják mondani: „A bűneinkről való emlékezés fáj nekünk, vétkeink terhét nem bírhatjuk”.*

[Róm 15,13]

12. Az pedig, hogy ez is általános, bevett eszköze annak, hogy Isten kegyelmét megkapjuk, nyilvánvaló az apostolnak az előző fejezetben mondott szavaiból: „Az áldás pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-e?” (Vagy egyesülésünk?) „A kenyér, amelyet megtörünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-e?” Vajon nem a kenyérből való evés és a pohárból való ivás külső, látható eszköze által közli-e Isten velünk mindazt a lelki kegyelmet, igazságot, békét és a Szentlélekben való örömet, amelyet Krisztus egyszer értünk megtört teste és értünk kiontott vére árán megvásárolt? Mindazok tehát, akik igazán áhítják Isten kegyelmét, egyenek abból a kenyérből és igyanak abból a pohárból.

[1Kor 10,16]

[Róm 14,17]

IV. 1. Bármilyen világosan mutatta is meg azonban Isten, hogy mi módon lehet őt keresni, az idők során magukat bölcsnek képzelő emberek számos kifogást emeltek ellene. Ezek némelyikét szükséges lehet megvizsgálni, nem mintha önmagukban olyan sokat nyomnának a latban, hanem mivel különösen az utóbbi években oly gyakran használták őket arra, hogy gáncsot vessenek a sántáknak, sőt addig zaklassák és zavarják a jól futókat, mígnem a Sántánt is a világhosszág angyalának látják.

[Zsolt 78,34]

[Ézs 5,21]

[ld. Zsid 12,13]

[Gal 5,7]

[ld. 2Kor 11,14]

* „General Confession” (Általános bűnvallás), BCP.

Ezek közül az első és legfőbb így hangzik: „Nem élhetsz a kegyelmi eszközökkel (mint nevezed őket), ha nem *bízol* bennük.” Könyörgök, hol van ez megírva? Várom, mutass világos ígét állításod alátámasztására, máskülönben nem merem elfogadni, mert nem vagyok róla meggyőződve, hogy bölcsőbb vagy Istennél.

Ha állításod valóban igaz volna, akkor Krisztus bizonyosan tudott volna róla. És ha tudott volna róla, bizonyára figyelmeztetett volna rá bennünket, és már régen kijelentette volna azt. Mint-hogy azonban nem tette ezt, minthogy egy jottányi sincs ebből a Jézus Krisztus egész kinyilatkoztatásában, ugyanúgy bizonyos vagyok abban, hogy állításod hamis, mint abban, hogy ez a kinyilatkoztatás viszont Istentől van.

[Mt 5,18]

„Akárhogy is, mondj le róluk egy darab ideig, és meglátod, hogy bíztál-e bennük vagy sem.” Szóval legyen engedetlen Isten iránt azért, hogy megtudjam, vajon bízom-e az iránta való engedelmességben! És be is ismered, hogy ilyen tanácsot adsz? Szándékosan azt tanítod, hogy „tegyük a rosszat, hogy a jó következék belőle”? Ó, reszkess Istennek az ily tanítókra mondott ítéletétől! „Az ilyenek méltán sújtja a kárhozat!”

[ld. Róm 3,8]

„Igen ám, de ha bánkódsz, amikor lemondasz róluk, nyilvánvaló, hogy bízol bennük.” Szó sincs róla! Ha bánkódom, amikor szándékosan engedetlen vagyok Isten iránt, akkor nyilvánvaló, hogy az ő Lelke még mindig küszködik velem; ha viszont nem bánkódom szándékos bűn esetén, akkor nyilvánvaló, hogy Isten átadott engem a méltatlan gondolkodásnak.

[1,28†]

De mit értesz egyáltalán azon, hogy „bízol bennük”? Azt, hogy Isten áldását keresed bennük? Azt, hogy hiszed, ha így várakozol, elnyered azt, amit másképpen nem? Magam is bízom bennük. És eztán is fogok, Isten segítségével, életem végéig. Isten kegyelme által *így* bízom bennük halálom napjáig; vagyis hiszem, hogy Isten minden ígétét hűségesen beteljesíti. Mivel pedig megígérte, hogy ilyen módon áld meg, *bízom* abban, hogy ez beszéde szerint meg is történik.

[ld. Lk 1,38; 2,29]

2. Másodszor azt hozzák fel kifogásképpen: „Ez azt jelenti, hogy cselekedetek által keressük az üdvösséget.” Tudod te egyáltalán, mit jelent ez a kifejezés? Mit jelent cselekedetek által keresni az üdvösséget? Szent Pál írásai szerint ez vagy azt jelenti, hogy a mózesi törvény rituális cselekedeteinek betartása által próbálunk üdvözülni, vagy pedig azt, hogy saját cselekedeteinkért, saját igazságunk érdeméért várjuk az üdvösséget. De hogyan is következnek ezek bármelyike is abból, hogy én az Isten által rendelt

módon váraozom, és számítok a vele való találkozásra, mert megígérte?

Valóban számítok rá, hogy beteljesíti szavát, hogy találkozik velem, és ilyen módon megáld. De sem nem véghezvitt cselekedeteimért, sem nem igazságom érdeméért, hanem kizárólag Fia szeretetéért, szenvedéseieért és érdeméért, a szeretett Fiúért, akiben Isten gyönyörködik.

[Mt 3,17]

3. A harmadik kifogás abban áll, hogy váltig állítják: „Krisztus a kegyelem egyetlen eszköze.” Erre az a válaszom, hogy ez pusztá játék a szavakkal. Magyarázd meg a fogalmat, és a kifogás megsemmisül. Amikor az imádságot „kegyelmi eszköznek” mondjuk, ezen azt értjük, hogy rajta keresztül közli Isten velünk kegyelmét. Amikor Krisztust mondod „a kegyelem eszközének”, ezen azt érted, hogy ő az egyedüli ára és megszerzője a kegyelemnek, vagy azt, hogy „senki nem mehet az Atyához, csakis őáltala”. Ezt ugyan ki tagadja? Ez azonban már teljesen elkanyarodik a kérdéstől.

[Jn 14,6]

4. „De a Szentírás” – hangzik a negyedik kifogás – „nem arra utasít-e, hogy várjunk a szabadulásra és az üdvösségre? Nem mondja-e Dávid: »Csak Istenben nyugoszik meg lelkem; tőle van az én szabadulásom.« És nem ugyanezt tanítja-e nekünk Ézsaiás is, amikor ezt mondja: »Uram, téged vártunk!«?” Mindez tagadhatatlan. Mivel az üdvösség Isten ajándéka, kétségkívül meg kell várnunk Istent, hogy megkapjuk. De hogyan várjunk? Ha ennek útját maga Isten jelölte ki, te magad találhatsz-e jobbat? Azt azonban, hogy ő kijelölt egy utat, már részletesen megmutattuk, és azt is, hogy miben áll ez az út. A próféta idézett szavai maguk is vitathatatlanul ezt bizonyítják, hiszen az egész mondat így szól: „Ítéletid” (vagy rendelkezéseid) „útjában is, Uram, téged vártunk.”

[Zsolt 62,2†]

[Ézs 26,8†]

(Ézs 26,8†)

És ugyanúgy várt Dávid is, ahogyan saját szavai bőséggel tanúsítják: „Várom a te szabadításodat, ó, Uram! és a te parancsolataidat cselekszem.” „Taníts meg, Uram, a te rendeléseidnek útjára, hogy megőrizsem azt mindvégig!”

[Zsolt 119,166†]

[119,33†]

[2Móz 14,13]

5. „Igen ám” – mondják néhányan – „de Isten másik utat is kijelölt: »Álljatok veszteg,* és nézzétek Isten szabadítását.«”

Vizsgáljuk hát meg az ígéket, amelyekre itt utalsz. Az első így szól a maga összefüggésében: „A fáraó közeledett. Izráel fiai pedig föltekintettek... és nagy félelem fogta el őket. Mózesnek pedig ezt mondták: Nincs talán elég sír Egyiptomban, hogy a pusztába hoztál bennünket meghalni? Mózes így felelt a népnek:

* Így az AV; az átdolgozott Károliban és az új fordításban: „megálljatok”, az eredeti Károliban ellenben „legyetek vesztegséggel”.

Ne féljetek! Álljatok veszteg, és nézzétek, hogyan szabadít meg ma az Úr benneteket! Akkor ezt mondta Mózesnek az Úr: Szólj Izráel fiaihoz, hogy induljanak útnak. Te pedig emeld föl a botodat, nyújtsd a kezedet a tenger fölé, és hasítsd ketté, hogy szárazon menjenek át Izráel fiai a tenger közepén.”

(2Móz 14,10-11;
13;15-16)

Ez volt Isten „szabadítása”, amelyet úgy néztek „veszteg állva”, hogy közben útnak indultak teljes erejükből!

A másik igeszakasz, amelyben ez a kifejezés előfordul, így szól: „Amikor megérkeztek, és jelentették Jósáfátnak, hogy a tenger túlsó széléről nagy sokaság jön ellene, megijedt Jósáfát, az Urat kezdte keresni, és bűjtöt hirdetett egész Júdeában. Összegyülekeztek a júdeaiak, hogy segítséget kérjenek az Úrtól. Júda összes városából is eljöttek, hogy az Úr segítségét kérjék. És felállt Jósáfát Júda és Jeruzsálem gyülekezetében az Úr házában. Akkor rászállt az Úr Lelke Jahaziélre, és megszólalt: Ne rettegjeteztek ettől a nagy tömegtől. Holnap vonuljatok ellenük. Nektek nem is kell majd harcolnotok, csak veszteg állnotok, és néznetek, hogyan szabadít meg benneteket az Úr. Kora reggel fölkeltek és kivonultak. Amikor elkezdték az ujjongást és a dicséretet, az Úr lázadókat támasztott a Júdára támadó ammóniak, móábiak és a Széir-hegyvidék lakói között, és egymás pusztulását segítették elő.”

(2Krán 20,2-5;
14-17; 20; 22-23)

Ilyen szabadítást láttak tehát Júda fiai. De mi módon bizonyítja ez, hogy nem úgy kell várnunk az Úr kegyelmét, hogy az általa rendelt eszközöket használjuk?

6. Csupán egy kifogást említek még, amely valójában nem is tartozik ide. Mégis, mivel oly gyakran érvelnek vele, nem kerülhetem ki teljesen.

„Szent Pál nem azt mondja-e: »Ha tehát Krisztussal meghaltatok, miért terhelitek magatokat rendelésekkel?«. * Aki tehát keresztyénné lett, aki Krisztussal meghalt, annak nem kell többé a rendelésekkel élnie.”

(Kol 2,20†)

Ezek szerint azt mondod: „Ha keresztyén vagyok, nem kell engedelmeskednem Krisztus rendelkezéseinek”? Ennek már csak a képtelenségénél fogva is alighanem azonmód belátod, hogy a szóban forgó rendelkezések nem lehetnek a Krisztus rendelkezései, hanem csakis ama zsidó rendelkezések, amelyeket egy keresztyénnek nem kell megtartania.

Tagadhatatlanul ugyanez derül ki az ezt közvetlenül követő igéversből: „Ne nyúlj hozzá, ne izleld meg, ne is érintsd!” – mindez nyilvánvalóan a zsidó törvény ősi rendeleteire utal.

* Az eredeti Károliiban: „ceremóniákkal”.

Ez a kifogás áll tehát a leggyengébb lábón mind közül. És minden okoskodás ellenére rendíthetetlenül áll ama nagy igazság, hogy mindazoknak, akik Isten kegyelmét kívánják, azt az Isten rendelte eszközökkel kell várniuk.

V. 1. Ha tehát ezt elismerjük– nevezetesen: hogy mindazoknak, akik Isten kegyelmét áhítják, azt az Isten rendelte eszközökkel kell várniuk –, valaki még mindig felteheti a kérdést, hogy milyen sorrendben és módon kell ezeket az eszközöket használni.

Az előbbire nézve megállapíthatjuk, hogy Istennek általában egyfajta sorrendben tetszik használnia ezeket az eszközöket, midőn üdvösségre vezet a bűnöst. Az ostoba, érzéketlen nyomorult ember megy a maga útján, „nincs Isten”, gondolja magában, ekkor azonban Isten váratlanul megérinti, talán egy ébresztő igehirdetés vagy beszélgetés, talán a gondviselés valamely félelmes eseménye vagy esetleg Lelkének a meggyőző és közvetlenül megszólító, minden külső eszközt mellőző munkája által. Mivel immár meg akar menekülni az eljövendő harag elől, az az ember a maga szántából megy el, hogy *meghallja*, mi módon is tehetné ezt. Ha olyan prédikátort talál, aki a szívhez szól, meghökken, és elkezd kutatni a Szentírást, hogy így vannak-e ezek a dolgok. Minél többet *hall* és *olvas*, annál inkább bűnbánatra ébred, és annál többet *gondolkodik* az Igéről éjjel és nappal. Esetleg talál más könyvet is, amely elmagyarázza és megerősíti a Szentírás ama dolgait, amelyeket hallott és olvasott. Mindezen eszközök révén a bűnbánat nyilai egyre mélyebbre hatolnak a lelkébe. Elkezd *beszélni* Isten dolgairól, csaknem minden gondolata körülöttük forog; igen, immár beszélget is Istennel, *imádkozik* hozzá, bár a félelemtől és szégyentől alig tudja, hogy mit mondjon. De ha tud beszélni, ha nem, csak imádkozni tud, még ha csak „kimondhatatlan sóhajtozásokban”* is. Kételyek gyötrik ugyan, hogy vajon „a magasságban és szentségben lakó” letekint-e olyan bűnösre, mint ő, mégis együtt akar imádkozni az Istent ismerőkkel, az istenfélőkkel „a nagy gyülekezetben”. Ott azonban azt látja, hogy a többiek „az Úr asztalához” járulnak. Elgondolkodik: Krisztus azt mondta: „Ezt cselekedjétek!” Hogy lehet az, hogy én nem cselekszem ezt? Túlságosan nagy bűnös vagyok. Nem vagyok alkalmas rá. Nem vagyok méltó rá. Miután egy ideig küszködik ezekkel az aggályával, végül előlép. És így megy tovább Isten útján: hallgatja és olvassa az Igét, gondolkodik róla, imádkozik és részt vesz az Úrva-

* Így az AV; Károlinál és az új fordításban: „fohászkodások”.

csorán, míg Isten a neki tetsző módon így nem szól a szívéhez: „A te hited megtartott téged, menj el békességgel.”

[Lk 7,50]

2. Ha betartjuk ezt az isteni sorrendet, tudni fogjuk, mely eszközt ajánljunk valamely léleknek. Ha ezek közül bármelyik is hathat egy ostoba, nemtörődöm bűnösre, az valószínűleg a *hallás* vagy a *beszélgetés* lesz. Az ilyeneknek tehát ezeket javasoljuk, ha egyáltalán gondolnak egy kicsit is az üdvösséggel. Aki kezdi érezni bűnei súlyát, annak nemcsak Isten Igéjének *hallgatása*, hanem az *olvasása* is, esetleg más *komoly könyvek* olvasása is a még mélyebb bűnbánat eszköze lehet. És vajon nem tanácsolhatod-e neki, hogy gondolkozzék és elmélkedjék is az olvasottakon, hogy azok teljes erejüket kifejthessék a szívében? Sőt *beszéljen* is róluk, és ne szégyellje, különösen azok előtt, akik ugyanazon az úton járnak. Amikor pedig baj és erőtlenség tartja vissza, nem kell-e komolyan intened arra, hogy öntse ki lelkét Isten előtt, hogy „mindenkor imádkoznia kell, és nem szabad belefáradnia”? És amikor érzi saját imádkozásának méltatlanságát, nem kell-e Istennel együtt munkálkodva emlékeztetned arra, hogy menjen az Úr házába, és imádkozzék együtt mindazokkal, akik az Urat félik? Ha pedig ezt teszi, a mi Urunk *utolsó szavai* * hamarosan eszébe jutnak, ami világosan jelzi, eljött az ideje annak, hogy az áldott Lélek munkálkodását segítsük. Így lépésről lépésre végigvezethetjük, hogy mi módon élhet az Isten rendelte összes eszközzel, nem saját akaratunk szerint, hanem úgy, ahogyan a gondviselés és Isten Lelke előttünk járva előkészíti az utat.

[Zsolt 122,1]

[Lk 18,1]

[Zsolt 122,1]

3. Mivel azonban a Szentírás nem ír elő semmilyen meghatározott sorrendet, sem a gondviselés, sem Isten Lelke nem ragaszkodik egy bizonyos, változatlan sorrendhez. Nem; az eszközök, amelyek felkutatására a különböző emberek indítottak, és amelyekben megtalálják Isten áldását, ezer különféle módon változtathatók, felcserélhetőek és egyesíthetőek. Mégis bölcsen tesszük, ha az Isten gondviselésének és Lelkének vezetését követjük; ha engedjük, hogy ő irányítson bennünket (különösen amaz eszközök tekintetében, amelyekben mi magunk is keressük Isten kegyelmét) részben külső gondviselése által, mely hol az egyik, hol a másik eszköz használatát teszi lehetővé; részben pedig saját tapasztalatunk által, amelynek révén a szabadság Lelke a neki leginkább tetsző módon munkálkodik szívünkben. Eközben pedig a biztos és általános szabály mindazok számára, akik Isten szabadítása után sóhajtoznak, ez: ahogyan alkalom kínálkozik, élj az Isten rendelte összes kegyelmi

* Ti. ezek „ezt cselekedjétek az én emlékezetemre” (Lk 22,19).

[Tit 2,11]

eszközzel. Mert ki tudja, üdvözítő kegyelmével melyikben vár rád az Isten?

[Róm 11,34†]

4. Ami pedig használatuk *módját* illeti, nos, valóban ezen múlik az, hogy ezek az eszközök közlik-e egyáltalán Isten kegyelmét a használójukkal, és rendjén való először erősen észben tartanunk azt, hogy Isten minden eszköz fölött áll. Vigyázz tehát, nehogy korlátok közé szorítsd a Mindenhatót! Ő azt és akkor teszi, ami és amikor neki tetszik. Bármelyik kijelölt eszköze által vagy anélkül is közölheti kegyelmét. Talán meg is teszi. „Kicsoda ismerte meg az Úr értelmét? Vagy kicsoda volt néki tanácsosa?” Várd hát minden pillanatban a megjelenését! Megtörténhet éppen amaz órában, amikor rendelkezéseivel élsz, vagy előtte, vagy utána, vagy amikor valami megakadályoz ebben – őt nem akadályozhatja semmi. Ő mindig kész, mindig képes és mindig hajlandó megsza-
badítani. „Ő az Úr. Tegye azt, amit jónak lát!”

[1Sám 3,18]

Másodszor, mielőtt bármelyik kegyelmi eszközt használnád, véd mélyen a szívedbe: nincs benne *erő*. Önmagában nyomorúságos, halott, üres dolog: Istentől elválasztva nem más, mint merő elfonnyadt levél, árnyék csupán. Használatukban ugyancsak nincs semmi érdem, semmi, ami eredendően tetszenék Istennek, semmi, ami miatt rászorgálnék, nemhogy Isten kegyelmére, de még egy csepp vízre sem, amely lehűthetné nyelvemet. Mivel azonban Isten elrendelte, élek velük; mivel ő úgy vezet, hogy ilyen módon várjak rá, így várok ingyenkegyelmére, mert tőle van az én szabaddulásom.

[Lk 16,24]

[Zsolt 62,2]

Véd jól szívedbe, hogy az *opus operatum*, az elvégzett cselekmény* önmagában semmit nem használ; hogy nincs üdvözítő ereje semminek, hanem csak Isten Lelkének; nincs érdem semmi-
ben, hanem csak Krisztus vérében; és következőképpen még amit Isten rendel el, az sem közli a kegyelmét a lélekkel, ha nem egyedül őbenne bízol. Másfelől aki igazán bízik őbenne, az nem lehet hűjával az Isten kegyelmének, még ha minden külső rendeléstől el van szakítva is, még ha a föld közepébe volna bezárva is.

Harmadszor, a kegyelmi eszközök használatában egyedül Istent keresd. A külső dolgokban és a külső dolgok által csak az ő Lelkének *erejét* és az ő Fiának *érdemeit* lásd. Vigyázz, ne ragadj le magánál a *cselekedetnél*; ha így teszel, minden fáradozásod hiába-

* Azaz a szertartás önmagában való bemutatása; a reformátorok azzal vádolták a római katolikusokat, hogy szerintük a mise bemutatása önmagában, hit nélkül is közvetíti az üdvözítő kegyelmet.

való. Istenen kívül semmi nem elégítheti meg a lelkedet. Ezért őrá tekints mindenekfelett, mindenekáltal és mindenekben.

[Ef 4,6]

Azt se felejtsd el, hogy a kegyelmi eszközöket eszközökként használd, mint amelyek nem önmagukért rendeltettek, hanem azért, hogy megújítsák lelkedet az igazságban és valóságos szentségben. Éppen ezért, ha valamely eszköz ezt szolgálja, akkor jó, de ha nem, akkor nem más, mint ganéj és szenny.

[4,24]

Végül miután valamelyik eszközzel éltél, vigyázz, hogyan becsüld meg magad vele kapcsolatban, hogyan dicséred meg magad, mintha valami nagy dolgot vittél volna véghez. Ezzel megmérgezed az egészset. Gondolkodj így: „Ha Isten nem volt benne, mire jó az? Vajon nem vétkeket vétékre halmozok-e? Meddig? Ó, Uram, ments meg, elveszek! Ó, ne ródd fel nekem ezt a bűnt!” Ha Isten benne volt, ha az ő szeretete kiáradt a szívedbe, szinte elfelejted a külső cselekedetet. Látod, tudod, érzed, hogy Isten minden mindenekben. Alázd meg magad! Borulj térdre előtte! Egyedül őt dicsőítsd! „Mindenben Isten dicsőíttessék a Jézus Krisztus által.” Minden porcikád ezt mondja: „Az Úrnak kegyelmességét mindörökké éneklek; minden nemzetségről nemzetségre hirdetem a te igazságodat az én számmal!”

[Ézs 30,1]

[Mt 8,25]

[ApCsel 7,60]

[1Kor 15,28]

[1Pt 4,11]

[Zsolt 35,10]

[89,2~~3~~]

XVII. PRÉDIKÁCIÓ

A SZÍV KÖRÜLMETÉLÉSE

(THE CIRCUMCISION OF THE HEART)

ELHANGZOTT

AZ OXFORDI SZENT MÁRIA-TEPLOMBAN, AZ EGYETEM
GYÜLEKEZETE ELŐTT

1733. JANUÁR 1-JÉN

„Az ember szívének lélekben s nem betű szerint való körülmetélése az igaz körülmetélkedés.” (Róma 2,29‡)

1. Egy kiváló ember egyszer azt a mélabús megjegyzést tette, hogy „aki ma a keresztyénség legalapvetőbb feladatairól prédikál, kockára teszi, hogy hallgatóságának nagy része »új tanítások hirdetőjének« kiáltsa ki”. Jó dolgukban ma sokan olyannyira *eltékozzók* e még mindig magukénak mondott vallásnak a lényegét, hogy mihelyt felhangzik a Krisztus Lelkét a világ lelkétől megkülönböztető valamelyik igazság, ők így kiáltanak fel: „Amint halljuk, idegenszerű dolgokkal hozakodsz elő; szeretnénk tehát megérteni, hogy miről is van szó” – jóllehet csak „Jézusról és a feltámadásról”, illetve szükségszerű következményéről hallottak. Ha ugyanis Krisztus feltámadt, meg kell halnotok a világnak, és teljesen Istennek kell élnetek.

[ld. ApCsel 17,19]

[17,20]

[17,18]

[Róm 6,8-11]

[ld. 1 Kor 2,14‡]

2. E kemény beszédet az „érzéki ember”, aki a világnak él, Istennek pedig halott, egykönnyen aligha ismeri el Isten igazságaként, hacsak valami értelmezés el nem veszi annak mind az élet, mind a lényegét. „Nem fogadja el az Isten Lelkének” szavait, azok egyszerű és nyilvánvaló értelmében, „mert ezeket bolondságnak tekinti”, sőt valójában „megismerni sem képes: mert csak lelki módon lehet azokat megítélni”. Egyedül azzal a lelki érzékkel lehet felfogni őket, amely még soha nem ébredt fel benne; ennek híján pedig hiábavaló emberi képzelgésnek kell elvetnie Istennek mind az erejét, mind a bölcsességét.

[1 Kor 2,14]

[1,24]

3. Hogy „az ember szívének lélekben s nem betű szerint való körülmetélése az igaz körülmetélkedés”, s hogy Krisztus igazi követőjét, az Istentől elfogadott állapotban lévő embert nem a külső körülmetélkedés, sem a keresztség vagy bármely más külső formaság, hanem a lélek helyes állapota, az elmének és a léleknek a Teremtő képére történt megújulása különbözteti meg, nos, ez az egyik olyan fontos igazság, amelyet csak lelki módon lehet megítélni. Erre utal maga az apostol is, midőn így szól: az ilyen ember „nem emberektől, hanem Istentől részesül dicséretben”. Akárha ezt mondaná: „Ne várd, bárki vagy, aki így követed nagy Mesteredet, hogy a világ, az emberek, akik nem követik őt, azt mondják: »Jól van, jó és hű szolga!« Tudd meg, hogy »a szív körülmetélését«, elhívásod pecsétjét »bolondságnak nézi a világ«. Elégedj meg azzal, hogy vársz a dicséretre Urad megjelenésének napjáig. Azon a napon Istentől kapod meg a dicséretet az emberek és angyalok ünnepi seregében és gyülekezetében.”

Szándékom szerint először különösképpen azt vizsgálom meg, hogy miben áll a szívnek ez a körülmetélése, másodsor pedig megemlítek néhány, e vizsgálódásból természetesen fakadó gondolatot..

I. 1. Először tehát azt taglalom, hogy miben áll a szív körülmetélése, amely elnyeri Isten dicséretét. Általánosságban véve megállapíthatjuk, hogy a szív körülmetélését a léleknek a Szentírásban szentségnek nevezett magatartásmódja képezi, amely félreérthetetlenül jelenti: a minden bűntől, minden „testi és lelki tisztatlanságtól” való megtisztultságot, és következésképpen a Krisztus Jézus erőnyeivel való ékességet és „az elménk képe szerint való olyan megújulást”, hogy immár „tökéletesek vagyunk, mint ahogy a mi mennyei Atyánk tökéletes”.

2. Részletesebben szólva a szív körülmetélése magában foglalja az alázatot, a hitet, a reményt és a szeretetet. Az alázat, az önmagunkról alkotott helyes ítélet megtisztítja elménket a saját tökéletességünkkel kapcsolatos öntelt gondolatoktól, a képességeink és teljesítményeink minden alapot nélkülöző magasztalásától, azaz romlott természetünk valódi gyümölcsetől. Az alázat gyökereztül irtja ki azt a hiú gondolatot, hogy „gazdag vagyok, bölcs, és nincs szükségem semmire”, illetve meggyőz minket arról, hogy természetünknel fogva „nyomorultak, szájalmasak és szegények, vakok és mezítelenek vagyunk”. Meggyőz bennünket arról, hogy legjobb állapotunkban is magunktól csupa bűn és hiábavalóság vagyunk; hogy zűrzavar, tudatlanság és tévelygés uralja az értelmünket; hogy esztelen, földi, érzéki, ördögi szenvedélyek bitorol-

ják az uralmat akaratumk fölött; egyszerűen, hogy nincs egy ép hely sem a lelkünkben, hogy természetünk alapjaiban megromlott.

[Ild. Ézs 1,6]

3. Ugyanakkor arról is meggyőződünk, hogy képtelenek vagyunk a magunk erejéből segíteni magunkon; hogy az Isten Lelke nélkül csupán bünt bűnre halmozunk, hogy mindenható ereje által egyedül Isten munkálja bennünk a jónak mind az akarását, mind a cselekvését, hiszen ugyanúgy képtelenek vagyunk akár egyetlen jó gondolatot is gondolni az ő Lelkének természetfeletti segítségével nélkül, mint önmagunkat létrehozni, vagy pedig valóságos igazságban és szentségben megújítani egész lelkünket.

[Fil 2,13]

[Ef 4,24]

4. Bűnös és magatehetetlen mivoltunkról alkotott helyes ítéletünk egyik biztos következményeképpen figyelmen kívül hagyjuk ama „dicsőséget”, amelyben az emberek részesítenek minket valamely feltételezett kiváló tulajdonságunkért. Aki ismeri magát, nem óhajtja és nem is értékeli a csodálatot, mert tudja, hogy nem érdemli meg. Éppen ezért „a legkevésbé sem törődik azzal, hogy mások hogyan ítélik felette”. Ha összehasonlítja ezt az akár mellette, akár ellene szóló ítéletet azzal, amit saját szívében érez, méltán gondolja a világot és e világ istenét „kezdetől fogva hazugnak”. Hasonlóképpen gondolkodik azok ítéletéről is, akik nem a világból valók, jóllehet szeretné, hogy (ha Isten is úgy akarja) akként tartsák őt számon, mint aki hűségesen igyekszik sáfárkodni Urának javaival, ha ezáltal nagyobb hasznára lehet szolgatársainak, minthogy azonban csakis ezért óhajtja elnyerni elismerésüket, ebben egyáltalán nem is bízik. Mert bizonyos abban, hogy ha valamit Isten akar, annak teljesítésében soha nem lesz hűjával az eszközöknek; mert még ezekből a kövekből is tud szolgákat támasztani magának, hogy tetszése szerint cselekedjenek.

[Ild. Jn 5,41;44]

[IKor 4,3]

[Jn 8,44]

[Lk 12,42]

[Ild. Mt 3,9]

[Mt 11,29]

[Ild. 1Pt 2,21]

5. Ezt az alázatot tanulják Krisztustól azok, akik az ő példáját követik és az ő nyomain járnak. Minthogy így ismerik betegségüket, és egyre inkább meg is tisztulnak egyik részétől, a büszkeségtől és a hiúságtól, készséggel magukévá teszik a második dolgot, amit a szív körülmételése magában foglal: a hitet, mely egyedül képes meggyógyítani őket, amely az egyetlen gyógyszere betegségüknek az ég alatt.

[Ild. Mk 5,34]

6. A vakok legjobb vezetője, a sötétben járók legbiztosabb világossága, az oktalanok legtökéletesebb nevelője: a hit. De ennek olyan hitnek kell lennie, amely „erős az Isten kezében erődítmények lerombolására”; amely megdönti a romlott értelem minden előítéletét, az emberek által tisztelt minden hamis elvet, minden gonosz szokást és életmódot, „e világ bölcsességét”, amely „bolondság az Isten előtt”, és lerombol „minden okoskodást és

[Róm 2,19-20]

[2Kor 10,4]

[IKor 3,19]

minden magaslatot, amelyet az Isten ismeretével szemben emeltek, és foglyul ejt minden gondolatot a Krisztus iránti engedelmességre”.

[2Kor 10,5]

[Mk 9,23]

[Ef 1,18†]

[ld. 2Pt 2,1‡]

[1Kor 6,20]

[Ef 1,19]

[Róm 8,11]

[Ef 2,1]

[1Jn 5,4]

[1Tim 1,15]

[1Pt 2,24]

[1Jn 2,2]

[Jób 19,25]

[1Jn 2,1-2]

[Gal 2,20; Ef 5,2]

[Róm 5,10]

[Kol 1.14†]

7. „Minden lehetséges annak, aki” így „hisz”. Miután „megvilágosodtak értelmének szemei”, *meglátja*, mi az elhívása – nevezetesen az, hogy Istent, aki olyan nagy áron vette meg őt, dicsőítse testében és lelkében, amelyek immár Istenéi a teremtés és a megváltás okán is. Értzi, „milyen mérhetetlenül nagy az ő hatalma”, mert ahogy feltámasztotta Krisztust a halottak közül, úgy „a bennünk lakó Lelke által” életre kelt minket is, akik „halottak vagyunk bűneink miatt”. „Az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk”; ez a hit pedig jelenti egyfelől a rendíthetetlen egyetértést Istennek a Szentírásban foglalt kijelentésével, különösen a következő fontos igazságokkal: „Krisztus Jézus azért jött el a világba, hogy a bűnösöket üdvözítse”; „bűneinket maga vitte fel testében a fára”; Krisztus „engesztelő áldozat a mi bűneinkért; de nemcsak a mienkért, hanem az egész világ bűnéért is”, ♦ másfelől jelenti a Krisztusnak a szívünkben való kijelentését: a szeretetéről, az irántam, bűnös iránt való ingyen, meg nem érdemelt szeretetéről nyert isteni bizonyosságot vagy meggyőződést és megbocsátó irgalmába vetett ama rendületlen bizalmat, amelyet a Szentlélek munkál bennünk, és amely minden igaz hívót képessé tesz arra, hogy bizonyosságot tegyen: „Tudom, hogy az én Megváltóm él” és „*van pártfogóm az Atyánál: az igaz Jézus Krisztus*” az *én* Uram, aki „engesztelő áldozat a bűneimért”. Tudom, hogy „szeretett engem, és önmagát adta értem”. Megbékéltetett engem, igen, engem Istennel, és „benne van az én váltságom az ő vére által, bűneim bocsánata”.

[Zsid 9,14]

8. Az ilyen hiten mindenkor nyilván meglátszik ihletőjének hatalma, mert ő megszabadítja a gyermekeit a bűn igájából, és „megtisztítja lelkiismeretüket a holt cselekedetektől”; mert megerősíti őket, hogy többé ne legyenek kénytelenek „engedelmességni a bűn kívánságainak”, ahelyett, hogy „tagjaikat odaadnák a bűn szolgálatára, hogy a gonoszság fegyvereivé legyenek”, inkább teljesen „odaadják magukat az Istennek, mint akik a halálból életre keltek”.

[Róm 6,12-13]

[1Jn 3,9]

[Zsid 6,18]

9. Akik tehát hit által „Istentől születtek”, azoknak „erős bátorításuk is van a reménység által”. Nos, ez a következő dolog, amit a szív körülmetélése magában foglal – nevezetesen: tulajdon lelkük tanúságtétele a Lélekkel együtt, aki bizonyosságot tesz a szívünkben

♦ N.B. A bekezdés hátralévő részét utólag illesztettem az elhangzott prédikációba.

arról, hogy ők Isten gyermekei. Valóban ugyanez a Lélek munkálja bennük azt a tiszta és örömteljes bizalmat, hogy a szívük becsületes Isten előtt; azt a teljes bizonyosságot, hogy Isten kegyelme által immár a kedvére való dolgokat teszik; hogy immár azon az úton járnak, amely az életre visz, és Isten irgalmából ki is tartanak rajta mindvégig. Ez a Lélek tölti meg szívüket az élő reménységgel, hogy megkapnak minden jót Istentől: ujjongva látják előre, amint elnyerik a dicsőség hervadatlan koronáját, amely a mennyben van nekik fenntartva. Ez a horgony tartja meg biztosan a keresztyént a háborgó világ hullámain, és óvja meg őt attól, hogy nekicsapódjék akár az elbizakodottság, akár a kétségbeesés végzetes sziklájának. Nem csügged el Urának félreismert szigorúsága miatt, és nem „veti meg jóságának gazdagságát”. Nem tart attól, hogy az előtte levő pálya nehézségei meghaladják majd erejét, de nem is várja, hogy olyan kicsik legyenek, hogy ne kelljen majd minden erejét bevetnie a győzelemhez. A keresztyén hadviselésben szerzett tapasztalata egyfelől biztosítja róla, hogy „fáradozása nem lesz hiábavaló”, ha megteszi „mindazt, ami keze ügyébe esik, és amihez ereje van”, másfelől tiltja, hogy ama hiú gondolatot dédelgesse magában, hogy másképpen is tehet szert előnyre; hogy erénynyel ékeskedhetnek vagy dicséretet nyerhetnek a „gyávák és tétlenek” vagy bárki, aki nem egy pályán fut a nagy apostollal: „Én tehát – mint mondja ő – úgy futok, mint aki előtt nem bizonytalan a cél, úgy öklözök, mint aki nem a levegőbe vág, hanem megsanyargatom és szolgálva teszem a testemet, hogy amíg másoknak prédikálok, magam ne legyek alkalmatlanná a küzelemre.”

10. Ugyanígy kell magát fegyelmeznie, „a szenvedést vállalnia” Krisztus minden jó katonájának. Ha így megerősödik, nemcsak a „sötétség cselekedeteit” tudja majd megtagadni, hanem minden Isten törvényével ellenkező vágyat és indulatot. Mert „akiben megvan ez a reménység – mondja Szent János –, az megtisztítja magát, mint ahogyan ő is tiszta”. Naponkénti feladata, hogy Istennek Krisztusban megnyilvánuló kegyelme és a szövetség vére által megtisztítsa lelkének legbensőbb zugait az azt korábban uraló és beszennyező vágyaktól: a tisztátalanságtól és irigységtől, a rosszindulattól és haragtól, minden „test szerint való” szenvedélytől és indulattól, amely romlott természetéből fakad vagy annak kedvez. Nagyon jól tudja, hogy ő, akinek teste az Isten temploma, nem engedhet be oda semmi közönséges vagy tisztátalan dolgot; és hogy „azt a Házat szentség illeti időtlen időkig”, ahol a szentség Lelke lakozni szándékszik.

[Róm 8,16]

[Zsolt 19,15†]

[Mt 7,14]

[Mk 13,13]

[1Pt 5,4†]

[1,4][ld. Zsid 6,19]

[Róm 2,4]

[Zsid 12,1]

[1Kor 15,53]

[Préd 9,10]

[Ben Sir 2,12]

[1Kor 9,26-27]

[2Tim 2,3]

[Róm 13,12]

[1Jn 3,3]

[Jn 8,15]

[1Kor 3,16]

[Zsolt 93,5†]

11. Mindazonáltal akárki vagy, egy fogyatkozás van még benned, aki a mélységes alázatot és szilárd hitet élő reménységgel kötötted egybe, és ezáltal nagyrészt megtisztítottad szívedet veleszületett szennyétől. Ha tökéletes akarsz lenni, ehhez még add hozzá a szeretetet, és elnyerted a „szív körülmetélését”. „A törvény betöltése” és „a parancs célja a szeretet”. Nagyszerű dolgokat mondanak róla: a szeretet teszi minden erény lényegét, lelkét, életét. Nemcsak az első és legnagyobb parancsolat, hanem az összes parancsolat egyben. Ami igazságos, ami tiszta, ami szeretetre vagy tiszteletre méltó, ami nemes és dicséretes, ezt mind magában foglalja az egy szó: szeretet. Jelenti ez a tökéletességet, dicsőséget és boldogságot is. Ég és föld királyi törvénye ez: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből.”

12. Nem mintha ez megtiltaná, hogy Isten mellett mást is szeressünk: sőt eleve megkívánja, hogy a testvért is szeressük. Azt sem tiltja (mint ahogy némelyek furcsamód képzelik), hogy Istenen kívül másban is örömmünket leljük. Ezt feltételezni annyi, mint a szentség forrását a bűn közvetlen szerzőjének feltételezni, márpedig Isten az örömet elválaszthatatlanul összekapcsolta az általa nekünk adott élet fenntartásához szükséges teremtett dolgok használatával. Ezt tehát soha nem jelentheti ez a parancsa. Azt, hogy mit jelent valójában, a mi áldott Urunk és az apostolai már-már túlságosan is gyakran és túlságosan is világosan elmondják, semhogy félreérthetnénk. Mindannyian egy emberként tanúsítják, hogy a következő kijelentések: „Az Úr a te Istened egy Úr; ne legyen más istened rajtam kívül”; „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes erődből”; „őhozzá ragaszkodj” és „maradj meg őbenne”; „az ő nevét kívánja a lelked” – nem jelentenek mást, hanem csak ezt: az egyetlen tökéletes jó legyen a végső célod. Magamagáért egyetlen dolgot kívánj: valóra váljék benned az, aki minden mindenekben. Egyetlen boldogságot ajánlj lelkednek: az alkotójával való egyesülést: „az Atyával és az ő Fiával való közösséget”, azt, hogy az Úrral egyesülve, egy Lélek légy vele. Az idők végéig egyetlen célod legyen: hogy Istenben örvendezz az időben és az örökkévalóságban. Mást akkor kívánj, ha ezt szolgálja. Szeresd a teremtényt, ha a Teremtőhöz visz. De minden lépésedben ez a dicsőséges igazság határozza meg látásodat. Rendeld ez alá minden indulatodat, gondolatodat, szavadat és cselekedetet. Amit csak kívánsz, amitől csak félsz, amit csak keresel vagy kerülsz, amit csak gondolsz, szólsz vagy teszel, csak azért legyen, hogy örvendezz Istenben, aki léted egyedüli célja és forrása.

[Mt 19,20]

[19,21]

[Róm 13,10]

[1Tim 1,5]

[Mt 22,38]

[Fil 4,8]

[ld. Jak 2,8]

[Mk 12,30]

[vö. 1Jn 4,21]

[ld. 1Tim 4,4]

[5Móz. 6,4;14; Mk

12,29;32] [30]

[5Móz 13,5][ApCsel

11,23] [Ézs 26,8†]

[ld. 1Kor 15,20-28]

[1Jn 1,3]

[1Kor 6,17]

13. Istenen kívül ne legyen semmi más célod, más végső célod. Ahogy Urunk mondta: „Égy a szükséges dolog.” Ha pedig szemedet erre az egy dologra függeszted, akkor „az egész tested világos lesz”. Szent Pál így ír: „egyet teszek: futok egyenest a cél felé, Isten mennyei elhívásának a Krisztus Jézusban adott jutalmáért”. Szent Jakab így: „Tisztítsátok meg a kezeteket, ti bűnösök, és szenteljétek meg a szíveteket, ti kétlelkűek.” Szent János pedig így: „Ne szeressétek a világot, se azt, ami a világban van. Mert mindaz, ami a világban van, a test kívánsága, a szem kívánsága, és az étellel való kérkedés, nem az Atyától, hanem a világtól van.” Az a boldogságkeresés, amely a test kívánságát a külső érzékek serkentésével, a szem, a képzelet kívánságát az újdonsággal, nagysággal vagy szépséggel, az étellel való kérkedést pedig fényűzéssel, ragyogással, hatalommal, illetve az ezekből következő csodálattal és tömjenezéssel elégíti ki, „nem az Atyától”, nem a lelkek Atyjától van, és tőle megerősítést nem nyer, „hanem a világtól van”. Ez a boldogságkeresés a megkülönböztető jegye azoknak, akik nem hajlandók alávetni magukat az Atya uralmának.

[Lk 10,42†]

[Mt 6,22]

[Fil 3,14]

[Jak 4,8]

[1Jn 2,15-16]

[Zsid 12,9]

[1Jn 2,16]

II. 1. Ilyenképpen taglaltam részleteiben a „szív körülmétélését”, amely elnyeri Isten dicséretét. Másodszor megemlítek néhány, a vizsgálódás nyomán természetszerűleg felmerülő gondolatot, amelynek mint egyszerű szabálynak az alapján ki-ki megvizsgálhatja magát, hogy a világtól avagy Istentől való-e.

Először is az elhangzottakból világosan kitűnik: egyetlen ember sem méltó Isten dicséretére, hacsak alázat nem metéli körül szívét; ha nem gondolja magamagát paránynak, hitványnak és gyarlónak; ha nincs mélységesen meggyőződve „természetének veleszületett romlottságáról, amely messze eltávolította őt az eredeti igazságtól”,* és ezért hajlamos minden gonoszságra, és vonakodik minden jótól, romlott és utálatos; gondolata „a test gondolata”, amely „ellenségeskedés Istennel, minthogy az Isten törvényének nem engedelmeskedik, mert nem is teheti”; hacsak nem érzi lelke mélyén szüntelen, hogy Istennek rajta megnyugvó Lelke nélkül nem gondolhat, nem kívánhat, nem szólhat és nem is tehet semmi jót vagy őelötte kedvest.

[Róma 8,7†]

[1Pt 4,14]

[Zsid 13,21]

Mondom, senki nem méltó Isten dicséretére, amíg nem érzi, hogy szüksége van Istenre; sőt amíg nem keresi „az egy Istentől való dicsőséget”, már nem kívánczik és nem törekszik arra, ami az emberektől való, hacsak nem az is ezt szolgálja.

[Jn 5,44]

* IX. tétel, „Of Original or Birth Sin” (Az eredendő vagy veleszületett bűnről), „The Thirty-nine Articles” (A harminckilenc tétel), in: BCP.

2. Az elmondottakból ugyancsak egyenesen következik az az igazság, hogy: senki nem nyeri el az Istentől való dicséretet, hacsak a hit, mégpedig „az Isten erejébe vetett hit” nem metéli körül szívét; hacsak meg nem tagadja a további engedelmességet érzéseinek, vágyainak és indulatainak, sőt a vakok világ bálványozta, vak vezetőjének, az úgynevezett természetes észnek; hacsak nem „hitben él és jár”; hacsak úgy nem irányítja minden lépését, mint aki „látja a láthatatlant”, mint aki „nem a láthatókra néz, hanem a láthatatlanokra, mert a láthatók ideig valók, a láthatatlanok pedig örökkévalók”; és úgy nem kormányozza minden kívánságát, szándékát és gondolatát, minden cselekedetét és a magatartását, mint aki bement a kárpit mögé, ahol Jézus ül Isten jobbjára felől.

[Kol 2,29]

[Mt 15,14]

[2Kor 5,7]

[Zsid 11,27]

[2Kor 4,18]

[Zsid 6,19]

[Ef 1,20; Kol 3,1]

3. Vajha jobban megismernék ezt a hitet azok, akik idejük nagy részében azon fáradoznak, hogy másik alapot vessenek; hogy a vallást „a dolgok örökkévaló összhangjára”, az erény belső *kiválóságára*” és a belőle fakadó dolgok *szépségére*, a jó és a rossz, úgymond, észokaira, illetve a létezők egymáshoz való viszonyára alapozzák.* A keresztyén kötelesség alapjairól szóló eme magyarázatok vagy egyeznek a Bibliával, vagy nem. Ha igen, miért kell összezavarni jóakarátú embereket, és elvonni figyelmüket a törvény fontosabb dolgairól a legegyszerűbb igazságokat is elhomályosító fogalmak egész fellegével? Ha pedig nem, akkor illenék megvizsgálniuk, ki ennek az új tanításnak a szerzője, vajon az „a mennyből való angyal-e”, aki „más evangéliumot hirdet”, mint a Krisztus Jézusét? Ha valóban az, nem mi, maga Isten mondta ki az ítéletet:

[1Kor 3,11]

[Gal 1,8]

4. Ahogyan a mi evangéliumunk nem ismer más alapját a jó cselekedeteknek, mint a hitet, és a hitnek, mint Krisztust, úgy világosan értésünkre adja, hogy nem vagyunk Krisztus tanítványai, amíg tagadjuk, hogy hitünknek ő a szerzője, vagy hogy az ő Lelke ihleti és teljesíti be mind hitünket, mind pedig cselekedeteinket. „Akiben nincs a Krisztus Lelke, az nem az övé.” Egyedül a Lélek tudja megeleveníteni az Istennek halottakat, ő tudja beléjük lehelni a keresztyén élet leheletét; és így kegyelmével megtartóztatja, kíséri és követi őket, hogy jó szándékaikat hathatósan valóra váltsa. „Akiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai.” Ez Isten rövid és egyszerű kijelentése az igazi vallásról és erényről, amelynek „más alapot senki sem vethet”.

[Róm 8,9]

[1Móz 2,7]

[Róm. 8.14]

[1Kor 1,31]

[Róm 8,14; Gal

5,18]

5. Harmadszor az elhangzottakból azt is megérthetjük, hogy „Isten Lelke” senkit nem „vezérel” igazán, ha nem tesz „az ő lel-

* Utalás a filozófus Shaftesburyre és a „természetes vallás” korabeli szószólóira.

kével együtt bizonyosságot arról, hogy valóban Isten gyermeke”; ha ő maga nem látja a jutalmat és a koronát maga előtt, és nem „dicsekszik azzal a reménységgel is, hogy részesül az Isten dicsőségében” – ily nagyon tévednek, akik azt tanítják, hogy Isten szolgálata közben nem szabad a magunk boldogságával gondolnunk! Nem úgy, Isten gyakran és kifejezetten arra tanít, hogy „tekintsünk a megjutalmazásra”; hogy egyensúlyozza ki a fáradságos munkát az „előttünk levő öröm” és „pillanatnyi könnyű szenvedésünket a minden mértéket meghaladó dicsőség”. Bizony mondom, „az ígéret szövetségén kívül álló idegenek” vagyunk, és „Isten nélkül élünk a világban” mindaddig, amíg „nagy irgalmából Isten újjá nem szül minket élő reménységre, az el nem múló, szeplőtelen és hervadhatatlan örökségre”.

[Róm 8,16]
[Fil 3,14] [1Pt 5,4†]
[Róm 5,2]
[Zsid 11,26]
[12,2]
[2Kor 4,17]
[Ef 2,12]
[1Pt 1,3-4]

6. Ha azonban ezek így vannak, legfőbb ideje az említetteknek őszintén törődniük lelkük dolgaival – hiszen olyannyira távol állnak attól, hogy megeléjék magukban a szövetség feltételeinek való megfelelésük és a szövetség ígéreteiben való részesedésük örömteli bizonyosságát, hogy magát a szövetséget vitatják, feltételeit gyalázzák, felpanaszolják, hogy túl szigorúak, hogy soha senki se volt vagy lesz képes szerintük élni. Mi ez, ha nem szemrehányás Istennek, mintha olyan kérlelhetetlen úr volna, aki többet követel szolgálaitól, mint aminek teljesítéséhez erőt ad nekik; mintha gúnyt űzne szolgálainak gyámoltalan munkáiból azzal, hogy lehetetlenségekkel köti meg őket, miközben megparancsolja nekik, hogy győzedelmeskedjenek, holott sem a maguk ereje, sem az ő kegyelme nem elegendő nekik ehhez?

[ld. Mt 25,24]

7. Akik pedig a másik végletbe esve azt remélik, hogy minden erőfeszítés nélkül is betölthetik Isten parancsait, emez istenkáromlók okoskodásai nyomán magukat már-már büntelennek képzelik. Hiú remény! Ádám gyermekének arra számítania, hogy igyekezet nélkül valaha is megláthatja Isten és Krisztus országát, hogy *küzdelen* nélkül „léphet be a szoros kapun”! Valakinek, aki „bűnben fogant és született” és „belül romlott”, olyan gondolatot dédelgetnie magában, hogy „megtisztulhat, mint ahogyan az Úr is tiszta” anélkül, hogy „a Krisztus nyomdokait követné”, „naponként felvenné a keresztyét”, „levágná a jobb kezét” és „kivájná a jobb szemét és eldobná magától”; arról álmodoznia, hogy valaha is megszabadulhat régi nézeteitől, vágyaitól, indulataitól, hogy „megszentelődhet lelkében, elméjében és testében” anélkül, hogy az önmeztagadás útját járná szüntelen!

[Lk 13,24]
[Zsolt 51,7] [5,10]
[1Jn 3,3]
[1Pt 2,21]
[Lk 9,23]
[Mt 18,8-9]
[1Thessz 5,23]

8. Vajon következtethetünk-e ennél kevesebbre Szent Pál már idézett szavaiból? Ő ugyanis Krisztusért „sok tűrésben, nyomorú-

[2Kor 6,4-5] ságban, szükségben, szorongatásban és gyalázatban” élt; teljes
 [12,12] volt „jelekkel, csodákkal és isteni erővel”; és „elragadtatott a
 [12,2] harmadik égig”, mégis úgy gondolta (miként egy mai író hangsúlyozza), hogy minden erénye bizonytalan volna és üdvössége is veszélybe kerülne e nélkül a szüntelen önmegtágadás nélkül? „Én tehát úgy futok – mondja –, mint aki előtt nem bizonytalan a cél, úgy öklözök, mint aki nem a levegőbe vág.” Ezzel egyértelműen arra tanít bennünket, hogy aki „nem így fut, aki nem tagadja meg magát így naponként, az bizonytalanul fut, és olyan céltalanul öklöz, mint aki a levegőbe vág”.

[1Tim 6,12] 9. „A hit harcának megharcolását” céltalannak nevezi, a romolhatatlanság koronája elnyerését pedig hiú reménynek gondolja (mint az iménti megállapításokból végül következtethetünk) az, akinek a szeretet nem metélte körül a szívét. Ez a szeretet elzárkózik a test kívánságától, a szem kívánságától és az étellel való kérkedéstől, az ember egész valóját, testét, lelkét, elméjét leköti az egyetlen célra való buzgó törekvésben, és olyan lényegbevágó szerepet visz Isten gyermeke életében, hogy „nélküle minden élő halottnak számít öelőtte”.* „Ha emberek vagy angyalok nyelvén szólok is, szeretet pedig nincs bennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy pengő cimbalom. És ha prófétálni is tudok, ha minden titkot ismerek is, és minden bölcsességnek birtokában vagyok, és ha teljes hitem van is, úgyhogy hegyeket mozdíthatok el, szeretet pedig nincs bennem: semmi vagyok. Sőt ha szétosztom az egész vagyonomat, és testem tűzhalálra szánom, szeretet pedig nincs bennem: semmi hasznom abból.”

[1Kor 13,1-3] 10. Íme a tökéletes törvény summája: a szív igaz körülmetélése.
 [Jak 1,25] Térjen vissza a lélek Istenhez, aki adta minden indulatával együtt.
 [Préd 12,7] „Ahonnan a folyóvizek erednek”, oda térjenek vissza újra meg újra. Más áldozatot Isten nem akart, a szív élő áldozatát választotta. Ajánljuk hát fel neki ezt Krisztus által szüntelenül, a szent szeretet lángjaiban. Soha ne hagyjuk, hogy Isten teremtménnyel ossztozzék rajta: hiszen ő féltőn szerető Isten. Trónját mással nem osztja meg, vetélytárs nélkül uralkodik. Ne engedj oda semmilyen szándékot vagy kívánságot, hanem csak azt, amely őt óhajtja. Ezen az úton jártak egykor Isten ama gyermekei, akik még holtuk után is beszélnek: „Csak azért akarj élni, hogy dicsérd az ő nevét; az ő dicsőségét szolgálja minden gondolatod, szavad és cselekedeted.”

* „Collects, Quinquagesima” (Imádságok, farsangvasárnap), BCP.

Csak őt óhajtsd, mást csak, ha őbenne és őtőle van.”* „Töltse be lelkedet teljesen az Isten szeretete, mást ne szeressen, hacsak őmiatta nem!” „Tartsd tisztán szíved, és tántoríthatatlanul az ő dicsőségére tégy mindent!” „Elhívásod áldott reménységét nézd, és hajtsd a világ dolgait ennek szolgálatába!” Mert akkor, csakis akkor lesz meg bennünk „az az indulat, ami Krisztus Jézusban megvolt”, amikor szívünk minden szándékával, minden kimondott szavunkkal, kezünk minden cselekedetével „csak azon igyekszünk, ami hozzá fűződik és kedvének engedelmeskedik”; amikor már mi sem gondolunk, szólunk vagy teszünk semmit a „magunk akaratából, hanem csak annak akaratából, aki elküldött bennünket”; amikor „akár eszünk, akár iszunk, bármi mást cselekszünk, mindent Isten dicsőségére teszünk”.

[Fil 2,5]

[ld. Jn 5,30; 6,38]

[IKor 10,31]

* Nem tudni, hogy ez s a következő idézetek Wesley képzeletéből avagy valamely valóságos munkából származnak.

AZ ÚJJÁSZÜLETÉS ISMERTETŐJEGYEI

(THE MARKS OF THE NEW BIRTH)

„Így van mindenki, aki a Lélektől született.” (János 3,8)

1. Hogy is van tehát az, aki „a Lélektől született”? Aki „újonnan született”, aki „Istentől született”? Mit jelent újonnan születni, Istentől születni vagy a Lélektől születni? Mit jelent Isten fiának vagy gyermekének lenni, vagy a fiúság Lelkét bírni? Azt tudjuk, hogy ezek a kiváltságok Isten ingyenkegyelméből általában a keresztséggel együtt járnak (erre utal Urunk a textust megelőző egyik versben, ahol: a „víztől és Lélektől való születésről” beszél); de szeretnénk tudni, mik ezek a kiváltságok: mi az újjászületés?

[Jn 3,3] [1Jn 3,9]
[Jn 3,6] [1Jn 5,2]
[Róm 8,14-16]

[Jn 3,5]

2. Talán nem szükséges ezt pontosan meghatároznunk, hiszen maga a Szentírás sem teszi ezt. Mivel azonban ez a kérdés a legmélyebben érint minden emberfiát (mert „ha valaki nem születik újonnan”, ha „nem születik a Lélektől”, akkor „nem láthatja meg az Isten országát”), igyekszem a legegyszerűbb módon leírni az ismertetőjegyeit úgy, ahogy a Szentírásban találom ezeket leírva.

[3,3;8]

I. 1. Ezek közül az első (egyben az összes többinek alapja): a hit. Így ír Szent Pál: „mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által”. Szent János pedig így: „hatalmat adott azoknak” (az ἐξουσίαν-t inkább a „jogot” vagy „kiváltságot adni” kifejezéssel kellene fordítani), „hogy Isten fiaivá legyenek, azoknak, akik az ő nevében hisznek; akik”, amikor hívőkké lettek („nem vérből, sem a testnek akaratából”, azaz nem természetes nemzés útján, „sem a férfi akaratából”, mint az emberek által örökre fogadottak, akikben ez semmiféle belső változást nem idéz elő), „hanem Isten akaratából születtek”. Majd első levelében így ír ugyanő: „Aki hiszi, hogy Jézus a Krisztus, Istentől született.”

[Gal 3,26]

[Jn 1,12,13†]
[1Jn 5:1]

2. Az apostolok azonban nem holmi spekulatív vagy elméleti hitről beszélnek. A hit nem pusztán azt jelenti, hogy egyetértünk az állítással, hogy „Jézus a Krisztus”, vagy a hitvallásukban, illetve az Ó- és az Újszövetségben szereplő összes állítással. Nem pusztán azt jelenti, hogy eme hihető dolgok valamelyikét vagy mind-

egyikét hihetőnek ismerjük el. Ez annyi, mint azt mondani (vajon kinek a hallására?), hogy az ördögök Istentől születtek. Mert ezt a maguk módján ők is hiszik. Rettegve hiszik, hogy Jézus a Krisztus, hogy a teljes Szentírás, mivel Isten ihlette, olyan igaz, mint Isten maga. Hinni tehát nem pusztán annyi, mint „Isten bizonygatótele” vagy „a csodák bizonyítéka alapján egyetérteni az isteni igazsággal”. Mert az ördögök is hallották szájának beszédeit, és tudták róla, hogy hű és igaz tanú. A magáról és az őt küldő Atyáról mondott bizonygatótételét ők is kénytelenek voltak elfogadni. Csodáit ugyancsak látták, és ezért elhitték, hogy „Istentől jött”! Ám bárhogy hisznek is, Isten „örökkévaló bilincsekben és sötétségben tartja őket fogva annak a nagy napnak az ítéletére”.

3. Ez ugyanis nem más, mint halott hit. Az igaz, élő, keresztyén hit, amely, ha megvan valakiben, akkor Istentől született: nem csupán egyetértést, az értelem cselekedetét; hanem olyan beállítottságot is jelent, amelyet Isten munkál az ember szívében: „bizodalomtát a hívő feltétlenül Istenbe veti, hogy Krisztus érdemei által megbocsáttattak bűnei, és megbékélt Istennel”.* Ebből következőleg az ember először is *megtagadja magát*, hogy „Krisztusban találtassék”, őáltala Istentől elfogadást nyerjen, és teljesen elutasítson minden „testben való bizakodást”; hogy mivel „nincs miből megadnia” tartozását, mivel nem bízik tulajdon cselekedeteiben vagy igazságában, Istenhez forduljon, mint elveszett, nyomorult, tehetetlen bűnös, aki elpusztította, tönkretette és elítélte önmagát, akinek szája teljesen elnémult, aki mindenestül bűnös és „Isten ítélete alá esik”. Az ilyen büntudatnak (amit általában kétségbeesésnek mondanak, akik káromolják, amit nem ismernek), ama kimondhatatlan teljes meggyőződésnek, hogy egyedül Krisztustól van üdvösségünk, és az üdvösség őszinte óhajtságának kell megelőznie az élő hitet, mely nem más, mint a teljes bizalom abban, aki „halálával fizetett váltságot értünk, és életében betöltötte helyettünk a törvényt”**. Ez a hit tehát, amely által Istentől születünk, „nemcsak a hittételeinkbe vetett hitet jelenti, hanem Isten irgalmába vetetett valóságos bizalmat a mi Urunk Jézus Krisztus által” ***.

4. Ennek a hitnek, amely által Istentől születünk, van egy azonnali és állandó gyümölcse, olyan gyümölcs, amelyet tőle elválasz-

* „Of Salvation” (Az üdvösségről), III. r., in *Homilies*, 26. o.

** „Of Salvation” (Az üdvösségről), I. r., in *Homilies*, 20. o.

*** Uo. III. r.

tani semmiképpen, még egy órára sem lehet, nevezetesen: a hatalom a bűn fölött, egyfelől hatalom mindenféle külső bűn fölött, minden gonosz szó és cselekedet fölött, mert amikor csak így alkalmazzuk Krisztus vérét, az „megtisztítja lelkiismeretünket a holt cselekedetektől”; másfelől hatalom a belső bűn fölött, mert az megtisztítja a szívet minden szentségtelen kívánságtól és indulattól. A hitnek erről a gyümölcseről bőségesen ír Szent Pál a Római levél hatodik fejezetében. „Akik meghaltak” hit által „a bűnnek, hogyan élhetnének még benne?” – kérdezi. „A mi óemberünk megfeszítettett velem, hogy megsemmisüljön a bűn hatalmában álló test, hogy többé ne szolgáljunk a bűnnek.” „Ezért tehát ti is azt tartások magatokról, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek a Krisztus Jézusban. Ne uralkodjék tehát a bűn a ti halandó testetekben” sem, „hanem adjátok oda magatokat az Istennek, mint akik a halálból életre keltetek. Hiszen a bűn nem fog uralkodni rajtatok. De hála az Istennek, hogy csak voltatok a bűn szolgálói... – ami egyszerűen annyit jelent: hála az Istennek, hogy a múltban ugyan a bűn szolgálói voltatok, most azonban „miután megszabadultatok a bűntől, az igazság szolgálóivá lettetek”.

[Zsid 9,14]

[ApCsel 15,9]

[Róm 6,2]

[6,6]

[6,11-14; 17-18]

5. Ugyanilyen határozottan erősíti meg Szent János Isten fiainak ezt a megbecsülhetetlen kiváltságát, különösen annak előbbi vonatkozását, vagyis a külső bűn fölötti hatalmat. Isten jóságának gazdagságát és mélységét csudálva, Szent János felkiáltott: „Lássátok meg, milyen nagy szeretetet tanúsított irántunk az Atya: Isten gyermekeinek neveznek minket, és azok is vagyunk. Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, de még nem lett nyilvánvaló, hogy mivé leszünk. Tudjuk, hogy amikor ez nyilvánvaló lesz, hasonlóvá leszünk őhozzá, és olyannak fogjuk őt látni, amilyen valójában”, majd később hozzát teszi: „Aki az Istentől született, az nem cselekszik bűnt, mert az ő magja van benne, és nem vétkezhet, mert az Istentől született.” Némelyek azonban azt mondják: „Igaz! Aki az Istentől született, az nem cselekszik bűnt – szokásszerűen.” Szokásszerűen! Hogy kerül ez oda? Ezt én nem olvastam ott. Ez nincs megírva abban a könyvben. Isten világosan kijelenti: „az nem cselekszik bűnt”. Te pedig hozzát teszed: „szokásszerűen”! Ki vagy te, hogy kijavítsd Isten Igéjét? Hogy „hozzátégy a prófécia eme könyvének beszédeihhez”? Vigyázz, könyörgök, Isten rád ne bocsássa „azokat a csapásokat, amelyek meg vannak írva abban a könyvben” – különösen, ha megjegyzésed teljesen kiforgatja a szöveg eredeti jelentését: a μεθοδείαν πλάνης, a fortélyos csalás miatt a drága ígéret teljesen elvész; a κρυβεία ἀνθρώπων, az emberi ravaszkodás és csúrés-csavarás elveszi Isten ígéjének az élet. Ó, vigyázz, aki

[1Jn 3,1-2;9]

[Jel 22,18]

[uo.]

[ld. Ef 4,14]

elveszel e könyv igéiből, aki megfosztod azokat az értelemtől és a lélektől, és csak azt hagyod meg, amit valóban holt betűnek nevezhetünk, nehogy Isten kitörölje osztályrészed az élet könyvéből!

[ld. Jel 22,19]

6. Hagyjuk, hogy az apostol maga értelmezze a saját szavait okfejtésének általános iránya szerint. E fejezet ötödik versében azt mondja: „Azt pedig tudjátok, hogy Krisztus azért jelent meg, hogy elvegye a bűnöket, és hogy őbenne nincsen bűn.” Milyen következtetést von le ebből? „Aki őbenne marad, az nem vétkezik: aki vétkezik, az nem látta őt, és nem is ismeri őt.” Hogy megerősítse ezt a döntő hitelvet, hallatlanul fontos intelmet tesz hozzá: „Gyermekeim, senki meg ne tévesszen titeket” (mert sokan próbálkoznak majd vele, próbálnak majd meggyőzni titeket arról, hogy lehettek álnokok, vétkezettek, és mégis megmaradhattok Isten gyermekeinek!): „aki az igazságot cselekszi, az igaz, mint ahogyan ő is igaz. Aki a bűnt cselekszi, az az ördögtől van, mert az ördög cselekszi a bűnt kezdettől fogva.” Azután így folytatja: „Aki az Istentől született, az nem cselekszik bűnt, mert az ő magja van benne, és nem vétkezhet, mert az Istentől született. Erről ismerhetők meg” – teszi hozzá az apostol – „az Isten gyermekei és az ördög gyermekei.” Ez az egyszerű ismertetőjegy (hogy vétkeznek-e, vagy sem) különbözteti meg őket egymástól. Ugyanezt jelenti az ötödik fejezet kijelentése: „Tudjuk, hogy aki Istentől született, nem vétkezik, sőt aki Istentől született, az vigyáz magára, és a gonosz meg sem érinti.”

(5,18)

7. Ennek az élő hitnek egy másik gyümölcse a békesség. „Mivel megigazultunk hit által”, mivel minden bűnünk eltöröltett, „békességünk van Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által.” A mi Urunk a halála előtti éjszakán maga hagyta ezt ünnepélyesen örökölni minden követőjére: „Békességet hagyok nektek” (nektek, akik „hisztek Istenben, és hisztek énbennem is”) – mondta –, „az én békességemet adom nektek; de nem úgy adom nektek, ahogyan a világ adja. Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, ne is csüggedjen.” És később: „Ezeket azért mondom nektek, hogy békességetek legyen énbennem.” Ez „Isten békessége, mely minden értelmet meghalad”, a léleknek az a nyugalma, amelyet az érzéki ember szíve meg sem sejtethet, a lelki ember pedig nem tud szavakba önteni. És olyan békesség ez, amelyet a földnek és a pokolnak minden hatalma sem tudna tőle elvenni. A hullámok és a viharok verhetik, de nem ingathatják meg, mert kősziklára van az alapozva. Minden időben és minden helyen megőrzi Isten gyermekeinek szívét és gondolatait. Ha nyugodtak, ha szenvednek; ha betegek, ha egészségesek; ha bővelkődnek, ha szűkölködnek: bol-

[Mt 7,25]

[ld. Fil 4,7]

dogok Istenben. Megtanulták, hogy minden körülményben elégedettek legyenek, sőt hálát adjanak Istennek a Krisztus Jézus által, mert meg vannak győződve, hogy „ami van, az a legjobb”, hiszen azt szánja ő nekik. Az élet összes viszontagságai között is „erős a szívük, bíznak az Úrban”. [4,11]

[Zsolt 112,7]

II. 1. Az Istentől születettek második igei ismertetőjegye a reménység. A következőket írja Szent Péter Isten „elszéledt” gyermekeinek: „Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjá szült minket élő reménységre”. Ελπίδα ζωσαν, azaz *élénk* vagy *élő* reménységre, mondja az apostol, mert van *halott* reménység is (ahogy halott hit is): nem Istentől, hanem az Isten és az ember ellenségétől való reménység – mint gyümölcséből is nyilván kitetszik. Mert amiképpen ezt a büszkeség szüli, úgy minden gonosz szó és cselekedet tőle származik. Akiben azonban megvan ez az élő reménység, az „szent, mivel ő, a Szent hívta el őt”. Aki valóban tudja mondani testvéreinek a Krisztusban: „Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, és olyannak fogjuk őt látni, amilyen valójában”, az „megtisztítja magát, mint ahogyan ő is tiszta.” [1,15]

[1Jn 3,2-3]

2. A Szentírás szerint ez a reménység (melyet a Zsidókhoz írt levél πληροφορία πίστεως-nak, a hit teljességének, illetve πληροφορίαν ἐλπίδος-nak, a reménység bizonyosságának)*, magában foglalja először is tulajdon lelkünk vagy lelkiismeretünk bizonyágtételét, hogy „Isten szentségével és tisztaságával” járunk, másodsor és főképpen azt, hogy Isten Lelke „bizonyágot tesz a mi lelkünkkel együtt” vagy a mi lelkünknek „arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekek, akkor örökösök is: örökösei Istennek és örököstársai Krisztusnak.” [Zsid 10,22†]
[6,11†]

[2Kor 1,12]

[Róm 8,16-17]

3. Jól figyeljük meg, mit tanít itt nekünk maga Isten gyermekeinek eme dicsőséges kiváltságáról. Kiról olvassuk itt, hogy bizonyágot tesz? Nemcsak a mi lelkünk, hanem egy másik is: mégpedig Isten Lelke. Ő „tesz bizonyágot a mi lelkünkkel együtt”. És miről tesz bizonyágot? „Arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk.” „Ha pedig gyermekek, akkor örökösök is, örökösei Istennek és örököstársai Krisztusnak”, „ha vele együtt szenvedünk” (ha megtagadjuk önmagunkat, ha naponként felvesszük a kereszttünket, [Lk 9,23]

* E zárójeles megjegyzésében Wesley azt is megállapítja, hogy ezeknek az AV-beli megfelelőik (*full assurance of faith, full assurance of hope*, magyarul: a „hit, illetve a reménység teljes bizonyossága”) „bár a legjobbak, mik nyelvünkön adhatók, az eredeti kifejezésekhez képest erőtlenek”.

- [1Pt 4,14]
[Róm 8,17] ha örömmel tűrjük az üldöztetést vagy a gyalázatot érte), „hogyan együtt meg is dicsőülünk”. És kibent teszi ezt a bizonytságot Isten Lelke? Istennek minden gyermekében. Előzőleg a következő érvvel bizonyította az apostol, hogy ők valóban Isten fiai: „akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai”. „Mert nem a szolgálás lelkét kaptátok, hogy ismét féljete, hanem a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: Abbá, Atya!” Ebből következik, hogy „maga a Lélek tesz bizonytságot a mi lelkünkkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk”.
- (8,14-16)
4. Érdemes megvizsgálunk a kifejezés tizenötödik versbeli módosítását: „A fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: Abbá, Atya!” *Ti* mindnyájan – ahányan Isten fia csak vagytok –, fiúságotok folytán ugyanazt „a fiúság Lelkét kaptátok meg, aki által *mi* is kiáltjuk: Abbá, Atya!” *Mi*, az apostolok, próféták, tanítók (mert nem helytelen így értelmeznünk a szót), mi, akik által hitre jutottatok, akik „Krisztus szolgálai és Isten titkainak sáfárai” vagyunk. Ahogy *nekünk* és *nektek* egy Urunk van, úgy egy Lélek is van bennünk. Ahogy egy a hitünk, úgy egy a reménységünk is. Isten titeket és bennünket is „eljegyzett pecsétjével, ugyanazzal a megígért Szentlélekkel”, a *ti* és a *mi* örökségünk zálogával, minthogy ugyanaz a Lélek tesz bizonytságot a *ti* és a *mi* lelkünkkel együtt „arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk”.
- [1Kor 4,1]
[ld. Ef 4,4-5]
[1,13-14]
[Róm 8,16]
5. Így teljeseedik be az Írás: „Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.” Mert könnyen belátható, hogy bár a bánat megelőzheti Isten Lelkének ezt a mi lelkünkkel közös bizonytságtételét (tulajdonképpen bizonyos fokig meg is *kell* előznie, amíg félelem alatt nyögünk, mert magunkon érezzük Isten haragját), mihelyt megérzi ezt valaki magában, „szomorúsága öröme forduló”. Bármilyen fájdalma volt is előtte, amint „eljön az az óra, nem emlékszik többé a gyötremre az öröm miatt”, hogy Istentől született. Meglehet, *közületek* sokan gyötörödnék, mert „Izrael közösségétől elkülönítve” éltek; mert tudatában vagytok annak, hogy nincs bennetek a Lélek, hogy „reménység nélkül és Isten nélkül éltek a világban”. Amikor azonban eljön a Vigasztaló, akkor „örölni fog a szívetek”, mi több „örömtök teljessé lesz”, „és azt senki sem veheti el tőletek”. „Sőt ezenkívül még dicsekszőnk is Istennel” – mondjátok majd – „a mi Urunk Jézus Krisztus által, aki által részesültünk a megbékélés ajándékában”; „óaltala kaptuk hitben a szabad utat ahhoz a kegyelemhez”, az Istentől való kegyelembe fogadottság, a vele való megbékélés kegyelmi állapotához, „amelyben vagyunk, és dicsekszőnk azzal a reménységgel is, hogy részesülünk az Isten dicsőségében”. Titeket pedig,
- [Mt 5,4]
[Jn 16,20]
[16,21]
[Ef 2,12]
[Jn 14,16†]
(16,22 [ld. 16,24])
[Róm 5,11]
(Róm 5,2)

mint Szent Péter mondja, akiket Isten „újjászült élő reménységre, az ő hatalma őriz az üdvösségre. Ezen örvendeztek, noha most mivel így kellett lennie, egy kissé megszorodtatok különféle kísértések között, hogy a ti megpróbált hitetek Jézus Krisztus megjelenésekor méltónak bizonyuljon a dicséretre, dicsőségre és tisztességre... Őbenne, bár most sem látjátok, kimondhatatlan, dicsőült örömmel örvendeztek.” Valóban kimondhatatlan! Emberi nyelv nem tudja leírni ezt a Szentlélekben való örömet. Ez amaz „elrejtett manna, amelyet senki sem tud, csak az, aki kapja”. De azt tudjuk, hogy ez az öröm nemcsak megmarad, hanem túl is árad a szenvedések mélységeiben is. „Csekélységek-é Isten gyermekei előtt az ő vigasztalásai”, amikor minden földi vigasztalás kudarcot vall? Nem azok. Mert amikor a szenvedések leginkább megsokasodnak, annál inkább megsokasodnak az ő Lelkének vigasztalásai, olyannyira, hogy Isten fiai „nevetnek a pusztuláson”, a szükségén, a fájdalomon, a poklon és a síron, minthogy ismerik azt, akinél „a halál és a pokol kulcsai” vannak, és aki hamarosan „a mélységbe veti azokat”; és mivel most is hallják a hatalmas hangot a mennyből szólni: „Íme, az Isten sátora az emberekkel van, és ő velük fog lakni, ők pedig népei lesznek, és maga az Isten lesz velük, és letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak.”

(1Pét 1,5-8)

[Jel 2,17]

[Jób 15,11†]

[5,22]

[Jel 1,18]

[20,3]

(Jel 21, 3-4)

III. 1. Az Istentől születettek harmadik és mind között a legnagyobb igei ismertetőjegye: a szeretet, méghozzá „az Isten szeretete”, amely „szívükbe áradt a nekik adatott Szentlélek által”. „Mivel pedig fiak, Isten elküldötte Fiának Lelkét a szívükbe, aki ezt kiáltja: Abbá, Atya!” E Lélek által, szüntelenül Istenre tekintenek fel, mint kiengesztelt és szerető Atyjukra, hozzá kiáltanak mindennapi kenyerükért, minden szükséges, akár lelki, akár testi dolgukért. Szüntelenül kiöntik előtte szívüket, tudva, hogy „már megkapták, amit kértek tőle”. Őbenne gyönyörködnek. Ő a szívük öröme, a „pajzsuk és igen bőséges jutalmuk”. Utána áhítozik a lelkük; „eledelük az, hogy teljesítsék akarátát”; „mintha zsírral és kövérséggel telnék meg lelkük, mikor víg ajakkal dicsérheti őt a szájuk”.

(Róm 5,5)

(Gal 4,6)

[Zsolt 62,9] (1Jn 5,15) [Zsolt 37,4]

[1Móz 15,1]

[Jn 4,34]

(Zsolt 63,6†)

2. Ebben az értelemben van az is, hogy „aki szereti azt, aki szülte, azt is szereti, aki attól született”. Örvendez az ő lelke az ő megtartó Istenében. „Szereti az Úr Jézus Krisztust romlatlanságban.” „Egyesült az Úrral”, úgyhogy „egy lélek övele.” Lelke őhozzá ragaszkodik, őt választja, mint mindenestül kívánatos, „ő tízezer közül is kitűnik” neki. Tudja, érzi, mit jelent az, hogy:

(1Jn 5,1)

[Lk 1,47]

[Ef 6,24†] [1Kor 6,17] [Zsolt 63,9]

[Ének 5,16] [5,10]

(2,16) „Szerelmesem enyém, s én az övé vagyok”, s hogy „Legszebb vagy az emberek közt, kedves szavak áradnak ajkadról, meg is áld Isten örökre!”.

[Zsolt 45,3]

3. Ennek az Isten iránti szeretetnek a szükségképpeni gyümölcse a felebaráti szeretet: a minden Isten alkotta lélek iránti szeretet, amely kiterjed ellenségeinkre is és azokra is, akik „átkoznak, gyaláznak és üldöznek” minket. E szeretet által minden embert úgy szeretünk, mint *önmagunkat*, mint saját lelkünket. A mi Urunk ezt még erőteljesebben fejezte ki, midőn arra tanít bennünket, hogy „úgy szeressük egymást, ahogyan ő szeretett minket”. Ennek megfelelően a parancsolat, amely be van írva mindazok szívébe, akik szeretik Istent, így szól: „Ahogy én szerettelek benneteket, ti is úgy szeressétek egymást.” Mármost „abból ismerjük meg a szeretetet, hogy ő az életét adta értünk; ezért” – vonja le helyesen a következtetést az apostol – „mi is tartozunk azzal, hogy életünket adjuk testvéreinkért”. Ha úgy érezzük, készek vagyunk ezt megtenni, akkor valóban szeretjük a felebarátunkat. „Tudjuk, hogy átmentünk a halálból az életbe, mert” így „szeretjük testvéreinket”. „Abból tudjuk”, hogy Istentől születünk, „hogy benne maradunk, és ő mibennünk, hogy a maga szerető Lelkéből adott nekünk”. Mert „a szeretet Istentől van, és aki” így „szeret, az Istentől született, és ismeri Istent”.

[vö. Mt 5,44]

[Jn 13,34]

[15,12]

[1Jn 3,16]

(3,14)

(4,13)

(4,7)

4. Néhányan azonban megkérdézhetik: „Nem azt mondja-e az apostol: »az az Isten iránti szeretet, hogy parancsolatait megtartjuk«?”. De igen, és ez a felebarátunk iránti szeretet is, ugyanabban az értelemben, ahogyan ez az Isten iránti szeretet. De milyen következtetést vonsz le ebből? Hogy csak a külső parancsolatok megtartását jelenti az, hogy szereted Istent teljes szívedből, teljes elmédből és lelkedből és erődből, felebarátaidat pedig, mint magadat? Hogy az Isten iránti szeretet nem a lélek indulata, hanem csupán *külső szolgálát*? Hogy a felebarátunk iránti szeretet nem szívbeli hajlandóság, hanem pusztán *külső cselekedetek* sora? Az apostol szavainak ilyen esztelen értelmezése felér azok meghazudtolásával. Az igevers egyszerűen és vitathatatlanul azt jelenti, hogy az a jele vagy bizonyítéka annak, hogy szeretjük Istent és megtartjuk az első és legnagyobb parancsolatot, hogy megtartsuk az összes többi parancsolatát is. Hiszen az igazi szeretet, ha egyszer már a szívünkbe áradt, erre fog szorongatni bennünket; hiszen aki teljes szívéből szereti Istent, nem tehet mást, csak hogy őt szolgálja minden erejével.

[Lk 10,27]

[Róm 5,5]

[2Kor 5,14]

5. Az Isten iránti szeretet második gyümölcse tehát (már amennyire el lehet választani egyiket a másiktól) az egyetemes

engedelmesség szeretett Istenünknek és az ő akaratával való összhang; engedelmesség Isten minden külső és belső parancsolatának, a szív és az élet engedelmessége, minden indulatban és egész magatartásunkban. Ebből nyilvánvalóan következik a „jó cselekedetre való törekvés” indulata; szomja és éhe annak, hogy jót tegyünk mindenkivel minden lehető módon; öröm abban, hogy „áldozatot hozunk, sőt önmagunkat is feláldozzuk” minden emberfiáért, nem várva semmilyen viszonzást e világon, hanem majd csak az igazak feltámadásakor.

[ld. 1Pt 1,15]

[Tü 2,14]

[Lk 14,14]

IV. 1. Világosan lefektettem tehát az újjászületésnek azokat az ismertetőjegyeit, amelyeket a Szentírásban megtaláltam. Ezzel válaszolja meg maga Isten a súlyos kérdést: mit jelent Istentől születni. Isten Igéjének fényében így van „mindenki, aki a Lélektől született”. Isten Lelkének megítélése szerint ebben áll az, hogy Isten fiai vagy gyermekei vagyunk. Abban áll, hogy úgy hisztek Istenben a Krisztus által, hogy „nem vétkeztek”, és mindig és mindenhol „az Isten békességének örvendtek, mely minden értelmet meghalad”. Abban áll, hogy úgy *reménykedtek* Istenben szeretett Fia által, hogy ne csak a „jó lelkiismeretek”, hanem Isten Lelke is „bizonyosságot tegyen a ti lelketekkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei vagytok”, és óhatatlanul örvendeztek abban, „aki által részesültetek a megbékélés ajándékában”. Abban áll, hogy úgy *szeretitek* Istent, aki így szeretett benneteket, mint ahogy még soha egyetlen teremtményt sem szerettetek; úgy, hogy ez arra késztesen, hogy minden embert úgy szeressetek, mint magatokat; olyan szeretettel, amely nemcsak örökké ég a szívetekben, hanem ott lángol minden cselekedetekben és egész magatartástokban, és életeteket mindenestül a „szeretet fáradozásává”, a parancsolatoknak való szüntelen engedelmességgé teszi: „Legyetek irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas”; „Legyetek szentek, mert én, az Úr szent vagyok”; „Legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes.”

[Jn 3,8]

[1Jn 3,9]

[Fil 4,7]

[ld. 2Kor 1,12; 2Pt 3,21]

[Róm 8,16]

[1Thessz 5,16;

Róm 5,11]

[Mt 19,19]

[1Thessz 1,3†;

ld. Zsid 6,10]

[Lk 6,36]

[1Pt. 1.16; 3Móz

11,44] [Mt 5,48]

[ld. 1Kor 2,12]

[1Jn 3,19]

2. Kik vagytok tehát, akik így Istentől születettek? Ismeritek „mindazt, amit Isten ajándékozott nektek”. Jól tudjátok, hogy Isten gyermekei vagytok, és „az ő színe előtt biztatjátok a szíveteket”. És ha most odafigyeltél ezekre az igékre, biztosan érzed és tudod az igazságot, hogy ebben az órában vajon Isten gyermeke vagy-e, avagy sem (Istennek felelj, ne embernek!). Nem az a kérdés, hogy mivé tett a keresztség (ne térj ki ezzel!), hanem, hogy mi vagy most? A fiúság Lelke ott van-e most a szívedben? Saját szívedet vizsgálj meg! Nem azt kérdelem, hogy valamikor *születtél-e* víztől és Lélektől, hanem hogy *most* a benned lévő Szentléleknek temploma

[Jn 3,5]

[1Kor 6,19] vagy-e? Elismerem, hogy „körülmetéledtél a Krisztus szerinti körülmetéléssel” (ahogy Szent Pál nevezi nyomatékosan a keresztséget), de *most* megnyugszik-e rajtad Krisztusnak és a dicsőségnek
 [1Pt 4,14] Lelke? Máskülönben „körülmetéledésed körülmetéletlenséggé
 [Róm 2,25] válik”.

3. Ne mondd hát szívedben: „*egyszer* megkeresztelkedtem, úgy-hogy én *már* Isten gyermeke vagyok”. Ó, jaj, ez a következtetés semmi esetre sem áll! Hány megkeresztelkedett falánk és részeges ember van, hány megkeresztelkedett hazudozó és közönséges szitkozódó, megkeresztelkedett gyalázkodó és rágalmazó, megkeresztelkedett kéjenc, parázna, tolvaj, zsaroló ember van? Mit gondolsz? Vajon ezek most Isten gyermekei? Bizony mondom nektek, bárkik vagytok is, a felsoroltak bármelyikéhez tartoztok is, „atyátoktól, az ördögtől származtok, és atyátok kívánságait akarjátok teljesíteni”. Hozzátok szólok, annak nevében, akit újból megfeszítetek, és az ő körülmetélt elődeiteknek mondott szavaival mondom: „Kígyók, viperák fajzata! Hogyan menekülhetnétek meg a gyeheennával sújtó ítélettől?”

4. Bizony nem menekülhettek, hacsak újjá nem születtek! Hiszen most halottak vagytok bűneitek és vétkeitek miatt. Azt mondani tehát, hogy nem születhettek újonnan, hogy nincs újjászületés, csak a keresztségben, annyi, mint mindnyájatokat elpecsételni a kárhozatra, a pokolra szánni, minden segítség és reményesség nélkül. Némelyek talán azt gondolják, hogy ez így helyes és igazságos. A seregek Ura iránti buzgóságukban azt mondhatják: „Igen, irtsd ki a vétkes amálekítákat! Vesszenek a gibeoniták! Ez a legkevesebb, amit megérdemelnek.” Nem, sem te, sem én nem szólhatunk így. Mindannyian – te is, én is, ők is – a poklot érdemeljük. És merő irgalom, ingyen, meg nem érdemelt irgalom, hogy nem kerültünk amaz olthatatlan tűzbe. Azt mondom: „De megmosattunk, újjászülettünk víztől és Lélektől.” Ők igen, velük ez valóban így *volt*. Úgyhogy ez nem jelent akadályt, ellenben legyetek *most* ti is olyanok, mint ők voltak. Vagy nem tudjátok, hogy „ami az emberek előtt magasztos, Isten előtt utálatos”? Álljatok elő, ti „világnak szentjei”, ti, akiket az emberek megbecsülnek, és nézzük, ki veti rá először a követ ezekre a nyomorultakra, akik nem méltók a földi életre; ezekre a közönséges szajhákra, paráznákra, gyilkosokra. Előbb tanuljátok meg, mit jelentenek ezek az igék: „Aki gyűlöli a testvérét, embergyilkos az.” „Aki kívánsággal tekint egy asszonyra, már paráznaságot követett el vele szívében.” „Parázna férfiak és asszonyok, nem tudjátok-e, hogy a világgal való barátság ellenségeskedés az Istennel?”

5. „Bizony, bizony, mondom néktek: néktek is újonnan kell születnetek”. ”Hacsak nem születtek” *ti is* „újonnan, nem láthatjátok meg az Isten országát.” Ne támaszkodjatok többé arra a törött nádszálra, hogy újjászülettetek a keresztségben. Ki tagadja, hogy „akkor Isten gyermekeivé és a menny országának örököseivé lettetek”?* Ennek ellenére most az ördög fajzatai vagytok; úgyhogy újjá kell születnetek. És ne hagyjátok, hogy a Sátán azt sugallja a szívetekbe, hogy egy szó fölött akadékoskodjatok, amikor a dolog világos. Hallottátok, melyek Isten gyermekeinek ismertetőjegyei: akinek lelke ezeknek hűjával van, akár meg van keresztezve, akár nem, meg kell kapnia őket, máskülönben kétségkívül örökre elkárhozik. És ha megkeresztelkedtetek is, ez egyetlen reménységetek: hogy azoknak, akik a keresztség által Isten gyermekei lettek, de most az ördög gyermekei, Isten újra „hatalmat ad, hogy Isten fiaivá legyenek”; hogy megkapják újra, amit elveszítettek, mégpedig „a fiúság Lelkét, aki ezt kiáltja szívetekben: Abbá, Atya!”

[Jn 3,3]

[Ézs 36,6]

[ld. Mt 19,14;

Róm 8,16-17]

[ApCsel 13,10]

[Jn 1,12†]

[ld. Gal 4,6]

[Zsolt 27,8†]

[Ef 1,7]

[1Jn 3,9][1Pt 1,3]

[1Jn 3,3]

[1Pt 4,14]

[2Kor 7,1]

Ámen, Uram Jézus! Aki felkészítette szívét, hogy újra orcádat keresse, nyerje el újra a fiúság Lelkét, és kiáltja: „Abbá, Atya!”. Kapjon újra hatalmat úgy hinni a te nevedben, hogy Isten gyermekévé legyen, hogy tudja és érezze: „megváltást nyert a te véred által, bűnei bocsánatát”, és hogy „nem vétkezhet, mert Istentől született”. Szülessen újjá „élő reménységre” úgy, hogy „megtisztítsa magát, ahogy te is tiszta vagy”. „Mivel pedig fiú”, nyugodjék meg rajta a szeretet és a dicsőség Lelke, tisztítsa meg őt „minden testi és lelki tisztátalanságtól”, és tanítsa meg őt, hogy „Isten félelmében tegye teljessé a megszentelődését”!

* „Of Salvation” (Az üdvösségről), I. r., in *Homilies*, 17. o.

AZ ISTENTŐL SZÜLETETTEK NAGY KIVÁLTSÁGA

(THE GREAT PRIVILEGE OF THOSE THAT ARE BORN OF GOD)

„Aki az Istentől született, az nem cselekszik bűnt.” (1János 3,9)

1. Gyakran feltételezik, hogy Istentől születni ugyanaz, mint megigazulni, hogy az újjászületés és a megigazulás ugyanazt a dolgot jelölő két különböző kifejezés. Egyfelől bizonyos, hogy aki megigazult, az Istentől született is; másfelől pedig az, hogy mindenki, aki Istentől született, az megigazult is; vagyis, hogy Isten ezt a két ajándékát minden hívőnek egyazon pillanatban adja. Egy időpontban töröltetnek el a bűnei, és szüli Isten újjá.

2. Ha elismerjük is, hogy a megigazulás és az újjászületés időben egymástól elválaszthatatlan, mégsem tartjuk azonosnak őket, sőt erősen eltérő természetüknél fogva meg is különböztetjük őket. A megigazulás csupán viszonylagos, az újjászületés azonban valóságos változásra utal. Amikor Isten megigazít bennünket, *értünk* tesz valamit; amikor újjászüli, akkor *bennünk* végzi el munkáját. Az előbbi az Istenhez való külső viszonyulásunkon változtat, úgy, hogy ellenségeiből a gyermekeivé válunk; az utóbbi pedig lelkünk legbensejét változtatja meg, úgy, hogy bűnösökből szentekké válunk. Az egyik Isten kegyelmébe fogad vissza, a másik a képére állít helyre bennünket. Az egyik a bűn büntetőségét, a másik a hatalmát veszi el. Ezek tehát időben összekapcsolódnak ugyan, ám természetük mégis merőben különbözik.

3. Hogy ezt nem értették meg, hogy nem vették figyelembe a megigazulás és az újjászületés közötti hatalmas különbséget, az különösen összekuszálta számos evvel a kérdéssel foglalkozó ember gondolatait, főként amikor igyekeztek elmagyarázni Isten gyermekeinek ezt a nagy kiváltságát, és megmutatni, hogy mi módon van az, hogy „aki az Istentől született, az nem cselekszik bűnt”.

4. Ahhoz, hogy ezt világosan lássuk, szükségesnek látszik először is megvizsgálni az „aki az Istentől született” kifejezés igaz jelentését; másodsor pedig felfejteni, hogy az ilyen ember milyen értelemben „nem cselekszik bűnt”.

I. 1. Először tehát azt vizsgáljuk meg, mit is jelent valójában az „aki az Istentől született” kifejezés. Általánosságban a Szentírás mindazon verséből, ahol az „Istentől született” kifejezés előfordul, megtudhatjuk, hogy nem pusztán megkeresztelkedést vagy bármi-féle külső változást, hanem óriási belső változást jelent, olyan változást, amelyet a Szentlélek működése munkál a lélekben; egész létezésünk megváltozására utal – hiszen attól a pillanattól kezdve, hogy Istentől születünk, egészen más módon élünk, mint azelőtt; mintha egy másik világban élnénk.

2. A kifejezés alapját és okát könnyű megérteni. Amikor ezen a nagy változáson keresztülmegyünk, helyénvaló „újjászületésről” beszélünk, hiszen olyan nagy a hasonlóság a természetes születés és a lelki születés körülményei között; úgyhogy a természetes születés körülményeinek megvizsgálása a legkönnyebb módja annak, hogy a lelkit megértsük.

3. A még meg nem született gyermek is tulajdonképpen levegő által létezik, mint minden élőlény, de nem *érzi* azt, ahogy semmi mást sem, hacsak nem nagyon halványan és tökéletlenül. Ha *hall* valamit egyáltalán, az nagyon kevés, mivel a hallószervei még be vannak zárva. Nem *lát* semmit, mivel szeméit erősen lehunyja, és teljes sötétség veszi körül. Meglehet, halvány életjeleket ad magáról, ahogy a születés ideje közeledik, és ebből következően némi-*leg* mozogni is kezd, ami megkülönbözteti egy pusztá anyaghal-masztól. *Érzékei* azonban nincsenek, mivel lelkének mindezen a csatornáit még egészen be vannak zárva. Következésképpen alig van kapcsolata a látható világgal, és nincs semmilyen ismerete, fogalma vagy elképzelése a dolgokról, amelyek itt történnek.

4. A meg nem született nem azért teljesen idegen a látható világtól, mert az messze van tőle – nagyon is közel van, az veszi körül minden oldalról –, hanem részben azért, mert még nincsenek meg (még nem nyíltak fel a lelkében) azok az *érzékei*, amelyekkel egyedül lehetséges a kapcsolatot fenntartani az anyagi világgal, részben pedig azért, mert olyan sűrű lepel veszi körül, hogy rajta keresztül fel nem foghat semmit.

5. Am alighogy megszületik a gyermek, egészen más módon létezik. Már *érzi* az őt körülvevő levegőt, amely minden oldalról árad belé, amilyen gyorsan csak ki-be lélegzi, hogy táplálja magában az élet lángját. Ebből fakad az erő, a mozgás és az érzékelés folyamatos növekedése, hiszen most már minden testi *érzéke* felébredt, és a megfelelő tárgyra irányul.

Szeméi megnyílnak, hogy *érezkeljék* a fényt, amely csendben ömlik be rajtuk, és nemcsak önmagát, hanem a gyermeknek elad-

[vö. 2Kor 3,14 kk]

dig teljesen ismeretlen dolgok végtelen sorát is megmutatja. Fülel is kitérülnek, hogy a hangok végtelen sokféleségét fogadják be. Minden érzék olyan tárgyra irányul, amely sajátosan hozzá illik; és ezeken a csatornákon keresztül a lélek, mivel nyitott kapcsolatban áll a látható világgal, egyre több ismeretet szerez az érzékelhető dolgokról, mindenről a nap alatt.

6. Így van ez azzal is, aki Istentől született. Mielőtt végbemegy benne a nagy változás, noha az által létezik, akiben minden élő-lény „él, mozog és van”, Istent mégsem *érezke*li. Nem *érzi* a jelenlétét, az nem tudatosul benne. Nem észleli az élet isteni leheletét, amely nélkül egy percig sem létezhet. Isten dolgait sem érzéke- . Azok nem hagynak nyomot a lelkében. Isten szüntelenül hívja őt a magasságból, de ő nem hallja, mert fülel süketek: „nem hallja a bűvölőnek szavát”, „bármilyen jártas is a bűbájokban”. Nem látja Isten Lelkének dolgait, mert értelmének szemei zárva vannak, és tökéletes sötétség borítja egész lelkét, az veszi körül őt minden oldalról. Igaz, hogy kissé derenghet már benne az élet; némi lelki mozgás talán megkezdődhet benne, de lelki érzékei még nincsenek ahhoz, hogy a lelki dolgokat megérthesse. Következésképpen „az Isten Lelkének dolgait nem ítéli meg. Megismerni sem képes, mert csak lelki módon lehet azokat megítélni”.

[ApCsel 17,28]

[Zsolt 58,6†]
[Ef 1,18†]

[IKor 2,14]

7. Így tehát alig ismeri a láthatatlan világot, mivel aligha érintkezik vele. Nem mintha távol volna attól; nem, hiszen ott van a közepében, az veszi őt körös-körül. A „másvilág”, ahogy általában nevezni szoktuk, nincs messze egyiküinktől sem – ott van fölöttünk, alattunk és mellettünk minden oldalon. Csakhogy az érzéki ember nem foghatja fel, részben, mert nincsenek lelki érzékei, és kizárólag ezek által érthetjük meg Isten dolgait; részben pedig azért, mert sűrű lepel van közbevetve, amelyen nem tud áthatolni.

[ld. IKor 2,14†]

[ld. 2Kor 3,14]

8. Amikor azonban Istentől születik, a Lélektől születik, meny nyire megváltozik egész létezés módja! Immár egész lelke *érezke*li Istent, és biztos tapasztalat alapján mondhatja: „Ott vagy fekvésemnél, és ott vagy járásomban”; téged érezlek „minden utamban”; „elől és hátul körülzártál engem, és fölöttem tartod kezedet”. Isten azonnal belelehel a Lelkét vagy leheletét az újjászületett lélekbe; és ugyanaz a lehelet, amely Istentől jött, visszatér Istenhez. Ahogyan az újjászületett lélek hit által szüntelenül megkapja Isten Lelkét, úgy szüntelenül viszonozza azt szeretetben, imádságban, dicsőítésben és hálaadásban – hiszen a szeretet, a dicséret és az imádság nem más, mint minden igazán Istentől született léleknek a kielégzése. És ez az újfajta lelki lélegzés nemcsak fenntartja, hanem napról napra növeli is a lelki életet, a lelki erővel, mozgás-

[vö. Zsolt 139,3-5†]

[vö. Zsid 5,14] sal és érzékeléssel együtt, mivel most már a lélek minden érzéke felébredt, és képes a lelki „jó és rossz megkülönböztetésére”.

[Ef 1,18†][Zsid 11,27] 9. „Értelmének szemei” megnyíltak, és „látja a láthatatlant”. Látja, „milyen mérhetetlenül nagy az ő hatalma a hívőkön,” és hatalmas szeretettel szereti őket, akik hisznek. Látja, hogy Isten irgalmas őhöz, a bűnöshöz, és hogy megbékélt vele szeretett Fia által. Világosan felfogja mind Isten megbocsátó szeretetét, mind [2Pt 1,4] „a drága, sőt a legnagyobb ígéreteket”. „Isten, aki ezt mondta: »sötétségből világosság ragyogjon fel«, ő gyújtott” és gyújt „világosságot a szívében, hogy felragyogjon előtte Isten dicsőségének ismerete Krisztus arcán”. Elmúlt a sötétség, és ő Isten arcának világosságában lakozik.

10. Fülei is megnyíltak, és Isten hangja már nem hiába hívja. Hallja, és engedelmeskedik a mennyei hívásnak, ismeri a pásztor hangját. Mivel most már minden lelki érzéke felébredt, nyilván érintkezik a láthatatlan világgal, és így egyre többet tud azokról a dolgokról, amelyeket addig „szíve meg sem sejtett”. Már tudja, mi az Isten békessége, mi a Szentlélekben való öröm, mi az Isten szeretete, amely a hívők szívébe áradt a Krisztus Jézus által. Most, hogy eltűnt a lepel, amely eddig nem eresztette át Isten világosságát és hangját, Isten ismeretét és szeretetét, az, aki a Lélektől született: „a szeretetben maradván, Istenben marad, és Isten is őbenne”.

[Jn 10,4] II. 1. Miután megvizsgáltuk az „aki az Istentől született” kifejezés jelentését, másodszor azt nézzük meg, hogy az ilyen ember milyen értelemben „nem cselekszik bűnt”.

[1Kor 2,9] Aki a fenti leírás szerint Istentől született, akinek lelke szüntelenül megkapja a Istentől az élet leheletét, Lelkének kegyelemteljes hatását, és aki azt szüntelenül viszonozza, aki így hisz és szeret, aki hit által észleli Istennek a lelkére állandóan gyakorolt hatását, és lelki válaszképpen nem szűnő szeretettel, dicséretmondással és imádsággal viszonozza a kapott kegyelmet; nos, az nemcsak hogy [ld. Róm 5,5] „nem cselekszik bűnt”, amíg így „vigyáz magára”, hanem mindaddig, amíg „ez a mag megvan benne, nem is tud vétkezni”, mert az [1Jn 4,16] Istentől született.

2. „Bűnön” itt külső bűnt értek, a szó egyszerű, köznapi értelmében, azaz valóságos, szándékos „törvényszegést”, mely sérti Isten kijelentett, leírt törvényét vagy bármit, amit az elkövetés idejében Isten parancsaként ismernek el. De „aki az Istentől született”, amíg megmarad a hitben és szeretetben, és megmarad az imádság és a hálaadás lelkületében, addig nemcsak nem cselekszik, hanem éppen ezért nem is tud bűnt cselekedni. Mindaddig, [3,9]

[3,4] [3,9]

amíg így hisz Istenben Krisztus által, így szereti őt, és kiönti szívét
 őelőtte, nem tudja szándékosan megszegni Isten egyetlen paran-
 csát sem, akár úgy, hogy szólja, akár úgy, hogy teszi azt, amiről
 tudja, hogy Isten megtiltotta – amíg az a „benne lévő mag” (a sze-
 rető, imádkozó, hálás hit) arra készíti, hogy tartózkodjék minden-
 től, amiről tudja, hogy utálatos Isten szemében. [3,9]

3. Itt azonban mindjárt felmerül egy nehézség, mégpedig olyan,
 amely sokaknak leküzdhetetlennek tűnt, és arra indította őket,
 hogy tagadják az apostol egyértelmű állítását, és feladják Isten
 gyermekeinek kiváltságát.

Valójában világos, hogy azok, akik tagadhatatlanul Istentől szü-
 lettek (hiszen Isten Lelke tett róluk Igéjében tévedhetetlen bizony-
 ságot), ennek ellenére vétkezni nemcsak tudtak, hanem valóságos-
 an vétkeztek is, mi több, durva, külső bűnöket követtek el. Meg-
 szegték Isten világos, közismert törvényeit, azt mondva vagy cse-
 lekedve, amiről tudták, hogy ő megtiltotta.

4. Dávid például vitathatatlanul Istentől született, különben
 nem lett volna Izráel felkent királya. Tudta, kiben hisz, „megerősö-
 dött a hitben dicsőséget adva Istennek”. „Az Úr” – mondja – „az
 én pásztorom, nem szűkölködöm. Fűves legelőkön terelget, cse-
 nes vizekhez vezet engem. Ha a halál árnyéka völgyében járok is,
 nem félek semmi bajtól, mert te velem vagy.” Úgyannyira megtelt
 szeretettel, hogy kénytelen volt felkiáltani: „Szeretlek Uram, én
 erősségem! Az Úr az én kösziklám, váram és szabadítóm; az én
 Istenem, az én kösziklám, őbenne bízom: az én pajzsom, üdvössé-
 gem szarva, menedékem.” Imádkozó ember volt; az élet minden
 körülményében Isten előtt öntötte ki lelkét, és bővelkedett a
 dicséretben és hálaadásban. „Dicséreted mindig ajkamon van” –
 mondja. „Istenem vagy, hálát adok neked, Istenem, magasztallak
 téged!” Istennek ez a gyermeke mégis tudott vétkezni, és vétke-
 zett is, mégpedig a paráznság és a gyilkosság borzalmas bűnét
 követte el. [2 Tim 1,12]
 [Róm 4,20]
 (Zsolt 23,1-2;4)
 (Zsolt 18,2-3†)
 (Zsolt 34,2†)
 (Zsolt 118,28†)

5. Azután, hogy a Szentlélek nagyobb mértékben kitöltetett,
 hogy Isten „világosságra hozta az életet és halhatatlanságot az
 evangélium által”, nos, még ezután sem maradtunk híjával
 hasonló szomorú példáknak, amelyek kétségtelenül okulásunkra
 írtak meg. Így akit az apostolok Barnabásnak, azaz vigasztalás
 fiának neveztek el (valószínűleg azért, mert mindenét eladta, és az
 árát szegény testvérei megsegítésére adta); akit az a megtisztelte-
 tés ért Antiókiában, hogy az összes tanítvány közül őt választot-
 ták ki Saullal együtt, hogy „segítséget vigyen a Júdeában lakó test-
 véreknek”; szóval, ez a Barnabás, akit Júdeából való visszatérése
 [2Tim 1,10†]
 [ld. 1Kor 9,10;
 10,11; 2Tim 3,16]
 (ApCsel
 4,36-37)
 (ApCsel
 11,29-30)

után a Szentlélek különleges utasítására ünnepélyesen kiválasztottak a többi próféta és tanító közül „arra a munkára, amelyre Isten elhívta”, vagyis hogy elkísérje a nagy apostolt a pogányok közé, és legyen az ő munkatársa minden helyen – mindezek ellenére később mégis olyan élesen összekülönbözött Szent Pállal (mivel az, amikor másodszor mentek a testvéreket meglátogatni, „úgy tartotta helyesnek, hogy ne vigyék magukkal” Jánost, „aki elvált tőlük Pamfiliánál, és nem ment velük együtt a munkába”), hogy ő maga is kivált a munkából; „magával vitte Jánost, és elhajózott Ciprusba”; hátat fordítva annak, akivel olyan közvetlen módon kapcsolta össze a Szentlélek.

6. E kettőnél is megdöbbentőbb esetet beszél el Szent Pál a Galatákhöz írt levelében. „Amikor Péter” – az idős, a buzgó, az első az apostolok között, az Úr három szeretett tanítványának egyike – „Antióchiába jött, nyíltan szembeszálltam vele, mivel okot adott arra, hogy megfeddjem. Mielőtt ugyanis odajöttek néhányan Jakabtól, együtt evett a pogányokkal”, akik keresztyén hitre tértek, mivel Isten külön megtanította rá, hogy „egyetlen embert se mondjon szentségtelennek vagy tisztátalannak”. „Amikor pedig azok megérkeztek, visszahúzódott és elkülönült, mert félt a zsidó származású testvérektől. Képmutató módon viselkedett vele együtt a többi zsidó is, úgyhogy képmutatásukba még Barnabás is belesodródott. De amikor láttam, hogy nem az evangélium igazságának megfelelő egyenes úton járnak, mindnyájuk előtt azt mondtam Péternek: »Ha te zsidó létedre pogány módra élsz«, nem tartod be a Mózes szertartási törvényét, „hogyan kényszerítheted a pogányokat, hogy »zsidó szokás szerint éljenek?«” Itt is egyértelmű, tagadhatatlanul vétkezett olyan valaki, aki kétségkívül Istentől született. De hogyan lehet ezt összeegyeztetni Szent János állításával, hogy „aki az Istentől született, az nem cselekszik bűnt”, ha azt nyilvánvaló, szó szerinti értelmében vesszük?

7. Erre azt válaszolom, amit már régen megállapítottak: „aki Istentől született, az vigyáz magára” (amire Isten kegyelme által képes), „és a gonosz meg sem érinti”, ha azonban nem vigyáz magára, ha nem marad meg a hitben, ugyanúgy vétkezhet, mint bárki más.

Ebből könnyű megértenünk, hogy Isten eme gyermekei közül bármelyiknek mi módon rendülhetett meg a belső szilárdsága annak ellenére, hogy Istennek az apostol által kijelentett nagy igazsága rendíthetetlen és tántoríthatatlan marad. Ő nem „vigyázott magára”, pedig elég lett volna hozzá az Istentől kapott kegyelem. Lépésről lépésre esett bűnbe: először mulasztásos belső bűnbe

esett, *nem* „gerjesztette fel az Isten benne lévő kegyelmi ajándékát”, *nem* „volt józan, hogy imádkozhasson”; *nem* futott „nekife-szülve Isten mennyei elhívásának jutalmáért”. Azután tevőleges belső bűnbe esett, gonoszra hajlott a szíve, és engedett valamilyen gonosz kívánságnak vagy indulatnak. Utána pedig elveszítette a hitét, elveszítette szem elől a bűnbocsátó Istent, következőképpen Isten iránti szeretetét is. És így meggyengülve olyanná lett, mint akárki más: külső bűn elkövetésére is képessé vált.

[2Tim 1,6]

[1Pt 4,7]

[Fil 3,14]

8. Hogy ezt valóságos példával magyarázzam: Dávid Istentől született, és hit által látta Istent. Őszintén szerette Istent. Igazán mondhatta: „Nincs senkim rajtad kívül a mennyben, a földön sem gyönyörködöm másban” – sem emberben, sem tárgyban. Szívében azonban még mindig ott volt ama romlott természet, amely minden gonosznak a magva.

[Zsolt 73,25]

„A királyi palota tetején sétált”, alkalmasint az Istent dicsérve, akit lelke szeretett, amikor letekintett és meglátta Betsabét. Kísértést érzett; gonoszra hajló gondolata támadt. Isten Lelke nem mulasztotta el ráébreszteni erre. Kétségkívül hallotta és felismerte a figyelmeztető hangot, de kissé engedett a gondolatnak, és a kísértés kezdett felülkerekedni rajta. Így a lelke beszennyeződött; még látta Istent, de homályosabban, mint azelőtt. Még mindig szerette Istent, de már nem ugyanolyan mértékben, már nem ugyanolyan erővel és buzgó szeretettel. Isten újra rászólt, bár Lelke már megszorodott; és a hangja, bár egyre halkabban, még mindig ezt súgta: „A bűn az ajtó előtt leleskedik”, de „rám figyelj és megsza-badulsz.” Dávid azonban nem akarta meghallani. Újra ránézett – nem Istenre, hanem a tiltott tárgyra, mígnem a természet erőt vett a kegyelmen, és kéjvágyat gyűjtött a lelkében.

(2Sám 11,2)

[1Móz 4,7]

[Ézs 45,22]

Értelmének szeme újra bezárult, és Isten eltűnt a szeme elől. A hite, az Istennel való isteni, természetfeletti kapcsolata és az Isten iránti szeretete mind elveszett. És ő, mint harcban a lovak, előre-szágaldott, és szántszándékkal elkövette a külső bűnt.

9. Láthatjátok a kegyelemtől a bűnig vezető vitathatatlan folyama-tot. Így megy ez végbe lépésről lépésre. (1) A szerető, diadal-mas hit isteni magva megmarad abban, aki Istentől született. Isten kegyelme által az „vigyáz magára” és „nem cselekedhet bűnt”. (2) Kísértés támad; hogy a világból, a testből vagy az ördögtől, nem számít. (3) Isten Lelke figyelmezteti őt, hogy a bűn közel van, és még inkább kérleli, hogy vigyázzon és imádkozzék. (4) Valame-lyest enged a kísértésnek, amely most már egyre kívánatosabbnak tűnik neki. (5) A Szentlélek megszorodik; az ember hite pedig meggyengül, és Isten iránti szeretete meghidegül. (6) A Lélek meg-

[Jer 8,6]

[ld. 1Jn 5,18]

[Ézs 30,21†] dorgálja, és megmondja: „Ez az út, ezen járj.” (7) Ő pedig elfordul Isten fájdalmas hangjától, és a kísértő édes hangjára figyel. (8) A gonosz vágy fellobban és szétterjed a lelkében, mígnem a hit és a szeretet végképpen kiszorul onnan. Ő pedig így már el tudja követni a külső bűnt, mivel az Úr ereje elhagyta őt.

[ApCsel 6,5] 10. Hogy ennek magyarázatára egy másik példát is felhozzunk: a hittel és Szentlélekkel teljes Péter apostol vigyázott magára, botránkozás nélkül való volt a lelkiismerete az Isten és az emberek előtt.

[24,16†]
[2Kor 1,12] Így járt Isten szentségével és tisztaságával, de „mielőtt odajöttek néhányan Jakabtól, együtt evett a pogányokkal”, tudván tudva, hogy amit Isten megtisztított, az nem közönséges vagy tisztátalan.

[ld. ApCsel 10,14 kk]
[Gal 2,12†] „Amikor pedig azok megérkeztek”, kísértés támadt a szívében, hogy féljen „a körülmetélkedésből valóktól” (a zsidó megtértektől, akik buzgón betartották a körülmetélkedés és a mózesi törvény más előírásait), és hogy inkább ezeknek az embereknek a kedvét és dicséretét keresse, semhogy az Istenét.

A Lélek figyelmeztette, hogy közel van a bűn, valamelyest mégis engedett az emberektől való bűnös félelemnek, hite és szeretete pedig ezzel arányosan meggyengült.

Isten újra megdorgálta azért, hogy helyet adott az ördögnek. Mégsem akart pásztorának hangjára hallgatni, hanem átadta magát ennek a szolgálai félelemnek, és így megoltotta a Lelket.

[ld. 1Thessz 5,19] Azután Isten eltűnt, és mivel a hit és a szeretet kialudt, elkövette a külső bűnt. „Nem az evangélium igazságának megfelelő egyenes úton járt”; „elkülönült” keresztyén testvéreitől, és gonosz példájával, ha ugyan nem a tanácsával is, „kényszerítette még a pogányokat is, hogy zsidó szokás szerint éljenek”, hogy újra „a szolgaság igájába” fogják magukat, amelyből „Krisztus már megszabadította” őket.

[Gal 2,12;14]

[5,1] Kétségbevonhatatlan igazság tehát, hogy aki Istentől született, az, ha vigyáz magára, nem vétkezik, nem vétkezhet, ha azonban nem vigyáz magára, akkor mindenféle bűnt elkövethet nagy mohósággal.

[1Jn 5,18]

III. 1. Az iménti megfigyelésekből megtudhatjuk először is, hogy miképpen adjunk világos és megcáfолhatatlan választ a sok őszinte szívű embert összezavaró kérdésre: „A bűn megelőzi-e vagy követi a hit elvesztését? Isten gyermeke először vétkezik, és ezáltal veszíti el a hitét? Vagy pedig először veszíti el a hitét, s csak utána tud vétkezni?”

Erre azt felelem: valamilyen mulasztásos, belső bűnnek szükségképpen meg kell előznie a hit elvesztését; ellenben a hit elvesztése megelőzi a külső bűn elkövetését.

Minél alaposabban megvizsgálja a hívő tulajdon szívét, annál inkább meggyőződik a következőkről: a szeretet által munkálkodó hit kizárja a belső és a külső bűnt a józan és imádkozó lélekből; ennek ellenére hajlamosak vagyunk a kísértésbe esni, különösen a bennünket könnyen megkörményező bűntől; ha a lélek szerető szeme állhatatosan figyel Istenre, a kísértés hamar eltűnik. De ha nem, ha (miként Jakab apostol mondja) ἐξελκόμενοι vagyunk, vagyis „Istenből kivon bennünket saját kívánságunk”, és δελεαζόμενοι vagyunk, azaz lépre csálnak jelenlegi vagy ígért gyönyörök, akkor a bennünk megfogant kívánság bűnt szül, és miután ez a belső bűn lerombolta hitünket, máris beletaszít bennünket az ördög csapdájába, hogy aztán bármilyen külső bűnt elkövessünk.

[Gal 5,6]

[ld. 1Pt 4,7]

[Jak 1,14]

2. Az elhangzottakból megtudhatjuk másodszer, hogy milyen az Isten élete a hívő lelkében, miből áll az valójában, és hogy mit foglal magában közvetlenül és szükségképpen. Közvetlenül és szükségképpen magában foglalja Isten Szentlelkének állandó ihletését: Istennek a lélekbe való lehelését, illetve az Istentől kapott lehetetnek a lélek általi visszalélegzését; Istennek a lélekre gyakorolt szüntelen hatását, illetve a léleknek az erre adott válaszát; Istennek, a szerető, a bűnbocsátó Istennek a hit által észlelt szakadatlan jelenlétét, a szívbeli megnyilvánulását, illetve mindennek szeretetben, dicséretben és imádságban való szakadatlan viszonzását; szívünk minden gondolatának, minden kimondott szavunknak, kezünk minden munkájának, egész testünknek, lelkünknek és szellemünknek szent és Istennek kedves áldozatul való felajánlását a Krisztus Jézusban.

[Róm 12,1]

3. Ebből pedig harmadszor azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a léleknek ez a válasza (vagy nevezzük bárminek) nélkülözhetetlen ahhoz, hogy fennmaradjon benne az isteni élet. Hiszen egyértelműen kitűnik, hogy Isten nem folytatja munkálkodását a lélekben, ha a lélek nem válaszol Istennek. Ő valóban megtartóztat bennünket jóságának áldásaival. Ő előbb szeretett minket, és kijelenti magát nekünk. Amikor még távol vagyunk, ő már akkor magához hív bennünket, és világosságát szívünkbe ragyogtatja. Ha azonban mi ezután sem szeretjük őt, aki előbb szeretett minket, ha nem figyelünk szavára, ha elfordítjuk róla tekintetünket, és ha nem figyelünk ránk bocsátott világosságára, Lelke nem fog örökké vesződni – fokozatosan visszahúzódik, és magunkra hagy szívünk sötétségével. Nem leheli belénk lehetétét tovább, ha

[1Jn 4,19]

[Lk 15,20]

lelkünk nem lehel neki vissza; ha nem részesül szeretetünkben, imádságunkban és hálaadásunkban, neki tetsző áldozatunkban.

4. Végül pedig tanuljuk meg követni a nagy apostol tanítását:
 „Ne légy elbizakodott, hanem félj!” Féljünk a bűntől jobban, mint a haláltól vagy a pokoltól! Legyen féltékeny (bár nem kínzó) félelmünk, nehogy saját család szívünkre támaszkodjunk. „Aki tehát azt gondolja, hogy áll, vigyázzon, hogy el ne essék!” Még aki most biztos is Isten kegyelmében, a világot legyőző hitben, az is eshet belső bűnbe, és így „a hit dolgában hajótörést szenvedhet”. Akkor pedig milyen könnyen visszanyeri uralmát fölötte a külső bűn! Te azért, Isten embere, mindig vigyázz, halld meg Isten szavát! Vigyázz, hogy szüntelenül imádkozz, minden időben és minden helyen öntsd ki szívedet előtte! Így mindig hiszel majd, mindig szeretsz, és soha nem cselekszel bűnt.

[Róm 11,20]

[1Kor 10,12]

[1Jn 5,4]

[1Tím 1,19]

[1Tím 6,11]

[1Thessz 5,17]

[Zsolt 62,9]

XX. PRÉDIKÁCIÓ

AZ ÚR A MI IGAZSÁGUNK

(THE LORD OUR RIGTHEOUSNESS)

ELHANGZOTT

A SEVEN DIALS-I WEST-STREET KÁPOLNÁBAN

1765. NOVEMBER 24-ÉN, VASÁRNAP

„És így fogják nevezni: az Úr a mi igazságunk!” (Jeremiás 23,6)

1. Mily félelmes és mily sok vizály támadt már a vallás körül! És nemcsak e világ fiai között, akik nem tudták, mi az igaz vallás, hanem még Isten gyermekei között is, azok között is, akik megtapasztalták, hogy „az Isten országa bennük van”, akik megízlelték, mi az „igazság, békesség és a Szentlélekben való öröm”. Mily sokan voltak köztük minden korban olyanok, akik a közös ellenséggel szembeni egyesülés helyett fegyverüket egymás ellen fordították, és ezzel nemcsak drága idejüket vesztegették, hanem egymás lelkét is megsebeztek, egymás kezét gyengítették, és így közös Mesterük nagy munkáját hátráltatták! Hányan botránkoztak meg emiatt a gyengék közül! Hány sánta botlott meg! Hány bűnös erősödött meg az egész vallás iránti közömbösségében és a hitüket megvallók iránti megvetésében! „A földön élő dicsőséges szentek” közül hányan kényszerültek, hogy „titkon sírjanak”!

[Lk 16,8; 20,34]

[17,21†]

[Róm 14,17]

[Zsid 12,13]

[ld. Zsolt 16,3]

[Jer 13,17]

2. Mit meg nem tenne minden Istent és felebarátját szerető ember, mit el nem viselne azért, hogy e fájó sebet meggyógyítsa; hogy elvegye a vizálykodást Isten gyermekei közül; hogy helyreállítsa vagy megőrizze a békességet közöttük? Mit nem adna érte – a tiszta lelkiismeretét leszámítva –, hogy eme drága célt elősegítse? Tegyük fel, hogy nem tudjuk „megszüntetni a háborúkat a föld kerekéségén”, tegyük fel, hogy nem tudjuk Isten gyermekeit mind megbékíteni egymással, de azért mindnyájan tegyük meg a tőlünk telhetőt, és ha csak kétfüllérnyivel is, de járuljunk hozzá ehhez. Boldogok, akik egy kicsit is elősegíthetik a „békességet és

[Zsolt 46,10]

[ld. Mk 12,41-44]

[Lk 2,14]

[Ézs 9,5]

a jóakaratot” az emberek között, különösen a jó emberek között, azok között, akik mindahányan „a békesség Fejedelmének” zászlaja alatt sorakoztak föl, és éppen ezért különösen azzal foglalatkoskodnak, hogy „ha lehetséges, amennyire tőlük telik, minden emberrel békességben éljenek”.

[ld. Róm 12,18]

3. Jelentős lépés lenne e dicsőséges cél felé, ha el tudnánk érni, hogy a jó emberek megértsék egymást. Számptalan vita pusztán ennek hiányából fakad, pusztán félreértésből. Gyakran a vitázó felek egyike sem érti, mire gondol a másik; ebből következőleg mindegyik hevesen támadja a másikat, noha nincs is valódi különbség közöttük. Mégsem mindig könnyű őket erről meggyőzni, különösen, ha a vita felkorbácsolta indulataikat. Akkor aztán rendkívül nehéz ezt elérni. Ugyanakkor nem lehetetlen, különösen, ha nem saját magunkban bízva törekszünk erre, hanem teljesen arra hagyatkozva, akinek minden lehetséges. Milyen hamar el tudja ő osztlatni a felhőt, beragyogni a szívüket, és megértetni velük egymást és „az igazságot, ahogyan az megvalósult Jézusban”!

[Ef 4,21]

4. Ennek az igazságnak az egyik sarkalatos tételét tartalmazza a textus: „És így fogják nevezni: az Úr a mi igazságunk”. Ez az igazság a keresztyénség mibenlétének a mélyére hatol, és bizonyos értelemben fenntartja annak egész keretét. Kétségkívül erről is megállapítható, amit Luther állapított meg egy ehhez szorosan kapcsolódó igazságról: *articulus stantis vel cadentis ecclesiae*, azaz a keresztyén egyház ezen áll vagy bukik.* Bizonyosan ez oszlopon és talajon nyugszik a hit, az üdvösség egyedüli eszköze, az Isten minden gyermekében megtalálható *katolikus* vagy egyetemes hit, „amelyet aki hűségesen és erősen nem hisz, nem idvezülhet”.**

[2Tím 2,19]

5. Akkor hát nem ésszerű elvárni, hogy bármennyire különbözőnek is másban, a Krisztus nevét vallók ebben a kérdésben egyetértenek? De közelről sem így áll a dolog! Alig akad valami, amiben ilyen kevéssé értenének egyet; amiben a magukat Krisztus követőinek vallók ennyire mélyen és kibékíthetetlenül ellentétes állásponton volnának – látszólag. Mondom: látszólag, mert tökéletesen meg vagyok győződve róla, hogy sokan csak látszólag különböznek. A viszály nem annyira a meggyőződések, hanem sokkal inkább a szavak körül támad: ítéleteikben a felek sokkal közelebb állnak egymáshoz, mint nyelvezetükben. A nyelvezetben pedig

* A reformáció utáni korszak egyik bevett fordulata, de nem Luthertől származik.

** Az Athanasius-féle hitvallás, ld. Erdős József (szerk.), *A II. helvét hitvallás*, Debrecen, 1941, 86. o.

bizony hatalmas különbség van, nemcsak protestánsok és pápisták, hanem protestánsok és protestánsok között is; sőt még azok között is, akik mindnyájan hisznek a hit által való megigazulásban; akik ebben és az evangélium minden más sarkalatos tanításában is egyetértenek.

6. Ha azonban a különbség inkább a *véleményben*, semmint a valóságos *tapasztalatban*, inkább a *kifejezőmódban*, semmint a *véleményben* jelentkezik, akkor hogyan lehet az, hogy még Isten gyermekei is oly hevesen pöröljenek egymással egy-egy kérdésben? Ennek több oka lehet. A legfőbb az, hogy nem értik meg egymást, és ehhez kapcsolódik az, hogy túlságosan szenvedélyesen ragaszkodnak a maguk véleményéhez és egyéni kifejezőmódjához.

A vizály enyhítése és egymás ebben a kérdésben való megértése végett Isten segítségével megpróbálom megmutatni:

I. mi a Krisztus igazsága; és

II. mikor, és milyen értelemben tulajdoníttatik az nekünk.

Befejezésül pedig az elmondottak rövid és világos alkalmazását vázolom fel.

I. Mi tehát a Krisztus igazsága? Két részből áll: isteni és emberi igazságból.

1. Isteni igazsága hozzátartozik isteni természetéhez, mivel Krisztus $\theta\ \omega\nu$, vagyis: „az, aki létezik, mindenek felett, örökké áldott Isten”; ő a legfőbb, az örökkévaló; „egyenlő az Atyával istenség szerint, kisebb az Atyánál emberiség szerint”.* Ebben áll tehát Krisztus örök, lényegi, változhatatlan szentsége, illetve végtelen igazságossága, irgalma és hűsége – mindezekben ő és az Atya egy.

[Róm 9,5]

[Jn 10,30]

Megítélésem szerint azonban Krisztus isteni igazsága nem tartozik közvetlenül a mostani kérdéshez. Azt hiszem, kevesen vannak, ha egyáltalán vannak olyanok, akik szerint ez az igazság tulajdoníttatik nekünk. Akik hisznek a nekünk tulajdonított igazságról szóló tanításban, azok ezt főleg, ha ugyan nem kizárólag, a Krisztus emberi igazságára értik.

2. Krisztus *emberi igazsága* hozzátartozik emberi természetéhez: mivel ő a „közbenjáró Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus”. Igazsága lehet *belső* is, *külső* is. Belső igazsága nem más, mint az Isten képmása, amelyet lelkének minden képessége és adottsága magán visel. Isteni igazságát utánozza, amilyen mértékben erre emberi lélek képes. Az isteni tisztaságot, az isteni

[1Tim 2,5]

[ld. 1Móz 1,27;

2Kor 4,4]

* Az Athanasius-féle hitvallás, i.m., 86. o.

igazságosságot, irgalmat és hűséget tükrözi vissza. Magában foglalja az Atya iránti szeretetét, tiszteletét, engedelmességét; az alázatot, szelídséget, kedvességet; az elveszett emberiség iránti szeretetet; minden más szent és mennyei indulatot; és mindezeket a legtökéletesebb formában, hiba vagy belekeveredett szentségtelenség nélkül.

3. *Külső igazságának* csak legcsekélyebb részét képezte, hogy rosszul semmit nem tett; hogy semmiféle külső bűnt nem ismert, [1Pt 2,22] „álnokság nem hagyta el a száját”; és hogy tisztesség nélkül soha nem szólt, soha nem cselekedett. Mindez persze még csak *elutasító* igazság, bár olyan, amely soha nem volt meg, és ma sincs meg senkiben, aki csak asszonytól született, kivéve őt. Külső igazsága [Jób 14,1] azonban *igenlő* is volt: „Mindent jól cselekedett.” Minden kimondott szavában, kezének minden munkájában pontosan „annak az akarátát” tette, „aki elküldte” őt. Egész életében úgy cselekedte [Jn 4,34; 6,38] Isten akarátát a földön, mint az angyalok teszik a mennyben. [ld. Mt 6,10] Minden cselekedete vagy szava pontosan megfelelt minden körülménynek. Engedelmsége egészében is, részeiben is teljes volt. [3.15†] „Betöltött minden igazságot.”

4. Engedelmsége azonban még ennél is többet tett. Nemcsak cselekvést, hanem a szenvedést is magában foglalta. Világba jövetelétől kezdve elszenvedte Isten teljes akarátát, mígnem „bűneinket maga vitte fel testében a fára”; bizony mígnem teljes engesztelést szerezve, „fejét lehajtotta, és kilehelte lelkét”. Ezt nevezik általában Krisztus *passzív* igazságának, az előbbit pedig *aktív* igazságának. Ahogy azonban Krisztus aktív és passzív igazsága valójában soha nem vált el egymástól, úgy nekünk sem kell soha elválasztanunk őket, sem szóban, sem gondolatban. Együttesen e kettőre való tekintettel nevezik Jézust így: „az Úr a mi igazságunk”. [1Pt 2,24] [Jn 19,30]

II. De vajon mikor mondhatja bármelyikünk is őszintén: „az Úr a mi igazságunk”? Más szavakkal, mikor és milyen értelemben *tulajdonítja* vagy *sámítja be* nekünk Isten Krisztus igazságát? [ld. Róm 4,23-24]

1. Ha szétnézel a világban, minden benne élő ember vagy hívő, vagy hitetlen. Az első dolog tehát, amit az értelmes emberek nem fognak vitatni, ez: Krisztus igazsága minden hívőnek tulajdoníttatik, a hitetleneknek ellenben nem.

De mikor tulajdoníttatik nekik? Amikor hitre jutnak, Krisztus igazsága még abban az órában a tulajdonukká válik. Mindenkinek tulajdoníttatik, aki hisz, mégpedig azonnal, amint hitre jut. A hitet és Krisztus igazságát nem lehet egymástól elválasztani. Mert ha valaki a Szentírás szerint hisz, az hisz a Krisztus igazságában.

Nincs valóságos hit, azaz megigazító hit, amelynek ne Krisztus igazsága volna a tárgya.

2. Való igaz, nem minden hívő beszél egyformán, nem beszél mind ugyanazt a nyelvet. Ez nem várható el tőlük, balgaság volna követelnünk. Ezernyi körülmény miatt különbözhet kifejezőmódjuk; a kifejezőmód különbözősége azonban nem jelenti szükségképpen a véleménykülönbséget is. Különböző személyek használhatnak különböző kifejezéseket, és mégis ugyanarra gondolnak. Ennél mi sem gyakoribb, noha ritkán vesszük kellőképpen számításba. Sőt még az sem könnyű, hogy ugyanaz a személy hosszabb idő múltán pontosan ugyanazokat a kifejezéseket használja, bár a felfogása mit sem változott. Akkor hát hogyan követelhetjük meg szigorúan másoktól, hogy pontosan ugyanazokat a kifejezéseket használják, mint mi?

3. Még egy lépéssel továbbmehetünk: az eltérő kifejezéseken túlmenően az emberek lehetnek tőlünk eltérő véleményen, ugyanakkor velünk együtt mégis részesedhetnek ugyanabban a drága hitben. Talán nincs *világos fogalmuk* arról az áldásról, aminek örvendenek; talán gondolataik sem túlságosan világosak, tapasztalataik mégis ugyanolyan egészségesek, mint a miénk. Óriási a különbség az egyes emberek természetes képességei között, különösen értelmüket tekintve; és ezt a különbséget csak fokozza iskolázottságuk milyensége. Valójában már maga ez is felfoghatatlan különbségeket idézhet elő a különféle dolgokról alkotott véleményükben. És miért ne lehetne ez így éppen ebben a kérdésben, miként bármely másokban? Ugyanakkor, még ha a nézeteik és a kifejezéseik zavarosak és pontatlanok is, szívükben ugyancsak ragaszkodhatnak Istenhez szeretett Fia által, és valóban részesülhettek is az ő igazságában.

4. Legyünk hát tekintettel másokra, miként magunk is megkívánnánk tőlük, ha az ő helyükben lennénk. Ki ne volna tudatában (hogy csak ez egy körülményt érintsem újra) a műveltség bámulatos hatalmának? És ki az, aki ennek tudatában elvárja, feltételezi, hogy a római egyház valamely tagja világosan gondolkozzék vagy szóljon erről a kérdésről? Ámde ha hallottuk volna a haldokló Bellarmin felkiáltását, midőn megkérdezték tőle, „Melyik szenthez fordulsz most?\": „*Fidere meritis Christi tutissimum*”, azaz „Legbiztosabb a Krisztus érdemeiben bízni”, állítottuk-e volna, hogy

[Jób 5,1]

nem részesül a Krisztus igazságában, akármilyen téveszméket hirdetett is? *

5. „De milyen értelemben tulajdoníttatik Krisztus igazsága a hívőknek?” A következőben: a hívők mindannyian bűnbocsánatot és elfogadást nyertek, de nem valamilyen bennük lévő dologért vagy valamilyen egykori, mostani vagy majdani tettükért, hanem teljesen és kizárólag azért, amit Krisztus tett és szenvedett értük. Ismét mondom: nem valamilyen bennük lévő dologért vagy tulajdon igazságukon alapuló tettükért, jó cselekedetükért: „nem az általunk véghezvitt igaz cselekedetekért, hanem az ő irgalmából üdvözített minket”. „Kegyelemből van üdvösségetek a hit által, nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék”; teljes egészében és egyedül azért, amit Krisztus tett és szenvedett értünk. „Isten ingyen igazít meg minket kegyelméből, miután megváltott minket a Krisztus Jézus által.” És ez nemcsak annak eszköze, hogy elnyerjük Isten kegyelmét, hanem annak is, hogy megmaradjunk benne. Így járulunk Isten elé először; és ugyanígy járulunk elé később is mindig. Egy és ugyanazon „új és élő úton járunk”, amíg lelkünk vissza nem tér Istenhez.

[Tit 3,5]

[Ef 2,8;9]

[Róm 3,24]

[Zsid 10,20]

6. Ezt a tanítást hiszem és tanítom szakadatlan idestova huszonnyolc esztendeje. Ennek következő és hasonló, Egyházunk *Homiliáit* kivonatoló megfogalmazásait nyomtattam ki az egész világ számára 1738-ban, majd utána tíz vagy tizenkét alkalommal ismét:

A következőknek szükségképpen együtt kell munkálniuk megigazulásunkat: Isten részéről: az ő nagy kegyelmének és irgalmának, Krisztus részéről: az ő engesztelő áldozatának; a mi részünk-ről pedig a Krisztus érdemeibe vetett hitünknek. Az Isten kegyelme tehát nem zárja ki az Isten igazságát a megigazulásunkból, hanem csak az emberi igazságot zárja ki, mint amellyel ki lehetne érdemelni megigazulásunkat.

Azt, hogy egyedül hit által igazulunk meg, azért hirdetjük, hogy határozottan tagadjuk cselekedeteink bármilyen érdemét, és egyedül Krisztusnak tulajdonítsunk minden érdemet és méltóságot megigazulásunkért. Isten merőben ingyenkegyelemből igazít meg minket. Hiszen, míg az egész világ sem bírta váltságdíjunknak akár csekélyke részét is leróni, addig Istennek úgy tetszett, hogy mindenféle érdemünk nélkül elkészítse nekünk Krisztus testét és

* Bellarmin, Szent Róbert, (1542–1621), jezsuita teológus, kardinális, az ellenreformáció egyik vezéralakja. A szóban forgó felkiáltást nem tanúsítják Bellarmin életrajzírói, de a történet a XVIII. századra Európa-szerte elterjedt. Írásai egyébként tartalmazznak hasonló állításokat.

vérét, hogy váltságdíjunkt megadhassuk, és hogy ő kiengesztelődjék. Krisztus immár mindazoknak igazsága, akik valóban hisznek őbenne.

7. Az egy vagy két esztendővel későbbben közreadott dicséretetek könyve, amely azóta többször is megjelent (ami világosan tanúsítja ítéletem változatlan voltát), ugyanerről beszél. Ha az idevágó minden verset idézném, akkor a kötetek nagy részét ide kellene másolnom. Közülük vegyünk csak egyet, amelyet hét, öt, két esztendeje, illetve néhány hónapja újranyomtattak:

*Jézus vére s igaza,
Szépség rajtam, dísruha.
Lángban állhat a világ,
Viselem, mint glóriát.**

Az egész dicséret az elejétől a végéig ugyanezt a felfogást fejezi ki.

8. A megigazulásról szóló prédikációban, amely először tizenkilenc, majd újból hét vagy nyolc évvel ezelőtt jelent meg, ugyanezt a következőképpen fejtem ki:

*Látván, hogy Fia „mindenkiért megízlelte a halált”, Isten most [Zsid 2,9]
„megbékéltette a világot önmagával, úgyhogy nem tulajdonította nekik [2Kor 5,19]
korábbi vétkeiket”. Következésképpen: „ahogyan egynek a vétké lett minden ember számára kárhózzá, úgy lett egynek az igazsága minden ember számára az élet megigazulásává”. Szeretett Fiáért, [Róm 5,18]
annak értünk való tetteiért és szenvedéseieiért Isten tehát kegyelmesen elengedi a bűneinkért járó büntetést, és csak egyetlen feltételt szab (melynek teljesítésére ugyancsak képessé tesz minket), hogy újra kegyelmébe fogadjon minket, és halott lelkünknek visszaadja a lelki életet, az örök élet zálogát.**

9. Még részletesebben és közvetlenebbül tárgyalja ezt a *Treatise on Justification* (Értekezés a megigazulásról), amelyet tavaly adtam közre:

Ha a „Krisztus igazságának beszámításán” azt értjük, hogy részeseülünk a Krisztus igazságában, mind passzív, mind aktív engedelmes-ségében – azaz az általa megszerzett kiváltságokban, áldásokban és jótéteményekben –, akkor mondhatjuk, hogy a hívőt Krisztus beszámított igazsága igazítja meg. Ez azt jelenti, hogy Isten Krisztus

* „The Believer’s Triumph” (A hívő diadala). A verset, melyet eredetileg Zinzendorf írt „Christi Blut und Gerechtigkeit” címmel, Wesley fordította angolra.

* Ld. V. prédikáció, I.8.

igazságáért igazítja meg a hívőt, nem pedig annak saját igazságáért. Így ír Kálvin: „Krisztus valóban megszerezte és megérdemelte az Atyánál engedelmességével a kegyelmet számunkra” (Institutio, II.xviii.3). Ugyancsak ő mondja: „Engedelmisségével Krisztus igazságot szerzett számunkra” (III.xiv.17). És megint csak Kálvin írja: „Az »Isten kegyelme által igazulunk meg«, a »Krisztus a mi igazságunk« és a »Krisztus halála és feltámadása szerezte meg a számunkra az igazságot« kifejezések ugyanazt a dolgot jelentik”; vagyis, hogy Krisztus igazsága, aktív és passzív igazsága nem más, mint a megigazulásunk érdemi oka, Krisztus elérte Istennél, hogy ha hiszünk, akkor Isten igaznak fogad el bennünket.

[ld. Róm 4,22]

10. Némelyek azonban kifogást emelhetnek, mondván: „Csak-hogy, te azt állítod, hogy »Isten a hitet számítja be nekünk igazságul.«” Szent Pál újra meg újra ezt állítja, ezért én is ezt állítom. Isten a hitet számítja be igazságul minden hívőnek, mégpedig a Krisztus igazságába vetett hitet. De ez ugyanaz, mint amit már említettünk. Mert ezen a kifejezésen nem többet és nem kevesebbet értek, mint azt, hogy hit által igazulunk meg, nem pedig cselekedetek által, vagy hogy minden hívő bűnbocsánatot és elfogadást nyer pusztán a Krisztus tetteiért és szenvedéséért.

11. „De vajon a hívő nem ruháztatik-e fel a Krisztus igazságával?” Kétségkívül felruháztatik. És így a már idézett vers a hívő szívet szólaltatja meg:

*Jézus vére s igaza,
Szépség rajtam, díszruha.*

Másképpen mondva, a Krisztus aktív és passzív igazságáért Isten megbocsátott nekem és elfogadott engem.

[ld. Ézs 64,5]

[Ld. Mk 1,15]

„De vajon nem kell-e levetnünk saját igazságunk szennyes ruháját, mielőtt felölthetnénk Krisztus szeplőtelen igazságát?” Bizony, le kell, azaz egyszerűbben szólva: meg kell térnünk, meg kell bánunk bűneinket, mielőtt hihetnénk az evangéliumban. Meg kell szabadulnunk az önmagunkban való bizakodástól, mielőtt igazán bizakodhatnánk Krisztusban. El kell vetnünk a magunk igazságába vetett bizodalunkat, különben nem bízhatunk igazán Krisztusében. Amíg meg nem szabadulunk a tulajdon cselekedeteinkbe vetett bizalomtól, nem bízhatunk teljesen abban, amit ő tett és elszenvedett. Először „elszánjuk magunkat a halálra”, majd, abba vetjük bizodalunkat, aki értünk élt és értünk halt meg.

[2Kor 1,9]

12. „De nem hiszel a bennünk lévő igazságban?” Hogyne hinnék! A maga helyén persze; de nem úgy, mint ami annak *alapja*,

hogy Isten elfogad bennünket, hanem mint ami annak gyümölcse; nem a *beszámított* igazság helyett, hanem annak következményeként. Vagyis hiszem, hogy Isten *elülteti* az igazságot mindenki-
ben, akinek azt *tulajdonítja*. Hiszem, hogy Isten „Jézus Krisztust meg-
szentelődésünkke” és igazságunkká tette, s hogy megszenteli és
megigazítja mindazokat, akik hisznek benne. Akiknek Krisztus
igazsága tulajdonítatik, azokat Krisztus Lelke igazzá teszi, és
Isten képére megújítja, mint akik „Isten tetszése szerint valóságos
igazságban és szentségben teremtettek”.

[1Kor 1,30]

[Ef 4,24]

13. „De nem cseréled-e fel a hitet Krisztussal és az ő igazsá-
gal?” Szó sincs róla: sőt különös gonddal igyekszem mindkettőt
a neki megfelelő helyre tenni. Csak és kizárólag Krisztus igazsá-
gán alapulhat minden reménységünk. Hit által tesz képessé ben-
nünket a Szentlélek arra, hogy erre az alapra építsünk. Isten adja
ezt a hitet, és abban a pillanatban elfogad bennünket; de mégsem
ezért a hitért, hanem azért, amit Krisztus tett és szenvedett értünk.
Látjátok, mindezeknek megvan a maguk megfelelő helye, és egyik
sem ütközik a másikkal. Hiszünk, szeretünk, igyekszünk feddhe-
tetlenül élni az Úr minden parancsolata szerint. Mindazonáltal:

[Lk 1,6]

*Míg elperegnek ideleln perceink,
feledjük tenmagunk,
Oltalmunk Jézusunk,
Kínhalála maga
Életünk fundamentoma,
És bűnbocsánatot nyerünk
Jézusban adatik öröklét csak nekünk.**

14. Nem tagadom tehát sem Krisztus igazságát, sem Krisztus
istenségét. Ugyanannyi joggal vagyok vádolható az egyik tagadá-
sával, mint a másikéval. Ugyancsak nem tagadom a *beszámított*
igazságot: ez szintén rosszindulatú és igazságtalan vád. Mindig állí-
tottam, és most is állítom, hogy Krisztus igazsága tulajdonítatik
minden hívőnek. De igazában ki tagadja ezt? Nos, a hitetlenek,
akár megkeresztelkedtek, akár nem; mindazok, akik a mi Urunk
Jézus Krisztus dicsőséges evangéliumát ravaszul kitalált mesének
állítják; a szociniánusok és ariánusok;** mindazok, akik tagadják

[2Kor 4,4†]

[2Pt 1,16]

* „Hymns for Christian Friends”, No. 14. (Himnusz a keresztyén testvérekhez).

** Azaz szentháromság-tagadók vagy unitáriusok, akiket a korszakban Leilo
(1525-1567) és Faustus Socinusról (1539-1604) neveztek el, illetve azonosítottak a
IV. századi eretnkséggel.

[2Pt 2,1#] a legfőbb istenségét annak az Úrnak, aki megvette őket; következőképpen tagadják isteni igazságát is, mivel őt is csupán teremtménynek gondolják; és tagadják emberi igazságát is, mint amely bárkinek tulajdoníttatik, mivel azt hiszik, hogy Isten mindenkit *a maga igazsága alapján* fogad el.

15. A római egyház tagjai – elvhű tagjai – ugyancsak tagadják Krisztus emberi igazságát, vagy legalábbis azt, hogy ez mint a bűnös ember Isten előtt való megigazulásának kizárólagos és egyedüli érdemi oka beszámíttatik. Kétségtelen azonban, hogy sokuk tapasztalata túlmutat elveiken; hogy noha távolról sem fejezik ki magukat helyesen, mégis érzik azt, amit nem tudnak hogyan kifejezni. Bár e nagy igazságról való gondolkodásuk éppolyan kezdetleges, mint kifejezésmódjuk, szívükkel mégis hisznek: egyedül Krisztusban bíznak mostani és örök üdvösségükért.

[ld. Róm 10,10]

16. A reformált egyházakból is sorolhatunk ezek közé némelyeket, főként akiket általában *misztikusoknak* neveznek. Századunkban egyik vezérük (legalábbis Angliában) William Law volt. Ő tudvalevőleg határozottan és buzgón tagadta Krisztus igazságának beszámítását, nemkülönben Robert Barclay, aki nem átalotta azt mondani: „Beszámított igazság: beszámított badarság!” Az úgynevezett kvékerek ugyanezt a felfogást vallják. Az anglikán egyház tagjainak többsége vagy teljesen tájékozatlan ebben a dologban, mit sem tud *az igazság beszámításáról*, vagy tagadja mind ezt, mind pedig hit által való megigazulást, mondván, hogy ezek gátat vetnek a jó cselekedeteknek. Ezekhez hozzáadhatunk megannyi anabaptistát (hogy e tökéletlen néven nevezzük őket) és azt a sok ezer presbiteriánust és independenst, aki nemrégén világosodott meg dr. Taylor írásaiból. Mindazáltal nem arra hívtam el, hogy ítéletet mondjak: ezt Teremtőjükre hagyom. De meri-e valaki is azt állítani, hogy minden misztikus (mint amilyen különösen a néhai Mr. Law volt), minden kvéker, minden presbiteriánus és independens, az anglikán egyház minden tagja, aki homályos nézeteket vall vagy homályosan fejezi ki magát, híjával van a keresztyén tapasztalatnak? Hogy következőképpen elkárhozott állapotban vannak, „reménység nélkül és Isten nélkül élnek a világban”? Bármilyen zavarosak is a gondolataik, bármilyen helytelen a nyelvezetük, nem lehetnek-e közöttük sokan, akiknek szíve hűséges Istenhez, akik valósággal ismerik az Urat, „a mi igazságunkat”?

[Ef 2,12]

[Jer 23,6]

17. De, áldott legyen Isten, mi nem tartozunk azok közé, akiknek ilyen sötét a gondolkodásuk és ilyen zavaros a kifejezésmódjuk. Nem tagadjuk sem a *kifejezést*, sem magát a *dolgot*, ugyanakkor nem vagyunk hajlandók ezt másokra rákényszeríteni. Hadd

használják ezt vagy más biblikusabbnak ítélt kifejezést, feltéve, hogy szívük egyedül abban bízik, amit Krisztus tett és szenvedett a bűnbocsánatért, kegyelemért és dicsőségért. Aligha tudnám ezt James Herveynél jobban kifejezni, akinek szavait kőbe kel-
lene vésní: „Nem ragaszkodunk valamely *sajátlagos kifejezésekhez*. Ellenben mint megtérő bűnözők alázzák meg magukat az embe-
rek Krisztus lábainál, mint nyomorult kegydíjasok támaszkodja-
nak az ő érdemeire – így kétségkívül az áldott halhatatlanság felé vezető úton járnak.”

18. Kell-e, lehet-e ennél többet mondanunk? Csak tartsuk magunkat ehhez a kijelentéshez, és végképp megszűnik az ezzel vagy amazzal a „sajátlagos kifejezéssel” kapcsolatos minden pör-
lekedés. Fogadjátok meg: „Aki bűnbánó bűnözőként alázza meg magát Krisztus lábainál, és mint nyomorult kegydíjas Krisztus érdemeire támaszkodik, az áldott halhatatlanság felé vezető úton jár.” És akkor mi helye a vitának? Ki tagadja ezt? Vajon ebben nem egyezünk-e valahányan? Akkor minek pörölnünk? Egy békes-
ségszerető ember az egyezés feltételeit javasolja a vitázó felek-
nek. Ennél többet mi sem kívánunk. A feltételeket elfogadjuk. Szívvel-lélekkal írjuk őket alá. Ha valaki ezt megtagadja, viselje a bélyeget: Az a béke ellensége, Izráel megrontója, Isten Egyházá-
nak háborgatója!

[1Krn 2,7†]

19. Időközben attól erősen tartunk, hogy valaki a „Krisztus igazsága” vagy „Krisztus igazsága »nekem tulajdonított«” kife-
jezéssel hamisságát fedezze. Már ezerszer láttunk ilyet. Valakit, mondjuk, megdorgálnak iszákosságáért. „Ó” – feleli ő –, „sosem állítottam *magam igaznak: az én igazságom* Krisztus.” Valaki másnak azt mondják: „sem a nyereszkezők, sem az igazságtalanok nem örökölhettek az Isten országát”. Mire az teljes léleknyugalom-
mal felel: „magamban igazságtalan vagyok, de szeplőtelen igazsá-
gom van Krisztusban”. És így, noha valaki ugyanolyan távol áll a keresztyén gyakorlattól, mint a keresztyén indulatoktól; noha nincs meg benne az az indulat, amely Krisztusban volt, és semmi-
képpen nem a Krisztus útját járja, a bűntudatra ébredés ellen fel-
vértette magát, s vértjét így nevezi: „Krisztus igazsága”.

[ld. 1Kor 6,9-10]

[Fil 2,5]

[2Pt 1,1]

20. Megannyi ilyen szárnalmas esetet látva óvatosan használjuk eme kifejezéseket. És intelek benneteket is, akik gyakran éltek e
szókkal, és Megváltó Istenünk nevében könyörgök, akie vagytok, és akit szolgáltok, hogy komolyan óvjátok ettől az átkozott vissza-
éléstől mindazokat, akik hallják hangotokat. Ó, figyelmeztessétek
őket (a ti hangotokat talán meghallják), hogy avégett ne „marad-
janak a bűnben, hogy megnövekedjék a kegyelem”. Figyelmeztés-

[Róm 6,1]

[Gal 2,17] sétek őket, hogy ne tegyék „Krisztust a bűn szolgájává”; hogy ne tegyék semmissé Istennek amaz ünnepélyes végzését, mely szerint: „szent élet nélkül senki sem látja meg az Urat”, azzal a hiábavaló elképzeléssel, hogy nekik *csak Krisztusban kell szenteknek* lenniük! Ó, figyelmeztessétek őket, hogy ha hamisak maradnak, semmi hasznuk nem lesz Krisztus igazságából! Kiáltatok hangosan (nincs-e okotok rá?), hogy éppen azért tulajdoníttatik nekünk Krisztus igazsága, hogy „a törvény igazsága beteljesüljön bennünk”, és hogy „józanul, igazságosan és kegyesen élünk a világban”.

[Róm 8,4†]
[Tit 2,12]

Már csak az maradt hátra, hogy végül mindennek rövid és világos alkalmazását adjam. Először azokhoz óhajtok szólni, akik hevesen elutasítják ezeket a kifejezéseket, és készek elítélni használóikat, mint antinomistákat. De vajon nem lőnek-e ezzel túl a célon? Miért kellene elítélnetek mindenkit, aki nem pont úgy beszél, mint ti? Miért kellene vitáznotok *velük* amiatt, hogy általuk kedvelt kifejezéseket használnak, vagy *nekik* veletek, amiért ugyanezt magatoknak megengeditek? Ha pedig *ők* pörölnek veletek ebben a dologban, ne utánozzátok a vakbuzgóságot, amelyet nekik felrótok. Legalább annyit engedjete meg nekik, mint amennyit *nekik* kellene *nektek* megengedniük! És miért kellene haragudnotok egy *kifejezés* miatt? „Hát, mert visszaélnék vele!” És mondd, melyik kifejezéssel nem éltek vissza soha? De nem is kell visszaélni valamivel pusztán azért, mert élünk vele. Mindenekelőtt arra vigyázzatok, hogy a következő szavakba öltöztetett üzenetet megtartsátok: Minden áldást, amelynek örvendek, mindent, amit az időben és az örökkévalóságban remélek, csak és kizárólag azért kaptam, amit Krisztus tett és szenvedett értem.

Másodszor, ehhez hozzátennék még néhány szót azok kedvéért, akik kedvelik ezeket a kifejezéseket. Hadd kérdezzem meg: nem vagyok elég engedékeny? Mi többet óhajthat értelmes ember? Teljes egészében elismerem annak értelmét, amiért harcoltok, vagyis azt, hogy minden áldásban a mi Istenünk és Üdvözítőnk igazsága által részesültünk. Megengedem, hogy olyan kifejezéseket használjatok, amelyeneket jónak láttok, és azokat akár ezerszer is ismétlőgessétek; csak óvjátok a rátok bízottakat attól a szörnyű visszaéléstől, amelynek megakadályozása nektek is ugyanolyan szívügyetek, mint nekem. Én magam is gyakran használom a „nekünk tulajdonított igazság” kifejezést, és azt gyakran adom más hasonló kifejezésekkel együtt egész gyülekezetek szájába. De ebben a dologban hagyjátok meg nekem a lelkiismeret szabadságát, hagyjátok meg nekem a személyes döntés jogát. Engedjé-

[2Pt 1,1]

tek meg, hogy olyan gyakran használjam, ahányszor csak kívánatosabbnak gondolom bármely más kifejezésnél. Ne haragudjatok meg rám, ha nem gondolom helyesnek, hogy valamely kifejezést minden második percben használjak. Ti megtehetitek, ha úgy tetszik, de ne ítéljetek el engem azért, mert én nem teszem. Emiatt ne állítsatok úgy be, mint pápistát vagy mint „Krisztus igazságának ellenségét”. Fogadjatok el engem ilyennek, ahogy én is elfogadlak benneteket amolyannak, máskülönben hogyan „töltjük be a Krisztus törvényét”? Hagyjátok a tragikus jajkiáltásokat, akárha „a keresztyénséget alapjaiban rendíteném meg”! Aki így tesz, méltatlanul bánik velem: az Úr ne rója fel neki ezt a bűnt! Veletek egy alapot vetek most is, mint már évek óta. És bizony „más alapot senki sem vethet a meglévőn kívül, amely a Jézus Krisztus”. Hit által erre építetek belső és külső szentséget, akárcsak ti. Ezért ne tűrjétek meg szívetekben semmi ellenszenvet, rosszindulatot, semmi gyanakvást vagy hidegséget. Ha van közöttünk *véleménybeli különbség*, hová lett a vallásunk, hogy nem bírunk *gondolkozni és gondolkozni hagyni*? Mi gátol meg abban benneteket, hogy ugyanolyan könnyen megbocsássatok *nekem*, mint én *nektek*? Annál is inkább, hogy csak *kifejezésmódbeli különbség* van közöttünk! Sőt ha még abban is alig, ha csak azon folyik a vita, hogy bizonyos kifejezéseket *gyakrabban vagy kevésbé gyakran* használunk! Feltétlenül komolyabban kellene igyekeznünk, hogy kérdéseinket egymás között vitassuk meg, mielőtt *pörölni* kezdünk! Ó, ne adjunk ilyen csekélységek miatt közös ellenségeinknek okot a gyalázkodásra! Inkább törekedjünk elvenni a lehetőséget azoktól, akik erre alkalmat keresnek! Fogjunk végre össze (ó, miért nem tettük meg eddig?), és szolgáljuk egy szívvel nagy Mesterünket! Aminthogy „egy az Úr, egy a hit, és egy reménységre kaptunk elhívást”, úgy erősítsük meg egymás kezét az Úrban, és hirdessük egy szájjal és egy szívvel az egész emberi nemzetnek: „Az Úr a mi igazságunk.”

[*Id. ApCsel 13,10*]

[*Gal 6,2*]

[*ApCsel 7,60*]

[*IKor 3,11*]

[*2Sám 12,14*]

[*2Kor 11,12*]

[*Ef 4,4-5*]

[*Ezsd 6,22†*]

TARTALOM

A szerkesztő jegyzete.....	5
Bevezető	7
John Wesley előszava a Prédikációk 1747-es kiadásához.....	11
I. Üdvösség hit által	15
(SALVATION BY FAITH)	
II. A majdnem-keresztény	25
(THE ALMOST CHRISTIAN)	
III. Ébredj fel, aki alszol	35
(AWAKE, THOU THAT SLEEPEST)	
IV. Szentíráshű kereszténység	47
(SCRIPTURAL CHRISTIANITY)	
V. Megigazulás hit által	63
(JUSTIFICATION BY FAITH)	
VI. Hitből való igazság	75
(THE RIGHTEOUSNESS OF FAITH)	
VII. Az Isten országába vezető út	87
(THE WAY TO THE KINGDOM)	
VIII. A Lélek első zsengeje	97
(THE FIRST-FRUITS OF THE SPIRIT)	
IX. A szolgaság és a fiúság lelke	109
(THE SPIRIT OF BONDAGE AND OF ADOPTION)	
X. A Lélek bizonyágtétele I.	123
(THE WITNESS OF THE SPIRIT)	

XI. A Lélek bizonyágtétele II.	135
(THE WITNESS OF THE SPIRIT)	
XII. Tulajdon lelkünk bizonyágtétele	149
(THE WITNESS OF OUR OWN SPIRIT)	
XIII. A hívőkben levő bűnről	159
(ON SIN IN BELIEVERS)	
XIV. A hívők bűnbánata	171
(THE REPENTANCE OF BELIEVERS)	
XV. Az utolsó ítélet	187
(THE GREAT ASSIZE)	
XVI. A kegyelmi eszközök	201
(THE MEANS OF GRACE)	
XVII. A szív körülmetélése	219
(THE CIRCUMCISION OF THE HEART)	
XVIII. Az újjászületés ismertetőjegyei	231
(THE MARKS OF THE NEW BIRTH)	
XIX. Az Istentől születettek nagy kiváltsága	243
(THE GREAT PRIVILEGE OF THOSE THAT ARE BORN OF GOD)	
XX. Az Úr a mi igazságunk	253
(THE LORD OUR RIGTHEOUSNESS)	

